

**Tõendite kogumise
konventsiooni kohane
videolingi kasutamise
hea tava juhend**

Avaldanud
Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents – HCCH
Alaline büroo
Churchillplein 6b
2517 JW Haag
Madalmaad

 +31 70 363 3303

 +31 70 360 4867

secretariat@hcch.net
www.hcch.net

EESSÕNA

Mul on hea meel esitleda Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi alalise büroo nimel käesolevat 18. märtsi 1970. aasta tsiviil- ja kaubandusajades välisriigis tõendite kogumise konventsiooni (edaspidi „tõendite kogumise konventsioon“) kohast videolingi kasutamise hea tava juhendit.

Konventsiooni koostajatel oli ettenägelikust kasutada tehniliselt täiesti neutraalset lähenemisviisi, mis on ajaproovile vastu pidanud, nagu nähtub käesolevast juhendist. Tehnika kasutamine konventsiooni toimimise hõlbustamiseks on taganud, et konventsioon suudab kiiresti muutuva maailmaga sammu pidada. Nüüd, mil kätte on jõudmas tõendite kogumise konventsiooni vastuvõtmise 50. aastapäev, lisandub jätkuvalt uusi konventsiooniosalisi kogu maailmast.

Videolingi- ja videokonverentsitehnika üha sagedasem kasutamine alates tõendite kogumise konventsiooni toimimist käsitleva praktilise käsiraamatu 3. väljaande avaldamisest 2016. aastal on tinginud vajaduse täpsemate ja sihipärasemate juhiste järele selles valdkonnas.

Juhend põhineb aruteludel, mida pidas välismaal tõendite kogumisel videolingi ja muude nüüdisaegsete tehnoloogialahenduste kasutamise eksperdirühm Austraalia föderaalkohtu peakohtuniku James Allsopi juhatusel. Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi üldasjade ja üldpoliitika nõukogu andis eksperdirühmale volitused tõendite kogumise konventsiooni praktilise toimimise erikomisjoni soovitusel. Juhendis viidatakse ka vastustele, mis saadi konventsiooniosaliste ametiasutustelt, kes vastutavad konventsiooni rakendamise ja igapäevase toimimise eest.

Alalises büroos tegid põhilist redaktsioonilist ja ettevalmistavat tööd Mayela Celis (endine peajurist) ja Brody Warren (jurist). Soovin tänada ka Keith Lokenit (alalise büroosse lähetatud konsultant ja endine rahvusvahelise eraõiguse õigusnõunik Ameerika Ühendriikide välisministeeriumis) tema panuse eest juhendi kavandi koostamisse. Samuti olen tänulik eksperdirühma liikmetele nende arvamuste ja märkuste eest. Suur tänu dr Gérardine Goh Escolarile (esimene sekretär), Rym Laoufile (endine jurist) ja Lydie De Loofile (väljaannete ametnik) nende töö eest juhendi lõplikul vormistamisel, samuti paljudele alalise büroo praktikantidele, kes projektis osalesid. Kuigi neid on siin loetlemiseks liiga palju, soovin ma nende panust tunnustada.

Juhendit on ajakohastatud 2019. aasta novembrini. Soovitan lugejatel korrapäraselt külastada Haagi konverentsi veebisaiti, et saada konventsiooni kohta praktilist ja ajakohastatud teavet.

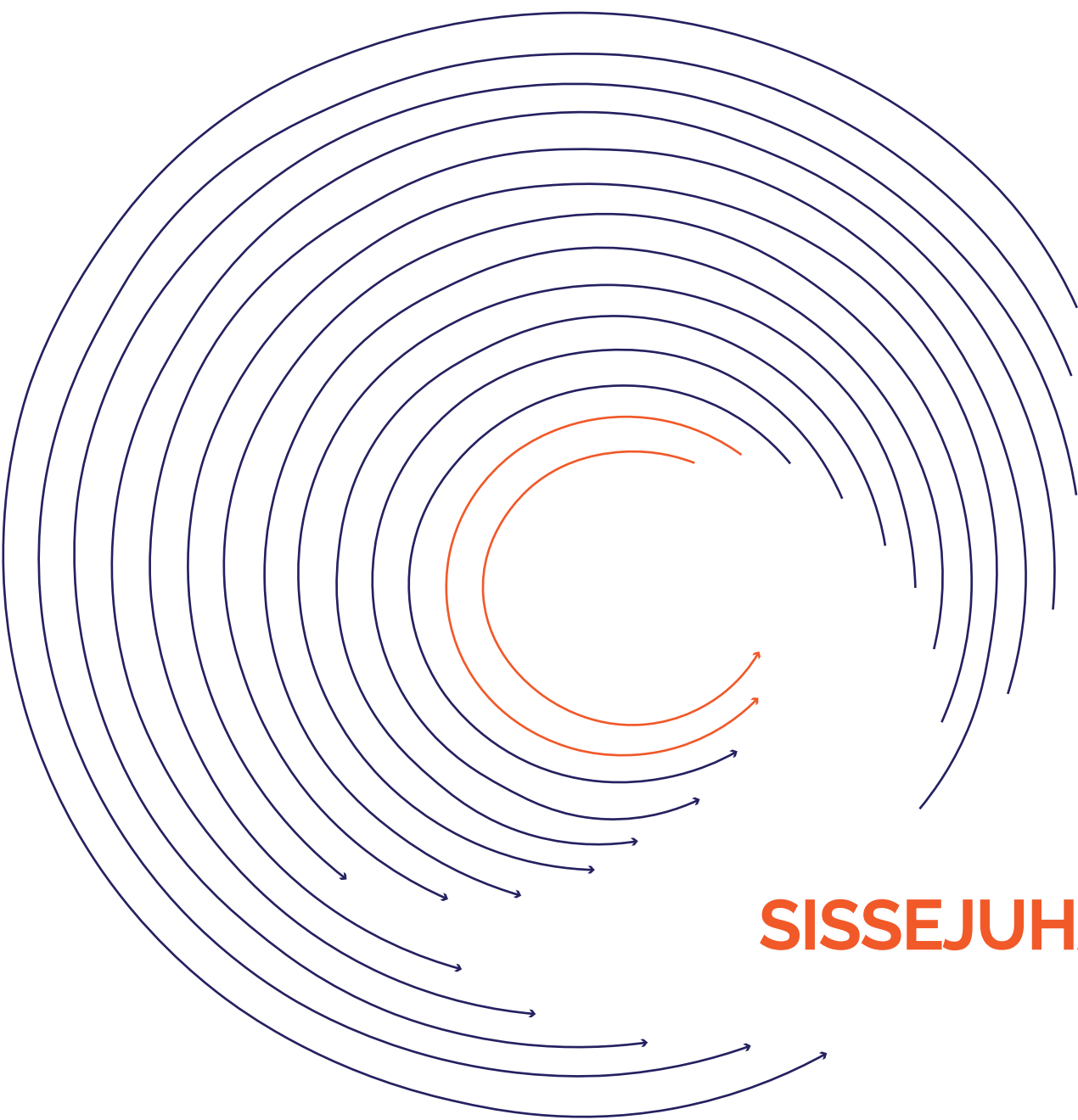
Olen kindel, et nii nagu jätkuvalt laialdaselt kasutatakse ja tsiteeritakse tõendite kogumise käsiraamatut, on ka see käsiraamatu täiendus konventsiooni kasutajatele sama väärtuslik.

Christophe Bernasconi | **peasekretär**

SISUKORD

SISSEJUHATUS	7
MIS ON VIDEOLINK?	13
JUHENDIST	17
SÕNASTIK	25
A OSA. VIDEOLINGI KASUTAMISE ALGATAMINE	35
A1 ESIALGSED KAALUTLUSED	37
A1.1 Õiguslikud alused	38
a. Videolungi kasutamine siseriikliku õiguse alusel	39
b. Videolungi kasutamine muude õigusaktide alusel	42
c. Videolungi kasutamine tõendite kogumise konventsiooni alusel.....	43
A1.2 Tõendite vahetu kogumine ja kaudne kogumine	46
A1.3 Tõendite kogumise õiguslikud piirangud.....	49
A2 VIDEOLINGI KASUTAMINE 1. PEATÜKI KOHALELT	52
A2.1 Õigusabitaotlused	52
A2.2 Õigusabitaotluse sisu, vorm ja edastamine	53
A2.3 Õigusabitaotlusele vastamine	55
A2.4 Tunnistajate/ekspertide ja muude osalejate teavitamine või kohale kutsumine	56
A2.5 Õigusabitaotluse täitmise juures viibimine ja selles osalemine	57
a. Poolte ja/või nende esindajate kohalolek (artikkel 7)	57
b. Kohtutöötajate kohalolek (artikkel 8).....	58
A2.6 Sunnivahendid ja sund	60
A2.7 Vanne/kinnitus	61
A2.8 Tunnistaja/eksperdi ja muude osalejate isiku tuvastamine	62
A2.9 Karistused.....	63
A2.10 Õigused ja muud kaitsemeetmed.....	64
A2.11 Kulud	65
A3 VIDEOLINGI KASUTAMINE 2. PEATÜKI KOHALELT	66
A3.1 Konsulid ja volitatud isikud.....	66
A3.2 Vajadus saada täitva riigi luba	68
A3.3 Tunnistaja teavitamine.....	69
A3.4 Poolte, nende esindajate ja/või kohtutöötajate kohalolek ja osalemine	71
A3.5 Sunnivahendid ja sund	72
A3.6 Vanne/kinnitus	73
A3.7 Tunnistaja/eksperdi ja muude osalejate isiku tuvastamine	74
A3.8 Karistused.....	75
A3.9 Õigused ja muud kaitsemeetmed.....	76
A3.10 Kulud	77
B OSA. ÄRAKUULAMISE ETTEVALMISTAMINE JA LÄBIVIIMINE VIDEOLINGI ABIL.....	79
B1 Võimalikud praktilised takistused	83
B2 Kavandamine ja katsetamine	86
B3 Tehniline tugi ja koolitus	88
B4 Sobivate ruumide broneerimine	90
B4.1 Dokumentide ja tõendite kasutamine.....	91
B4.2 Eraviisiline suhtlemine.....	92
B4.3 Erijuhud	93
B5 Suulise tõlke kasutamine	94
B6 Salvestamine, aruandlus ja läbivaatamine	96

B7	Keskkond, asetus ja protokollid	99
B7.1	Kaamerate/heli juhtimine	101
B7.2	Rääkimist käsitlev protokoll	102
B7.3	Protokoll side katkemise korral	103
C OSA. TEHNILISED JA TURVAASPEKTID	105	
C1	Seadmete vastavus	108
C1.1	Litsentsitud tarkvara kasutamine	109
C1.2	Kommertsteenuseosutajate kasutamine	110
C2	Tehnilised miinimumstandardid	112
C2.1	Kodek.....	113
C2.2	Võrgud	115
C2.3	Ribalaius	116
C2.4	Krüpteerimine	117
C2.5	Audio (mikrofonid ja kõlarid)	118
C2.6	Video (kaamerad ja ekraanid)	119
L I S A D	121	
I LISA	– Heade tavade kogumik	83
II LISA	– Selgitavad joonised	135
III LISA	– Praktilised näited	139
IV LISA	– Videolingi lisavorm	101
V LISA	– Konventsiooni tekst	106
VI LISA	– Erikomisjoni asjakohased järeldused ja soovitused	165
Viidatud kohtupraktika.....		109
Kasutatud kirjandus.....		110
Lühendid.....		113

SISSEJUHATUS

„Aina laienevas maailmas, kus tehnika areng on kiire, võivad teatavad uuendused muuta ja hõlbustada mõningaid maailma vanimaid traditsioone.“¹

1. Käesolevas juhendis käsitletakse videolingitehnika² kasutamist tõendite piiriülel kogumisel vastavalt tsiviil- ja kaubandusajades välisriigis tõendite kogumise 18. märtsi 1970. aasta konventsioonile (edaspidi „tõendite kogumise konventsioon“).
2. Tõendite kogumise konventsioon sõlmiti ajal, mil nüüdisaegseid tehnoloogialahendusi laialdaselt ei kasutatud, kuid konventsiooni tehniliselt neutraalne sõnastus võimaldab sellist tehnikat kasutada. Tõendite kogumise konventsiooni praktilise toimimise erikomisjon on korduvalt kinnitanud, et sarnaselt teiste õiguslast koostööd käsitlevate konventsioonidega ei takista tõendite kogumise konventsiooni põhimõtted ega sisu uute tehnoloogialahenduste kasutamist ning need võivad konventsiooni toimimisele kasuks tulla. Samuti on erikomisjon märkinud, et videolingu ja sarnase tehnika kasutamine tõendite kogumisel on kooskõlas konventsiooni praeguse raamistikuga.³
3. Paljud konventsiooniosalised – keda on praeguseks üle 60 – leiavad, et videolingu kasutamine tõendite kogumise hõlbustamiseks konventsiooni raames ei ole õiguslikult takistatud.⁴ Mõned neist konventsiooniosalistest on videolingitehnika kasutamiseks täielikult varustatud, kuid teistel puuduvad praegu selleks vahendid. Näiteks Euroopa Liidu kontekstis kasutatakse videolinki liikmesriigiti endiselt väga „ebajärjekindlalt“ ning see ei olene piirkonna integratsioonitasemest ega sellest, et videolingu laialdasemat kasutamist toetatakse tugevalt.⁵ Tehnika tegeliku potentsiaali rakendamiseks ja selle kasutamise ergutamiseks tõendite kogumise konventsiooni laiemas rahvusvahelises kontekstis on jätkuvalt vaja täiendavaid juhiseid, et lahendada selles suhteliselt kaardistamata valdkonnas esinevad probleemid.
4. Seda arvesse võttes soovitas erikomisjon 2014. aasta mais toimunud koosolekul vastavalt Austraalia ettepanekule, et Haagi konverentsi üldasjade ja üldpoliitika nõukogu looks

¹ Williams, R. A., „Videoconferencing: Not a foreign language to international courts“, *Oklahoma Journal of Law and Technology*, kd 7, nr 1, 2011, lk 1.

² Juhendis kasutatakse mõistet „videolink“ üldmõistena, mis hõlmab videokonverentsi, kaugosalust või muud video teel osalemist võimaldavaid erinevaid tehnoloogialahendusi. Lisateave selle mõiste kohta on esitatud allpool ja „Mis on videolink?“.

³ Erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 4, 2003; erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 55, 2009; erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 20, 2014. Vt ka sõnastikus „Järeldused ja soovitused (ehk „C&R“)“.

⁴ Vt riigiprofiili küsimustikule antud vastuste kokkuvõte „Synopsis of Responses to the Country Profile Questionnaire on the Relevance of Evidence by Video-link under the *Hague Convention of 18 March 1970 on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters* (Evidence Convention)“, mis on kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidil tõendeid käsitleva jaotise rubriigis „Tõendite kogumine videolingu abil“, V osa küsimus a; VI osa küsimus a; VII osa küsimused i ja q (edaspidi „vastuste kokkuvõte“).

⁵ Euroopa õiguslaste koostöö võrgustik tsiviil- ja kaubandusajades, Videokonverentsi kasutamine tõendite kogumiseks tsiviil- ja kaubandusajades vastavalt 28. mai 2001. aasta määrusele (EÜ) nr 1206/2001: Praktiline juhend, Brüssel, Euroopa Komisjon, 2009, lk 6, kättesaadav järgmisel aadressil: <https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-en.do?clang=en> (viimati vaadatud 4. märtsil 2020). Vt ka hiljuti tehtud jõupingutusi seoses Euroopa Liidu Nõukogu projektiga „Handshake“ (2014–2017), mida on sõnastikus kirjeldatud ja millele on käesolevas juhendis läbivalt viidatud.

eksperdirühma selliste küsimuste uurimiseks, mis võivad tekkida seoses videolingu ja muude nüüdisaegsete tehnoloogialahenduste kasutamisega tõendite kogumisel välismaal.⁶

5. 2015. aasta märtsis kokku tulles otsustas üldasjade ja üldpoliitika nõukogu luua vastavalt erikomisjoni soovitusel eksperdirühma, kelle peamine ülesanne oli uurida võimalusi, kuidas lahendada küsimused, mis võivad tekkida seoses videolingu ja muude nüüdisaegsete tehnoloogialahenduste kasutamisega tõendite kogumisel kooskõlas tõendite kogumise konventsiooniga, olgu need küsimused siis õiguslikud, praktilised või tehnilised. Samuti tehti eksperdirühmale ülesandeks hinnata erinevate olemasolevate võimaluste soovitatavust ja teostatavust, võttes arvesse riikides ja riikide vahel kehtivaid tavaid ning olemasolevaid piirkondlikke ja rahvusvahelisi õigusakte.⁷
6. Eksperdirühm⁸ kohtus 2015. aasta detsembris ja otsustas, et peamised praktilised küsimused saaks kõige paremini lahendada hea tava juhendiga, mida täiendaksid konventsiooniosaliste üksikasjalikud ja ühtselt koostatud riigiprofiilid, mille jaoks kogutakse teavet küsimustiku abil. Eksperdirühm leidis, et juhend peaks sisaldama konventsiooni kohaldamisel videolingu ja muude nüüdisaegsete tehnoloogialahenduste kasutamise üksikasjalikke selgitusi, mis põhineksid peamiselt asjakohastel artiklidel ja annaksid kasutajatele praktilisi nõuandeid selle kohta, kuidas neid tehnoloogialahendusi saab ja tuleks konventsiooni 1. ja 2. peatüki kohaselt kasutada.⁹ Samuti soovitas eksperdirühm luua juhendi teksti koostamiseks väikese alarühma.
7. 2016. aasta märtsis kiitis üldasjade ja üldpoliitika nõukogu heaks eksperdirühma väiksema alarühma moodustamise, kes vastutab juhendi väljatöötamise ja koostamise ning seda täiendavate üksikasjalike riigiprofiilide koostamise eest.¹⁰
8. Peagi pärast seda alustas alarühm tööd koostöö alalise bürooga. Selleks et võtta nõuetekohaselt arvesse geograafilist ja jurisdiktsioonilist mitmekesisust, konsulteeris alaline büroo vastavalt eksperdirühma soovitudele kogu selle protsessi vältel välispartneritega, nimelt Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu (CCBE), Eurojusti, Ibero-Ameerika rahvusvahelise õiguslase koostöö võrgustiku (IberRed) ja Rahvusvahelise Advokatuuriga (IBA). Selle täiendava konsulteerimisega saadi panus paljudest erinevatest piirkondadest ja õigustraditsioonidest, sealhulgas neist, mis ei olnud alarühmas esindatud.

⁶ Erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 21, 2014.

⁷ Üldasjade ja üldpoliitika nõukogu järeldused ja soovitused nr 9, 2015.

⁸ Eksperdirühma töös, sealhulgas juhendi ja riigiprofiili küsimustiku koostamises, osalesid kas kõigis etappides või mõnes etapis järgmised eksperdid: **Andorra:** Sara DIÉGUEZ; **Austraalia:** James ALLSOP (esimees); **Hiina Rahvavabariik:** Haibo GOU, Tailong WANG, Tanshuo XU, Yong ZHOU; **Colombia:** Maria José MONTAÑA CORREA, Lucia Teresa SOLANO RAMIREZ; **Tšehhi Vabariik:** Jana VEDRALOVÁ; **Euroopa Liit:** Jacek GARSTKA (Euroopa Komisjon), Jaana POHJANMÄKI (Euroopa Liidu Nõukogu), Xavier THOREAU (Euroopa Liidu Nõukogu), Susana Fonte (Eurojust), Csaba Sandberg (Eurojust); **Soome:** Anna-Lena HALTTUNEN; **Prantsusmaa:** Camille BLANCO, Nicolas CASTELL, Marie VAUTRAVERS; **Saksamaa:** Thomas KLIPPSTEIN, Stefanie PLÖTZGEN-KAMRADT, Nils SCHRÖDER, Dana TILLICH; **India:** Kajal BHAT; **Jaapan:** Masayoshi FURUYA; **Korea Vabariik:** Ha-Kyung JUNG, Jongsun KANG; **Läti:** Voldemārs KIZINO, Viktors MAKUCEVIČS, Madara RIEKSTA; **Leedu:** Gintarė BUSTAEVIENĖ, Vaida PETRAVIČIENĖ; **Mehhiko:** Alejandro León VARGAS; **Norra:** Catherine WESTBYE-WIESE; **Madalmaad:** Willem T. WASLANDER; **Poola:** Paweł KOSMULSKI, Anna SALWA; **Portugal:** Carlos GANDAREZ, Claudia Alexandra KONG, Nuno LÁZARO FONSECA; **Venemaa Föderatsioon:** Ivan MELNIKOV; **Sloveenia:** Judita DOLŽAN; **Hispaania:** Alegria BORRÁS; **Rootsi:** Freddy LARSSON, Mari-Ann ROOS; **Šveits:** Silvia MADARASZ-GAROLLA; **Türgi:** Kansu KARA; **Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik:** David COOK, Nic TURNER; **Ameerika Ühendriigid:** Ada E. BOSQUE, Daniel KLIMOW, Katerina OSSENOVA.

⁹ Vt „Report of the Experts’ Group on the Use of Video-link and Other Modern Technologies in the Taking of Evidence Abroad“, esialgne 2015. aasta detsembri dokument nr 8 üldasjade ja üldpoliitika nõukogule, lk 3 (kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises).

¹⁰ Üldasjade ja üldpoliitika nõukogu järeldused ja soovitused nr 20, 2016.

9. 2017. aasta veebruaris saadeti riigiprofiili küsimustik Haagi konverentsi liikmete riiklikele ja kontaktasutustele¹¹ ning tõendite kogumise konventsiooni neile osalistele, kes ei ole Haagi konverentsi liikmed, ja pärast vastuste saamist avaldati üksikute riigiprofiilide sisu konverentsi veebisaidil.¹² 2017. aastal ja 2018. aasta alguses jätkas alaline büroo juhendiga seotud uurimistegevust ja juhendi koostamist ning pärast mitut 2018. aastal koos alarühmaga toimunud koostamis- ja konsulteerimisvooru kiitis eksperdirühma täiskoosseis juhendi kavandi 2018. aasta novembris heaks. Seejärel esitati juhendi kavand üldasjade ja üldpoliitika nõukogule ning see kiideti lõplikult heaks 2019. aasta juunis.¹³

¹¹ Haagi konverentsi põhikirja artikli 7 lõike 1 kohaselt peab iga liikmesriik määrama riikliku organi ja iga liikmesorganisatsioon kontaktorgani, mis tegutseb alalise büroo peamise kontaktpunktina.

¹² Kui riigiprofiili küsimustik algselt laiali saadeti, saadi 35 vastust 33 konventsiooniosaliselt: Ameerika Ühendriigid, Austraalia, Bosnia ja Hertsegoviina, Brasiilia, Bulgaaria, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond ja Macau erihalduspiirkond), Horvaatia, Iisrael, Korea (Vabariik), Kreeka, Küpros, Leedu, Lõuna-Aafrika Vabariik, Läti, Malta, Mehhiko, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Singapur, Sloveenia, Soome, Šveits, Tšehhi Vabariik, Ungari, Valgevene, Venezuela, Ühendkuningriik (Inglismaa, Wales ja Põhja-Iirimaa). Käesoleva dokumendi koostamise ajal esindas see umbes 53% tõendite kogumise konventsiooni osalistest. Saadud vastused on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises (vt viide joonealuses märkuses 4).

¹³ Üldasjade ja üldpoliitika nõukogu järeldused ja soovitused nr 38, 2019.

**MIS ON
VIDEOLINK?**

10. „Videolink“ osutab tehnikale, mis võimaldab samal ajal suhelda kahest või enamast asukohast kaheasuunalise video- ja audioülekanne abil, hõlbustades nende asukohtade vahelist teabevahetust ja isiklikku suhtlust. Kuna see võimalus on järk-järgult lisatud nii menetlusnormidesse kui ka piiriülese õiguslase koostöö mehhanismidesse, on kasutusele võetud erinevad õiguslikud mõisted. Muud mõisted, mida selle meetodi kirjeldamiseks tõendite kogumise puhul tavaliselt kasutatakse, on „videokonverents“, „kaugosalus“ või „video teel osalemine“.¹⁴
11. Kuna traditsioonilised piirid videolinki ei kammitse, võimaldab see kohtumenetluse pooltel (konventsioonis „protsessiosalise“), nende esindajatel ja/või tunnistajatel osaleda kohtumenetluses ja/või anda kohtus tunnistusi muust kohast, mis asub kas kohtuga samas territoriaalüksuses, sama riigi teises territoriaalüksuses või välisriigis.
12. Ületades kohtu, poolte, nende esindajate ja tunnistajate vahelise vahemaa, pakub videolink võimalust vähendada kohtusse reisimisega seotud aega, kulusid, ebamugavusi ja keskkonnamõju¹⁵ ning on lahenduseks ka juhul, kui üks või mitu isikut ei saa menetluses osaleda. See on eriti kasulik ekspertidest tunnistajate puhul, kelle puudumine võib sageli põhjustada viivitusi menetluse kavandamisel.¹⁶ Tegelikult võib videolinki kasutamine mõnel juhul muuta tunnistaja kättesaadavuse palju vähem oluliseks nende tegurite hulgas, mida võetakse arvesse selle kindlakstegemisel, kas kohtul on konkreetses asjas pädevus.¹⁷ Videolinki kasutamine võimaldab ka suuremat paindlikkust menetluste kavandamisel ning selliste tunnistajate konkreetse olukorra arvessevõtmisel, kellel on teatav füüsiline või vaimne kõrvalekalle või kes oleksid isiklikult kohtusse ilmumisest heidutatud, parandades seeläbi õiguskaitse kättesaadavust. Kõik need tegurid koos võivad soodustada teadlikumat otsuste tegemist ja tõhusamaid kohtumenetlusi.
13. Kuna videolinki kasutamine ei pruugi olla asjakohane igas olukorras, kus isik peab ilmuma kohtusse ja/või andma tunnistusi, peetakse seda jätkuvalt tõendite kogumise traditsiooniliste meetodite (st isiklik kohalolek kohtusaalis) täienduseks (mitte asenduseks). Seda peamiselt seetõttu, et suhtlemine tunnistajaga on paratamatult vähem isiklik kui siis, kui tunnistaja on kohtusaalis füüsiliselt kohal.¹⁸ Sellisena võib see vähendada osalejate suutlikkust hinnata tunnistajate käitumist ja usaldusväärsust,¹⁹ eriti kui tehnika kasutamine ja vahemaa süvendavad

¹⁴ Sõltuvalt kontekstist ja allikast võivad nende ja analoogsete mõistete määratlused üksikasjades erineda. Vt nt videokonverentsi ja teleosaluse vahelist erinevust käsitlev arutelu väljaandes Gruen, M. E. ja Williams, C. R., Handbook on Best Practices for Using Video Teleconferencing in Adjudicatory Hearings, Administrative Conference of the United States, 2015, lk 9–10, kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.acus.gov/report/handbook-best-practices-using-video-teleconferencing-adjudicatory-hearings> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

¹⁵ Vt nt Euroopa Liidu Nõukogu „D1a: Judicial use cases with high benefits from cross-border videoconferencing“, mitmetahuline algatus piiriüleste videokonverentside parandamiseks (projekt „Handshake“; vt sõnastikus esitatud lisateave projekti kohta), 2017, lk 2; Davies, M., „Bypassing the Hague Evidence Convention: Private International Law Implications of the Use of Video and Audio Conferencing Technology in Transnational Litigation“, *American Journal of Comparative Law*, kd 55 (2), 2007, lk 206; Austraalia föderaal kohus, Guide to Videoconferencing, 2016, lk 2, kättesaadav järgmisel aadressil: < <http://www.fedcourt.gov.au/services/videoconferencing-guide> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

¹⁶ Euroopa Liidu Nõukogu: „Eksperttunnistajate kättesaadavust on nimetatud üheks viivituste põhjuseks“, Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul, Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2013, lk 6 (edaspidi „Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul“), kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/guide-videoconferencing-cross-border-proceedings/> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

¹⁷ Davies, M. (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 236.

¹⁸ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 26.

¹⁹ Williams, R. A. (viidatud eespool joonealuses märkuses 1), lk 21. Videolingtehnika mõju tunnistaja usaldusväärsuse hindamisele on käsitletud ka joonealuses märkuses 42.

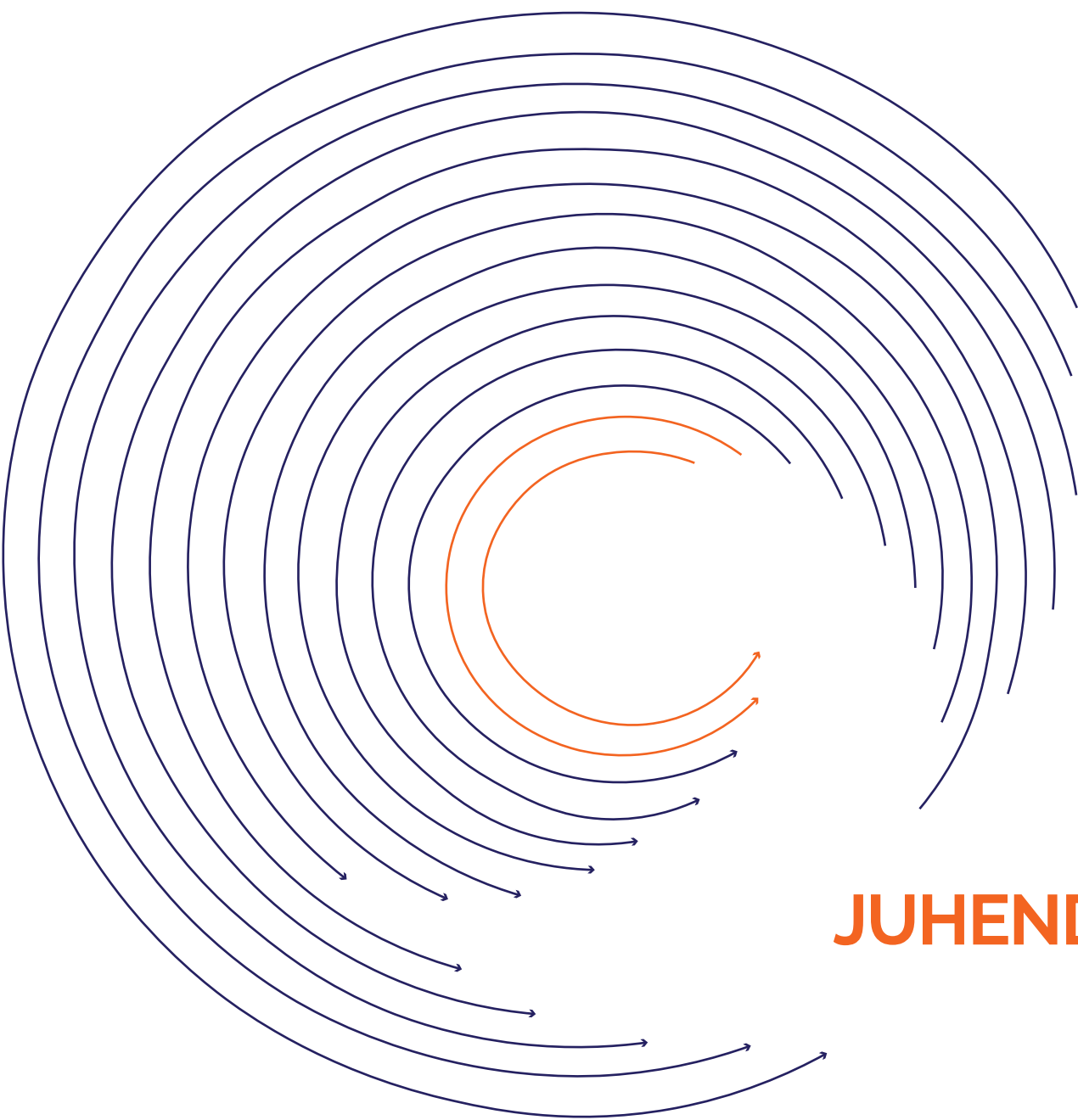
keele- või kultuurierinevusi, mistõttu nüansid lähevad kaotsi. Näiteks leiti ühe konventsiooniosalise (Ameerika Ühendriigid) apellatsioonikohtutes läbiviidud uuringus, et mõnede kohtunike arvates esitavad nad videolingu abil tunnistajate küsitlemisel vähem küsimusi ja on vähem tõenäoline, et nad rääkijat katkestavad.²⁰ Mõnel juhul võib tunnistaja kaugus vähendada ka kohtu võimet tunnistajat kontrollida. Muret valmistavad ka võimalikud tehnilised probleemid ning vastutavad isikud peaksid tagama sobivate ruumide, seadmete ja toe olemasolu kõigis osalevates asukohtades. Kõik videolingu kasutamisega seotud võimalikud probleemid võivad lisaks õiguskaitse kättesaadavuse piiramisele kahjustada selliseid peamisi menetlusaspekte nagu „õigus õiglasele kohtumenetlusele“ või „vahetuse põhimõte“.²¹ Seega peavad kohtud vaatama mugavusest kaugemale, kui nad otsustavad, kas konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades tuleb videolingu kasutamine üldisele õiglasele ja tõhusale õigusemõistmisele kokkuvõttes kasuks.²²

14. Sellest tulenevalt kirjeldatakse käesolevas juhendis videolingu kasutamise parimaid tavaid, mis võivad mõned neist probleemidest lahendada. Nende tavade eesmärk on võimaldada tõendite kogumise konventsiooni kasutajatel praegu kättesaadavat tehnikat parimal võimalikul viisil ära kasutada. Tehnika arenedes see protsess eeldatavasti aja jooksul paraneb, suurendades lõppkokkuvõttes maksimumini kasu, mida annab videolingu tehnika kasutamine tõendite kogumisel välismaal.

²⁰ Dunn, M. ja Norwick, R. Report of a Survey of Videoconferencing in the Courts of Appeals, Federal Judicial Center, 2006, lk 13, kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.fjc.gov/sites/default/files/2012/VidConCA.pdf> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

²¹ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 26–27. Mõiste „vahetus“ on mitmes riigis, eelkõige Euroopas, menetlusõiguse üldpõhimõte, mis tähendab, et tõendeid tuleks koguda nende algsel, mitte tuletatud kujul (st nii ajalises kui ka füüsilises mõttes „vahetult“). Vahetuse põhimõtte ja selle seose kohta videolingu kasutamisega vt näiteks Ivanc, T., „Theoretical Background of Using Information Technology in Evidence Taking“ väljaandes Rijavec, V. jt (toim), *Dimensions of Evidence in European Civil Procedure*, Madalmaad, Kluwer Law International, 2016, lk 265–300; Harsági, V., „Evidence, Information Technology and Principles of Civil Procedure – The Hungarian Perspective“ väljaandes van Rhee, C. H. ja Uzelac, A. (toim), *Evidence in Contemporary Civil Procedure*, Cambridge, Intersentia, 2015, lk 137–154.

²² Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 2.

JUHENDIST

15. Juhendis keskendutakse peamiselt videolingitehnika kasutamisele tõendite kogumise konventsiooni alusel. Lisaks antakse ülevaate kogemustest, mis on saadud selles valdkonnas tehtud üldistest riiklikest ja rahvusvahelistest muudatustest, viidates vajaduse korral ka riiklikele õigusaktidele ja muudele rahvusvahelistele lepingutele.
16. Juhendi kohaldamisala piirdub peamiselt videolinki kasutamisega tunnistajatelt ütluste võtmisel, kusjuures ütlused on tõendusmaterjal, mille kogumiseks videolingitehnika kõige paremini sobib ja milleks seda kõige sagedamini kohtutes kasutatakse/taotletakse. Sõltuvalt kohaldatavast õigusest võib videolinki kasutada ka muude tõendite kui ütluste saamiseks, kuid tundub, et selleks kasutatakse videolinki vähem.²³
17. Samuti tuleks märkida, et mõned vastanud riigid teatasid õigusnormidest, mis piiravad videolinki abil tõendite kogumise tunnistajalt või menetluse poolelt ütluste võtmisega.²⁴ Teised vastanud riigid on väljendanud muret seoses probleemidega, mis on seotud videolinki abil dokumentaalsete tõendite hankimisega.²⁵ Seepärast keskendutakse käesolevas juhendis tunnistajalt või eksperdilt ütluste piiriülesele võtmisele.²⁶
18. Lisaks sellele kohaldatakse tõendite kogumise konventsiooni üksnes „tsiviil- ja kaubandusajade“ (vt sõnastikus esitatud lisateave selle mõiste kohta) suhtes, kuigi käesolevas juhendis esitatud teatavad logistilised aspektid ja praktilised kaalutlused võivad olla asjakohased videolingitehnika kasutamise suhtes üldisemalt. Lisaks on Euroopas täheldatud, et „[videolinki] kasutatakse piiriüleselt enamasti tsiviil- ja kaubandusajades, tunnistajatelt ütluste võtmiseks ja muud liiki tõendite kogumiseks“.²⁷ Käesolev juhend piirdub üksnes tsiviil- ja kaubandusajadega ning tõendite piiriülest kogumist kriminaalmenetluses üksikasjalikult ei käsitleta.
19. Juhend on üles ehitatud järgmiselt.
 - A osa** käsitleb videolinki kasutamise algatamist, sealhulgas esialgseid kaalutlusi, ning selles selgitatakse, kuidas videolinki võib konventsiooni kohaselt kasutada, keskendudes peamiselt õiguslikele aspektidele.
 - B osa** käsitleb videolinki kasutavate ärakuulamiste ettevalmistamist ja läbiviimist, sealhulgas nii õiguslikke kui ka praktilisi kaalutlusi.
 - C osa** käsitleb tehnilisi ja turvaaspekte.

²³ Mõnes riigis ei ole kehtestatud piiranguid videolinki abil hangitavate tõendite liigi suhtes ning seega võidakse seda tehnikat kasutada ka dokumentaalsete või muude tõendite hankimiseks. Vt nt vastuste kokkuvõte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4), IV osa, küsimused b ja d.

²⁴ Vt nt Prantsusmaa vastus riigiprofiil küsimustiku IV osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

²⁵ Vt nt Horvaatia vastus riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimusele d (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

²⁶ Nagu sõnastikus märgitud, hõlmab mõiste „tunnistaja“ käesolevas juhendis nii menetluse pooli kui ka kolmandaid isikuid, kes tuleb ära kuulata. Tuleb siiski märkida, et mõnes konventsiooniga ühinenud riigis, näiteks Ameerika Ühendriikides, „on kohtud vastumeelsemalt lubanud [videolinki] kaudu [...] ütlusi anda, kui kaugtunnistaja on ka hagi pool“: Davies, M. (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 211.

²⁷ Euroopa Liidu Nõukogu projekti „Handshake“ tulemused näitavad, et 80–90%-l juhtudest kasutati videolinki sel eesmärgil: projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 15.

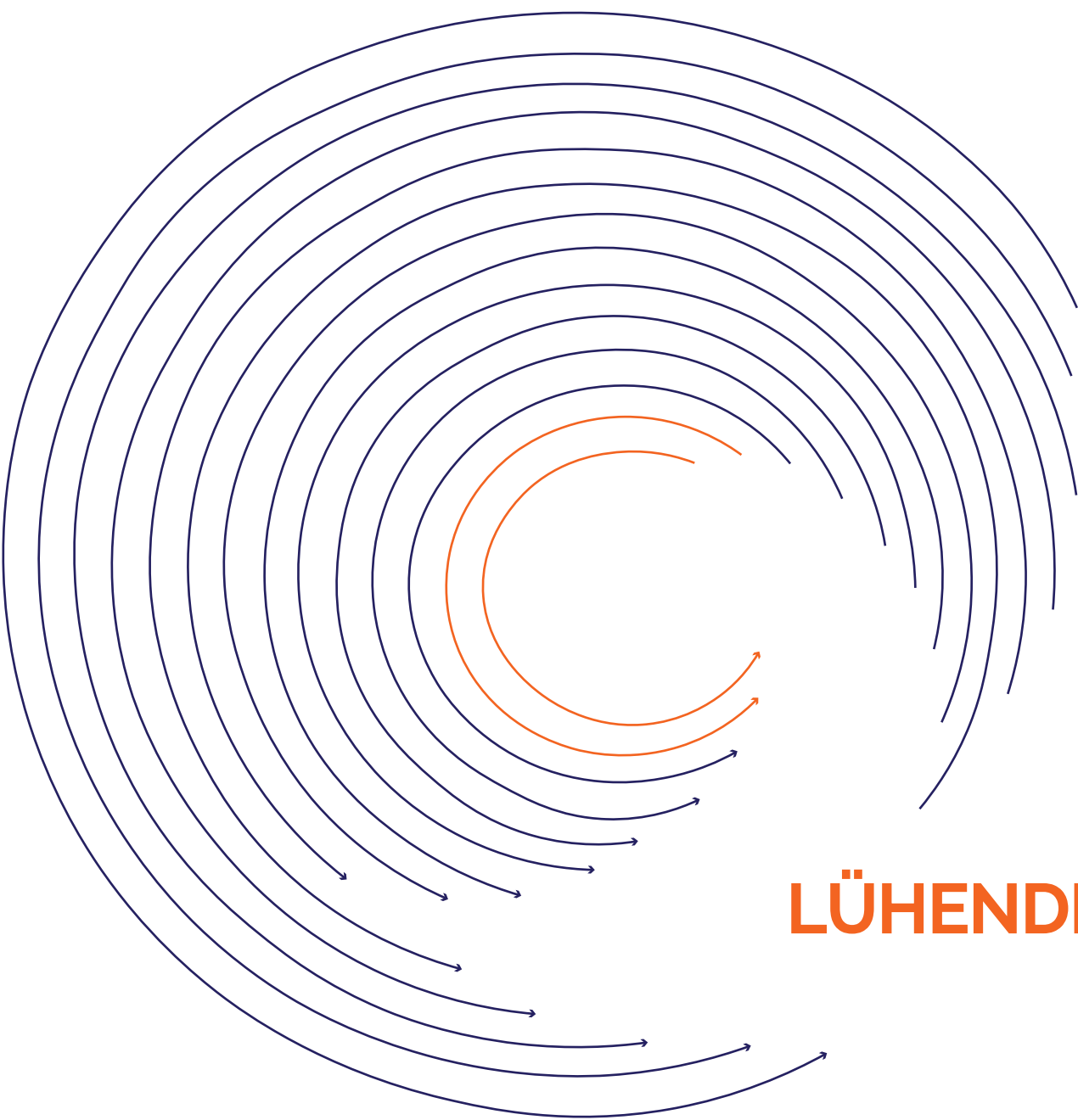
Vajaduse korral kirjeldatakse enne iga jagu selle konkreetse jao või alajaoga seotud soovitatavat **head tava**. Hea tava on esitatud värvilistes lahtrites ja nummerdatud punktidest erinevalt. See on esitatud ka **I lisas**. **II lisas** esitatakse selgitavad joonised, mis näitavad, kuidas videolinki võib konventsiooni alusel kasutada (nii kaudse kui ka vahetu tõendite kogumise korral), ning **III lisas** esitatakse mitu praktilist näidet.

Ülejäänud **lisad** sisaldavad muud olulist teavet, näiteks konkreetset videolinki kasutamist käsitlevat uut valikulist vormi, mis lisatakse soovitatavale õigusabitaotluse (konventsioonis „nõudekiri“) näidisvormile (**IV lisa**), tõendite kogumise konventsiooni tervikteksti (**V lisa**) ning erikomisjoni asjakohaseid järeldusi ja soovitusi (**VI lisa**).

20. Juhendis viidatakse iga konventsiooniosalise puhul tema **riigiprofiilile**. Kuna tõendite kogumisel videolinki kasutamist käsitlevad õigusaktid, tavad ja menetlused on konventsiooniosaliste puhul erinevad, ²⁸ pidas eksperdirühm selliseid riigiprofiile vajalikuks, et anda lihtsamalt ajakohastatavaid ja sihipäraseid juhiseid. Seega sisaldavad riigiprofiilid igale konventsiooniosalisele ainuomast lisateavet videolinki kasutamise kohta tõendite kogumise konventsiooni kohaselt, sealhulgas asjakohaseid õigusakte, norme ja eeskirju, kasulikke linke ning kontaktandmeid. Nendega saab tutvuda Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises.
21. Käesolev juhend täiendab **tõendite kogumise konventsiooni toimimist käsitleva praktilise käsiraamatu** (edaspidi „tõendite kogumise käsiraamat“)²⁹ 3. väljaannet, mille üks lisa (6. lisa) käsitleb videolinki kasutamist. Tõendite kogumise käsiraamat on põhjalik juhend, mis sisaldab teavet konventsiooni toimimise kohta laiemalt, sealhulgas kohtupraktikat ja konventsiooni kui tervikuga seotud märkusi, mitte ainult videolingitehnika kasutamist. Lisateave selle kohta, kuidas tõendite kogumise käsiraamatut osta, on avaldatud Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises ja väljaandeid käsitlevas jaotises: < www.hcch.net >.

²⁸ *Ibid.*, lk 20.

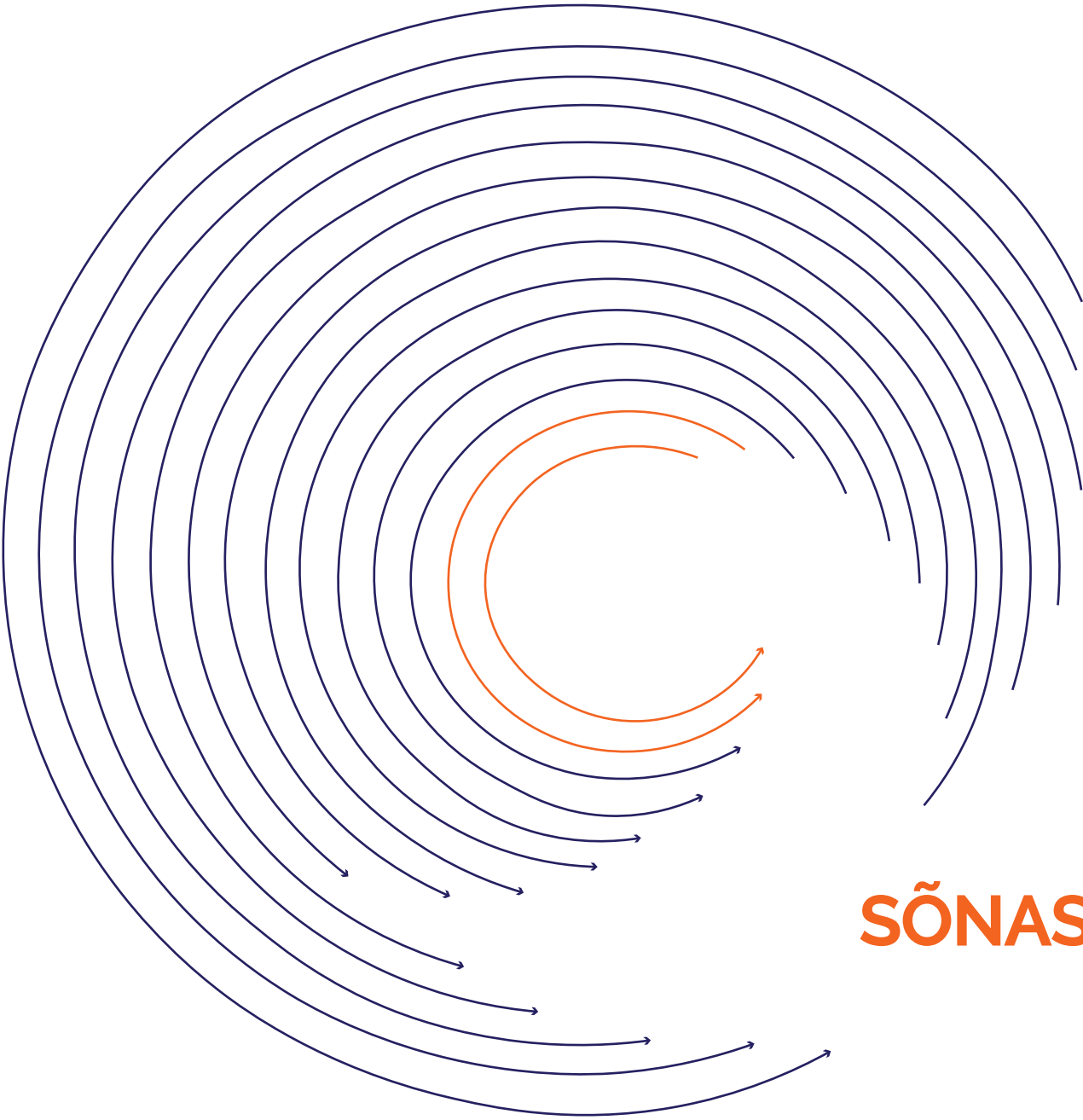
²⁹ Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi alaline büroo, Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention, 3. väljaanne, Haag, 2016. Vt ka sõnastik.

LÜHENDID

ADSL	asümmeetriline digitaalne abonendiliin
AES	täiustatud krüpteerimisstandard
AIR	All India Reporter (India)
<i>Arv. võrgud</i>	<i>arvutivõrgud</i>
ATR	Australasian Tax Reports (Austraalia)
Bankr. E.D.N.Y.	USA New Yorgi idapiirkonna pankrotikohus (Ameerika Ühendriigid)
BCSC	Briti Colombia kõrgeim kohus (Kanada)
C&R konverents)	järeldused ja soovitused (Haagi rahvusvahelise eraõiguse
CCBE	Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu
CGAP	üldasjade ja üldpoliitika nõukogu (Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents)
D. Conn.	USA Connecticuti ringkonnakohus (Ameerika Ühendriigid)
D.D.C.	USA Colombia ringkonnakohus (Ameerika Ühendriigid)
EK	Euroopa Komisjon
EL	Euroopa Liit
EWHC (Ch)	Inglismaa ja Walesi kõrge kohus (varaliste vaidluste osakond) (Ühendkuningriik)
EWHC (QB)	Inglismaa ja Walesi kõrge kohus (kuninglik osakond) (Ühendkuningriik)
FCA	Austraalia föderaalkohus
FCR	föderaalkohtu lahendid (Austraalia)
Fed. R. Civ. P.	föderaalsed tsiviilkohtumenetluse eeskirjad (Ameerika Ühendriigid)
Fed. R. Evid. Serv.	Federal Rules of Evidence Service (Ameerika Ühendriigid)
HD	kõrglahutus
HKEC	Hong Kong Electronic Citation (Hiina Rahvavabariik)
HKLRD	Hong Kong Law Reports and Digest (Hiina Rahvavabariik)
Hongkong SAR	Hongkongi erihalduspiirkond (Hiina Rahvavabariik)
IberRed	Ibero-Ameerika rahvusvahelise õiguslase koostöö võrgustik
IBA	Rahvusvaheline Advokatuur (IBA)
ID	isikut tõendav dokument
IP	internetiprotokoll
ISDN	integraalteenuste digitaalvõrk (ISDN)
ITU-T	Rahvusvaheline Telekommunikatsiooniliit
Kodek	kooder-dekooder
LawAsia	Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna õigusliit

Macau SAR	Macau erihalduspiirkond (Hiina Rahvavabariik)
MCU	hulkpunktkontroller
ONSC	Ontario kõrgem kohus (Kanada)
ONCJ	Ontario kohus (Kanada)
Res/D/N/DC	reservatsioonid / avaldused / teated / hoiulevõtja teated
SC	erikomisjon (Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents)
SIP	seansialustusprotokoll
SD	standardmääratlus
S.D.N.Y.	USA New Yorgi lõunapiirkonna ringkonnakohus (USA)
USA	Ameerika Ühendriigid
W.D. Tenn.	USA Tennessee läänepiirkonna ringkonnakohus (Ameerika Ühendriigid)
WXGA	laiekraan-XGA (Wide Extended Graphics Array)

SÕNASTIK

1. peatükk

Konventsiooni sätted, mis käsitlevad õigusabitaotluste süsteemi. 1. peatükk hõlmab konventsiooni artikleid 1–14.

2. peatükk

Konventsiooni sätted, mis käsitlevad tõendite kogumist konsulite ja volitatud isikute poolt. 2. peatükk hõlmab konventsiooni artikleid 15–22. Konventsiooni artikli 33 kohaselt võib konventsiooniosaline 2. peatüki kohaldamisest täielikult või osaliselt loobuda. Konkreetse konventsiooniosalise avalduste (konventsioonis „deklaratsioon“) või reservatsioonidega tutvumiseks vt tõendite kogumise konventsiooni **seisunditabeli** veerg „Res/D/N/DC“.

ELi tõendite kogumise määrus

Euroopa Liidu (EL) liikmesriikides (v.a Taanis)³⁰ kehtiv määrus tõendite kogumise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. ELi tõendite kogumise määruse täispealkiri on järgmine: nõukogu 28. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades.³¹

Erikomisjon

Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents moodustab erikomisjonid, mille kutsub kokku peasekretär, et töötada välja Haagi konverentsi uued konventsioonid ja pidada nende üle läbirääkimisi või vaadata läbi Haagi konverentsi olemasolevate konventsioonide praktiline toimimine. Käesolevas juhendis tähendab „erikomisjon“ erikomisjoni, kes kohtub korrapäraselt, et vaadata läbi tõendite kogumise konventsiooni praktiline toimimine.

Integraalteenuste digitaalvõrk (ISDN)

ISDN on Rahvusvahelise Telekomunikatsiooni Liidu määratluse kohaselt „võrk, mis pakub või toetab mitmesuguseid telekommunikatsiooniteenuseid, mis pakuvad digitaalühendust kasutaja-võrguliidest vahel“.³²

IP-võrk

Rahvusvahelise Telekomunikatsiooni Liidu määratluse kohaselt on IP-võrk „võrk, milles IP-d kasutatakse kihtide protokollina“.³³

³⁰ Vastavalt Ühendkuningriigi ja Euroopa Liidu vahel allkirjastatud väljaastumislepingule, mis jõustus 1. veebruaril 2020, on ELi tõendite kogumise määrus Ühendkuningriigi suhtes siduv kuni 31. detsembrini 2020.

³¹ Määruse terviktekst on kättesaadav EUR-Lexi andmebaasis järgmisel aadressil: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32001R1206> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

³² Rahvusvaheline Telekomunikatsiooni Liit, I.112: Vocabulary of terms for ISDNs, 1993, lk 6, kättesaadav aadressil: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-I.112-199303-I> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020). ITU-T kohta lisateabe saamiseks vt allpool märkus 37.

³³ Rahvusvaheline Telekomunikatsiooni Liit, Y.1001: IP framework – A framework for convergence of telecommunications network and IP network technologies, 2000, lk 3, kättesaadav aadressil: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-Y.1001-200011-I> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

Järeldused ja soovitused (ehk „C&R“)

Haagi konverentsi erinevate koosolekute järeldused ja soovitused. Käesolevas juhendis on enamik viiteid viited tõendite kogumise konventsiooni praktilise toimimise erikomisjoni järeldustele ja soovitustele, mis on esitatud koos asjaomase koosolekute toimumise aastaga (nt „Erikomisjoni järeldused ja soovitused, 2014“ viitab erikomisjoni 2014. aasta koosolekul vastu võetud järeldustele ja soovitustele). Kõik erikomisjoni asjakohased järeldused ja soovitused on esitatud **VI lisas** ja need on kättesaadavad ka Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises: < www.hcch.net >. Viidatakse ka Haagi konverentsi teiste koosolekute, näiteks üldasjade ja üldpoliitika nõukogu aastakoosoleku järeldustele ja soovitustele.

Keskasutus

Konventsiooniosalise poolt artikli 2 lõike 1 kohaselt määratud asutus.

Kodek

Kodek (mõiste „kooder-dekooder“ lühiversion) on seade, mis tihendab audio- ja videosignaale ühel saidil digitaalseks signaaliks, mis edastatakse teisele saidile, kus see muundatakse tagasi loetavasse audio- ja videovormingusse.³⁴

Konsul

2. peatüki kohaldamisel hõlmab mõiste „konsul“ konsulaarametnikke ja diplomaate.

Konsulaarametnik

2. peatüki kohaldamisel isik, kes on kaasatud tõendite kogumisse (vt eelkõige artiklid 15 ja 16). Mugavuse huvides kasutatakse selles juhendis konsulaarametnike ja diplomaatide tähistamiseks mõistet „konsul“.

Lähetajariik

Käesolevas juhendis kasutatakse seda mõistet üksnes 24. aprilli 1963. aasta konsulaarsuhete Viini konventsiooni (edaspidi „konsulaarsuhete Viini konventsioon“) tähenduses, viidates riigile, kes lähetab diplomaadi või konsulaarametniku esindama oma huve välismaal.

Näidisvorm

Erikomisjoni soovitatud õigusabitaotluse näidisvorm. Näidisvormi täidetavad versioonid nii inglise kui ka prantsuse keeles on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises: < www.hcch.net >. Näidisvormi koopia koos täitmise juhistega on esitatud ka tõendite kogumise käsiraamatu 4. lisas.

³⁴

Dunn, M. ja Norwick, R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 20), lk 2; Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 5.

Praktiline teave

Asjaomast konventsiooniosalist käsitlev teave, mis on kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises (< www.hcch.net >) rubriigis „Keskasutused ja muud asutused“ ja sisaldab teavet konventsiooni praktilise toimimise kohta seoses selle konventsiooniosalisega.

Projekt „Handshake“

Euroopa Liidu Nõukogu e-õiguse töörühma (e-õiguskeskkond) videokonverentside eksperdirühma poolt aastatel 2014–2017 läbi viidud projekt, mille täielik nimetus oli „Mitmetahuline algatus piiriüleste videokonverentside parandamiseks“.³⁵ Projekti väljakuulutatud eesmärk oli „edendada piiriüleste videokonverentside korralduslike, tehniliste ja õiguslike aspektidega seotud parimate tavade ja oskusteabe praktilist kasutamist ja jagamist, et aidata parandada e-õigussüsteemide üldist toimimist liikmesriikides ja Euroopa tasandil.“³⁶

Käesoleva juhendi koostamisel on lähtutud projekti tulemustest ja soovitudest, eelkõige neist, mis käsitlevad praktilisi ja tehnilisi aspekte. Need tulenesid suuresti Euroopa Liidu eri liikmesriikide vahel läbi viidud ulatuslikest praktilistest videolingi katsetest.

Päritoluriik

2. peatüki tähenduses konventsiooniosaline, kelle territooriumil menetlus algatatakse ja kelle abistamiseks tõendeid kogutakse või hakatakse koguma. Kui tõendeid kogub konsul, on päritoluriik ka riik, mida konsul esindab. *Vt ka punkti „Lähetajariik“.*

Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu Sidestandardisektor (ITU-T)

Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu sektor, mis vastutab „kogu maailma ekspertide kokkukutsumise eest, et töötada välja ITU-T soovitusena tuntud rahvusvahelised standardid, mis toimivad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ülemaailmse infrastruktuuri määravate elementidena“.³⁷

Riigiprofiil

Vastus *riigiprofiili küsimustikule*, mille alaline büroo saatis 2017. aastal konventsiooniosalistele, et täiendada käesolevas juhendis esitatud üldisemat teavet. Iga „riigiprofiil“ ja kõik vastused („Vastuste kokkuvõte“) on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises: < www.hcch.net >. Käesolevas juhendis esitatud viited küsimustele tähendavad riigiprofiili küsimustikus esitatud küsimusi.

³⁵ Projekti „Mitmetahuline algatus piiriüleste videokonverentside parandamiseks“ dokumendid ja tulemused on kättesaadavad aadressil: < https://beta.e-justice.europa.eu/69/EN/general_information > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

³⁶ Projekt „Handshake“ (viidatus eespool, joonealune märkus 15), lk 2.

³⁷ Lisateabe saamiseks ITU-T kohta vt: < <https://www.itu.int/en/ITU-T/about/Pages/default.aspx> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

Seisunditabel

Konventsiooniosaliste ajakohastatud loetelu, mida haldab alaline büroo hoiulevõtjalt saadud teabe alusel. Seisunditabel on kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises (< www.hcch.net >) koos selgitustega, kuidas seda lugeda ja tõlgendada.

Seisunditabel sisaldab iga konventsiooniosalise kohta olulist teavet, sealhulgas:

- a) kuupäev, mil konventsioon konventsiooniosalise suhtes jõustus;
- b) konventsiooniga ühinemise viis (nt allkirjastamine/ratifitseerimine, ühinemine või õigusjärglane);
- c) ühinevate konventsiooniosaliste puhul, kas teised konventsiooniosalised on ühinemise heaks kiitnud;
- d) konventsiooni kohaldamisala laiendamised;
- e) konventsiooni alusel määratud asutused (nt keskasutus) ja
- f) kõik konventsiooni kohased reservatsioonid, teated või muud avaldused.

Lisateave eespool nimetatud aspektide kohta on esitatud tõendite kogumise käsiraamatus.³⁸

Seletuskiri

Philip W. Amrami koostatud aruanne, milles kirjeldatakse tõendite kogumise konventsiooni tausta ja ettevalmistavat tööd ning esitatakse selle teksti kommentaarid artiklite kaupa. Seletuskirja terviktekst on esitatud **tõendite kogumise käsiraamatu** 3. lisas ja see on kättesaadav ka Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises: < www.hcch.net >. Seletuskiri avaldati algselt väljaandes „Actes et documents de la Onzième session“ (11. istungjärgu menetlus) (1968), IV kd, *Obtention des preuves à l'étranger* (lk 202–216).

Taotlev asutus

1. peatüki tähenduses õigusabitaotluse väljastanud asutus. Konventsioonis on sätestatud, et taotlev asutus on taotleva riigi õigusasutus, kes on tema siseriikliku õiguse kohaselt pädev väljastama õigusabitaotlusi.

Taotlev riik

1. peatüki tähenduses konventsiooniosaline, kes on väljastanud või väljastab õigusabitaotluse.

Tsiviil- ja kaubandusasjad

Mõiste, mida kasutatakse konventsiooni sisulise kohaldamisala piiritlemiseks. Mõistet „tsiviil- ja kaubandusasjad“ tõlgendatakse *vabalt* ja *autonoomselt* ning seda kohaldatakse järjepidevalt nii tõendite kogumise kui ka dokumentide kättetoimetamise konventsioonides.

³⁸

Viidatud eespool joonealuses märkuses 29.

Tunnistaja

Käesolevas juhendis hõlmab mõiste „tunnistaja“ nii menetluse pooli kui ka kolmandaid isikuid, kes tuleb ära kuulata.

Tõendeid käsitlev jaotis

Haagi konverentsi veebisaidi jaotis, mis on pühendatud tõendite kogumise konventsioonile. Tõendeid käsitlev jaotis on kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidi < www.hcch.net > avalehel oleva lingi kaudu.

Tõendite kaudne kogumine

Tõendite kogumise menetlus, mille kohaselt tunnistaja/eksperdi küsitlemise viib läbi täitva riigi ametiasutus, kelle territooriumil tunnistaja/ekspert asub. *Vt ka punkt „Tõendite vahetu kogumine“; tõendite vahetu ja kaudse kogumise erinevust käsitletakse punktis A1.2; selgitavad joonised on esitatud II lisas.*

Tõendite kogumise konventsioon (või konventsioon)

Haagi konverentsi egiidi all välja töötatud ja vastu võetud rahvusvaheline leping, mille täielik pealkiri on 18. märtsi 1970. aasta konventsioon tsiviil- ja kaubandusajades välisriigis tõendite kogumise kohta. Konventsiooni terviktekst on esitatud **V lisas** ja see on kättesaadav ka Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises: < www.hcch.net >.

Tõendite kogumise käsiraamat

Haagi konverentsi väljaanne, mille täispealkiri on „Praktiline käsiraamat tõendite kogumise konventsiooni toimimise kohta“. Tõendite käsiraamat sisaldab üksikasjalikke selgitusi tõendite kogumise konventsiooni üldise toimimise eri aspektide kohta ning usaldusväärseid märkusi praktikas tõstatatud peamiste küsimuste kohta. Seega tuleks käesolevat juhendit käsitleda tõendite kogumise käsiraamatu lisana. Kui ei ole märgitud teisiti, viitavad käesolevas juhendis tõendite kogumise käsiraamatule esitatud viited 2016. aastal avaldatud käsiraamatu 3. väljaandele. Teave käsiraamatu ostmise kohta on kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidi [tõendeid käsitlevas jaotises](#): < www.hcch.net >.

Tõendite vahetu kogumine

Tõendite kogumise kord, mille kohaselt taotleva riigi ametiasutus, kes kohtuasja menetleb, küsitleb tunnistajat/eksperti vahetult. *Vt ka punkt „Tõendite kaudne kogumine“; tõendite vahetu ja kaudse kogumise erinevust käsitletakse punktis A1.2; selgitavad joonised on esitatud II lisas.*

Täitev asutus

1. peatüki tähenduses õigusabitaotlust täitev asutus. Konventsioonis on sätestatud, et täitev asutus on täitva riigi õigusasutus, kes on siseriikliku õiguse kohaselt pädev õigusabitaotlusi täitma.

Täitev riik

1. peatüki tähenduses konventsiooniosaline, kellele õigusabitaotlus on adresseeritud või adresseeritakse.

Täitev riik

2. peatüki tähenduses konventsiooniosaline, kelle territooriumil tõendeid kogutakse või hakatakse koguma.

Vastanud riik

Konventsiooniosaline, kes esitas vastuse alalise büroo poolt 2017. aastal edastatud riigiprofiili küsimustikule. Iga riigi vastustega („Riigiprofiil“) ning kõigi vastuste kokkuvõttega („Vastuste kokkuvõtte“) saab tutvuda Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises: < www.hcch.net >.

Videokonverentsi sild (tuntud ka kui hulkpunktcontroller või „lüüs“)

Tark- ja riistvara kombinatsioon, millega luuakse virtuaalne koosolekuruum ja mis toimib sillana, ühendades asukohad ja muundades vajaduse korral andmeid (nt muundades võrgusignaali, kodeki protokolle või audio/video lahutusvõimet).

Lisateabe saamiseks mõiste „videokonverentsi sild“ kohta vt ka punkt **C2**.

Videolingtehnika (tuntud ka kui videokonverentsitehnika)

Tehnika, mis võimaldab samal ajal suhelda kahest või enamast asukohast kahesuunalise video- ja audioülekanne abil. Käesolevas juhendis hõlmab mõiste „videolink“ mitmesuguseid tehnoloogialahendusi, mida kasutatakse videokonverentsi, kaugosaluse või muu video teel osalemise võimaldamiseks.

Lisateabe saamiseks mõiste „videolink“ kohta vt eespool jaotis „**Mis on videolink?**“.

Volitatud isik

2. peatüki kohaldamisel isik, kes on kaasatud tõendite kogumisse (vt eelkõige artikkel 17).

Õigusabitaotlus

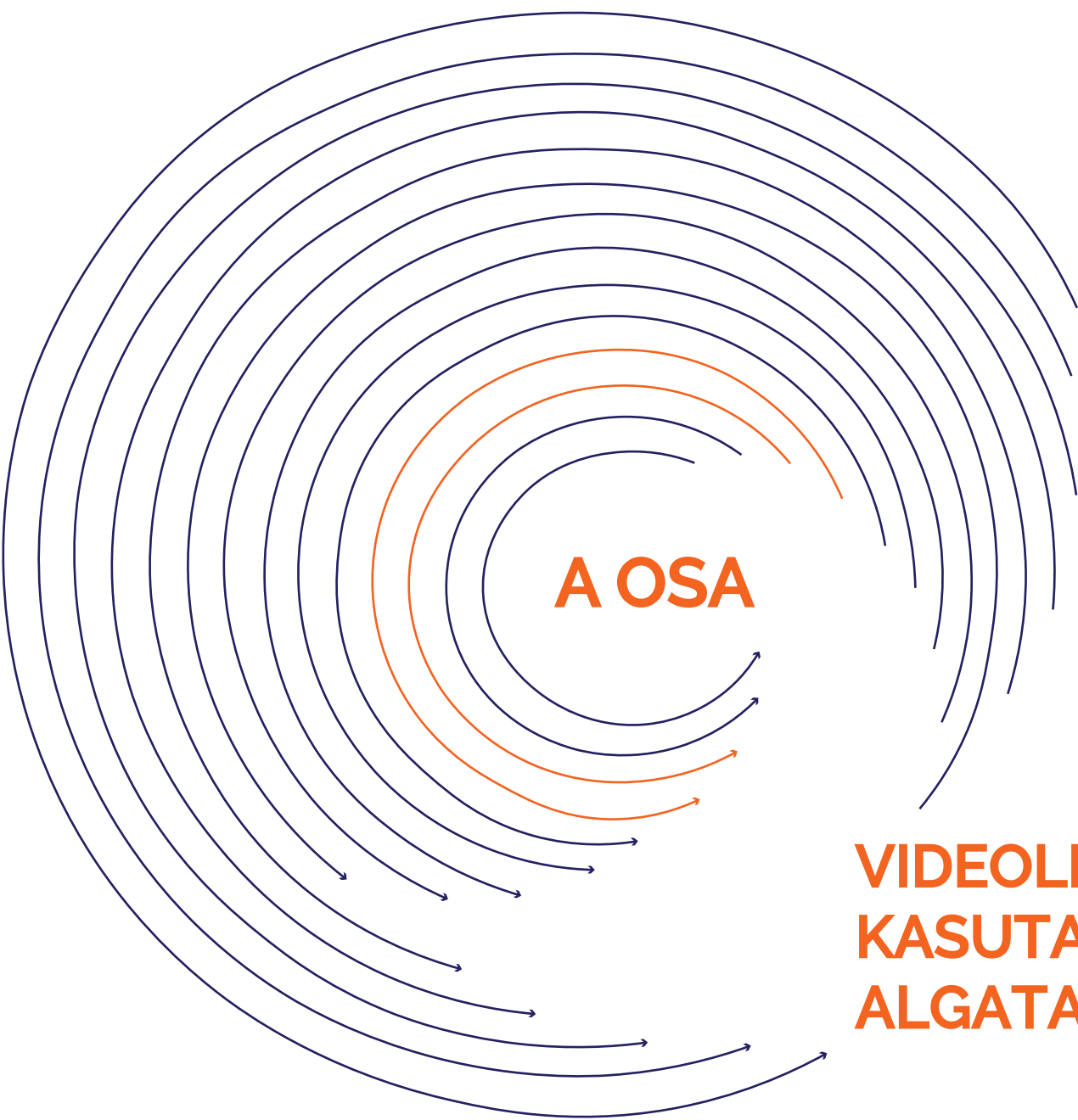
1. peatüki tähenduses vahend, millega taotletakse tõendite kogumist või muu õigustoimingu tegemist. Käesolevas juhendis tähendab „õigusabitaotlus“ muude õigusaktide (nt Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi 1954. aasta tsiviilkohtumenetluse konventsioon) või siseriikliku õiguse kohast vahendit tõendite kogumiseks või muu õigustoimingu läbiviimiseks.

Õigusasutus

Konventsioonis kasutatakse mõistet „õigusasutus“ ehk „justiitsasutus“ järgmiste asutuste kirjeldamiseks: a) õigusabitaotlusi väljastav asutus (artikli 1 lõige 1) ja b) õigusabitaotlusi täitev asutus (artikli 9 lõige 1).

Ärakuulamine

Käesolevas juhendis tähendab mõiste „ärakuulamine“ tunnistaja küsitlemist tõendite kogumiseks olenemata sellest, kas küsitlemine toimub kohtumenetluse käigus või väljaspool kohut. Vt ka „tunnistaja“, „konsul“ ja „volitatud isik“.

A OSA

**VIDEOLINGI
KASUTAMISE
ALGATAMINE**

- A1 ESIALGSED KAALUTLUSED
- A2 VIDEOLINGI KASUTAMINE 1. PEATÜKI KOHASELT
- A3 VIDEOLINGI KASUTAMINE 2. PEATÜKI KOHASELT

A1 ESIALGSED KAALUTLUSED

22. Nagu sissejuhatuses märgitud, kuigi tõendite kogumise konventsioon ei sisalda ühtegi konkreetset viidet nüüdisaegsele tehnikale, näiteks videolingile, on juba ammu kindlaks määratud, et tehnika kasutamine konventsiooni tõhusaks toimimiseks on lubatud ja isegi soovitatav.³⁹ Videolingu kasutamine on lubatud nii konventsiooni 1. peatüki kohase kui ka 2. peatüki kohase õigusabitaotluse täitmisel. Eelkõige võib videolinki kasutada selleks, et

- hõlbustada menetluse poolt, nende esindajate ja kohtutöötajate juuresviibimist ja/või osalemist tõendite kogumisel või
- hõlbustada tõendite tegelikku kogumist (nii vahetut kui ka kaudset).

Üksikasjalikum selgitus selle kohta, kuidas videolinki võib konventsiooni iga peatüki raames kasutada, on esitatud allpool punktides A2 (1. peatükk) ja A3 (2. peatükk).

23. Videolingu kasutamise peamine eesmärk peaks alati olema tagada, et küsitlemine saaks toimuda nii, et see oleks võimalikult lähedane füüsilises kohtusaalis toimuvale.⁴⁰ Selle saavutamiseks võib videolingu kasutamine konkreetsel juhul sõltuda õigusemõistmisega seotud kaalutlustest, mille otsustab kohus,⁴¹ ning samuti praktilistest ja tehnilistest kaalutlustest.
24. Õigusemõistmisega seotud kaalutlused võivad hõlmata hinnangut selle kohta, milline on videolingu mõju tunnistaja usaldusväärsusele,⁴² kuna asjaolude väljaselgitaja suutlikkus hinnata tunnistaja käitumist on piiratud või puudub kaalukus, mille annab füüsiline kohalviibimine

³⁹ Vt erikomisjoni järeldused ja soovitusel nr 4, 2003, nr 55, 2009 ja nr 20, 2014.

⁴⁰ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 15 ja 17; Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 9. Vilela Ferreira, N. jt, Council Regulation (EC) no 1206/2001: Article 17^a and the video conferencing as a way of obtaining direct evidence in civil and commercial matters, Lissabon, kohtu-uuringute keskus (*Centro de Estudos Judiciários*), 2010, lk 14.

⁴¹ Otsustades, kas lubada kasutada tõendite kogumisel videolinki, juhindub kohus õigusemõistmise huvidest. Näiteks on Ühendkuningriigi kohtud võtnud omaks kontseptsiooni, et videolink võib aidata saavutada tsiviilkohtumenetluses „ülekaalukat eesmärki“, et kohtud võtaksid meetmeid õigusemõistmise saavutamiseks. Vt nt kõrge kohtu (kuninglik osakond) otsus kohtuasjas Rowland vs. Bock, 2002, EWHC 692 (QB).

⁴² Seda, mil määral võib videolink takistada tunnistajate usaldusväärsuse hindamist, ei ole kohtupraktikas kindlaks määratud. Seega peavad kohtud ja need, kes soovivad asjaomast tehnikat kasutada, seda nõuetekohaselt arvesse võtma. Mitme riigi kohtud on leidnud, et videolink ei mõjuta oluliselt usaldusväärsuse hindamist. Vt nt kohtuotsus Rand International Leisure Products, LLC, nr 10-71497-ast, 2010, WL 2507634, punkt 4 (Bankr. E.D.N.Y., 16. juuni 2010) (USA New Yorgi idapiirkonna pankrotikohus), milles leiti, et videolingu tehnika mõju tunnistajate käitumise jälgimise ja riskisutluse läbiviimise suutlikkusele on vähe märgatav; kohtuotsus Skyrin Light Industry (Hong Kong) Co Ltd vs. Swift Resources Ltd, 2017, HKEC 1239 (Hongkongi erihalduspiirkonna esimese astme kohus) märgiti, et kuigi teatav mõju on olemas, ei ole videolingu kasutamine tunnistaja ülekuulamiseks iseenesest ebaõiglane; kohtuotsus State of Maharashtra vs. Dr Praful B Desai AIR 2003 SC 2053 (India kõrgeim kohus) asuti seisukohale, et kui tehnika toimib tõhusalt, saab usaldusväärsust asjakohaselt hinnata. Sarnase seisukoha on võtnud ka nende riikide kohtud, mis ei ole tõendite kogumise konventsiooni osalised, näiteks Kanada kohtud: vt nt Briti Colombia kõrgema kohtu otsus kohtuasjas Slaughter vs. Sluys 2010 BCSC 1576 ja Ontario kõrgema kohtu otsus kohtuasjas Chandra vs. Canadian Broadcasting Corporation 2016 ONSC 5385; Paiva vs. Corpening, 2012, ONCJ 88; Davies vs. Clarington, 2011, ONSC 4540. Sellest hoolimata on videolingu tehnika mõju tunnistajate usaldusväärsuse hindamisele endiselt lahkarvamusi tekitav küsimus ning teiste riikide kohtud on olnud oma kiituses ettevaatlikumad. Vt selle kohta joonealune märkus 55.

kohtusaalis. Kuid nagu eespool märgitud, võivad need probleemid tehnika arenedes, seadmete laialdasemal kasutamisel ja nende kasutuse paremal tundmisel aja jooksul lahendada või väheneda.⁴³ Videolungi kasutamisel võidakse ka ütluste tõendusjõudu pidada väiksemaks olenevalt sellest, kas asjakohaseid karistussätteid (nt valeütluste andmise või kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamine eest) saab kohaldada kohas, kust tunnistaja tunnistusi annab.⁴⁴ Praktilised kaalutlused võivad hõlmata juurdepääsu korraldamist videolungi seadmetele või nende rentimise ja kasutamisega seotud kulusid. Tehnilised kaalutlused võivad ulatuda ühenduse toimimise konkreetsetest aspektidest (näiteks piisava ribalaiuse ja asjakohaste võrguseadete tagamine) kuni edastatava video ja heli tegeliku kvaliteedini.

25. Ühtegi neist kaalutlustest ei saa siiski vaadelda eraldi. Videolungi edukas kasutamine nõuab terviklikku lähenemisviisi, mis tagab õiguslike, praktiliste ja tehniliste kaalutluste vastastikuse täiendavuse.⁴⁵ Eeldamine, et menetlustes, milles kasutatakse videolinki, saab traditsioonilisi kohtutavasid ja -protseduure tingimata kohaldada samal viisil, tähendab tehnika praeguste piirangute suurt alahindamist.⁴⁶ Tuleb teha suuremaid või väiksemaid kohandusi, „et võtta arvesse kasutatavast tehnikast tulenevaid piiranguid ning selle tehnika kasutamise tõttu muutunud keskkonda ja osalejate geograafilist eraldatust“.⁴⁷ Seetõttu käsitletakse käesolevas juhendis õiguslikke, praktilisi ja tehnilisi kaalutlusi.

A1.1 Õiguslikud alused

26. Kõigepealt tuleb märkida, et tõendite kogumist videolungi abil võib taotleda üldiselt kolmel õiguslikul alusel:
- siseriikliku õiguse alusel, vt punkt 27 jj;
 - muude õigusaktide alusel, vt punkt 31 jj;
 - tõendite kogumise konventsiooni alusel, vt punkt 34 jj.

⁴³ Mõned kommenteerijad on väitnud, et „vähenenud isikliku suhtluse“ probleem võib oluliselt väheneda, kui kasutajad ja osalejad „harjuvad sellise suhtlusviisiga“: Dunn, M. ja Norwick, R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 20), lk 16–17, Vilela Ferreira, N. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 40), lk 17–18.

⁴⁴ Davies, M. (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 225. Vt ka **A2.9** (1 peatükk) ja **A3.8** (2. peatükk).

⁴⁵ Rowden, E jt, *Gateways to Justice: Design and Operational Guidelines for Remote Participation in Court Proceedings*, University of Western Sydney, 2013, lk 6, 10, 19. Selles aruandes kirjeldatakse üksikasjalikult Austraalia teadusnõukogu kolmeaastase projekti „Gateways to Justice: improving video-mediated communication for justice participants“. Projekt hõlmas kirjanduse ja õigusaktide põhjalikku läbivaatamist, kohapealseid külastusi ning poolstruktureeritud intervjuusid kontrollitud keskkonnas, et hinnata eri tegureid ja mõju.

⁴⁶ Vt Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 8.

⁴⁷ *Ibid.*, lk 7, punkt 3.15.

a. Videolingu kasutamine siseriikliku õiguse alusel

- 1 Artikli 27 kohaselt ei takista konventsioon siseriikliku õiguse kasutamist videolingu abil tõendite kogumiseks vähem piiravatel tingimustel.
- 2 Esiteks peaksid ametiasutused kontrollima, kas tõendite kogumine videolingu abil on menetluse toimumise koha siseriikliku õiguse kohaselt lubatud.
- 3 Teiseks peaksid ametiasutused kontrollima, kas tõendite kogumine videolingu abil ei ole vastuolus tõendite kogumise koha siseriikliku õigusega, sealhulgas mõne olemasoleva blokeeriva seadusega⁴⁸ või kriminaalõigusnormidega.

Vt asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofil**.

27. Riikides, kus kasutatakse tunnistajatelt ütluste võtmiseks videolinki, võib selle kasutamise õiguslik alus olla siseriiklikus õiguses erinev. Mõned riigid on oma seadusi muutnud, et võimaldada tõendite kogumist videolingu abil riigisisestes ja/või rahvusvahelistes kohtuasjades.⁴⁹

⁴⁸ Blokeerivad seadused karistavad tõendite kogumise ja/või edastamise eest ilma selle konventsiooniosalise eelneva loata, kelle territooriumil tõendid asuvad, ja seega tuleb tõendeid koguda tõendite kogumise konventsioonis või muus kohaldatavas õigusaktis ette nähtud vahendite abil. Karistused nende sätete rikkumise eest ulatuvad trahvist kuni vangistusele. Blokeerivate seaduste kasutamist käsitleva üksikasjaliku arutelu kohta vt tõendite kogumise käsiraamat (viidatud eespool joonealuses märkuses 29), punkt 26 jj.

⁴⁹ Vt nt vastused riigiprofiili küsimustiku II osa küsimustele a ja b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12), Austraalia vastused (sh näiteks 1998. aasta tõendite kogumise (audio- ja audiovisuaalühenduste) seadus (NSW), mis hõlbustab tõendite kogumist ja ütluste andmist audio- ja audiovisuaalühenduste kaudu seoses Uus-Lõuna-Walesi osariigi kohtumenetlustega); Brasiilia (Riikliku Justiitsnõukogu resolutsiooniga nr 105/2010 kehtestatakse eeskirjad videolingu abil ärakuulamise läbiviimise ja dokumenteerimise kohta; seadus 11.419/2006 elektroonilise kohtumenetluse kohta; uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 236, 385, 453, 461 ja 937 on sätestatud videokonverentside kasutamine); Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond) (kõrge kohtu kodukorra määrused nr 39 ja 70 (Cap. 4A) ja tõendite kogumise määruse VIII osa (Cap. 8) näevad ette tunnistaja ütluste võtmise „otsetelevisiooniühenduse“ kaudu); Tšehhi Vabariik (eeldatavasti jõustub peagi tsiviilkohtumenetluse seadustiku uus muudatus, millega kehtestatakse videolinki käsitlevad uued erieeskirjad); Eesti (tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 350 lg 2); Soome (kohtumenetluse seadustik nr 4/1734 näeb ette tõendite kogumise videolingu abil riigisisestes kohtuasjades); Saksamaa (tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 128a, mis käsitleb poolte, tunnistajate ja ekspertide küsitluse pildi ja heli edastamise teel); Ungari (tsiviilkohtumenetluse seadustiku III seadus ja justiitsministri määrus nr 3/2016 (II.22), mis käsitlevad sisetelekomunikatsioonivõrgu kasutamist tsiviilkohtumenetluses isikute üle kohtumõistmiseks ja nende ärakuulamiseks); Iisrael (1971. aasta tõendite kogumise määruse artikkel 13 lubab kohtul anda korralduse, et õigusemõistmise eesmärgil toimub tunnistaja küsitamine väljaspool Iisraeli); Korea Vabariik (tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklid 327-2, 339-3, 340 ja 341 ning tsiviilkohtumenetluse seaduse täite-eeskirja artiklid 95-2 ja 103-2, mis näevad ette tõendite kogumise videolingu abil, kui kohus peab seda asjakohaseks, ning video teel toimuvate kohtuistungite erijuhtumite seadus (6. detsember 1995. aasta seadus nr 5004)); Läti (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 703 ja justiitsministeeriumi välja antud sise-eeskirjad nr 1-2/14 videokonverentsiseadmete broneerimise ja kohtumenetluses kasutamise kohta näevad ette tõendite kogumise videolingu abil ning eeskirjad, mis käsitlevad suulist tõlget ja asjaomaste isikute tuvastamist); Poola (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 235-2, 1131-6 ja artikli 1135 lõige 2-4, justiitsministri

Kuigi teistes riikides sellekohased erisätted puuduvad, võib videolinki kaudu tõendite kogumine olla lubatud vastavalt tõendite kogumise üldeeskirjadele või muudele siseriiklikele õigusaktidele, kuigi enamasti riigisiseste juhtumite puhul.⁵⁰

28. Üks konventsiooniosaline on vastu võtnud õigusakti, millega lubatakse videolinki abil vahetult tõendeid koguda vastavalt tõendite kogumise konventsiooni 1. peatükile, kuna ta on seisukohal, et konventsioonis ei ole sellist võimalust ette nähtud.⁵¹

Tõendite vahetu ja kaudse kogumise eristamise kohta vt täpsemalt punkt A1.2 ja II lisa.

29. Hoolimata sellest, et kogu maailmas kasutatakse videolinki kohtumenetlustes üha rohkem, võib konventsiooniosalisel, kelle territooriumil tunnistaja asub, olla siiski oma suveräänsusega seotud kahtlusi, sest tunnistusi antakse *de facto* tema territooriumil välisriigis toimuva kohtumenetluse jaoks.⁵² Seega võib mõnel juhul olla videolinki abil küsitlemiseks vajalik asjaomase konventsiooniosalise luba, mille hankimist võib hõlbustada toimiv õiguslase koostöö leping.⁵³ Mõned konventsiooniosalised ei ole siiski vastu videolinki kasutamisele tunnistaja küsitlemiseks nende territooriumil ja leiavad, et see on lubatud konventsiooni artikliga 27.⁵⁴
30. Olenemata sellest, kas luba on vajalik või mitte, võib kehtestada täiendavaid piiranguid

määrus seadmete ja tehniliste vahendite kohta, mis võimaldavad koguda tsiviilkohtumenetluses tõendeid vahemaa tagant, ning justiitsministri määrus, mis käsitleb kohtute üksikasjalikku tegevust kohtuasjades, mis kuuluvad rahvusvaheliste suhete valdkonnas rahvusvaheliste tsiviil- ja kriminaalmenetluste alla); Portugal (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 456, 486, 502 ja 520 reguleerivad videokonverentsi teel tõendite kogumist ekspertidelt, tunnistajatelt ja pooltelt); Singapur (tõendite kogumise seaduse (tsiviilkohtumenetlus muudes jurisdiktsioonides) § 4 lg 1; Singapuri muudetud seaduste 98. peatükk, mis võimaldab kõrgemal kohtul anda korralduse tõendite kogumiseks, sealhulgas videolinki kasutamiseks Singapuris, kui ta peab seda asjakohaseks); Sloveenia (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 114a on sätestatud, et poolte kokkuleppel võib tõendeid koguda videokonverentsi teel); Ameerika Ühendriigid (28 USA seadustiku § 1782 punkt a sätestab, et Ameerika Ühendriikide ringkonnakohus võib anda tunnistajale korralduse anda tunnistusi välisriigi menetluses, kuigi on ebatõenäoline, et Ameerika Ühendriikide kohus sunniks tunnistajat andma videolinki kaudu tunnistusi vahetult välisriigi kohtule; see säte ei takista Ameerika Ühendriikides asuval vabatahtlikul tunnistajal anda videolinki kaudu tunnistusi vahetult välisriigi kohtule (vt 28 USA seadustiku § 1782 punkt b)). Lisateabe saamiseks vt vastuste kokkuvõtte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4), II osa, küsimus a). Lisaks on videolinki kasutamist nii riigisisestes kui ka rahvusvahelistes kohtuasjades käsitlevad kohtueeskirjad vastu võtnud järgmised riigid: Argentina (2. juuli 2013. aasta dekreet 20/13 – kõrgema kohtu dokument nr 2267/13, millega lubatakse kasutada videolinki, kui tunnistajal või eksperdil ei ole sobilik või ta ei saa ärakuulamisele osaleda, ning kehtestatakse videolinki kasutamise eeskirjad); Uruguay (kõrgema kohtu 10. detsembri 2013. aasta otsusega 7784 tunnistatakse videolinki kasutamise tähtsust ja kehtestatakse sel meetodil tõendite kogumise konkreetsed eeskirjad).

⁵⁰ Vt nt Bulgaaria, Hiina (Macau erihalduspiirkond), Horvaatia, Norra ja Venezuela vastused riigiprofiili küsimustiku II osa küsimustele a ja b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

⁵¹ Prantsusmaa (6. mai 2017. aasta dekreediga nr 2017-892 kehtestatakse võimalus täita tõendite kogumise konventsiooni 1. peatüki kohaseid õigusabitaotlusi otse videolinki kaudu, kui on täidetud teatavad tingimused).

⁵² Vt ka allpool punkt 66.

⁵³ Tuleb märkida, et isegi kui küsitlemiseks videolinki ei kasutata, võib siiski olla vajalik asjaomase riigi või asjaomaste riikide luba, nagu on ette nähtud tõendite kogumise konventsiooni 2. peatükis (vt punkt A3.2).

⁵⁴ Vt nt vastused riigiprofiili küsimustiku II osa küsimusele a (viidatud eespool joonealuses märkuses 12), Ameerika Ühendriikide vastus (28 U.S. Code § 1782(b), vt allpool joonealune märkus 49) ja Ühendkuningriigi vastus (1975. aasta tõendite kogumise (teiste jurisdiktsioonide menetlused) seaduse §-d 1 ja 2, mis käsitlevad õigusabitaotlusi, sh tunnistajate küsitlemist, koostöimes tsiviilkohtumenetluse eeskirjaga 32.3, mille kohaselt on lubatud kasutada videolinki).

konkreetselt videolingu kasutamisele ning seetõttu tuleb arvesse võtta asjakohaseid õigusakte, kohtupraktikat, õigusnorme või protokolle, mis kehtivad asjaomaste konventsiooniosaliste suhtes.⁵⁵ Näiteks võib tõendite kogumisel videolingu kasutamiseks olla vajalik kohtumäärus.⁵⁶ Mõne konventsiooniosalise puhul sõltub videolingu kasutamise võimalus menetluse poolte vastastikusest nõusolekust.⁵⁷

⁵⁵ Hoolimata selle tehnika eelistest on konventsiooniosaliste (ja mõnikord isegi sama konventsiooniosalise eri jurisdiktsioonide) suhtumine videolingu kasutamisse väga erinev. Näiteks Hiinas (Hongkongi erihalduspiirkond) otsustas apellatsioonikohus kohtuasjas Raj Kumar Mahajan vs. HCL Technologies (Hongkong) Ltd 5 HKLRD 119, et videolingu kasutamine on „pigem erand kui reegel“. Ameerika Ühendriikides on föderaalsete tsiviilkohtumenetluse eeskirjade eeskirja 43 punkti a kohaselt lubatud võtta riigisisese kohtuvaidluses avalikul kohtuistungil tunnistusi otseülekandena videolingu kaudu, tingimusel et selleks on „tungivate asjaolude tõttu mõjuv põhjus“. Ameerika Ühendriikide kohtud on leidnud, et seda reeglit on järgitud mitmel eri juhul. Vt nt Tennessee ringkonnakohtu otsus kohtuasjas DynaSteel Corp. vs. Durr Systems, Inc., nr 2:08-cv-02091-V, 2009 WL 10664458, punkt 1 (W.D. Tenn. 26. juuni 2009) (milles leiti, et „mõjuv põhjus“ tuvastati siis, kui kohus ei olnud pädev kutsuma kohtusse vandekohtuniketa kohtuistungile tunnistajat, kes ei olnud menetluse pool); Colombia ringkonnakohtu otsus kohtuasjas U.S. vs. Philip Morris USA, Inc., nr CIV.A. 99-2496 (GK), 2004 WL 3253681, punkt 1 (USA Colombia ringkonnakohus, 30. august 2004) (milles lubati kasutada videolinki, kuna oli logistiliselt keeruline tuua tunnistajaid koos advokaatidega Austraaliast Ameerika Ühendriikidesse); USA Connecticuti ringkonnakohtu otsus kohtuasjas *Sawant vs. Ramsey*, nr 3:07-cv-980 (VLB), 2012 WL 1605450, punkt 3 (D. Conn. 8. mai 2012) (milles leiti, et kuna tunnistaja ei saanud reisida tervislikel põhjustel, olid olemas „mõjuv põhjus“ ja „tungivad asjaolud“). Lisaks on lubatud videolingu abil tunnistusi anda üksnes juhul, kui on kehtestatud asjakohased kaitsemeetmed. Näiteks peab kohtul ja mõlema poole advokaadil olema võimalus küsitleda tunnistajat videolingu abil ning tunnistajat peab vannutama sobiv ametnik. Vt nt eespool viidatud kohtuotsused *DynaSteel Corporation vs. Durr Systems, Inc.* ja *Sawant vs. Ramsey*; kohtuotsus *In Rand International Leisure Products, LLC* (viidatud eespool joonealuses märkuses 42) (mille kohaselt peab tõendite kogumisel videolingu abil olema täidetud mitu praktilist ja tehnilist tingimust). See erineb vabatahtliku tunnistaja poolt ütluse andmisest videolingu abil, mis on mõeldud kasutamiseks välisriigi kohtuvaidluses, kuna selline ütlus on kohtuväline tunnistus. Selline vande all ütluste andmine on nõuetekohane ja sellega ei rikuta Ameerika Ühendriikide õigust ning seega võivad välisriikide ametiasutused ja Ameerika Ühendriikides asuv vabatahtlik tunnistaja korraldada selle eraviisiliselt (vt Ameerika Ühendriikide justiitsministeeriumi rahvusvahelise õigusabi büroo, *OJIA Evidence and Service Guidance*, 11. juuni 2018, kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.justice.gov/civil/evidence-requests> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020). Austraalia kohtud on valinud kaks eri lähenemisviisi, kui nad kaaluvad, kas anda luba videolingu kasutamiseks tunnistaja ütluste saamiseks, ning lõppkokkuvõttes kasutatakse seda, „mis kõige paremini aitab kaasa õigusemõistmisele...[samal ajal]... tagades pooltevahelise õigluse“: Kirby vs. Centro Properties, 2012, FCA 60. Esimene lähenemisviis on kujunenud seetõttu, et paljud kohtunikud on videolingu tehnika selle mugavuse tõttu omaks võtnud ja lubavad videolingu kasutamist, välja arvatud juhul, kui selle keelamiseks on mõjuv põhjus. Kohtuasjas *Tetra Pak Marketing Pty Ltd vs. Musashi Pty Ltd*, 2000, FCA 1261 anti teaduslikult põhjendatud ja potentsiaalselt vastuolulisi tõendeid esitavale eksperdist tunnistajale luba anda tõendeid videolingu kaudu, kuna kohus leidis, et videolink tuleks lubada, „kui konkreetsel juhul puuduvad märkimisväärsed takistused selle kasutamiseks“. Seevastu muudel juhtudel on kasutatud ettevaatlikumat lähenemisviisi, mis paneb taotlejale kohustuse aktiivselt tõendada, et videolingu kasutamine on põhjendatud. Kohtuasjas *Campaign Master (UK) vs. Forty Two International Pty Ltd* (nr 3) (2009) 181 FCR 152 keeldus kohus videolinki lubamast, sest tunnistaja ei põhjendanud kohtusse ilmumata jätmist ja tõendid käsitlesid põhiküsimust. Samuti keelduti loa andmisest kohtuasjas *Stuke vs. ROST Capital Group Pty Ltd*, 2012, FCA 1097, kuna tunnistajate ütlused olid väga vastuolulised ja vajati suulist tõlget. Videolingu kasutamist käsitlevaid õiguslikke piiranguid võidakse ka laiendada, keelates videolingu kasutamise, kui olemasolevad seadmed ei vasta nõutavale tehnilisele kirjeldusele: vt nt Austraalia, 1958. aasta tõendite kogumise (mitmesugused sätted) seaduse (Vic) paragrahv 42G, milles on sätestatud minimaalsed tehnilised nõuded, mis peavad olema täidetud enne, kui kohus saab anda korralduse, et tunnistaja annab tunnistusi videolingu abil. Tehniliste ja turvaspektide kohta vt **C osa**.

⁵⁶ Vt vastuste kokkuvõte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4), II osa, küsimused a ja b.

⁵⁷ *Ibid.*, IV osa küsimus e: vaid vähesed vastanud riigid teatasid, et videolingu abil tõendite kogumiseks on vaja poolte nõusolekut.

b. Videolingu kasutamine muude õigusaktide alusel

- 4 Kuna konventsioon ei mõjuta teiste õigusaktide kohaldamist (artikkel 32), peaksid ametiasutused kontrollima, kas konkreetsel juhul võib olla esimuslik mõni muu kahe- või mitmepoolne leping.

Vt asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiil** ja/või **praktiline teave**.

31. Mitmes kahepoolses, piirkondlikus ja mitmepoolses õigusaktis on sõnaselgelt sätestatud videolingu kasutamine tõendite kogumisel kohtuasjade puhul, mis on seotud õiguslase koostööga (st kus menetluse toimumiskoha ametiasutus taotleb tunnistaja asukoha ametiasutuselt abi nende tõendite hankimisel).
32. Sellised õigusaktid on näiteks järgmised:
 - nõukogu 28. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusasjades (ELi tõendite kogumise määrus);⁵⁸
 - 2010. aasta Ibero-Ameerika konventsioon videokonverentside kasutamise kohta kohtusüsteemide vahelises rahvusvahelises koostöös ja selle 2010. aasta lisaprotokoll, mis käsitleb kulusid, keelte kasutamist ja taotluste edastamist;⁵⁹
 - Austraalia ja Uus-Meremaa valitsuste vaheline 2008. aasta leping Tasmani-üleste kohtumenetluste ja õigusnormide täitmise tagamise kohta.⁶⁰
33. Sellistes õigusaktides tunnustatakse videolingu kasutamist tavaliselt kas lihtsalt tõendite kogumise võimaliku vahendina⁶¹ või on selle kasutamine sõnastatud kohustusena.⁶² Nagu eespool märgitud, on vastavalt tõendite kogumise konventsiooni artiklile 32 oluline, et see konventsioon ei kalduks kõrvale teistest konventsiooniosaliste vahel kohaldatavatest

⁵⁸ Artikli 10 lõige 4 ja artikli 17 lõige 4. ELi tõendite kogumise määrust kohaldatakse kõigi ELi liikmesriikide (v.a Taani) suhtes. Veel üks Euroopa näide videolingu kasutamise kohta tõendite kogumisel, kuigi kitsamas kontekstis: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruse (EÜ) nr 861/2007 (millega luuakse Euroopa väiksemate nõuete menetlus) artikli 9 lõige 1.

⁵⁹ Artikli 3 lõige 1 (edaspidi „2010. aasta Ibero-Ameerika konventsioon videokonverentside kasutamise kohta“). Käesoleva juhendi koostamise ajal kohaldati konventsiooni ja selle lisaprotokolli Costa Rica, Dominikaani Vabariigi, Ecuadori, Hispaania, Mehhiko, Panama ja Paraguay vahel.

⁶⁰ Artikkel 11 (edaspidi „2008. aasta Tasmani-ülene leping“), mille terviktekst on kättesaadav järgmisel aadressil: < <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/ATS/2013/32.html> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020). Mõlemad riigid on vastu võtnud rakendusaktid: 2010. aasta Tasmani-üleste menetluste seadus (Austraalia); 2010. aasta Tasmani-üleste menetluste seadus (Uus-Meremaa).

⁶¹ Vt nt Ibero-Ameerika konventsiooni videokonverentsi kasutamise kohta artikli 3 lõige 1 ja 2008. aasta Tasmani-üleste lepingu artikli 11 lõige 1.

⁶² ELi tõendite kogumise määruse artikli 17 lõige 4.

konventsioonidest.⁶³

c. Videolingu kasutamine tõendite kogumise konventsiooni alusel

- 5 Konventsiooni mõtte ega sisu ei takista uute tehnoloogialahenduste kasutamist ning need võivad konventsiooni toimimisele kasuks tulla.⁶⁴
- 6 Konventsiooniosalised on endiselt eriarvamusel küsimuses, kas konventsioon on kohustuslik (st kas konventsiooni tuleb kohaldada alati, kui tõendeid kogutakse kas silmast silma või videolingu kaudu välismaal). Hoolimata erinevatest arvamustest on erikomisjon soovitanud konventsiooniosalistel pidada esimuslikuks konventsiooni, juhul kui tõendeid soovitakse koguda välismaal (esimese võimaluse põhimõte).⁶⁵
- 7 Konventsiooni või muude kohaldatavate lepingute kasutamine on üldiselt kooskõlas blokeeriva seaduse sätetega.⁶⁶

34. Erikomisjon arutas tõendite kogumist välismaal videolingu abil oma 2009. ja 2014. aasta koosolekul. Erikomisjon jõudis järeldusele, et videolinku võib kasutada selleks, et aidata kaasa tõendite kogumisele konventsiooni alusel, nagu on sätestatud allpool.

⁶³ Seoses ELi tõendite kogumise määrusega ja nagu on märgitud tõendite kogumise käsiraamatu (viidatud eespool joonealuses märkuses 29) punktis 435: „rangelt öeldes ei kuulu määrus tõendite kogumise konventsiooni artiklis 32 sätestatud „asendamise“ reegli kohaldamisalasse. ELi õiguse kohaselt on määrus tõendite kogumise konventsiooni suhtes esimuslik nende ELi liikmesriikide vahelistes suhetes, kes on selle osalised [märkides samuti, et kõik ELi liikmesriigid ei ole konventsiooni osalised], kuid üksnes küsimustes, mille suhtes määrust kohaldatakse (määruse artikli 21 lõige 1)“.

⁶⁴ Vt erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 4, 2003. Vt ka nt erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 55, 2009 ja nr 20, 2014.

⁶⁵ Põhjalik arutelu kõnealuse põhimõtte ja selle ajaloo üle on toodud tõendite kogumise käsiraamatus (viidatud eespool joonealuses märkuses 29), punktid 19–25.

⁶⁶ Vt ka eespool joonealune märkus 48. Mõned konventsiooniosalised on kehtestanud blokeerivad seadused, et takistada oma territooriumil tõendite kogumist välisriigi menetlustes kasutamiseks muu kui tõendite kogumise konventsiooni (või mõne muu kohaldatava lepingu) alusel. Hiljutiseks näiteks võiks olla Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus), vt eelkõige selle artikkel 48, milles on sätestatud, et „[k]olmanda riigi kohtu või haldusasutuse otsust, millega nõutakse vastutavalt töötlejalt või volitatud töötlejalt isikuandmete edastamist või avaldamist, võib tunnustada ja selle mis tahes viisil täitmisele pöörata üksnes siis, kui kõnealune otsus põhineb nõude esitanud kolmanda riigi ja liidu või liikmesriigi vahel kehtival rahvusvahelisel lepingul, näiteks vastastikuse õigusabi lepingul [...]“.

	Olukord	Konventsiooni artiklid
1. peatükk	Õigusabitaotluse täitmise juures viibimine ja selles osalemine Kui menetluse pooled, nende esindajad ja/või õigusabitaotluse esitanud asutuse kohtutöötajad asuvad taotlevas riigis ning soovivad viibida videolingi teel ütluste andmise juures ja/või osaleda tunnistaja küsitlemises, luuakse videolink järgmiste kohtade vahel: - koht taotlevas riigis (nt taotleva asutuse tööruumid) ja - õigusabitaotluse täitmise koht (nt kohtusaal täitvas riigis). Täitva riigi pädev asutus (st täitev asutus) järgib küsitluse läbiviimisel täitva riigi õigusaktides sätestatud meetodeid ja korda, võttes arvesse taotleva asutuse nõutud erikorda.⁶⁷ <i>Lisateabe saamiseks videolingiga seotud õigusabitaotluse täitmise kohta vt punkt A2.1. Lisateabe saamiseks poolte, nende esindajate ja/või kohtutöötajate videolingi kaudu kohal viibimise (ja võimaliku osalemise) kohta vastavalt 1. peatükile vt punkt A2.5.</i>	1. peatükk (artiklid 7, 8 ja 9)

⁶⁷ Haagi konverentsi teenuste, tõendite kogumise ja õiguskaitse kättesaadavuse konventsioonide praktilise toimimise erikomisjoni 2014. aasta koosolekul ei arutatud konkreetselt tõendite kogumise konventsiooni 1. peatüki kohast tõendite vahetut kogumist, st kui taotlev asutus taotleb, et küsitluse viiks läbi taotleva riigi kohtunik erimenetluses. See erineb olukorrast, kus küsitluse viib 2. peatüki alusel määratud volitatud isikuna läbi kohtunik.

	Olukord	Konventsiooni artiklid
2. peatükk	Konsuli või volitatud isiku võetavad ütlused⁶⁸ Kui täitvas riigis oma ülesandeid täitev päritoluriigi konsul või nõuetekohaselt määratud volitatud isik kasutab täitvas riigis asuva isiku ütluste võtmiseks videolinki, luuakse videolink järgmiste kohtade vahel: • konsuli asukoht (nt saatkond või konsulaat täitvas riigis) või volitatud isiku tegevuskoht (nt kohtusaal päritoluriigis) ja • tunnistaja asukoht täitvas riigis (nt büroo või kohtusaal). Konsul või volitatud isik viib küsitluse läbi oma riigi õiguse ja menetluse kohaselt, välja arvatud juhul, kui see on täitva riigi õigusega keelatud. Päritoluriigi kohtu töötaja (või muu nõuetekohaselt määratud isik), kes tegutseb artikli 17 alusel volitatud isikuna ja asub ühes konventsiooni osalisriigis, võib videolinki abil küsitleda teises konventsiooni osalisriigis asuvat isikut. <i>Lisateabe saamiseks 2. peatüki kohase õigusabitaotluse täitmise kohta videolinki abil vt punkt A3.1 jj. Lisateabe saamiseks konkreetset poolte, nende esindajate ja/või kohtutöötajate videolinki kaudu kohal viibimise (ja võimaliku osalemise) kohta vastavalt 2. peatükile vt punkt A3.4.</i>	2. peatükk (artiklid 15, 16, 17 ja 21)
Muud lepingud või siseriiklik õigus või tava	Muud tõendite kogumise meetodid (vt punkt A1.1) Konventsiooniosaline võib siseriikliku õiguse või tava kohaselt lubada kasutada muid tõendite kogumise meetodeid kui need, mis on sätestatud tõendite kogumise konventsioonis. Tõendite kogumise konventsioon ei mõjuta teisi konventsioone, mis sisaldavad sätteid tõendite kogumise kohta välisriigis.	Artikli 27 punkt c ja artikkel 32

⁶⁸ Konventsiooni artikli 33 kohaselt võib konventsiooniosaline 2. peatüki kohaldamisest täielikult või osaliselt loobuda. Konkreetse konventsiooniosalise avalduste või reservatsioonidega tutvumiseks vt tõendite kogumise konventsiooni seisunditabeli veerg „Res/D/N/DC“.

35. Nagu eespool märgitud, on konventsiooni eesmärk toimida kooskõlas muude õigusaktide ja siseriikliku õigusega, millega nähakse ette soodsamad ja vähem piiravad eeskirjad rahvusvaheliseks õigusalaseks koostööks tõendite kogumisel, sealhulgas videolingi kasutamisel tunnistajate küsitlemiseks välisriigis. Seega ei mõjuta konventsioon selliste kahepoolsete, piirkondlike või mitmepoolsete õigusaktide rakendamist (artikkel 32) nagu ELi tõendite kogumise määrus, 2010. aasta Ibero-Ameerika konventsioon videokonverentside kasutamise kohta ja selle lisaprotokoll või 2008. aasta Tasmani-ülene leping ega takista konventsiooniosalist lubamast oma territooriumil videolingi kaudu tõendite kogumist oma siseriikliku õiguse või tava kohaselt (artikli 27 punkt c).

A1.2 Tõendite vahetu kogumine ja kaudne kogumine

- 8 Konventsiooniosalised on eriarvamusel küsimuses, kas tõendite vahetu kogumine on konventsiooni 1. peatüki kohaselt lubatud. Ametiasutused peaksid enne asjaomase õigusabitaotluse esitamist kontrollima, kas tõendite vahetu kogumine on tõendite asukohas lubatud.

Vt asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiil**.

- 9 Konventsiooni 2. peatüki kohaselt võib volitatud isik koguda tõendeid päritoluriigis või täitvas riigis vastavalt antud loas kindlaks määratud tingimustele. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas täitev riik on teinud konventsiooni artikli 18 alusel reservatsiooni.

Konkreetsed konventsiooniosalise avalduste või reservatsioonide vaatamiseks vt tõendite kogumise konventsiooni **seisunditabeli** veerg „Res/D/N/DC“.

- 10 Konventsiooni 2. peatüki kohaselt võib konsul võtta täitvas riigis kaugasukohas asuvatelt tunnistajatelt/ekspertidelt videolingi kaudu tunnistusi, kui on täidetud antud loas kindlaks määratud tingimused. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas see on asjaomasel konventsiooni osalisriigis võimalik.
- 11 Olenemata sellest, kas tõendeid kogutakse vahetult või kaudselt, võivad pooled ja esindajad viibida kohal videolingi abil.

36. Kuna videolinki kasutatakse üha enam ja tõendeid on piiriüleselt lihtne koguda, on seoses tõendite kogumisega välisriigis tekkinud kaks tava. Sõltuvalt tõendeid koguvast asutusest võidakse tõendeid koguda „vahetult“ või „kaudselt“.⁶⁹ See eristamine ei ole ainult semantiline, vaid sellel on olulised tagajärjed ka tegelikkuses.
37. Üldiselt näevad olemasolevad õigusaktid ette videolinki kasutamise tunnistajate küsitlemiseks välisriigis kahel viisil, „vahetult“ ja „kaudselt“:
- a. menetlev asutus (või selle asutuse kohtutöötaja või esindaja) küsitleb tunnistajat videolinki abil selle riigi ametiasutuse loal ja abiga, mille territooriumil tunnistaja asub – selles mõttes kogutakse tõendeid videolinki kaudu „vahetult“⁷⁰ ja
 - b. tunnistajat küsitleb selle riigi ametiasutus, mille territooriumil tunnistaja asub, ja lubab taotleval kohtul (nagu ka pooltel ja/või nende esindajatel) „viibida“ küsitlemise juures ja/või osaleda küsitlemises videolinki abil (kuid mitte seda läbi viia) – selles mõttes kogutakse tõendeid videolinki kaudu „kaudselt“.⁷¹
38. Nagu eespool mainitud, on arusaadav, et tõendite kogumise konventsioonis, mis koostati ajal, mil arvutitehnika ja ülemaailmsed lennureisid olid varajases arenguetapis ning normiks oli tõendite kaudne kogumine, ei mainita videolinki ega tõendite vahetu kogumise võimalust vastavalt 1. peatükile. Lisaks ei saanud koostajad ette näha, et 2. peatüki kohaselt koguvad tõendeid lõpuks päritoluriigis füüsiliselt asuvad volitatud isikud, kasutades videolinki.
39. Sellega seoses tekib küsimus, kas tõendite kogumise konventsioon võimaldab tõendite vahetut kogumist 1. peatüki alusel. Kuigi tõendite vahetu kogumine on lubatud 2. peatüki alusel, on vaieldav, kas see oleks lubatud konventsiooni 1. peatüki alusel. Tõendite kogumise konventsiooni artikli 1 rangest tõlgendamisest nähtub, et 1. peatükk ei luba tõendeid vahetult koguda, kuna selles viidatakse konkreetselt konventsiooniosalise tõendite kogumise taotlusele, mis esitatakse teise konventsiooniosalise pädevale asutusele. Seega, kuigi mõned konventsiooniosalsed lubavad tõendite vahetut kogumist 1. peatüki alusel, võivad teised pidada selle sätteid õiguslikuks takistuseks ja seetõttu läheb tõendite vahetu kogumine konventsiooni 1. peatüki kohaldamisalast kaugemale.
40. Riigiprofiilidest nähtub, et vastanud riikide arvamused küsimuses, kas tõendeid saab koguda vahetult videolinki kaudu konventsiooni 1. peatüki alusel, lähevad peaaegu võrdsest lahku. Selles küsimuses puudub selge suundumus. Väärib siiski märkimist, et paljud Euroopa riigid ning Lõuna-Aafrika Vabariik ja Iisrael on seisukohal, et tõendite vahetu kogumine videolinki abil võib olla 1. peatüki alusel võimalik, samas kui enamik Ladina-Ameerika ja Aasia riike ning Ameerika Ühendriigid on vastupidisel seisukohal.⁷²

⁶⁹ Täpsemad arutelud muude õigusaktide alusel tõendite vahetu ja kaudse kogumise eristamise kohta on esitatud juhendis videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 6, 9–10.

⁷⁰ Sellist lähenemisviisi kasutatakse Ibero-Ameerika konventsioonis videokonverentside kasutamise kohta (eelkõige selle artiklis 5) ja ELi tõendite kogumise määruse artikli 17 lõikes 4.

⁷¹ ELi tõendite kogumise määrus, artiklid 10–12.

⁷² Vt vastused riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12). Vastanud riigid, kes leiavad, et tõendite vahetu kogumine võib toimuda videolinki abil konventsiooni 1. peatüki alusel: Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Iisrael, Kreeka, Küpros, Lõuna-Aafrika Vabariik, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Singapur, Sloveenia, Soome, Ühendkuningriik (Inglismaa ja Wales).

Vastanud riigid, kes leiavad, et tõendeid ei saa vahetult koguda videolinki abil konventsiooni 1. peatüki alusel: Ameerika Ühendriigid, Brasiilia, Hiina (Macau erihalduspiirkond), Horvaatia, Korea Vabariik, Leedu, Läti, Mehhiko, Saksamaa, Šveits, Tšehhi Vabariik, Ungari, Valgevene, Venezuela.

41. Nagu on märgitud eespool punkti A1.1 alapunktis b, mis käsitleb videolingi kasutamist siseriikliku õiguse alusel, on üks konventsiooniosaline võtnud vastu õigusakti, mis lubab tõendite vahetut kogumist videolingi abil tõendite kogumise konventsiooni 1. peatüki alusel, kuna ta on seisukohal, et konventsioonis ei ole sellist võimalust ette nähtud.⁷³
42. 2. peatüki kohaselt käsitleb tunnistajat/eksperti tavaliselt päritoluriigi määratud volitatud isik. Sellistel juhtudel kogutakse tõendeid „vahetult“. Nagu eespool märgitud, on erikomisjon kokku leppinud, et volitatud isik võib koguda videolingi abil tõendeid kas päritoluriigist või täitvast riigist.
43. Lisaks võib diplomaatiliste või konsulaaresinduste puhul esineda juhtumeid (nt geograafiliselt suurte alade puhul), kus konsul võib kasutada videolinki, et küsitleda tunnistajat, kes asub (kaug)asukohas, mis on siiski täitvas riigis.
44. Järgmises tabelis on esitatud tõendite kogumise konventsiooni kohased tõendite kogumise võimalused.

	Tava	Konventsiooni artiklid
1. peatükk	Tõendite kaudne kogumine (artikli 9 lõike 2 kohane tõendite vahetu kogumine on lubatud ainult mõnes konventsiooni osalisriigis)	1. peatükk (artikli 9 lõiked 1 ja 2)
2. peatükk	Tõendite vahetu kogumine Volitatud isikud võivad koguda videolingi abil tõendeid kas päritoluriigist või täitvast riigist. Konsulid asuvad oma funktsiooni tõttu eeldatavasti täitvas riigis, kust nad koguvad tõendeid videolingi abil.	2. peatükk (artiklid 15, 16 ja 17)
Siseriiklik õigus või tava	Tõendite vahetu ja kaudne kogumine	Artikli 27 punktid b ja c ning artikkel 32

⁷³ Prantsusmaa (6. mai 2017. aasta dekreet nr 2017-892) (viidatud eespool joonealuses märkuses 51).

45. Nagu eespool märgitud, siis kuigi tõendite kogumise konventsiooni 1. peatükk ei näi lubavat tõendite vahetut kogumist, on videolinki käsitlevate olemasolevate õigusaktide praegune suundumus lubada tõendite kogumist 1. peatükiga sarnaste sätete alusel (tõenäoliselt suurema tõhususe eesmärgil), tingimusel et rakendatakse konkreetseid *õiguslikke kaitseabinõusid*. Sellised õiguslikud kaitseabinõud hõlmavad muu hulgas järgmist:⁷⁴
- taotlus esitatakse kirjalikult, see sisaldab kogu vajalikku teavet ja pädev asutus on selle heaks kiitnud;
 - taotlus kuulub asjaomase lepingu kohaldamisalasse;
 - taotluse täitmine on tehniliselt teostatav;
 - taotlus ei ole vastuolus asjaomase konventsiooniosalise siseriikliku õigusega või õiguslike aluspõhimõtetega;
 - tõendite kogumine on vabatahtlik ja sunnivahendeid ei ole vaja rakendada.
46. Lisaks on Euroopa Liit korranud, et videokonverentsitehnika on „kõige tõhusam“⁷⁵ meetod tõendite vahetuks kogumiseks vähemalt liikmesriikidest. Lisaks teatas üks vastanud riik oma riigiprofiilis, et praktikas on tõendite vahetu kogumine videolinki abil nii riigisiseste kui ka rahvusvaheliste juhtumite puhul väga tavaline, isegi norm.⁷⁶ Samas ei ole teada, kui sageli tõendite kogumise konventsiooni kummagi peatüki kohast tõendite vahetut kogumist teistes konventsiooniosalistes riikides tegelikult kasutatakse.⁷⁷

A1.3 Tõendite kogumise õiguslikud piirangud

- 12 Tõendite kogumine videolinki abil piirdub tavaliselt tunnistaja/eksperdi küsitlemisega.
- 13 Videolinki abil tunnistaja küsitlemise suhtes kohaldatakse tavaliselt samu õiguslikke piiranguid nagu siis, kui tõendid hangitaks silmast silma. Ametiasutused peaksid tutvuma asjaomase konventsiooniosalise siseriikliku õigusega, et kontrollida, kas täiendavaid piiranguid on kehtestatud.
- 14 Ametiasutustel soovitatakse anda teavet oma siseriiklike õigusaktidega kehtestatud piirangute kohta, mis on seotud videolinki kasutamisega tõendite kogumiseks (nt esitades sellised sätted oma riigiprofiilis).

⁷⁴ Ibero-Ameerika konventsiooni (videokonverentside kasutamise kohta) artikkel 3 ja ELi tõendite kogumise määruse artikli 17 lõiked 2 ja 5.

⁷⁵ Tsiviil- ja kaubandusasju käsitlev Euroopa õigusala koostöö võrgustik (viidatud eespool joonealuses märkuses 5), lk 6.

⁷⁶ Vt Portugali vastus riigiprofiili küsimustiku II osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

⁷⁷ Vt vastuste kokkuvõte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4), V osa küsimus b, VI osa küsimus e.

Vt asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiil**.

47. Tõendite kogumise suhtes võidakse tõendite kogumise konventsiooni alusel kohaldada mitmesuguseid õiguslikke piiranguid:
- 1. peatüki kohaselt tuleb erikorra (näiteks videolingu kasutamise) taotlust täita, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus täitva riigi õigusega või seda ei ole võimalik täita. Lisaks võidakse nõuda eelnevat luba taotleva riigi kohtutöötajate kohalolekuks olenemata sellest, kas tegemist on füüsilise või videolingu kaudu kohalolekuga;
 - 2. peatüki kohaselt võib konsuli või volitatud isiku poolt tõendite kogumiseks olla vajalik luba olenemata sellest, kas tõendite kogumine toimub videolingu kaudu või mitte.
48. Kuigi konventsioon sisaldab selgeid juhiseid sunnivahendite ja sunni kasutamise kohta (mida käsitletakse vastavalt 1. peatüki punktis **A2** ja 2. peatüki punktis **A3**), saab mõne konventsiooniosalise puhul tunnistajat sundida ainult tunnistusi andma, kuid teda ei saa sundida seda tegema konkreetset videolingu kaudu.
49. Kui sellistest piirangutest on teatatud, on need esitatud asjaomase konventsiooniosalise riigiprofiilis. Mõned konkreetset näited hõlmavad muid õigusakte või kokkuleppeid, mis kalduvad tõendite kogumise konventsioonist kõrvale sellistes küsimustes nagu videolingu kasutamine (vt ka artiklid 28 ja 32), videolingu kasutamise suhtes kohaldatavad tähtajad või teavitamisnõuded ning videolingu abil tõendite kogumise piirangud.⁷⁸
50. Üldiselt kohaldavad vastanud riigid videolingu abil tõendite kogumise suhtes samu piiranguid, mida nad kohaldaksid juhul, kui tõendid hangitaks silmast silma. Isikute puhul, keda võib videolingu abil küsitleda, piirduakse tavaliselt tunnistajatega (st tunnistaja mõistet tõlgendatakse selle kõige laiemas tähenduses, vt sõnastik). Muud piirangud on järgmised: vanus (isik on alla 18 aasta vana), puudega isikud, kuni kolmanda astme sugulased, abikaasad või elukaaslased, tunnistaja õigus rääkida organisatsiooni või asutuse nimel jne.⁷⁹
51. Seoses asukohaga, kus on lubatud videolingu abil tõendeid koguda, tuleb märkida, et enamikus vastanud riikides on selleks kas kohtusaal või saatkonna või konsulaadi ruumid olenevalt sellest, millisele konventsiooni peatükile tuginetakse.⁸⁰ Lisaks, nagu on märgitud punktides **B1** ja **B4**, on paljud vastanud riigid oma riigiprofiilis öelnud, et asukohaks peaks olema kohtuasutuse hoones asuv kohtusaal,⁸¹ ning mõnel juhul võib selleks olla isegi spetsiaalne ruum kohtuhoones.⁸²

⁷⁸ Sellised piirangud võivad puudutada tõendeid, mida võib videolingu abil koguda, isikuid, keda võib videolingu abil küsitleda, kohti, kus võib videolingu abil tõendeid koguda, või videolingu abil kogutud tõendite käsitlemise viisi. Vt nt vastuste kokkuvõtte (*ibid.*), IV osa, küsimused b ja d.

⁷⁹ Vt vastuste kokkuvõtte (*ibid.*), IV osa, küsimus d.

⁸⁰ Vt nt vastuste kokkuvõtte (*ibid.*), IV osa, küsimus f.

⁸¹ Vt Austraalia (enamik osariike), Bulgaaria, Kreeka, Küprose, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Prantsusmaa, Singapuri (ärakuulamise ruumiks peab olema kõrgeima kohtu kohtusaal (ainult) siis, kui Singapuri kohtuametnik aitab tõendeid koguda), Soome ja Valgevene vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

⁸² Vt nt Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond – kõrgemas kohtus asuv tehnoloogiakohus) ja Malta (enamikus kohtuhoonetes võib siiski videolinku kasutada kaasaskantavate videolingiseadmete abil) vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (*ibid.*).

*Lisateabe saamiseks nende küsimuste kohta vt punktid **A2** (1. peatükk) ja **A3** (2. peatükk) ning **B4**.*

A2 VIDEOLINGI KASUTAMINE 1. PEATÜKI KOHASELT

A2.1 Õigusabitaotlused

- 15 Õigusabitaotlusi võib täita videolingu abil konventsiooni artikli 9 lõike 1 või artikli 9 lõike 2 kohaselt.
- 16 Artikli 9 lõikes 1 on sätestatud vaikemeetod või -menetlus tõendite kogumiseks näiteks tunnistajalt/eksperdilt, kes asub (kaug)asukohas täitva asutuse territooriumil.
- 17 Tõendite kogumine videolingu abil artikli 9 lõike 2 kohase erikorrana võib kaasa tuua kulusid, sealhulgas mõjutada võimalust taotleda kulude hüvitamist.

*Lisateabe saamiseks kulude kohta vt punktid **A2.11** (1. peatükk) ja **A3.10** (2. peatükk).*

- 52. 1. peatüki kohaselt väljastab taotleva riigi õigusasutus õigusabitaotluse, paludes täitva riigi keskasutusel koguda tõendeid sobiva õigusasutuse kaudu, st koguda tõendeid kaudselt.
- 53. Täitva riigi pädev õigusasutus (st täitev asutus) viib seejärel vastavalt konventsiooni artikli 9 lõikele 1 läbi küsitluse, järgides täitva riigi õigusaktides sätestatud meetodeid ja menetlust (mis võib hõlmata videolingu kasutamist). Teise võimalusena võib taotlev asutus taotleda videolingu loomist erikorrana (artikli 9 lõige 2). Täitev asutus on seega kohustatud õigusabitaotlust täitma, välja arvatud juhul, kui videolingu loomine on vastuolus täitva riigi seadustega või kohtupraktikaga või selle loomist takistavad muud asjaolud.⁸³
- 54. Tüüpiline 1. peatüki kohane videolingu taotlus esitatakse seega siis, kui menetluse pooled, nende esindajad ja/või taotlevas riigis asuva taotleva asutuse kohtutöötajad soovivad osaleda videolingu kaudu ütluste võtmises. Seejärel luuakse videolink taotlevas riigis oleva asukoha (nt taotleva asutuse ruumide) ja õigusabitaotluse täitmise koha (nt täitvas riigis asuva kohtusaali) vahel või teise võimalusena ühendatakse mõlemad asukohad virtuaalse konverentsiruumi kaudu. Videolingu loomiseks on vaja täitva asutuse luba ning seadmete ja tehnilise toe olemasolu.

⁸³ Kulude kohta vt tõendite kogumise konventsiooni artikli 14 lõiked 1 ja 2:

„1) Nõudekirja täitmisega kaasnevaid kulusid ei hüvitata.

2) Nõudekirja saanud riigil on õigus nõuda nõudekirja esitanud riigilt eksperdi- ja tõlgitasu ning artikli 9 lõike 2 kohaselt taotletud erikorra rakendamise tulenevate kulutuste hüvitamist“.

Seoses muude asjaoludega on märgitud, et ELi tõendite kogumise määruse artikli 10 lõige 4 võimaldab asjaomastel kohtutel kokku leppida vajalike tehniliste seadmete kasutamises, kui täitev kohus üksi ei suuda seda teha. Vt Torres, M., „Cross-Border Litigation: ‘Video-taking’ of evidence within EU Member States“, *Dispute Resolution International*, kd 12(1), 2018, lk 76.

55. Kuigi see on vähem levinud, võib esineda alternatiivne stsenaarium (nt geograafiliselt suurte alade puhul), kus tunnistaja/ekspert asub täitvas riigis, kuid tõendite kogumise eest vastutavast õigusasutusest erinevas (kaug)asukohas. Täitva riigi pädev asutus võib soovida küsitleda tunnistajat/eksperti videolingi abil kooskõlas oma siseriikliku õigusega. Kui seda ei kaaluta, siis teise võimalusena võib taotlev asutus taotleda videolingi loomist erikorrana, et hõlbustada tõendite kogumist ja viia miinimumini täitva riigi kulud õigusabitaotluse täitmisel. Kui menetluse pooled, nende esindajad ja/või taotleva asutuse kohtutöötajad soovivad samuti kohal viibida, võib olla vaja lisada hulkpunkt-videolinki kolmas koht ja see peaks vastama eespool nimetatud nõuetele.
56. Võimalus koguda tõendeid otse 1. peatüki kohase videolingi kaudu (nt kasutades selleks mehhanismina konventsiooni artikli 9 lõiget 2) on vastuoluline, kuna mõned konventsiooniosalised lubavad sellist tõendite kogumise vormi ja teised keelduvad seda tegemast. Igal juhul ei ole käesoleva dokumendi koostamise ajal konventsiooniosalistel selles osas välja kujunenud praktiliselt mingeid tavaid.

Tõendite vahetu ja kaudse kogumise eristamise kohta vt täpsemalt punkt A1.2 ja II lisa.

Rohkem teavet tegelikult esineda võivate erinevate olukordade kohta leiab III lisas esitatud praktilistest näidetest.

57. Eespool toodud silmas pidades näib, et videolingtehnika kasutatakse peamiselt 1. peatüki kohaselt, et võimaldada menetluse pooltel, nende esindajatel ja/või kohtutöötajatel viibida õigusabitaotluse täitmise juures ja selles osaleda. Kuigi see on vähem levinud, võib seda kasutada ka tõendite kaudseks kogumiseks, kui tunnistaja või ekspert on täitvas riigis kaugasukohas.

A2.2 Õigusabitaotluse sisu, vorm ja edastamine

- 18 Videolingi kasutamist võib taotleda kas õigusabitaotluses või järgneva mitteametliku suhtluse käigus. Siiski on soovitatav see õigusabitaotluses ära märkida. Samuti on soovitatav võtta enne õigusabitaotluse ametlikku esitamist ühendust täitva riigi keskasutusega, et kontrollida, kas videolinki on võimalik kasutada.

- 19 Ametiasutustel soovitatakse kasutada õigusabitaotluse näidisvormi ning võimaluse ja vajaduse korral kasutada õigusabitaotluse ja/või päringute kiiremaks edastamiseks elektroonilisi vahendeid.⁸⁴

⁸⁴ Lisateabe saamiseks õigusabitaotluse vormi, sealhulgas näidisvormi kohta vt tõendite kogumise käsiraamat (viidatud eespool joonealuses märkuses 29), punkt 142 jj.

58. Tuleb meelles pidada, et videolink ise on lihtsalt õigusabitaotluse täitmise vahend. Seega peavad kõigepealt olema täidetud õigusabitaotlust käsitlevad ametlikud nõuded, enne kui saab vastata videolingi kasutamise taotluse mis tahes aspektile.
59. Taotleval asutusel soovitatakse kasutada õigusabitaotluse näidisvormi, mis on kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises. Lisaks asjaomase kohtuasja ja taotletavate tõendite standardandmetele tuleks õigusabitaotluses täpsustada videolingiga seotud nõuded, sealhulgas see, kas on olemas ja/või on vajalikud täiendav abi, seadmed või ruumid (nt dokumendikaamera, et hõlbustada dokumentide reaajas edastamist asukohtade vahel), ning vajaduse korral asjakohased tehnilised üksikasjad.
60. Õigusabitaotlus võib sisaldada taotlust järgida erikorda (konventsiooni artikli 9 lõige 2). Kui taotletakse erikorda, tuleks videolingi kasutamisega seotud teave esitada näidisvormi punktis 13.
61. Lisaks tuleks näidisvormi punktides 14 ja 15 esitada asjakohane teave, kui menetluse pooled, nende esindajad ja/või taotleva asutuse kohtutöötajad, kes asuvad taotlevas riigis, soovivad viibida ütluste andmise juures (silmast silma või videolingi kaudu). See on eriti oluline, kui nad kavatsevad osaleda videolingi kaudu, vt punkt **A2.5**.
62. Olenemata sellest, kas taotletakse erikorda, soovitatakse taotleval asutusel lisada näidisvormile spetsiaalne videolingi lisavorm, et kiirendada videolingi kasutamise taotluste käsitlemist ja vältida tehnilisi probleeme. See lisavorm on esitatud käesoleva juhendi **IV lisas** ja sisaldab järgmist teavet:
- videolingseadme(te) tehnilised näitajad: mark, lõpp-punkti või hulkpunktikontrolleri tüüp, võrgu tüüp, aadress ja/või hostinimi, kasutatud krüpteerimise liik (vt ka **C osa**);
 - tehnilise(te) kontaktisiku(te) täielikud kontaktandmed (vt **B3 osa**).

*Lisateave selle kohta, mida tuleb videolingi kaudu toimuvate ärakuulamise ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvesse võtta, on esitatud **B osas**.*

63. Õigusabitaotlus peab olema täitva asutuse keeles (või sellele peab olema lisatud tõlge sellesse keelde) või inglise või prantsuse keeles (välja arvatud juhul, kui täitev riik on teinud konventsiooni artikli 33 kohase reservatsiooni).
64. Erikomisjon soovitas oma 2014. aasta koosolekul ametiasutustel õigusabitaotlused edastada ja vastu võtta elektrooniliselt, et hõlbustada nende viivitamatut täitmist, nagu on nõutud konventsiooni artikli 9 lõikes 3.⁸⁵

⁸⁵ Erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 39, 2014.

A2.3 Õigusabitaotlusele vastamine

20 Keskasutus peaks viivitamata kinnitama õigusabitaotluse kättesaamist ja vastama taotleva asutuse ja/või huvitatud isikute päringutele (sh videolingi kasutamise kohta).

65. Kuigi õigusabitaotluse kättesaamise kinnitamise näidisvormi ei ole, on erikomisjon väljendanud heameelt tava üle, mille kohaselt keskasutused kinnitavad õigusabitaotluse kättesaamist ja vastavad järelepärimistele täitmise seisu kohta viivitamata ning lisaks tagavad hea teabevahetuse, sealhulgas e-posti teel.⁸⁶
66. Loomulikult on staatust käsitlevate päringute kättesaamise viivitamatu kinnitamine ja neile vastamine vaid kaks näidet sellest, mida peetakse heaks teabevahetustavaks. Soodustada tuleks ka tõhusat ja võimaluse korral vahetut suhtlust taotleva asutuse ja täitva riigi asjaomase asutuse (üldjuhul keskasutuse) vahel, kuna see võib hõlbustada ja paljudel juhtudel kiirendada täitmise protsessi, kui on vaja selgitusi jurisdiktsioonide erineva õigusterminoloogia ja selle erineva kasutuse tõttu.⁸⁷
67. Olenemata tulemusest julgustatakse täitva riigi ametiasutusi tegema saadud õigusabitaotlustega seotud otsuseid võimalikult kiiresti.⁸⁸
68. Videolingi kasutamisega seotud õigusabitaotlusele vastates määrab täitev asutus kindlaks aja ja koha ning täpsustab videolingi tingimused. Võimaluse korral tuleks nende kindlaksmääramisel konsulteerida taotleva asutusega ning kui tingimused on paika pandud, edastada need õigeaegselt taotlevale asutusele.

Lisateave selle kohta, mida tuleb videolingi kaudu toimuvate ärakuulamiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvesse võtta, on esitatud **B osas**.

⁸⁶ *Ibid.*, erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 9 ja 10.

⁸⁷ Erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 44, 2009, ja nr 9, 2014. Vt ka Euroopa kontekstis projekt „Handshake“, „D1b Recommended step-by-step protocol for cross-border videoconferencing in judicial use-cases“, lk 16–17.

⁸⁸ Kuigi tõendite kogumise konventsiooniga ei kehtesta tähtaegu, soovitab Euroopa Liit ELI tõendite kogumise määruse kontekstis, et ideaalne tähtaeg otsuse tegemiseks oleks 1–2 nädalat (maksimaalselt 30 päeva). Vt projekt „Handshake“ (*ibid*), lk 14, 16.

A2.4 Tunnistajate/ekspertide ja muude osalejate teavitamine või kohale kutsumine

- 21 Tunnistaja teavitamise või kohale kutsumise kord võib olla erinev sõltuvalt sellest, kas tõendeid kogutakse vahetult või kaudselt. 1. peatüki kohase menetluse puhul toimetab teate tunnistajale/ekspertidele kätte või kutsub ta kohale tavaliselt täitev riik.
- 22 Kui taotletakse tõendite vahetut kogumist, on soovitatav, et taotleav asutus kontrolliks enne õigusabitaotluse esitamist, kas tunnistaja on valmis andma tunnistusi videolingu abil.

- 69. 1. peatüki kohaste menetluste puhul, mis hõlmavad videolingu kasutamist, vastutab artikli 9 kohaselt täitev asutus tunnistaja/eksperti kohale kutsumise eest vastavalt oma õigusnormidele ja menetlustele.
- 70. Riigiprofiilidest ilmneb, et enamikus vastanud riikides puuduvad erieeskirjad, mida kasutada juhul, kui tunnistajat/eksperti teavitatakse või ta kutsutakse andma tunnistusi videolingu abil, selle asemel et anda tunnistusi silmast silma.⁸⁹ Tavaliselt on see nii siis, kui tõendeid kogutakse kaudselt, st kui tõendeid kogub täitev riik.
- 71. Samas on üks konventsiooniosaline kehtestanud nõude, et tunnistaja peab andma nõusoleku tunnistuste andmiseks videolingu abil – nõue, mis sisaldub kohtumääruses, mis tunnistajale kätte toimetatakse.⁹⁰ Teises konventsiooni osalisriigis kutsutakse tunnistaja või ekspert välja lihtkirjaga, välja arvatud juhul, kui täitev kohus otsustab, et kasutada tuleb kindlat liiki kättetoimetamist.⁹¹
- 72. Tuleb märkida, et neis konventsiooni osalisriikides, kus on lubatud 1. peatüki kohane tõendite vahetu kogumine, võivad kehtida erinevad eeskirjad. Sellisel juhul vastutaks kutse kättetoimetamise eest taotleav riik (mitte täitev riik).⁹² Lisaks on teised vastanud riigid märkinud, et nende kohtud ei saa kohustada tunnistajat andma tunnistusi videolingu kaudu otse välisriigi kohtule (vt ka punkt A2.6 sunnivahendite ja sunni kohta).⁹³

⁸⁹ Vt nt Bulgaaria, Eesti, Horvaatia, Iisraeli, Küprose, Leedu, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Läti, Malta, Norra, Poola, Rootsi, Rumeenia, Singapuri, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Valgevene vastused riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimusele h (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

⁹⁰ Vt Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastus riigiprofiili küsimustiku (*ibid.*) IV osa küsimusele h.

⁹¹ Vt Saksamaa vastus riigiprofiili küsimustiku (*ibid.*) IV osa küsimusele h.

⁹² Vt nt Prantsusmaa vastus riigiprofiili küsimustikule (*ibid.*) IV osa küsimusele h).

⁹³ Vt nt Ameerika Ühendriikide, Austraalia (üks osariik) ja Šveitsi vastused riigiprofiili küsimustiku (*ibid.*) IV osa küsimusele h.

A2.5 Õigusabitaotluse täitmise juures viibimine ja selles osalemine

a. Poolte ja/või nende esindajate kohalolek (artikkel 7)

- 23 Poolte ja esindajate *videolingu kaudu* osalemiseks on vaja luba või konventsiooni artikli 9 lõike 2 kohast erikorda.
- 24 Taotlevad asutused peaksid õigusabitaotluses (näidisvormi punktides 13 ja 14) täpsustama, kas taotletakse poolte ja esindajate kohalviibimist videolingu kaudu ja kas on vaja risküsitlust.
- 25 Poolte ja nende esindajate aktiivne osalemine ärakuulamisel videolingu kaudu (st mitte lihtsalt kohalolek) määratakse kindlaks täitva riigi siseriikliku õigusega. Siseriiklik õigus võib võimaldada täitval kohtul kasutada juhtumipõhiselt oma kaalutusõigust.

- 73. Konventsioonis on sätestatud, et taotleva riigi menetluse pooltel ja nende esindajatel on võimalik viibida õigusabitaotluse täitmise juures.
- 74. Kui pooled ja/või nende esindajad soovivad osaleda õigusabitaotluse täitmisel videolingu kaudu, peaks taotlev asutus täpsustama seda õigusabitaotluse näidisvormi punktides 13 ja 14. Kuigi pooltel ja/või nende esindajatel on konventsiooni artikli 7 kohaselt õigus viibida õigusabitaotluse täitmise juures, ei tähenda see õigus tingimata, et täitev asutus peab looma sellise kohalviibimise hõlbustamiseks videolingu. Seega on videolingu loomiseks sellise kohalviibimise hõlbustamiseks vaja kas asjaomase asutuse luba või artikli 9 lõike 2 kohast erikorda. Viimasel juhul on täitev asutus kohustatud nõudeid täitma, välja arvatud juhul, kui see oleks vastuolus täitva riigi õigusega või kui see ei ole lihtsalt seadmete või ruumide puudumise tõttu võimalik.

Seadmete, ruumide ja tehnilise toega seotud küsimuste kohta vt B3, B4 ja C osa.

- 75. Riigiprofiilides teatas enamik vastanud riike, et nad kohaldavad poolte ja nende esindajate kohaloleku suhtes samu eeskirju olenemata sellest, kas nad asuvad füüsiliselt ühes kohas või osalevad videolingu kaudu.⁹⁴ Poolte ja nende esindajate aktiivne osalemine ärakuulamisel videolingu kaudu (st mitte lihtsalt kohalolek) määratakse sellisel juhul kindlaks täitva riigi siseriikliku õigusega. Mõnes vastanud riigis teeb ärakuulamist juhtiv ametnik, kes vastutab täitmise eest, aktiivse osalemise loa andmise kohta otsuse enda äranägemisel ja juhtimisel

⁹⁴ Vt Brasiilia, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Hiina (Macau erihalduspiirkond), Iisraeli, Kreeka, Küprose, Leedu, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Läti, Malta, Mehhiko, Poola, Portugali, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Singapuri, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariigi, Valgevene, Venezuela ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele e (*ibid.*).

kooskõlas siseriikliku õigusega.⁹⁵ Sellisel juhul määrab ärakuulamist juhtiv ametnik igal üksikjuhul eraldi, mil määral saavad pooled ja nende esindajad videolingi kaudu ärakuulamises osaleda.

76. Lisaks tuleks märkida, et enamik vastanud riikidest lubab taotlevas riigis asuvatel esindajatel tunnistajat/eksperti videolingi abil risküsitleda.⁹⁶ Mõned nõuavad siiski, et videolingi kaudu toimuvat risküsitlust tuleb õigusabitaotluses⁹⁷ eraldi mainida ja et küsimused tuleb esitada kaudselt õigusasutuse kaudu.⁹⁸ Kuigi mõni jurisdiktsioon ei luba taotleva riigi esindajatel risküsitlust läbi viia, märkis ühe vastanud riigi üks jurisdiktsioon, et risküsitlus võib olla lubatud, kui taotleva riigi õigustöötajal on õigus tegutseda ka tema territooriumil (st täitvas riigis).⁹⁹

b. Kohtutöötajate kohalolek (artikkel 8)

- 26 Tuleb kontrollida, kas täitev riik on teinud konventsiooni artiklis 8 ette nähtud avalduse.

*Konkreetsed konventsiooniosalise avalduste või reservatsioonidega tutvumiseks vt tõendite kogumise konventsiooni **seisunditabeli** veerg „Res/D/N/DC“.*

- 27 Avalduse puudumisel võib kohtutöötajate kohalolek siiski olla täitva riigi siseriikliku õiguse või tavade kohaselt võimalik.
- 28 Täitvalt riigilt loa taotlemisel peaksid taotlevad asutused selgelt märkima, et kohtutöötajate kohalolek toimub videolingi kaudu, ning esitama videolingiseadmete asjakohase tehnilise kirjelduse.
- 29 Kohtutöötajate aktiivne osalemine ärakuulamisel videolingi kaudu (st mitte lihtsalt kohalolek) määratakse kindlaks täitva riigi siseriikliku õigusega. Siseriiklik õigus võib võimaldada täitval kohtul kasutada juhtumipõhiselt oma kaalutusõigust.

77. See, kas taotleva riigi kohtutöötajad võivad viibida õigusabitaotluse täitmise juures, sealhulgas videolingi kaudu, sõltub sellest, kas täitev riik on teinud konventsiooni artikli 8 kohase avalduse,

⁹⁵ Vt nt Austraalia (kaks osariiki), Brasiilia, Iisraeli ja Prantsusmaa vastused riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele e (*ibid.*).

⁹⁶ Vt Brasiilia, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Iisraeli, Korea Vabariigi, Kreeka, Küprose, Leedu, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Läti, Malta, Portugali, Prantsusmaa, Rumeenia, Singapuri, Sloveenia, Soome, Ungari, Venezuela ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele f (*ibid.*).

⁹⁷ Vt nt Prantsusmaa vastus riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele f (*ibid.*).

⁹⁸ Vt nt Brasiilia vastus riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele f (*ibid.*).

⁹⁹ Austraalia (Queensland) vastus riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele f (*ibid.*).

andes selliseks osalemiseks loa. Kui avaldus on tehtud, võib vajalikuks osutuda määratud pädeva asutuse eelnev luba.

*Konkreetsed konventsiooniosalise avalduste või reservatsioonidega tutvumiseks vt tõendite kogumise konventsiooni **seisunditabeli** veerg „Res/D/N/DC“.*

78. Tuleb märkida, et juhul kui täitev riik ei ole artikli 8 kohast avaldust teinud, võib kohtutöötajate kohalolek siiski olla täitva riigi õiguse või tavade kohaselt võimalik. Lisaks võivad kaks või enam konventsiooniosalist leppida kokku vabamas kohtutöötajate õigusabitaotluse täitmise juures viibimise korras (artikli 28 punkt c – kuigi seda sätet on praktikas kasutatud harva, kui üldse).
79. Isegi kui kohtutöötajad võivad kohal viibida, on tegelik aktiivne osalemine küsitlemises erinev asi. Nagu on märgitud artiklis 8, võib olla vajalik pädeva asutuse eelnev luba ning mõnel juhul võidakse taotleva riigi kohtutöötajate osalemise suhtes kohaldada kehtivaid kohtueeskirju ja ärakuulamist juhtiva ametniku kontrolli.¹⁰⁰

¹⁰⁰

Vt nt Austraalia (kaks osariiki), Brasiilia ja Prantsusmaa vastused riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele g (*ibid.*).

A2.6 Sunnivahendid ja sund

30 Erinevalt tavapäraest õigusabitaotlustest ei saa tunnistajat üldjuhul sundida andma tunnistusi konkreetselt videolingi kaudu.

80. Sunnivahendite ja sunniga seoses tuleb märkida, et võib olla tuleb teha vahet tunnistaja/eksperdi sundimisel kohtus tunnistusi andma ja tunnistaja/eksperdi sundimisel andma tunnistusi teatavat vahendit kasutades (nt videolingi kaudu). Seega, sõltuvalt sellest, millises ulatuses saab täitev asutus siseriikliku õiguse kohaselt sunnivahendeid kasutada, on täiesti võimalik, et tunnistajat/eksperti võidakse sundida andma kohtus tunnistusi, kuid mitte sundida kasutama selleks videolinki.
81. Tõendite kogumise konventsiooni 1. peatüki kohaselt peab täitev asutus kohaldama samu siseriiklikus õiguses ette nähtud sunnivahendeid, mida ta kohaldaks kohalikus menetluses (artikkel 10). Tunnistaja võib siiski taotleda õigust keelduda tunnistuste andmisest täitva riigi õiguse kohaselt (artikli 11 lõike 1 punkt a) või taotlema riigi õiguse kohaselt (artikli 11 lõike 1 punkt b) või kui täitva riigi avalduses on nii öeldud, siis kolmanda riigi õiguse kohaselt (artikli 11 lõike 2).
82. Riigiprofiilidest nähtub, et pooled vastanud riigid viitasid oma siseriiklikele õigusaktidele, mis lubavad sundida tunnistajat/eksperti kohtusse ilmuma, ja nad tegid seda peamiselt seoses 1. peatükiga.¹⁰¹ Ei ole siiski selge, kas siis, kui tunnistaja on juba kohtus, saab teda sundida andma tunnistusi videolingi abil.
83. Teine pool vastanud riikidest märkis seevastu, et tunnistajat või eksperti ei saa sundida kasutama tunnistuste andmiseks videolinki.¹⁰² Eelkõige kaks vastanud riiki teatasid konkreetselt, et nende siseriiklikus õiguses ei kaaluta võimalust sundida tunnistajat andma tunnistusi videolingi abil.¹⁰³ Üks vastanud riik märkis, et videolingi abil tõendite kogumisel kehtib tingimus, et tunnistaja ei ole kohustatud andma tunnistusi videolingi abil.¹⁰⁴
84. Üks vastanud riik selgitas lisaks, et *kui* tõendeid kogutakse 1. peatüki kohaselt vahetult (nagu on selgitatud eespool punktis **A1.2**), peaks tunnistaja andma tunnistusi vabatahtlikult, kuna sellistel juhtudel ei ole võimalik kasutada sundi ja isegi mitte sundida tunnistajat osalema ärakuulamisel.¹⁰⁵

¹⁰¹ Austraalia (kolm osariiki), Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Hiina (Macau erihalduspiirkond), Iisraeli, Korea Vabariigi, Küprose, Leedu, Mehhiko, Norra, Poola, Rumeenia, Singapuri, Tšehhi Vabariigi ja Ungari vastused riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimusele g. Mõned neist vastanud riikidest andsid teavet sunnivahendite kohta ka oma vastustes riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimusele h (*ibid.*).

¹⁰² Ameerika Ühendriikide, Austraalia (kaks osariiki), Eesti, Horvaatia, Kreeka, Lõuna-Aafrika, Malta, Portugali, Prantsusmaa, Saksamaa, Sloveenia, Valgevene, Venezuela ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimusele g (*ibid.*).

¹⁰³ Horvaatia ja Sloveenia vastused riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimusele g (*ibid.*).

¹⁰⁴ Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastus riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimustele e ja g (*ibid.*).

¹⁰⁵ Prantsusmaa vastus riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimusele g (*ibid.*), milles viidatakse Prantsusmaa tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 747-1.

A2.7 Vanne/kinnitus

- 31 Vannutamine või kinnituse võtmine võib sõltuda sellest, kas tõendeid kogutakse vahetult või kaudselt. Konventsiooni artikli 9 lõike 2 kohaselt võib taotleda konkreetses vormis vannet või kinnitust.
- 32 Ametiasutused peaksid kontrollima täitva riigi, taotleva riigi või mõlema siseriikliku õiguse asjakohaseid nõudeid, et tagada antud tunnistuste vastuvõetavus.

- 85. Nagu eespool märgitud, kohaldatakse tõendite kogumise konventsiooni 1. peatüki kohase tõendite videolingi abil kaudse kogumise taotluse täitmise, sealhulgas vannutamise ja kinnituse võtmise suhtes täitva riigi õigust (artikli 9 lõige 1). Taotlev asutus võib erikorrana (artikli 9 lõige 2) siiski nõuda konkreetses vormis vannet või kinnitust (artikli 3 punkt h). Samuti võib täitev asutus soovida selgitada tunnistajale vannutamise või kinnituse andmise meetodit.
- 86. Seevastu juhul, kui tõendeid kogutakse 1. peatüki kohaselt vahetult (nagu on selgitatud eespool punktis A1.2 ja kui täitev riik seda lubab), vannutab või võtab kinnituse tavaliselt taotlev riik.¹⁰⁶ Kasutajad peaksid siiski meeles pidama, et välisriigile vande või kinnituse andmist võidakse käsitada täitva riigi suveräänsuse rikkumisena.¹⁰⁷ Asjaomasel pädeval asutusel tuleks paluda seda asjaolu selgitada.

Lisateave vannutamise ja kinnituste kohta on esitatud asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiilis**.

¹⁰⁶ Portugali vastus riigiprofiili küsimustiku II osa küsimustele a ja b (*ibid.*).

¹⁰⁷ Näiteks Šveitsi föderaalse justiitsameti sõnul on „[v]älisriigi kohtuniku või tema poolt nimetatud isiku või üldise õiguse süsteemi kohaselt Šveitsi saabuvate poolte esindajate poolt kohtumenetluse läbiviimiseks tehtud toiming alati ametlik toiming, mida võib teha üksnes kooskõlas õigusabi käsitlevate eeskirjadega. Kui seda ei tehta, käsitatakse seda Šveitsi suveräänsuse rikkumisena olenemata sellest, kas isikud, keda need õiguslikud menetlused mõjutavad, on valmis koostööd tegema või mitte“: Guidelines on International Judicial Assistance in Civil Matters, 3. väljaanne, Bern, jaanuar 2013, lk 20, kättesaadav aadressil < <http://www.rhf.admin.ch> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020). Vt ka Davies, M. (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 217–218.

A2.8 Tunnistaja/eksperdi ja muude osalejate isiku tuvastamine

- 33 Tunnistaja/eksperdi isiku tuvastamine võib sõltuvalt jurisdiktsioonist erineda.
- 34 Kui tunnistaja/eksperdi isiku tuvastab taotlev riik, võidakse nõuda rangemaid protseduure, võttes arvesse videolingitehnika kasutamist menetluses ning taotleva asutuse ja tunnistaja vahelist vahemaad.

- 87. Sarnaselt kohtumenetlustele, mille käigus kogutakse tõendeid silmast silma, nõutakse videolinki kasutavas menetluses tunnistajalt/eksperdilt tema isiku tuvastamiseks tavaliselt kehtiva isikut tõendava dokumendi esitamist.¹⁰⁸ Mõnes jurisdiktsioonis piisab antud vandest või kinnitusest.¹⁰⁹ Konventsiooni artikli 9 lõike 1 kohaselt määratakse need menetlused kindlaks täitva riigi siseriikliku õigusega, kui artikli 9 lõikes 2 ei ole sätestatud teisiti.
- 88. Tõendite kaudse kogumise korral tuvastab tunnistaja isiku täitev riik. Seevastu tõendite vahetul kogumisel videolingi abil võib tunnistaja isiku tuvastada täitev riik ja/või taotlev riik. Viimasel juhul võib tunnistaja/eksperdi isikusamasuse kontrollimiseks siiski olla vajalik rangem menetlus. Praktikas oleks mugav paluda tunnistajal/eksperdil esitada oma isikutunnistus taotluse esitanud kohtuametnikule videokaamera kaudu. Selleks võib kasutada ka dokumendikaamerat.¹¹⁰
- 89. Kõik teised menetluses osalejad, kes on kohal kas füüsiliselt või videolingi kaudu, peavad tõenäoliselt samuti oma laskma isikusamasust nõuetekohaselt kontrollida. Taas kord kohaldatakse selle suhtes täitva riigi õigusnõudeid, välja arvatud juhul, kui seda taotletakse erikorrana. Seega vastutavad osalejad ise selle eest, et nad suudavad järgida seoses isiku tuvastamisega täitvas riigis kehtivaid asjakohaseid õigusakte või menetlusi.¹¹¹

¹⁰⁸ Vt nt Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Iisraeli, Korea Vabariigi, Küprose, Leedu, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Malta, Mehhiko, Norra, Poola, Portugali, Prantsusmaa, Saksamaa, Singapuri, Sloveenia, Tšehhi Vabariigi, Ungari, Valgevene ja Venezuela vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele j (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹⁰⁹ Vt nt Austraalia (kaks osariiki), Horvaatia, Rumeenia ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele j (*ibid.*). Indias nõudis Karnataka kõrgem kohus kohtuasjas Twentieth Century Fox Film Corporation vs. NRI Film Production Associates Ltd. AIR SC 2003 KANT 148 tunnistaja isiku tuvastamiseks täiendavaid dokumente „identifitseerimiskirja“ vormis.

¹¹⁰ Ungari vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimustele h ja j (*ibid.*).

¹¹¹ Vt projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 87), lk 18.

A2.9 Karistused

- 35 Tõendite kogumine videolungi abil on tavaliselt oma laadilt vabatahtlik, kuigi valeütluste andmise või kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamise eest võidakse karistada.
- 36 Mõnikord võib mõlema (või mitme) jurisdiktsiooni karistuste kohaldamine põhjustada kohtualluvuste kattumise või kohtualluvuse lünga.

- 90. Konventsiooni koostajad otsustasid teadlikult jätta välja kõik viited tõendite kogumisega seotud karistustele, eelkõige *kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamise* (st ütluste andmisest keeldumise või menetluse häirimise) ja *vande murdmise* (st valeütluste andmise) eest. Samal ajal märkisid koostajad, et need küsimused võivad olla seotud kohtualluvuste kattumisega taotleva riigi ja täitva riigi vahel, kusjuures tunnistusi andva isiku suhtes kohaldataks mõlema karistusi.¹¹²
- 91. Näiteks vannutatakse tunnistaja või ta annab kinnituse üldjuhul täitva riigi seaduste kohaselt. Seega kohaldatakse tema suhtes tsiviilkaristusi või võetakse ta vastutusele selles riigis. Kui konkreetset vannutamist või kinnituse andmist kasutatakse erikorrana ning tunnistaja annab valeütlusi või väljendab kohtu suhtes lugupidamatust, tuleks kaaluda, kas tunnistajat tuleks karistada või vastutusele võtta taotleva riigi seaduste kohaselt. Samuti on võimalik, et kohaldatavad ei ole ei täitva riigi ega taotleva riigi karistused või et kumbki ei ole pädev esitama asjaomasele tunnistajale süüdistust, mistõttu tekib kohtualluvuse lünk.
- 92. Tõendite kogumise konventsioonis ei käsitleta erinevate karistussätete võimalikku kattuvat kohaldamist või nende vahelist kohtualluvuse lünka. Selle asemel on see jäetud riikidevaheliste kokkulepete (nt kriminaalasjades vastastikuse abistamise lepingute),¹¹³ siseriikliku õiguse¹¹⁴ või rahvusvahelise avaliku õiguse üldpõhimõtete korraldada. Seetõttu on soovitatav, et tunnistajat või eksperti teavitatakse enne ärakuulamist nõuetekohaselt vale- või eksitavate ütluste andmise tagajärgedest.¹¹⁵

¹¹² Vt seletuskiri, punktid 256–257.

¹¹³ Vt nt 29. mai 2000. aasta konventsioon Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise vastastikuse õigusabi kohta kriminaalasjades, ELT C 197/1, artikli 10 lõige 8. Vt ka 2010. aasta Tasmani-üleste menetluste seaduse paragrahv 61, mis on asjakohane Austraalia õigusakt, millega rakendatakse 2008. aasta Tasmani-ülene leping (viidatud eespool joonealuses märkuses 60). Selle sättega määratakse kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamisega seotud pädevus seoses Austraalias asuvate isikutega, kes osalevad Uus-Meremaa kohtu menetluses kaugmeetodil.

¹¹⁴ Näiteks kehtivad mõnes Austraalia osariigis õigusaktid, mis käsitlevad konkreetset kohtualluvuste kattumist, mis tuleneb videolingtehnika kasutamisest tõendite kogumisel. Vt nt 1958. aasta tõendite seaduse (mitmesugused sätted) (Victoria) paragrahv 42W; 1998. aasta tõendite seaduse (audio- ja audiovisuaalne ühendus) (New South Wales) paragrahv 5C.

¹¹⁵ Projekt „Handshake“ (viidatud joonealuses märkuses 111). Vt ka Austraalia (üks osariik), Tšehhi Vabariigi ja Venezuela vastused riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele d (viidatud eespool joonealuses märkuses 12). Praktikas on mõned kohtud pragmaatiliselt otsustanud tõendeid lihtsalt ignoreerida või need diskvalifitseerida, kui neil ei ole võimalik karistada tunnistajat, kes on tunnistusi videolungi kaudu andes pannud toime kuriteo. Vt nt India kõrgeima kohtu otsus kohtuasjas Maharashtra osariik vs. Dr Praful B Desai, AIR 2003 SC KANT 148.

A2.10 Õigused ja muud kaitsemeetmed

- 37 Tunnistaja/ekspert võib tugineda konventsiooni artiklis 11 sätestatud õigustele.
- 38 Kuna tõendite kogumine videolingi abil on paljudel juhtudel siiski vabatahtlik, ei ole tunnistaja/ekspert kohustatud andma tunnistusi videolingi teel ning ta võib sellest keelduda, ilma et tal oleks vaja tugineda mis tahes õigusele või kohustusele.

93. Juhul kui tunnistaja on kohustatud andma tunnistusi videolingi teel või kui on mõni asjaolu või dokument, mida vabatahtlikult tunnistusi andev tunnistaja/ekspert ei saa avalikustada, võib ta konventsiooni artikli 11 alusel tugineda õigusele või kohustusele, tingimusel et selle kaalumisel võetakse arvesse:
- 1) täitva riigi õigust (artikli 11 lõike 1 punkt a);
 - 2) taotleva riigi õigust, kui õigus või kohustus on nimetatud õigusabitaotluses või kui tegemist on täitva asutusega, siis taotlev asutus on seda muul moel kinnitanud (artikli 11 lõike 1 punkt b), või
 - 3) kolmanda riigi õigust, kui tingimused on täidetud (artikli 11 lõige 2).
94. Kuigi üldjuhul saab õigusi kasutada samamoodi nagu traditsioonilisemate konventsiooni kohaste tõendite kogumise taotluste puhul, võivad videolingi kasutamisega kaasneda keerulisemad kaitsemeetmed. Need võivad muu hulgas hõlmata kaitsemeetmeid tunnistaja/eksperdi turvalisuse tagamiseks teises asukohas,¹¹⁶ õigust saada õigusabi ja õigust pidada teda esindava juristiga konfidentsiaalselt nõu,¹¹⁷ õigust reisi-/majutuskulude ja saamata jäänud tulu hüvitamisele¹¹⁸ ning õigust suulisele tõlkele. Paljud neist probleemidest saab lahendada videolingi korraldamise käigus.

Lisateave selle kohta, milliseid aspekte tuleb videokonverentsi teel toimuvate ärakuulamiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvesse võtta, on esitatud B osas.

¹¹⁶ Sealhulgas näiteks tagamine, et tunnistaja/ekspert „ei ole saanud juhiseid teistelt osalejatelt“: projekt „Handshake“ (*ibid.*).

¹¹⁷ Mõnes õigussüsteemis ei nõuta, et tunnistajat abistaks tõendite kogumisel jurist. Vt Malta ja Mehhiko vastused riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele d (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹¹⁸ Vt tõendite kogumise konventsiooni artikkel 26. Vt ka Rumeenia ja Sloveenia vastused riigiprofiili küsimustiku V osa küsimusele d (*ibid.*).

A2.11 Kulud

- 39 Videolingu kasutamine õigusabitaotluse täitmisel võib põhjustada kulusid vastavalt artikli 14 lõikele 2.
- 40 Enne õigusabitaotluse täitmisel videolingu kasutamise taotlemist tuleb kontrollida, kas taotlevas riigis või täitvas riigis võib tekkida kulusid ja kes need kulud kannab.

Vt asjaomase konventsiooniosalise riigiprofiil.

95. Võttes arvesse, et praeguse videolingu tehnika seotud kulud võivad olla suured,¹¹⁹ on kulude küsimus seoses videolingu kasutamisega ilmselt tundlikum kui üldiselt konventsiooniga seoses.
96. Täitev asutus õigusabitaotluse täitmisega kaasnevaid kulusid üldiselt ei hüvita (artikli 14 lõige 1). Menetluse pooled, nende esindajad ja/või taotleva asutuse kohtuametnikud kannavad ise oma kulud, mis on seotud täitmise juures viibimisega.
97. Kui videolingu taotletakse artikli 9 lõike 2 kohase erikorrana, võib täitev asutus nõuda videolingu kasutamisest tulenevate kulude, sealhulgas ülekandetasu ning seadmete rentimise ja tehnilise toe tasude hüvitamist (artikli 14 lõige 2).
98. Samuti peaksid taotlejad meeles pidama, et isegi kui videolingu kasutamist ei taotleta konkreetselt artikli 9 kohase erikorrana, on siiski võimalik, et täitva riigi asutus käsitleb seda siiski sellisena ja võib seetõttu taotleda vähemalt teatavate kulude hüvitamist.
99. Muud kulud, mis on seotud 1. peatüki kohase tõendite kogumisega videolingu abil, võivad olla järgmised: videolingu seadmete broneerimis- ja tunnitasu, sidetasud, näiteks interneti või telefoni kasutamine, tehnikute ja välise videolingu teenuse osutajate tasu, suulise tõlke tasu, kohtukulud (sh videolingu seadmetega varustatud kohtusaali renditasu ja kohtutäituri tasu kohtukutsete kättetoimetamise eest) ning töötajate töötasud (nt ületundide tasustamine videolingu kasutamisel väljaspool tööaega).¹²⁰ Mõned vastanud riigid teatasid, et võtavad videolingu kasutamise eest kindlasummalist tasu,¹²¹ samas kui teised võtavad tasu juhtumipõhiselt sõltuvalt asjaoludest ja videolingu kasutamisele kuluvatest ressurssidest.¹²²
100. Kokkuvõttes on konventsioon kulude osas üldiselt üsna selge, kuid selles ei sätestata hüvitamise täpset meetodit või meetodeid. Tegelikult kannab 1. peatüki kohase videolingu kasutamisega seotud kulud (sh suulise tõlke kulud) tavaliselt taotlev asutus ning eelistatud makseviis on elektrooniline ülekanne.¹²³

¹¹⁹ Williams, R. A. (viidatud eespool joonealuses märkuses 1), lk 21.

¹²⁰ Vt vastuste kokkuvõtte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4), VII osa küsimus m.

¹²¹ Vt nt Austraalia (üks osariik), Malta ja Ungari (videolingu kasutamine väljaspool Budapesti) vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele m (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹²² Vt nt Brasiilia vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele m (*ibid.*).

¹²³ Vt vastuste kokkuvõtte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4), VII osa küsimused n, o ja p.

A3 VIDEOLINGI KASUTAMINE 2. PEATÜKI KOHASELT

A3.1 Konsulid ja volitatud isikud

- 41 Oluline on märkida, et konventsiooniosalised võivad artikli 33 kohase avalduse alusel täielikult või osaliselt loobuda 2. peatüki kohaldamisest. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas asjaomane konventsiooniosaline on sellise avalduse teinud.¹²⁴

*Konkreetsed konventsiooniosalise avalduste või reservatsioonidega tutvumiseks vt tõendite kogumise konventsiooni **seisunditabeli** veerg „Res/D/N/DC“.*

- 42 Kõige tavalisem 2. peatüki kohane stsenaarium on see, kui päritoluriigis asuv volitatud isik kogub täitvas riigis tõendeid videolingi abil.
- 43 Kui see on praktiliselt võimalik, võivad pooled, nende esindajad ja/või päritoluriigi kohtutöötajad viibida videolingi abil juures, kui volitatud isik või konsul kogub tõendeid, ja/või osaleda tunnistaja küsitlemises. Selline kohalolek ja osalemine on lubatud, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus täitva riigi õigusega, ja selle suhtes kohaldatakse siiski tingimusi, mis määratakse kindlaks loa andmisel.

101. 2. peatüki kohaselt võib konsul või nõuetekohaselt nimetatud selleks volitatud isik koguda täitva riigi nõusolekul tõendeid täitvas riigis, st koguda tõendeid vahetult.
102. Esimene ja kõige levinum stsenaarium on see, kui videolink luuakse päritoluriigi (kus asub volitatud isik) ja täitva riigi (kus tunnistusi antakse) vahel. Erikomisjon on seda võimalust sõnaselgelt tunnistanud, märkides, et artikkel 17 ei takista päritoluriigi kohtu töötajal (või muul nõuetekohaselt määratud isikul), kes asub ühes konventsiooni osalisriigis, küsitleda teises konventsiooni osalisriigis asuvat isikut videolingi kaudu.¹²⁵
103. Muudeks alternatiivseteks stsenaariumiteks on näiteks juhtumid (nt geograafiliselt suurte alade puhul), kus konsul või volitatud isik võib kasutada videolinki, et küsitleda tunnistajat (kaug)asukohas, mis asub siiski täitvas riigis. Mõnikord harva võib ette tulla veel üks (ehkki

¹²⁴ Konventsiooni artikli 33 lõike 3 kohaselt võib „teine asjaosaline riik“ (nt täitev riik päritoluriigi suhtes) kohaldada vastastikkuse põhimõtet. Seetõttu on soovitatav kontrollida, kas nii päritoluriik kui ka täitev riik on esitanud 2. peatüki asjakohasele sättele vastuväite.

¹²⁵ Erikomisjoni järeldused ja soovitused nr 20, 2014.

ebatõenäoline) stsenaarium, mille puhul konsul või volitatud isik asub mitte päritoluriigis või täitvas riigis, vaid kolmandas riigis, ning talle tehakse ülesandeks koguda tõendeid tunnistajalt/eksperdilt, kes asub füüsiliselt täitvas riigis (nt kui täitvas riigis akrediteeritud päritoluriigi diplomaatiline esindus asub kolmandas riigis, vt punkt 104). Eeldatavasti konsul või volitatud isik enamikul juhtudel reisib tõendite kogumiseks, kuid on võimalik, et mõnel juhul on tõendeid võimalik saada videolingi kaudu.

104. Konsuli puhul võib selline olukord olla teoreetiliselt võimalik, sest artikli 15 kohaselt võib konsul koguda tõendeid „teise riigi territooriumil piirkonnas, kus ta oma tööülesandeid täidab“. Seega, kui lugeda seda koostoimes *konsulaarsuhete Viini konventsiooni* artikliga 7, mis lubab konsulaarülesandeid täita teises riigis asuval ametikohal, siis tundub, et on lubatud võimalus, et konsul võib koguda tõendeid videolingi abil lähetajariigi konsulaaresindusest, mis asub mitte täitvas riigis, vaid teises tõendite kogumise konventsiooni osalisriigis.¹²⁶
105. Videolinki võib kasutada ka selleks, et hõlbustada poolte või nende esindajate ja päritoluriigis asuvate kohtutöötajate kohalolekut ja osalemist täitva riigi konsuli või volitatud isiku poolt tõendite kogumisel. Kui täitev riik ei ole kinnitanud, et luba ei ole vajalik, kohaldatakse sellise kohaloleku või osalemise suhtes loa andmisel kindlaks määratud tingimusi.

Lisateave osalemise, kohaloleku ja osavõtu kohta on esitatud punktis A3.4.

*Rohkem teavet tegelikult esineda võivate erinevate olukordade kohta leiab III lisas esitatud **praktilistest näidetest**.*

106. Konventsiooni kohaselt peab olema täidetud mitu tingimust, et konsul või volitatud isik saaks tunnistajat/eksperdi videolingi abil küsitleda. Täitev riik ei tohi olla välistanud (vastavalt artiklile 33) 2. peatüki asjaomas(t)e artikli(te) kohaldamise. Lisaks peab isik olema kas täitvas riigis akrediteeritud konsul (artikli 15 lõige 1 ja artikli 16 lõige 1) või nõuetekohaselt määratud volitatud isik (artikli 17 lõige 1). Kui on nõutav eelnev luba, peab konsul või volitatud isik järgima kõiki tingimusi, mis pädev asutus on luba andes kindlaks määranud.
107. Volitatud isiku nimetab tavaliselt päritoluriigi kohus, kuid sõltuvalt asjakohastest õigusnormidest võib volitatud isiku nimetada ka täitva riigi asutus. Konventsioon ei näe siiski ette, et täitev riik peab seadma päritoluriigile tingimuseks volitatud isiku nimetamise. Samuti on kehtestatud täitva riigi väljastatava loaga seotud eritingimused, mida on üksikasjalikult kirjeldatud punktis A3.2. Videolingi kasutamine peab olema otseselt või kaudselt ette nähtud päritoluriigi õigusega ning see ei tohi olla täitva riigi õigusega keelatud (artikli 21 punkt d).
108. 2. peatüki kohane tunnistaja/eksperdi küsitlemine toimub päritoluriigi õiguse ja menetluse kohaselt, välja arvatud juhul, kui see on täitvas riigis keelatud. Kuna täitva riigi asutused ei ole (tingimata) 2. peatüki kohase tõendite kogumisega seotud (välja arvatud nõutavate lubade andmine või sunnivahendid tõendite kogumise abistamiseks), võib volitatud isik sellisel juhul olla vastutav videolingi loomise eest mõlemas kohas. Sellest hoolimata on mõned konventsiooniosalisel kehtestanud avaldusega konsuli või volitatud isiku poolt tõendite

126

24. aprilli 1963. aasta konsulaarsuhete Viini konventsiooni artiklis 7 on sätestatud, et „[l]ähetajariik võib pärast teatamist asjaomastele riikidele usaldada ühes riigis asuval konsulaarasutusele konsulaarülesannete täitmise teises riigis, välja arvatud juhul, kui üks asjaomastest riikidest on esitanud selgesõnalise vastuväite“.

kogumisele tingimuse, et täitva riigi ametiasutustel peab olema tõendite kogumise üle suurem kontroll.¹²⁷

*Lisateave selle kohta, milliseid aspekte tuleb videokonverentsi teel toimuvate ärakuulamiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvesse võtta, on esitatud **B osas**.*

A3.2 Vajadus saada täitva riigi luba

- 44 Konventsiooni artikli 15 kohaselt *ei ole* luba vaja, kui konventsiooniosaline ei ole teinud avaldust. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas täitev riik on teinud kõnealuse artikli kohase avalduse.¹²⁸
- 45 Konventsiooni artiklite 16 ja 17 kohaselt *on* luba nõutav, välja arvatud juhul, kui konventsiooniosaline on teinud avalduse selle kohta, et tõendeid võib koguda ilma tema eelneva loata. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas täitev riik on teinud nende artiklite kohase avalduse.¹²⁹

*Konkreetsed konventsiooniosalise avalduste või reservatsioonidega tutvumiseks vt tõendite kogumise konventsiooni **seisunditabeli** veerg „Res/D/N/DC“.*

- 46 Loataotluses tuleks täpsustada, et tõendeid kogutakse videolingi kaudu ning kas täitvalt riigilt on vaja konkreetset abi. Selleks võib kasutada näidisvormi.
- 47 Konsulid ja volitatud isikud peavad järgima tingimusi, mis täitev riik on loa andmisel kindlaks määranud.

109. Vastavalt tõendite kogumise konventsiooni artiklile 15, kui tõendite kogumisega tegeleb konsul, võib ta piirkonnas, kus ta oma tööülesandeid täidab, ilma sundi rakendamata küsitleda

¹²⁷ Vt nt Prantsusmaa ja Saksamaa avaldused, mis on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitleva jaotise rubriigis „Konventsiooniosaliste ajakohastatud loetelu“.

¹²⁸ Vt ka joonealune märkus 124 vastastikkuse põhimõtte kohta.

¹²⁹ *Ibid.*

tunnistajat/eksperti, kes on konsuli esindatava riigi (lähetajariigi) kodanik. Artikli 15 lõike 2 kohaselt peab konsul taotlema selleks täitva riigi luba, kuigi ainult juhul, kui see konventsiooniosaline on teinud sellekohase avalduse. Kui konsul kogub tõendeid mis tahes teise riigi kodanikult, kohaldatakse artiklit 16.

110. Konsul (vastavalt artiklile 16) või nõuetekohaselt määratud volitatud isik (vastavalt artiklile 17) võib ilma sundi rakendamata koguda tõendeid üksnes juhul, kui täitva riigi määratud pädev asutus on andnud selleks loa kas üldiselt või konkreetsel juhul (artikli 16 lõike 1 punkt a ja artikli 17 lõike 1 punkt a). Seda juhul, kui täitev riik ei ole teinud avaldust, et tõendeid võib koguda ilma tema eelneva loata (artikli 16 lõige 2 ja artikli 17 lõige 2). Samuti peab konsul või volitatud isik järgima kõiki pädeva asutuse loas kindlaks määratud tingimusi (artikli 16 lõike 1 punkt b ja artikli 17 lõike 1 punkt b).
111. Nagu on märgitud tõendite kogumise käsiraamatus, ei ole konventsioonis täpsustatud, kes peab luba taotlema; tegelikkuses taotleb luba sageli päritoluriigi kohus või päritoluriigi saatkond või konsulaat.¹³⁰ Kuigi näidismall 2. peatüki kohase loa taotlemiseks puudub (kuna see on täitva riigi otsustada), on mõned eksperdid leidnud, et 2. peatüki kohase tõendite kogumise loa taotlemisel võiks kasutada 1. peatükis sätestatud õigusabitaotluse näidismalli. Sellisel juhul tuleks näidismalli asjakohaselt kohandada.¹³¹ On tähtis, et loataotluses täpsustatakse, et tõendeid kogutakse videolingu kaudu ja kas oleks vaja täitva riigi abi.

*Lisateabe saamiseks võimaliku abi liikide, sealhulgas enne ärakuulamist seadmete katsetamise ja sobivate ruumide broneerimise kohta vt **B osa** ning asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiil**.*

112. Nagu eespool märgitud, peab konsul või volitatud isik juhul, kui on nõutav eelnev luba, järgima kõiki pädeva asutuse poolt loa andmisel kindlaks määratud tingimusi, sealhulgas sisu- ja vorminõudeid. Näiteks võib täitev riik loa andmise tingimusena nõuda, et videolink valmistatakse ette konkreetsel viisil (nt et selle korraldab konkreetne isik, kasutatakse konkreetset asukohta, konkreetseid seadmeid või tehnilist tuge või et kohal viibivad teatavad töötajad, näiteks täitva riigi ametnik).

A3.3 Tunnistaja teavitamine

48

Lisaks konventsiooni artikli 21 punktides b ja c sätestatud nõuetele on oluline, et konsul või volitatud isik teataks tunnistajale, et tõendeid kogutakse videolingu abil.

113. Pärast vajalike lubade saamist teatab konsul või volitatud isik sellest tunnistajale kirjalikult, paludes tal anda tunnistusi teatud ajal ja kohas.

¹³⁰ Tõendite kogumise käsiraamat (viidatud eespool joonealuses märkuses 29), punkt 380.

¹³¹ Ibid., 4. lisa „Näidismalli täitmise juhend“.

114. Lisaks tunnistaja teavitamisele tõendite kogumisest videolingi abil ja sellest, kas pooled, esindajad või kohtutöötajad on videolingi kaudu kohal, peab selline taotlus
- 1) olema koostatud täitva riigi keeles või varustatud tõlkega sellesse keelde, välja arvatud juhul, kui kutse saaja on päritoluriigi kodanik (artikli 21 punkt b), ja
 - 2) teavitama kutse saajat, et ta võib kasutada juristist esindajat, ning kui täitev riik ei ole teinud artikli 18 kohast avaldust, teavitama kutse saajat, et ta ei ole kohustatud kohale ilmuma ega tunnistusi andma (artikli 21 punkt c).
115. Nagu on märgitud tõendite kogumise käsiraamatus, võtab tõendite kogumist taotlev pool sageli enne konsuli või volitatud isiku kaasamist või määramist tunnistajaga ühendust, et teha kindlaks, kas tunnistaja on nõus tunnistusi andma.¹³² Sellisel juhul on äärmiselt tähtis, et tunnistaja oleks teadlik, et tõendite kogumine toimub videolingi kaudu.

¹³² *Ibid.*, punkt 388.

A3.4 Poolte, nende esindajate ja/või kohtutöötajate kohalolek ja osalemine

49 Kui see ei ole vastuolus täitva riigi õigusega, peaks poolte, nende esindajate ja kohtutöötajate videolingi kaudu kohalolek ja aktiivne osalemine menetluses toimuma samade eeskirjade kohaselt nagu siis, kui tõendeid kogutakse silmast silma päritoluriigis.

50 Volitatud isikuks, kes küsitleb täitvas riigis asuvat isikut videolingi abil, võib määrata päritoluriigi kohtu töötaja ja ta võib ärakuulamise läbi viia kooskõlas päritoluriigi õigusega.

116. Konsul või volitatud isik küsitleb tunnistajat videolingi kaudu kooskõlas päritoluriigi õigusega ja konventsiooni artikliga 21. Kui on nõutav eelnev luba, tuleb täita kõik tingimused, mis täitev riik on sellise loa andmisel kindlaks määranud, sealhulgas need, mis käsitlevad näiteks täitva riigi pädeva asutuse esindajate kohalolekut. Lisaks võib siseriikliku õiguse või menetlusega ette näha, et tunnistajal on õigus õigusnõustajale või juristist esindajale.
117. Erinevalt 1. peatükist kohaldatakse poolte, nende esindajate ja/või kohtutöötajate aktiivse osalemise suhtes päritoluriigi õigust, tingimusel et see ei ole vastuolus täitva riigi õigusega ning osalemine toimub vastavalt täitva riigi poolt loa andmisel kindlaks määratud tingimustele. Eelkõige siis, kui volitatud isikuks, kes küsitleb täitvas riigis asuvat isikut videolingi kaudu, määratakse päritoluriigi kohtu töötaja (või muu nõuetekohaselt määratud isik), kes juhib ärakuulamist, peaks pooltel ja nende esindajatel olema võimalik osaleda nii, nagu küsitlemine toimuks silmast silma päritoluriigis (välja arvatud juhul, kui täitva riigi kehtestatud tingimused seda võimalust piiravad või takistavad).
118. Konventsiooniosaliste tavad selle kohta, kuidas diplomaadid ja konsulaarametnikud tõendeid koguvad, eelkõige kas pooled, nende esindajad ja kohtutöötajad võivad tõendite kogumises osaleda, on erinevad. Vähemalt ühe konventsiooniosalise puhul on oluline esindaja kohalolek ja aktiivne osalemine tõendite kogumisel konsuli poolt, sest esindaja on see, kes kogub tõendeid konsuli juuresolekul, ning mõnel juhul võib esindaja isegi paluda konsulil mitte kohal viibida.¹³³ Sellistel juhtudel on konsuli esmane ülesanne kontrollida tunnistaja isikusamasust ning ta vannutada ja/või abistada tõendite kogumisel, korraldades vajaduse korral tõlkide ja stenografstide tööd.

¹³³ Ristau, B., International Judicial Assistance (Civil and Commercial), Washington, D.C., International Law Institute, Georgetown University Law Center, I kd, V osa, 2000. aasta trükk, lk 326.

A3.5 Sunnivahendid ja sund

- 51 Tunnistaja/ekspert ei ole kohustatud tunnistusi andma, välja arvatud juhul, kui täitev riik on teinud artikli 18 kohase avalduse ja pädev asutus on rahuldanud taotluse anda abi tõendite kogumiseks sunni teel. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas täitev riik on sellise avalduse teinud.

Konkreetsed konventsiooniosalise avalduste või reservatsioonidega tutvumiseks vt tõendite kogumise konventsiooni **seisunditabeli** veerg „Res/D/N/DC“.

- 52 Isegi kui konventsiooniosalise ametiasutus sunnib tunnistajat tunnistusi andma, ei saa ta tingimata sundida tunnistajat tunnistuste andmiseks videolinki kasutama.

119. Konventsiooni 2. peatüki kohaselt ei ole konsulitel ega volitatud isikutel lubatud sundida isikuid tunnistusi andma. Selle asemel võimaldab artikkel 18 konventsiooniosalisel teha avalduse, et konsul või volitatud isik, kelle on õigus koguda tõendeid, võib taotleda pädevalt asutuselt (kelle on määranud asjaomane konventsiooniosaline) asjakohast abi tõendite kogumisel sunni teel, võttes arvesse tingimusi, mis võivad sellises avalduses sisalduda. Seetõttu ei ole tunnistaja/ekspert vastavalt 2. peatükile kohustatud tunnistusi andma, välja arvatud juhul, kui täitev riik on teinud sellise avalduse ja rahuldanud taotluse osutada abi sunni teel tõendite kogumiseks (artikli 21 punkt c). Vastanud riikide riigiprofiilidest nähtub, et sellist meetodit lubab kasutada umbes 25% riikidest.
120. Nagu eespool seoses 1. peatükiga on märgitud (vt punkt **A2.6**), tuleb mõnikord eristada tunnistaja/eksperdi sundimist, et ta annaks tunnistusi, tunnistaja/eksperdi sundimisest, et ta annaks tunnistusi konkreetselt videolinki kaudu. Lisaks märkisid mõned artiklit 18 kohaldavad vastanud riigid oma riigiprofiilides, et 2. peatüki kohane videolinki kaudu tõendite kogumine peab toimuma vabatahtlikult.¹³⁴
121. Samuti tuleb märkida, et kui tõendeid ei õnnestu koguda 2. peatükis sätestatud menetlust kasutades, siis vastavalt artiklile 22 ei välista see ega peaks mõjutama uue taotluse esitamist tõendite kogumiseks vastavalt 1. peatükile.

¹³⁴ Ameerika Ühendriikide ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastus riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimusele g (viidatud eespool joonealuses märkuses 12). Ameerika Ühendriigid lisasid samuti, et 28. USA seadustiku § 1782 punkti a kontekstis tehtud ettepanek nõuda, et USA ringkonnakohus annaks korralduse sundida tunnistajat andma tunnistusi välisriigi menetluses, „on ebatõenäoline, et Ameerika Ühendriikide kohus sunniks tunnistajat andma videolinki kaudu tunnistusi vahetult välisriigi kohtule“.

A3.6 Vanne/kinnitus

- 53** Konsulil või volitatud isikul on õigus päritoluriigi õiguse alusel isikut vannutada või võtta temalt kinnitus, kui see ei ole vastuolus täitva riigi õigusega ja täitva riigi antud loaga (artikli 21 punktid a ja d).
- 54** Sõltuvalt siseriiklikest või rahvusvahelistest õigusaktidest võib konsuli või volitatud isiku võetud vandel/kinnitusel olla täitvas riigis eksterriitoriaalne mõju.

122. Vannutamise või kinnituse võtmise tähtsust ei tohiks alahinnata.¹³⁵ 2. peatüki kohaselt kogutakse tõendeid siiski tavaliselt sundi kasutamata ning samuti tuleks märkida, et mõnes jurisdiktsioonis ei saa tunnistajat sundida oma ütluste tõele vastavust vandega kinnitama.¹³⁶ Seda arvesse võttes võib vande või kinnituse puudumine kahjustada kogutud tõendite tõendusjõudu.
123. 2. peatüki kohases menetluses on konsulil või volitatud isikul õigus vannutada või võtta kinnitus, kui see ei ole vastuolus täitva riigi õigusega ega täitva riigi antud loaga (artikli 21 punktid a ja d). Tekkida võib mitu võimalikku küsimust, näiteks: kas isikut vannutama / temalt kinnituse võtma peab konsul või volitatud isik;¹³⁷ kas isikut vannutama / temalt kinnituse võtma peab samas kohas, kus asub tunnistaja; kas seda peab tegema (kuigi ebatõenäoline) täitva riigi pädev isik¹³⁸ ning kas seaduse kohaselt tuleb seda teha kooskõlas päritoluriigi õigusega või täitva riigi õigusega.¹³⁹
124. Kui konsul kasutab 2. peatüki alusel tõendite kogumiseks videolinki, võib konsul vannutada või võtta vastu kinnituse kooskõlas lähetajariigi (st riigi, mida konsul esindab) siseriikliku õigusega ning mõnel juhul ainult selle riigi saatkonna ruumides, mida konsul esindab.¹⁴⁰ Näiteks võib konsul tunnistajat vannutada poolte ja nende esindajate ning kohtutöötajate juuresolekul videolinki kaudu, kui lähetajariigi õigus seda ette näeb. Tuleb märkida, et kui tõendeid kogub konsul, toimub see eeldatavasti täitvas riigis, sest see on riik, kus konsul oma ülesandeid täidab.
125. Volitatud isik võib videolinki kaudu vannutada või võtta kinnituse vastu ise päritoluriigis asudes

¹³⁵ Vt nt India kõrgeima kohtu arutus, mis käsitleb konsuli vannutama saatmist kohtuasjas Maharashtra osariik vs. Dr Praful B Desai, AIR 2003 SC KANT 148. Kohus pidas ametniku kohalviibimist tunnistaja tunnistuste andmise ajal tagatiseks, millega kindlustati, et tunnistajat ei juhendata, juhita ega õhutata.

¹³⁶ Šveitsi vastus riigiprofiili küsimustiku VI osa küsimusele d (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹³⁷ Enamik vastanud riikidest (kus kohaldatakse 2. peatükki) eelistasid seda võimalust, tingimusele et see vastab päritoluriigi õigusnormidele ja on kooskõlas konventsiooni artikli 21 punktidega a ja d. Vt nt Austraalia, Leedu, Prantsusmaa, Saksamaa, Venezuela ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku VI osa küsimusele d (*ibid.*).

¹³⁸ Vt nt Šveitsi vastus riigiprofiili küsimustiku VI osa küsimusele d (*ibid.*).

¹³⁹ Williams, R. A. (viidatud eespool joonealuses märkuses 1), lk 20. Vt ka vastuste kokkuvõtte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4), VI osa, küsimus i.

¹⁴⁰ Vt nt 22. USA seadustiku § 4221.

(kusjuures tunnistaja annab vande või kinnituse täitvas riigis),¹⁴¹ tingimusel et volitatud isikul on selleks volitus päritoluriigi õiguse kohaselt.

A3.7 Tunnistaja/eksperdi ja muude osalejate isiku tuvastamine

55 Konsul või volitatud isik vastutab tunnistaja/eksperdi isiku tuvastamise eest vastavalt päritoluriigi õigusele, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus kas täitva riigi õigusega või tema antud loas kindlaks määratud tingimustega.

126. Erinevalt tõendite kogumise konventsiooni 1. peatükist kohaldatakse 2. peatüki kohase tunnistaja/eksperdi isiku tuvastamise menetluste suhtes päritoluriigi õigust.¹⁴² Seda tingimusel, et sellised menetlused ei ole täitva riigi õigusega keelatud (konventsiooni artikli 21 punkt d) ning täidetud on kõik täitva riigi poolt loa andmisel kindlaks määratud tingimused (artikli 16 lõike 1 punkt b või artikli 17 lõike 1 punkt b).
127. Kuna küsitlemise viib läbi konsul või volitatud isik, järeldeb sellest loogiliselt, et tunnistaja isiku tuvastab ametlikult samuti konsul või volitatud isik. Riigiprofiilidest nähtub, et 2. peatükki kohaldavates vastanud riikides on kõige tavalisemaks menetluseks tunnistaja/eksperdi isikut tõendavate dokumentide kontrollimine (vastupidiselt vannutamisele või kinnituse võtmisele isikusamasuse kohta).¹⁴³ Kuigi riigiprofiilides ei ole seda eraldi välja toodud, võivad menetlustes, milles kasutatakse videolingitehnikat, osutada mõnikord vajalikuks rangemad protseduurid kui tavapärares silmast silma toimuvates menetlustes.
128. Tõenäoliselt tuleb nõuetekohaselt kontrollida ka kõikide teiste menetluses füüsiliselt või videolingi kaudu osalevate isikute isikusamasust. Selle suhtes kohaldatakse jällegi päritoluriigi õigusnorme, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus kas täitva riigi õigusega või tema antud loas kindlaks määratud tingimustega.

¹⁴¹ Kuigi tõendite kogumise konventsioonis ei ole seda sätestatud, tuleneb analoogne piiriülene näide 2008. aasta Tasmani-ülesest lepingust (viidatud eespool joonealuses märkuses 60), mille Austraalia rakendusaktides on sätestatud, et kui Austraalias asuv isik osaleb kaugasukohast Uus-Meremaa menetluses, käsitatakse seda kohta Austraalias, kust kaugosalemine toimub, „[Uus-Meremaa] kohtu osana“. Lisaks lubavad õigusaktid sõnaselgelt Uus-Meremaa kohtul (Austraalia õiguse alusel) kaugsidevahendite kaudu (Austraaliast) tunnistusi andvat isikut vannutada või võtta temalt kinnitus. Vt 2010. aasta Tasmani-üleste menetluste seadus, paragrahvid 59, 62. Mõnel juhul võib seevastu olla vajalik viia vannutamine läbi täitvas riigis, mitte volitatud isiku asukohas. Vt nt Epstein, D., Snyder, J. ja Baldwin IV, C.S., *International Litigation: A Guide to Jurisdiction, Practice, and Strategy*, 4. trükk, Leiden/Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2010, punkt 10.24, milles käsitletakse kaugsidevahendite abil antud tunnistusi, märkides, et Ameerika Ühendriikide föderaalsete tsiviilkohtumenetluse eeskirjade eeskirja 30 punkti b alapunkti 4 on vähemalt ühel korral tõlgendatud nii, et see nõuab vannutamist tunnistaja asukohas. Vt ka *Fed. R. Civ. P.* eeskirja 30 punkti b alapunkti 4, mis käsitleb suulist küsitlemist kaugsidevahendite abil: „Pooled võivad ette näha või kohus võib taotluse korral ette näha, et tunnistusi võib anda telefoni teel või muu kaugsidevahendi abil. Selle eeskirja ning eeskirja 8 punkti a, eeskirja 37 punkti a alapunkti 2 ja eeskirja 37 punkti b alapunkti 1 kohaldamisel toimub ütluste andmine siis, kui ütluste andja vastab küsimustele“.

¹⁴² Saksamaa ja Venezuela vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele r (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹⁴³ Vt nt Bulgaaria, Eesti, Lõuna-Aafrika ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele r (*ibid.*).

A3.8 Karistused

56 Erinevate karistuste võimalik kattuv kohaldamine või kohtualluvuslüngad on reguleeritud siseriiklike ja/või rahvusvaheliste õigusaktidega ning mis tahes kohaldatavate kokkulepetega.

129. Nagu eespool punktis **A2.9** on (seoses 1. peatükiga) märgitud, otsustasid konventsiooni koostajad teadlikult jätta välja kõik tõendite kogumisega seotud karistusi käsitlevad küsimused (näiteks kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamine või valeütluste andmine), märkides siiski, et sellistes küsimustes võib tekkida kohtualluvuste kattumine.
130. Konventsiooni 2. peatüki kohaselt viib konsul või volitatud isik tõendite vahetu kogumise korral üldjuhul menetluse läbi vastavalt oma riigi õigusele (st vastavalt lähetajariigi õigusele konsuli puhul või vastavalt päritoluriigi õigusele), tingimusel et see ei ole vastuolus täitva riigi õigusega, nagu on sätestatud artikli 21 punktis d, või vastavalt loa andmisel kindlaks määratud tingimustele (artikli 21 punkt a). Eelkõige mõnes vastanud riigis võib täitva riigi antud loa puhul olla nõutav, et kohtukutses oleks selgelt märgitud, et tunnistaja mitteilmumisel ei saa talle päritoluriigis süüdistust esitada.¹⁴⁴
131. Näiteks kui päritoluriigis asuv volitatud isik kogub videolingu abil tõendeid täitvas riigis asuvalt tunnistajalt/ekspertilt, on tunnistaja/eksperti videolingu kaudu käsitlemise suhtes võimalik kohaldada nii päritoluriigi kui ka täitva riigi seadusi, mis käsitlevad valeütluste andmist ja kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamist. Seega on võimalik, et tunnistajat/eksperti saab mitmekordselt vastutusele võtta. Samas on ka samamoodi võimalik, et kohaldada ei saa ei päritoluriigi ega täitva riigi õigust või et kumbki ei ole tegelikult pädev võtma vastutusele tunnistajat/eksperti, keda süüdistatakse valeütluste andmises või kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamises.¹⁴⁵
132. Selline kohtualluvuste kattumine võib esineda ka siis, kui konsul kogub tõendeid vastavalt 2. peatükile. Sellisel juhul vannutab konsul isiku päritoluriigi õiguse kohaselt, millel võib olla konkreetne eksterritoriaalne kohaldamisala,¹⁴⁶ kuna vandel/kinnitusel on tegelikult sama mõju nagu siis, kui isik oleks vannutatud või temalt kinnitus võetud päritoluriigi territooriumil.¹⁴⁷ See võib tekitada probleeme seoses süüdistuse esitamise ja täitmise tagamisega, kuna valeütluste

¹⁴⁴ Vt nt Luksemburgi ja Prantsusmaa avaldused, mis on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises (vt viide joonealuses märkuses 127).

¹⁴⁵ See on ilmne riigiprofiilidest (vt vastuste kokkuvõtte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4) VI osa küsimus j). Vastanud riikide arvamused lahknesid peaaegu võrdselt seoses küsimusega, kas 2. peatüki kohase videolingu abil tõendite kogumise käigus valeütluste andmise suhtes tuleb kohaldada päritoluriigi õigust või täitva riigi õigust.

¹⁴⁶ Seda võimalust tunnistab ka Saksamaa seoses tõendeid käsitleva ja kriminaalõigusega; vt Saksamaa vastus riigiprofiili küsimustiku VI osa küsimusele d (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹⁴⁷ Vt nt 22. USA seadustiku § 4221: „[...] Kõik sellised vanded, kinnitused, tunnistused, ütlused ja notariaalaktid, mis on võetud, antud, kinnitatud või tehtud sellise ametniku poolt või tema juuresoleku ja kinnitatud ametniku allkirja ja ametipitseriga, on Ameerika Ühendriikides kehtivad ning neil on samasugune õigusjõud nagu siis, kui need oleksid võetud, antud, kinnitatud või tehtud Ameerika Ühendriikides mis tahes muu nõuetekohaselt volitatud pädeva isiku poolt või tema juuresolekul [...]”.

andmise eest määrataval karistusel oleks mõju üksnes päritoluriigis.¹⁴⁸

133. Mõne kommenteerija arvates võib sellisel õigusliku selguse puudumisel olla märkimisväärne mõju, sealhulgas võib see vähendada tunnistuse tõendusjõudu tervikuna, seades kahtluse alla mis tahes vande/kinnituse tõhususe.¹⁴⁹ Valeütluste andmise korral tekib kaks küsimust: esiteks, kas päritoluriigis ütluste andmine võib kujutada endast valeütluste andmist, ja teiseks, kas välisriigi kohtule, konsulile või volitatud isikule antud ütlused võivad kujutada endast täitvas riigis valeütluste andmist.¹⁵⁰ Seoses kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamisega on mõned kommenteerijad öelnud, et selle suhtes kohaldatakse tõenäoliselt kohtu asukohariigi õigust, kuna tunnistaja/ekspert viibib kohal „virtuaalselt”.¹⁵¹
134. Kui videolingi teel antud ütlused konkureerivad kohtus kasutatavuse seisukohast ütlustega, mis on antud füüsiliselt kohal olles, on sellise ebakindluse kõrvaldamine äärmiselt oluline. Tõendite kogumise konventsioonis ei käsitleta siiski erinevate karistuste võimalikku kattuvat kohaldamist või nendevahelist kohtualluvuse lünka. Selle asemel jäetakse see siseriikliku õiguse, riikidevaheliste kokkulepete (nt kriminaalasjades vastastikuse õigusabi osutamise lepingute) või rahvusvahelise avaliku õiguse üldpõhimõtete reguleerida.

Lisateave 1. peatüki kohase valeütluste andmise ja kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamisega seotud küsimuste kohta on esitatud ka punktis A2.9.

A3.9 Õigused ja muud kaitsemeetmed

- 57 Konventsiooni artiklis 21 on tunnistajatele ette nähtud mitu kaitsemeetet, sealhulgas tõendite kogumise viis, keel, milles taotlus tuleks tunnistajale esitada, ja teave, mida selline taotlus peaks sisaldama.

¹⁴⁸ *Ibid.*, § 4221: „[...] Kui isik annab tahtlikult ja ebaausalt valeütlusi või kihutab mis tahes viisil teist isikut andma valeütlusi praegu või tulevikus kehtiva kongressi õigusakti tähenduses vannet, kinnitusi, ütlusi või tunnistusi andes, võib õigusriikjale esitada süüdistuse, algatada tema suhtes menetluse, tema üle kohut mõista ja teda süüdi mõista Ameerika Ühendriikide mis tahes piirkonnas samamoodi, nagu ta oleks sellise õigusrikkumise toime pannud Ameerika Ühendriikides ametiisiku suhtes, kes on nõuetekohaselt volitatud vannutama, kinnitust, ütlust või tunnistust võtma, ning talle määratakse sama karistus, mis praegu või tulevikus on sellise õigusrikkumise eest ette nähtud [...]”.

¹⁴⁹ Vt nt Davies, M. (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 206, 229 (vt lk 221–227 valeütluste andmise kohta üldiselt ja lk 228–232 kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamise kohta).

¹⁵⁰ *Ibid.*, lk 221–222.

¹⁵¹ *Ibid.*, lk 228; Williams, R. A. (viidatud eespool joonealuses märkuses 1), lk 19. Üldises õiguses tuntud lugupidamatuse väljendamise mõistet ei pruugita mõne konventsiooniosalise õigussüsteemis täielikult rakendada. Vt Saksamaa vastus riigiprofiili küsimustiku VI osa küsimusele d (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

135. Lisaks konventsiooni artiklis 11 sätestatud õiguste laiendamisele on konventsiooni artiklis 21 sätestatud mitu kaitsemeedet seoses isikuga, kellelt nõutakse 2. peatüki kohaselt tunnistuste andmist videolingi kaudu. Esiteks on „tõendite liigid“, mida võib koguda, piiratud liikidega, mis „ei ole vastuolus selle riigi seadustega, kus tõendeid kogutakse, ega [...] antud loaga“ (artikli 21 punkt a). Nagu on märgitud punktis **A3.6**, piirab sama artikkel samal viisil vannutamist või kinnituste võtmist. Lisaks on vastavalt artikli 21 punktile d „kord“, mille kohaselt tõendeid kogutakse, see kord, mis on ette nähtud päritoluriigi õigusega, kuid sarnaselt peab see olema kooskõlas täitva riigi õigusega.
136. Teiseks kehtestatakse artikli 21 punktis b keelega seotud kaitsemeede, mille kohaselt peab tulevasele tunnistajale esitatud kutse (st kohtukutse) olema koostatud täitva riigi keeles või sellele peab olema lisatud tõlge täitva riigi keelde. Sellest nõudest tehakse erand ainult siis, kui tulevane tunnistaja on päritoluriigi kodanik (sellisel juhul eeldatakse, et ta saab päritoluriigi keelest aru).
137. Kolmandaks nõutakse artikli 21 punktis c, et kutses tuleb tulevast tunnistajat teavitada ka tema õigusest esindajale (nagu on sätestatud konventsiooni artiklis 20) ning igas konventsiooni osalisriigis, kes ei ole teinud artikli 18 kohast avaldust sunni kohta (vt punkt **A3.5**), ka sellest, et „tõendi kogumises osalemine ei ole kohustuslik“.
138. Lõpuks täiendab artikli 21 punkt e eespool nimetatud kaitsemeetmeid, nähes ette, et tulevane tunnistaja võib keelduda tunnistuste andmisest, tuginedes samadele õigustele ja kohustustele, mis on sätestatud 1. peatüki artiklis 11.

*Lisateave 1. peatüki kohaste õiguste ja kohustuste kohta on esitatud punktis **A2.10**.*

A3.10 Kulud

58

Videolingi kasutamine võib kaasa tuua lisakulusid. See, kas need kulud kannavad pooled, määratakse kindlaks päritoluriigi õigusega.

*Vt asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiil**.*

139. Kuigi konventsioon 2. peatüki kohaste taotlustega seotud kulude küsimust sõnaselgelt ei käsitle, on mitu võimalikku stsenaariumi ja igaühe puhul on võimalus, et tõendite kogumisel võivad videolingi kasutamise tõttu tekkida lisakulud.
140. Nagu on kirjeldatud tõendite kogumise käsiraamatus, võivad tekkida mitmesugused kulud, sealhulgas tasu konsuli või volitatud isiku teenuste eest, tõlkide või stenografistide tasud ning

seotud reisi- ja majutuskulud.¹⁵² Videolingi kasutamine võib põhjustada ka lisakulusid, mis tulenevad ruumide üürimisest videolingi kasutamiseks, personalikuludest või tehnilise toe töötajate palkamisest.¹⁵³ See, kas sellised kulud peavad kandma pooled, määratakse kindlaks päritoluriigi õigusega. Üldjuhul kannab need kulud tõendite kogumist taotlev pool.¹⁵⁴

141. Konsulite puhul võib lähetajariigi (st päritoluriigi) õiguse kohaselt olla vajalik maksta neile tasu tõendite kogumises osalemise eest,¹⁵⁵ samas kui volitatud isikute puhul määratakse kulud sageli kindlaks kas siseriikliku õiguse alusel või volitamise tingimustes.¹⁵⁶ Kui on nõutav eelnev luba, võib täitev riik loa andmise tingimusena nõuda täitva riigi kaasamise ja/või abi osutamisega seotud teatavate kulude hüvitamist (nt ruumide kasutamisega seotud kulud, kui kasutada tuleb konkreetset kohta (nt kohtusaali), või muud halduskulud).¹⁵⁷ Lisaks võib täitev riik nõuda kulude hüvitamist juhul, kui ta abistab konsulit või volitatud isikut sunniga tõendite kogumisel.¹⁵⁸

Lisateave sunni kasutamise kohta vastavalt 2. peatükile on esitatud punktis A3.5.

142. Tegelikult eeldatakse, et volitatud isik teeb kõik vajaliku tõendite kogumise korraldamiseks. Kui kasutatakse videolinki, võib selleks olla tunnistaja küsitlemiseks koha leidmine, videolingu seadmete broneerimine ja vajaliku tehnilise toe leidmine.¹⁵⁹ Kui asjaolude tõttu võib olla vajalik täitva riigi abi (nt selleks, et järgida antud loa kaasnevaid tingimusi), soovitatakse ametiasutustel võimaluse ja vajaduse korral osutada abi videolingu kaudu tõendite kogumise korraldamisel.

¹⁵² Tõendite kogumise käsiraamat (viidatud eespool joonealuses märkuses 29), punkt 403 jj.

¹⁵³ Bulgaaria ja Leedu vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele w (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹⁵⁴ Tõendite kogumise käsiraamat (viidatud eespool joonealuses märkuses 29), punkt 405.

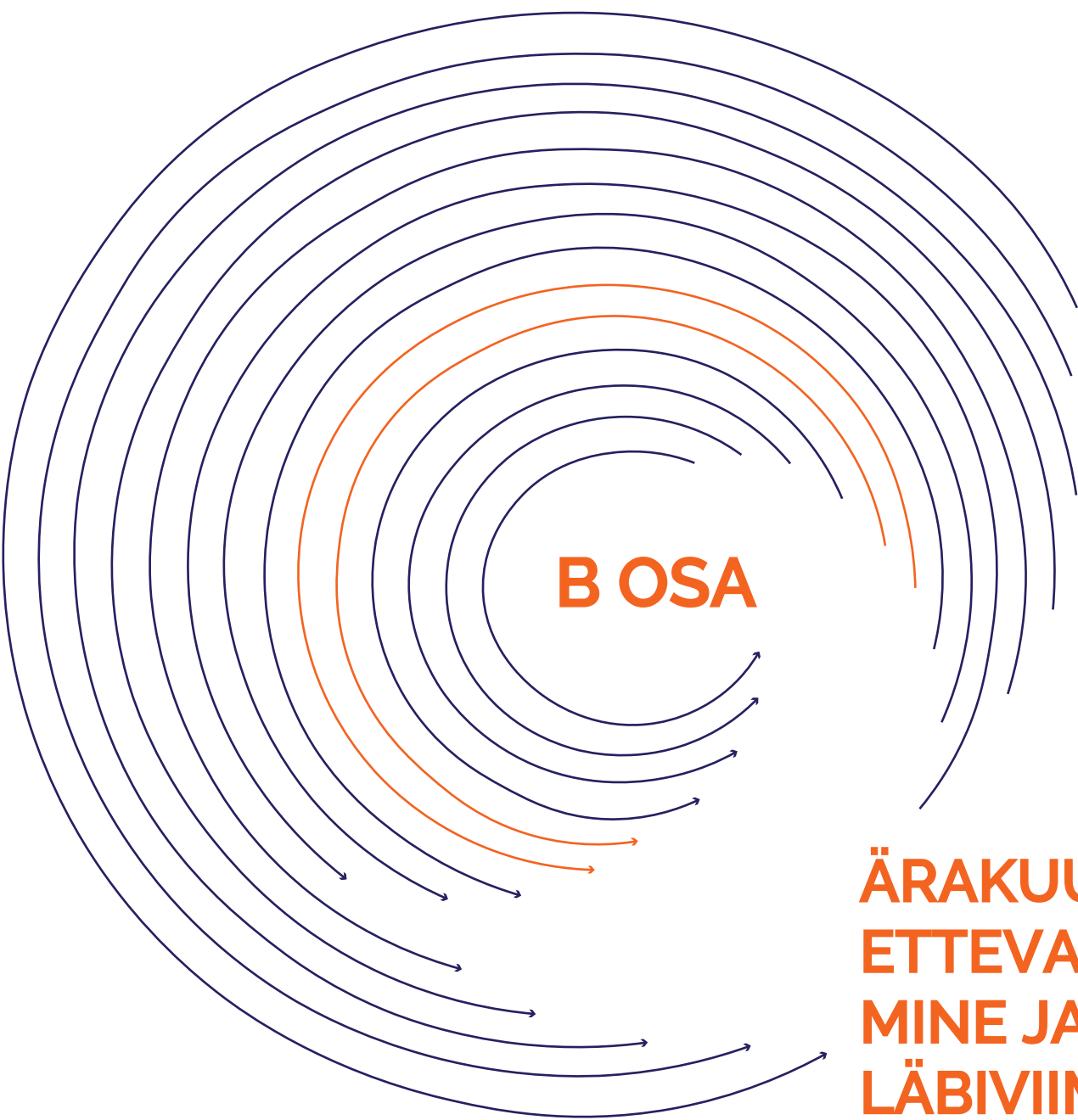
¹⁵⁵ Ameerika Ühendriikides on konsulaarteenuste tasumäärad sätestatud 22. föderaalteaduse seadustiku §s 22.1 (selles tabelis on esitatud õigusabiteenuste tasud nii konventsiooni raames kui ka väljaspool konventsiooni). Austraalias on konsulaarteenuste, sealhulgas „vannutamise või avalduse või kinnituse vastuvõtmise“ tasud sätestatud 2018. aasta konsulaartasusid käsitlevates eeskirjades.

¹⁵⁶ Ühendkuningriigis (Inglismaal) on volitatud isiku (nn kohtu-uurija) tasud sätestatud praktilises suunises 34B.

¹⁵⁷ Šveitsi vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele w (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹⁵⁸ Seda võimalust on käsitletud seletuskirja punktis 163.

¹⁵⁹ Tõendite kogumise käsiraamat (viidatud eespool joonealuses märkuses 29), 6. lisa „Videolingu kasutamise juhend“, punkt 26 jj.

B OSA

**ÄRAKUULAMISE
ETTEVALMISTA-
MINE JA
LÄBIVIIMINE
VIDEOLINGI
ABIL**

- B1 VÕIMALIKUD PRAKTILISED TAKISTUSED
- B2 KAVANDAMINE JA KATSETAMINE
- B3 TEHNILINE TUGI JA KOOLITUS
- B4 SOBIVATE RUUMIDE BRONEERIMINE
- B5 SUULISE TÕLKE KASUTAMINE
- B6 SALVESTAMINE, ARUANDLUS JA LÄBIVAATAMINE
- B7 KESKKOND, ASETUS JA PROTOKOLLID

- 59 Ametiasutustel soovitatakse teha võimaluse korral üldine praktiline teave ja/või suunised üldsusele kättesaadavaks (eelistatavalt internetis), et aidata neid, kes valmistavad ette õigusabitaotluse esitamist või täitmist videolinki abil. Ametiasutustel palutakse võimaluse korral jagada sellist teavet alalise bürooga, et avaldada see Haagi konverentsi veebisaidil. Täpsema ja tundlikuma teabe võib teha asjaomastele isikutele kättesaadavaks taotluse alusel.
- 60 Kõik videolinki ettevalmistamises ja läbiviimises osalejad peavad tagama tõhusa teabevahetuse.

143. Nagu eespool kirjeldatud, ei saa välismaal tõendite kogumisel videolinkitehnika kasutamist käsitleda vaid puhtalt õiguslikust seisukohast – vajalik on terviklik valdkondadevaheline lähenemisviis (vt punkt **A1**).
144. Ühes konventsiooni osalisriigis hiljuti läbi viidud põhjalikus uuringus leiti, et videolinki kasutamise tulemused ja tõhusus õigusemõistmise hõlbustamisel on lahutamatult seotud teenuste osutamise ja praktilise rakendamisega, mis üksnes tugevdab videolinkisüsteemide kavandamist, juhtimist ja kasutamist.¹⁶⁰ Lisaks võivad seadused ise mitmesuguseid praktilisi ja tehnilisi aspekte ette näha või mõjutada, nagu selgitatakse **B** ja **C osas**.
145. Selleks et aidata neil, kes soovivad taotluste ettevalmistamisel kasutada videolinki, julgustatakse keskasutusi avaldama üldist teavet organisatsiooniliste nõuete, broneerimissüsteemide, seadmete ja tehniliste võimaluste kohta ja/või esitama videolinki hõlmava tõendite kogumise taotluse täitmise eest vastutava isiku või talituse kontaktandmed ning jagama neid asjaomaste asutustega. Keskassutustel ja muudel asutustel soovitatakse ka koostada sihipärased suunised ja protokollid (kui neid ei ole juba koostatud), milles kirjeldatakse protsesse ja määratakse selgelt kindlaks kohustused, mis on seotud järgmisega: asjakohaste ruumide planeerimine ja broneerimine; katsete tegemine ja hooldus; videolinki ühenduse algatamine, kontrollimine ja lõpetamine ning hiljem tagasiside kogumine.¹⁶¹ Vähendamaks turvalisse IT-taristusse sissehakkimise või selle muul viisil kahjustamise ohtu, võivad mõned ametiasutused jagada konkreetset ja tundlikku teavet üksnes taotluse korral, kui asjaomane ametiasutus peab seda vajalikuks või asjakohaseks.
146. Muu kasulik teave, mille avaldamist tuleks kaaluda, võib hõlmata näiteks asjaomaste töötajate peamisi suhtluskeeli, seda, kas on olemas konkreetsed kontaktisikud tehnilise nõu saamiseks ja probleemide lahendamiseks, või üldisemalt seda, kas päritoluriigi ametiasutused on 2. peatüki alusel esitatud taotluse korral võimelised andma korralduslikku või toimumiskohaga seotud abi. Suur osa sellest teabest on avaldatud konventsiooniosaliste riigiprofiilides.
147. Olenemata juba olemasolevast praktilisest ja menetlusteabest on teabevahetus jätkuvalt otsustava tähtsusega protsessi kõigis etappides: enne ja pärast videolinki abil küsitlemist ning selle ajal. Eelkõige on tähtis, et iga osaleja roll ja õiguslik seisund oleks selgelt kindlaks määratud,

¹⁶⁰ Austraalias läbi viidud uuringut käsitleva põhjaliku arutelu kohta vt Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 10.

¹⁶¹ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 14.

eelkõige tunnistaja jaoks.¹⁶²

¹⁶²

Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 36.

B1 Võimalikud praktilised takistused

- 61 Videolungi kasutamise taotlust ettevalmistav asutus peaks esitama asjaomasele asutusele päringu kinnituse saamiseks selle kohta, et puuduvad praktilised takistused ja piirangud videolungi kasutamise taotluse täitmisele (eelkõige vastavalt 2. peatükile).

Vt asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiil**.

148. Riigiprofiilidest ilmneb, et kõige suuremad praktilised takistused on tekkinud seoses konventsiooni 2. peatükiga.
149. 1. peatükiga seotud praktilisteks takistusteks on peamiselt videokonferentsiseadmete ja tugiressursside puudumine,¹⁶³ ülekande kvaliteet ja süsteemide ühilduvus¹⁶⁴ ning samuti taotleja ja täitva riigi vaheline ajavahe.¹⁶⁵ Enamik vastanud riike märkis siiski, et neil ei ole praktilisi takistusi esinenud.¹⁶⁶
150. 2. peatükiga seotud praktilised takistused on mitmekesisemad ja keerukamad. Erinevalt konventsiooni 1. peatükist (kus tõendite kogumise kohaks on tavaliselt kohus) võib 2. peatüki kohase tõendite kogumise koht olla erinev sõltuvalt sellest, millisele artiklile tuginetakse – võttes arvesse, et see ülesanne võidakse anda kas diplomaatilisele või konsulaaresindusele (artiklid 15 ja 16) või volitatud isikule (artikkel 17). Eelkõige seetõttu, et diplomaatilisi ja konsulaaresindusi on palju ning nende käsutuses olevad vahendid (nt internetiühendus ja selle kiirus) ja seadmed (nt videokonferentsiseadmed) võivad olla erinevad, võib olla raskem teha kindlaks, kas nad saavad 2. peatüki kohaselt tõendeid koguda.
151. Arvesse tuleks võtta asjaolu, et koht, kus 2. peatüki kohaselt videolungi abil tõendeid kogutakse, peab olema ligipääsetav, seadmetega hästi varustatud, piisavalt varustatud IT-ekspertide või IT-kaugtoega ning vajaduse korral vastama täitva riigi pädeva asutuse antud loas kindlaks määratud tingimustele ja päritoluriigi poolt ette nähtud turvatingimustele.
152. Seoses tõendite kogumisega diplomaatide või konsulaarametnike poolt tuleks märkida, et mitte kõik vastanud riigid ei luba kasutada oma diplomaatilistes ja konsulaaresindustes videolinki, et aidata kaasa tõendite kogumisele konventsiooni 2. peatüki alusel.
153. Vastanud riigid, kes *ei ole* esitanud vastuväiteid 2. peatüki asjakohastele artiklile, kuid *ei luba* oma diplomaatilistes või konsulaaresindustes kasutada videolinki, et aidata kaasa tõendite

¹⁶³ Austraalia, Bulgaaria, Horvaatia (seoses mõne ametiasutusega), Kreeka, Šveitsi, Ungari ja Venezuela vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele i (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹⁶⁴ Poola ja Saksamaa vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele i (*ibid.*).

¹⁶⁵ Austraalia, Prantsusmaa ja Saksamaa vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele i (*ibid.*).

¹⁶⁶ Brasiilia, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Horvaatia, Iisraeli, Korea Vabariigi, Küprose, Leedu, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Läti, Malta, Norra, Portugali, Rootsi, Rumeenia, Singapuri, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariigi ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele i (*ibid.*).

kogumisele 2. peatüki alusel (või teevad seda ainult erandkorras), on põhjendanud seda järgmiselt: ametiasutuste või diplomaatiliste ja konsulaaresinduste suutmatust või võimetust pakkuda abi videolingi kaudu tõendite kogumisel,¹⁶⁷ diplomaatilistel ja konsulaaresindustel puuduvad tehnilised seadmed,¹⁶⁸ diplomaatilistel ja konsulaaresindustel puudub selles valdkonnas kogemus, nende tegevus selles valdkonnas on reguleerimata või nad ei ole sellesse kaasatud,¹⁶⁹ konsulaarteenistusel ei ole võimalik väljaminevaid taotlusi menetleda¹⁷⁰ ning julgeolekuprobleemid.¹⁷¹

154. Kaks vastanud riiki märkisid, et tavaliselt suunatakse taotleja või pooled kommertsteenuseosutajate juurde, näiteks konverentsikeskustesse,¹⁷² kusjuures üks neist märkis, et see tuleb korraldada eraviisiliselt ja keskasutus sellega ei tegele.¹⁷³
155. Vastanud riigid, kes *ei ole* esitanud vastuväiteid 2. peatüki asjakohasele artiklile ja *lubavad* oma diplomaatilistes või konsulaaresindustes kasutada videolinki, et aidata kaasa tõendite kogumisele 2. peatüki alusel, nimetasid järgmisi praktilisi takistusi: videokonverentsiseadmete¹⁷⁴ või sobiva ruumi¹⁷⁵ piiratud kättesaadavus diplomaatilises või konsulaaresinduses ning vajadus viia läbi diplomaatilise esinduse poolne julgeolekukontroll, et hinnata, kas ärakuulata isik kujutab endast füüsilist või julgeolekuohtu.¹⁷⁶ Mõned vastanud riigid märkisid, et videolingi kasutamisel 2. peatüki alusel esineb praktilisi takistusi, kuid ei täpsustanud, millised need on.¹⁷⁷
156. Lisaks märkis üks vastanud riik, et enamikus tema diplomaatilistes ja konsulaaresindustes paiknevad videokonverentsiseadmed kinnisel alal, kuhu lubatakse ainult ametiisikuid. Samas märkis see vastanud riik, et üheks võimaluseks võiks olla Skype, ning selgitas täiendavalt, et tulevikus võivad videokonverentsiseadmed olla olemas ka diplomaatiliste ja konsulaaresinduste üldkasutatavates ruumides.¹⁷⁸
157. Mis puudutab tõendite kogumist volitatud isiku poolt, siis ei tohiks asukoht suuri raskusi põhjustada, sest volitatud isik saab valida sobiva koha ning võib seega valida konverentsikeskuse või hotelli, kus on olemas sobivad ruumid, seadmed ja personal. Vajaduse korral peab see koht siiski vastama täitva riigi pädeva asutuse loas kindlaks määratud tingimustele.
158. Sellega seoses tuleks märkida, et mõned vastanud riigid seavad 2. peatüki teatavate artiklite alusel tõendite kogumise tingimuseks, et seda tehakse kohas/ruumides, millele üldsusel on juurdepääs;¹⁷⁹ see tingimus ei pruugi olla täidetud, kui kasutatakse diplomaatiliste ja konsulaaresinduste piiratud juurdepääsuga alasid (või volitatud isiku puhul erahotellituba).

¹⁶⁷ Austraalia vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele q ja Šveitsi vastus VII osa küsimustele q ja t (*ibid.*).

¹⁶⁸ Kreeka ja Sloveenia vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele q (*ibid.*).

¹⁶⁹ Iisraeli ja Soome vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele q (*ibid.*).

¹⁷⁰ Poola vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele q (*ibid.*).

¹⁷¹ Ameerika Ühendriikide vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele u (*ibid.*).

¹⁷² Ameerika Ühendriikide ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) (diplomaatilistes esindustes kogutakse videolingi abil tõendeid ainult erandkorras) vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele t (*ibid.*).

¹⁷³ Ameerika Ühendriikide vastus riigiprofiili küsimustiku I osa küsimusele b (*ibid.*).

¹⁷⁴ Prantsusmaa vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele q (*ibid.*).

¹⁷⁵ Bulgaaria vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele u (*ibid.*).

¹⁷⁶ Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastus riigiprofiili küsimustiku IV osa küsimusele d (*ibid.*).

¹⁷⁷ Lõuna-Aafrika Vabariigi ja Tšehhi Vabariigi vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele q (*ibid.*).

¹⁷⁸ Eesti vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele q (*ibid.*).

¹⁷⁹ Vt Prantsusmaa avaldused, mis on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises (vt viidet joonealuses märkuses 127).

*Lisateabe saamiseks tõendite kogumise koha kohta vt punkt **B4**.*

B2 Kavandamine ja katsetamine

- 62** Videolingi abil ärakuulamise kavandamisel soovitatakse ametiasutustel võtta arvesse ajavööndite erinevusi ja väljaspool tavapärast tööaega tegutsemise tagajärgi, nagu võimalikud suuremad kulud ja tugipersonali piiratud kättesaadavus.
- 63** Samuti soovitatakse ametiasutustel seadmeid enne ärakuulamise läbiviimist katsetada ja neid korrapäraselt hooldada.

159. Taotlejate ja täiteva asutuse peaksid kavandamise ja katsetamise osas teineteisega nõu pidama.¹⁸⁰ Videolingi korraldajad peaksid kaaluma selliseid asjaolusid nagu osalejate kättesaadavus, kasutatavad ruumid ja seadmed ning töötajate või kolmanda isiku kohalolek tehnilise toe pakkumiseks. Ametiasutustel soovitatakse pidada ruumide, seadmete ja asjaomaste tugitöötajate keskregistrit, et kavandamise etapis oleks lihtsam hinnata, millised ruumid on vabad.¹⁸¹
160. Videolingi menetluse aja määramisel tuleks kokkuleppe kinnitamisel arvesse võtta ja täpsustada ajavööndite erinevusi kõigi asjaosaliste asukohtade vahel.¹⁸² Lisaks tuleks tõendite kogumiseks vajalike eelkatsetuste ja videolिंगimenetluste kavandamisel meeles pidada, et väljaspool tavapärast tööaega tegutsemisega võivad kaasneda suuremad kulud.
161. Menetluste ühtlustamine võib olla suureks kasuks ka broneeringute tegemisel ja muutmisel, asjaomaselt asutuselt vajalike lubade taotlemisel ning poolte või teiste osalejate nõusoleku saamisel. Et see oleks hõlpsam, soovitatakse ametiasutustel kasutada turvalisi veebipõhiseid vahendeid.¹⁸³
162. Kõikides kohtades tuleks seadmeid ja tööparameetreid korrapäraselt katsetada, eelkõige enne videolingi abil toimuvat ärakuulamist, et kontrollida seadmete koostalitlusvõimet ja nõuetekohast toimimist.¹⁸⁴ Seda tuleks teha piisavalt aegsasti, et anda tehnikutele aega vajalike kohanduste tegemiseks.¹⁸⁵ Hoolimata sellest, kas katsete käigus tehakse kohandusi või mitte,

¹⁸⁰ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 10.

¹⁸¹ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 52.

¹⁸² Sellega seoses võib olla abiks, kui kellaajad esitatakse nii kohaliku kui ka koordineeritud maailmaaja (UTC) järgi, võttes arvesse võimalikku üleminekut suve- või talveajale. Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 17. Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 3.

¹⁸³ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 52–53.

¹⁸⁴ Vt nt kohtuotsus London Borough of Islington vs. M, R (keda esindab eestkostja) (2017) EWHC 364 (Fam), milles Ühendkuningriigi kõrge kohus (Inglismaa ja Wales) (perekonnaasjade osakond) rõhutas, kui tähtis on videolिंगiseadmeid enne ärakuulamist katsetada. Vt ka Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 7. „Katsekava“ näide on esitatud projektis „Handshake“, D2.2 Test Plan, lk 8–9.

¹⁸⁵ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 55. Vt ka Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 7, milles soovitatakse linki katsetada „piisavalt aegsasti enne ärakuulamist“ ja vajaduse korral teha täiendav katse paar tundi enne ärakuulamist.

otsustab lõppkokkuvõttes ära kuulamist juhtiv ametnik, kas ära kuulamine võib jätkuda või on vaja täiendavaid muudatusi või toetust.¹⁸⁶

163. Enamik vastanud riike märkis riigiprofiilis, et kehtestatud on menetlused videolingu ühenduse katsetamiseks,¹⁸⁷ eelkõige enne ära kuulamist, ja tavaliselt viib katsetamise läbi tehniline töötaja või teenuseosutaja. Lisaks teatas enamik vastanud riikidest, kus ametlikku menetlust ei ole kehtestatud, et katsetamine siiski toimub või et enne ära kuulamist pakutakse tehnilist tuge, kuid tavaliselt määratakse selle vajadus kindlaks igal üksikjuhul eraldi.¹⁸⁸

¹⁸⁶ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 55.

¹⁸⁷ Austraalia (enamik osariike), Bosnia ja Hertsegoviina, Brasiilia, Bulgaaria, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Iisraeli, Korea Vabariigi, Küprose, Leedu, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Läti, Malta, Portugali, Prantsusmaa, Rumeenia, Saksamaa, Singapuri, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariigi, Ungari, Valgevene, Venezuela ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele d (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹⁸⁸ Mehhiko, Norra ja Poola vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele d (*ibid.*).

B3 Tehniline tugi ja koolitus

64

Ametiasutustel soovitatakse esitada vajalikud kontaktandmed, et tagada kõikidele videolingi kaudu toimuval ärakuulamisel osalejatele asjakohane tehniline tugi.

Vt asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiil** või kasuta **näidisvormile** lisatavat videolingi lisavormi, mis on esitatud **IV lisas**.

65

Kõik töötajad, kes võivad olla seotud videolinguiseadmete juhtimise või kasutamisega, peaksid läbima vähemalt põhikoolituse.

164. Kuna videolingi kasutamisel on oluline tõhus tehniline tugi, on äärmiselt oluline, et tehnilise toe töötajad kaasataks võimalikult varakult videolingi abil toimuva ärakuulamise korraldamisse.
165. 1. peatüki kohaste menetluste puhul peaks taotleav asutus üldiselt tagama kohapeal piisava tehnilise toe, samas kui täitval asutusel on sama kohustus kaugasukohas. 2. peatüki kohaste menetluste puhul vastutab ärakuulamise korraldamise eest mõlemas kohas konsul või volitatud isik. Neid kohustusi võib jaotada veidi erinevalt sõltuvalt sellest, millist peamisest neljast ühendusliigist kasutatakse, näiteks kui videokonverentsi silda pakub kolmas isik.

Lisateabe saamiseks ühenduse liikide, sealhulgas videokonverentsi silla kasutamise kohta vt punkt **C2**.

166. Ärakuulamise ajal peaksid seadmete operaatorid ja tugipersonal olema mõlemas kohas kohapeal (või vähemalt kolmanda isiku kaudu kättesaadavad, kui kasutatakse sildamisteenust), et seadmeid juhtida ja lahendada võimalikud tehnilised probleemid. Probleemide kõrvaldamist ja seadmete hooldamist käsitlev koolitus soovitatakse läbida ka teistel töötajatel, näiteks õigusala töötajatel ja tõlkidel, kellel võib olla vaja tehnikat kasutada (isegi kui seda tehakse muu tegevuse käigus).¹⁸⁹

Lisateabe saamiseks muude tehniliste ja julgeolekuküsimuste kohta vt **C osa**.

189

Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16).

167. Võttes arvesse, et kohtusüsteemid on ülesehituselt väga erinevad ja seetõttu on raske õiget kontaktisikut leida, oleks kasulik avaldada (nt riigiprofiilis või riigi veebisaidil (veebisaitidel)) keskasutuste spetsiaalsete tehniliste kontaktpunktide andmed (1. peatükk) või muude tehniliste kontaktisikute andmed, kes saavad konsultit või volitatud isikut abistada (2. peatükk).¹⁹⁰ Samuti julgustatakse neid kontaktpunkte parima tava jagamiseks omavahel korrapäraselt suhtlema, isegi kui see ei toimu konkreetse juhtumi või ärakuulamise raames. Aja jooksul aitab see suurendada tõhusust, vähendada kulusid ja hõlbustada veelgi tehnika kasutamist konventsiooni raames.

¹⁹⁰ Vt riigiprofiili küsimustiku I osa küsimused b ja c ning II osa küsimused d ja e (viidatud eespool joonealuses märkuses 12). Vt ka projekt „Handshake“, „D3 Soovitused tehniliste standardite praktiliseks kohaldamiseks piiriüleste videokonverentside puhul“, lk 23.

B4 Sobivate ruumide broneerimine

- 66 Ametiasutused peaksid kinnitama, kas seoses broneeritavate ruumidega on kehtestatud nõudeid või piiranguid, näiteks ärakuulamisruumi tüübi (nt kohtusaal, konverentsiruum) või asukoha suhtes (nt kohtuhoones, diplomaatilises või konsulaaresinduses, hotellis).

Vt punktid **B1** ja **A1.3** ning asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiil**.

- 67 Ametiasutused peaksid kontrollima, kas ruum tuleb eelnevalt broneerida, ning neil soovitatakse broneerimisprotsessi hõlbustamiseks kasutada veebipõhiseid vahendeid.

168. Ruumid tuleb broneerida nii kohapeal kui ka kaugasukohas. Nagu eespool märgitud, vastutavad 1. peatüki kohaste menetluste puhul täitev asutus ja taotlej asutus vastavate videolingu kasutamise kohtade ettevalmistamise eest, samas kui 2. peatüki kohaste menetluste puhul vastutab mõlema koha ettevalmistamise eest üldjuhul konsul või volitatud isik.
169. Nii nagu ärakuulamise koht võib olla erinev, näiteks kohtusaal, konverentsiruum või spetsiaalne videokonverentsikeskus, võivad erineda ka praktilised nõuded, näiteks need, mis käsitlevad dokumentide ja/või tõendite esitamiseks kasutatavaid seadmeid (vt punkt **B4.1**), või menetlused tunnistaja/eksperdi ja tema esindaja vahelise konfidentsiaalse suhtluse tagamiseks (vt punkt **B4.2**). Samuti võivad olla kehtestatud õiguslikud ja/või praktilised piirangud seoses sellega, millist kohta võib kasutada videolingu abil tõendite kogumiseks (vt ka punkt **A1.3**). Näiteks seoses praktiliste piirangutega märkisid paljud vastanud riigid riigiprofiilides, et tõendite kogumise kohaks võib olla mis tahes ruum, tingimusel et see asub kohtuhoones.¹⁹¹ Kaks vastanud riiki märkisid, et kasutada tuleks spetsiaalselt selleks ette nähtud ruumi kohtuhoones.¹⁹² Üks vastanud riik teatas, et tavatunnistajate puhul peab ärakuulamise ruum asuma kohtus, kuid kui tunnistusi annab eksperdist tunnistaja, võib kasutada ka muud kohta (väljaspool kohtu).¹⁹³ Üks vastanud riik märkis, et koht võib asuda kas kohtus või mõnes teises asutuses, tingimusel et kasutatakse eraldi ruumi.¹⁹⁴
170. Teised vastanud riigid märkisid üldisemalt, et nõuded tulenevad kas kohaldatavast siseriiklikust õigusest või rahvusvahelistest lepingutest,¹⁹⁵ samas kui üks teatas, et ärakuulamist juhtiv

¹⁹¹ Vt nt Austraalia (enamik osariike), Bulgaaria, Kreeka, Küprose, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Prantsusmaa, Singapuri (kui Singapuri kohtuametnik aitab kaasa tõendite kogumisele, peab ta viibima kõrgeima kohtu kohtusaalis), Soome ja Valgevene vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

¹⁹² Vt nt Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond) ja Malta vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (*ibid.*).

¹⁹³ Korea Vabariigi vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (*ibid.*).

¹⁹⁴ Ungari vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (*ibid.*).

¹⁹⁵ Rootsi ja Venezuela vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (*ibid.*).

ametnik võib vajaduse korral kehtestada lisanõudeid.¹⁹⁶ Seega peaksid taotluse esitajad hoolikalt kaaluma, millised seadmed ja ruumid on kättesaadavad, et tagada konkreetsete vajaduste rahuldamine.¹⁹⁷

171. Sellega seoses tuleb märkida, et kuigi mitte igat liiki ärakuulamisi ei saa läbi viia samasuguses kohtusaalis, tuleks siiski kaaluda mõningaid üldisi asjaolusid, et tagada sobivate ruumide broneerimine. Näiteks sellise koha kasutamine, kus sissetungimise või häirimise oht on võimalikult väike, samuti vajadus tunnistaja/eksperdi jaoks ohutu ja turvalise ooteala järele (vajaduse korral sisenemisega uksest, mis asub üldkasutatavast või peasissekäigust eraldi).¹⁹⁸
172. Seetõttu on asjaomaste töötajate (eelkõige tehniliste töötajate) vaheline suhtlemine hädavajalik, et tagada sobivate ruumide olemasolu ning vajaduse korral nende broneerimine. Mõnes ametiasutuses võib olla ka sisse seatud ruumide broneerimise süsteem, seega on soovitatav tutvuda asjaomase konventsiooniosalise riigiprofiilis esitatud teabega.

B4.1 Dokumentide ja tõendite kasutamine

68

Kui kasutatakse dokumente või tõendeid, tuleks kokku leppida ja korraldada sobiv meetod nende ametlikuks jagamiseks ja esitamiseks enne ärakuulamist või selle ajal.

Vt punkt **C2.6** ja asjaomase konventsiooniosalise **riigiprofiil**.

173. Dokumentide või tõendite esitamine on reguleeritud täitva riigi õigusega (1. peatükk) või päritoluriigi õigusega (2. peatükk). Kohaldatava õiguse kohaselt peaksid pooled püüdma enne ärakuulamist kokku leppida, millised dokumendid või tõendid on vajalikud, ning kehtestama tõendite esitamiseks tähtaja (nt mitu päeva enne ärakuulamist), et panna kokku asjakohaste dokumentide pakett, mis tehakse enne ärakuulamist kättesaadavaks mõlemas kohas.¹⁹⁹ Teise võimalusena võib dokumendid teha kättesaadavaks jagatud elektrooniliste dokumendihoidlate kaudu.²⁰⁰ Kõik dokumendid ja/või tõendid, millele menetluse käigus viidatakse, tuleks võimaluse korral esitada tõlkidele enne ärakuulamist.²⁰¹
174. Kui see on kohaldatava õigusega lubatud, võib osutada vajalikuks võtta meetmeid ka täiendavate dokumentide või tõendite esitamiseks ärakuulamise ajal. Asjakohasel juhul peaks sellised

¹⁹⁶ Sloveenia vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (*ibid.*).

¹⁹⁷ Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 2.

¹⁹⁸ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 56, 62–63.

¹⁹⁹ Vt nt otsus kohtuasjas Federal Commissioner of Taxation vs. Grbich (1993) 25 ATR 516, milles Austraalia föderaal kohus märkis, et dokumentide paketi edastamine tunnistajale enne küsitlusest kõrvaldab „menetluslikud tõkked kohtus usaldusväärse küsitluse läbiviimisel“.

²⁰⁰ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 21.

²⁰¹ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 40.

dokumendid või tõendid esitama kohtuametnik või mõni muu erapooletu isik.²⁰² Selleks võib kasutada dokumendikaamerat,²⁰³ digitaalset jaosekraani funktsiooni või muid vahendeid, näiteks faksi, mis võib olla vajalik, et tunnistaja ja tema advokaat saaksid dokumenti või tõendit eraviisiliselt arutada.²⁰⁴ Kaks vastanud riiki teatasid riigiprofiilis, et ärakuulamist juhtiv ametnik võib lubada või isegi nõuda dokumendikaamera kasutamist vajalikul määral.²⁰⁵

B4.2 Eraviisiline suhtlemine

69

Soovitav on kasutada täiendavat (konfidentsiaalset) suhtluskanalit või see võib osutuda vajalikuks, näiteks juhul, kui pool/tunnistaja ja tema esindaja osalevad eri asukohtadest.

175. Võib esineda olukordi, kus näiteks tunnistajal ja tema esindaja(te)l või esindaja(te)l ja küsitlajal või kohtutöötajatel on tarvis omavahel konfidentsiaalselt nõu pidada.²⁰⁶ Eelistatav oleks, kui advokaat saaks istuda oma kliendi kõrval,²⁰⁷ kuid kui nad ei ole samas asukohas, peaks olema võimalik kasutada sidevahendeid (nt turvalised telefoniliinid, mobiiltelefonid või eraldi videokonverentsiseadmed), mis võimaldavad neil rääkida eraviisiliselt, ilma et teised neid kuuleksid. Sellise nõupidamise ajaks tuleks lülitada välja ka peamise videolingiga ühendatud mikrofonid ja mõnel juhul kaamerad.
176. See täiendav sidekanal võib osutuda vajalikuks ka siis, kui esineb ühenduse kvaliteedi probleeme või muid tehnilisi probleeme või kui ärakuulamine tuleb katkestada muul põhjusel (nt haiguse tõttu).²⁰⁸ Samuti võidakse seda kasutada konfidentsiaalseks suhtlemiseks kaugosalejaga nii enne kui ka pärast tegelikku küsitlemist (nt et teavitada osalejat ja arutada protokolle või anda lõplikke juhiseid).²⁰⁹

²⁰² Projekt „Handshake“ (viidatud joonealuses märkuses 111).

²⁰³ Vt nt Ühendkuningriigi justiitsministeerium, Practice Direction 32 – Evidence, 3. lisa „Video Conferencing Guidance“, lk 18: kui kasutatakse dokumendikaamerat, peavad pooled teatama ärakuulamiskomisjoni korraldajale dokumentide või objektide arvu ja suuruse (kättesaadav järgmisel aadressil: < https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32/pd_part32 > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020)).

²⁰⁴ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16); projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 190), lk 20.

²⁰⁵ Vt nt Sloveenia ja Ungari vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

²⁰⁶ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 15.

²⁰⁷ Projekt „Handshake“ (viidatud joonealuses märkuses 111). Samuti tuleb märkida, et mõnes õigussüsteemis ei nõuta, et tunnistajat abistaks tõendite kogumisel advokaat; vt allpool joonealune märkus 117.

²⁰⁸ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 63.

²⁰⁹ *Ibid.*, lk 56.

B4.3 Erijuhud

70

Erijuhtudel võib osutuda vajalikuks kaasata täiendavaid osalejaid või rakendada täiendavaid turva-/kaitsemeetmeid, eelkõige haavatavate tunnistajate puhul.

177. Teatavatel juhtudel on lisakaalutlused õigustatud seoses küsitluse laadi või küsitletava isiku ja teiste osalejate vaheliste suhete iseloomu tõttu. Kuigi see on tavalisem kriminaalmenetluses,²¹⁰ võib see siiski olla asjakohane ka tsiviil- ja kaubandusajades. Näiteks võib tuua olukorra, kus tööendeid tuleb koguda haavatavatelt isikutelt, näiteks lastelt, eakatelt või vaimse või füüsilise tervisehäirega või puudega isikutelt. Sellistel juhtudel võib videolingitehnika olla väga kasulik, sest tunnistaja saab anda ütlusi ilma stressi, tüliduse, ebamugavuse või hirmuta, mida võib tekitada füüsiline kohalolek kohtusaalis.²¹¹
178. Samuti võib olla vaja kaaluda täiendavaid asjaolusid ja vajaduse korral teha muudatusi, et hõlbustada tõendite kogumist sellises tundlikus olukorras. Tegelikku protsessi võib olla vaja muuta ka vastavalt kohaldatavale õigusele, näiteks lubades tunnistajal anda ära kuulamist juhtivale ametnikule tunnistusi poolte juuresolekuta või võtta tunnistaja jälgimisel abiks psühholoog või muu olemasolev ekspert.²¹²

²¹⁰ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 21.

²¹¹ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16). Samuti tuleks märkida, et Ühendkuningriigi kõrge kohus (Inglismaa ja Wales) on leidnud, et tema arvates tehnoloogia kasutamine haavatavate tunnistajate või suulist tõlget vajavate isikute puhul ei süvenda videolingu võimalikke puudusi (nt usaldusväärsuse hindamise piiratus): Kimathi & Ors vs. Foreign and Commonwealth Office (2015) EWHC 3684 (QB).

²¹² Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 35.

B5 Suulise tõlke kasutamine

- 71 Võttes arvesse videolingi kasutamise keerukust, soovitatakse võimaluse korral kaasata ainult asjakohase kvalifikatsiooni ja kogemusega tõlke.
- 72 Osalejad peaksid siseriikliku õiguse nõudeid ja kohtu juhiseid silmas pidades otsustama, kas kasutada tuleks järel- või sünkroontõlget (seoses videolingiga soovitatakse üldiselt järeltõlget) ja kus tõlk asub (eelistatavalt tunnistajaga samas kohas).

- 179. Kui tunnistajal või eksperdil on vaja suulist tõlget, peaksid videolinki korraldavad isikud võtma arvesse tõlgi kvalifikatsiooni, väljaõpet ja kogemust konkreetselt videolingitehnika kasutamise ja ärakuulamise valdkonnas.²¹³ Paljudel konventsiooniosalistel on kvalifitseeritud tõlkide ja tõlkijate või vandetõlkide registreerimise süsteem.²¹⁴
- 180. Tõendite kogumisel kasutatakse tavaliselt järeltõlget ja seda eelistatakse juhul, kui tõlk ja tunnistaja või ekspert asuvad eri kohtades, peamiselt seetõttu, et siis on eelkõige ärakuulamist juhtival ametnikul lihtne selgitusi anda või sekkuda.²¹⁵ Sünkroontõlge, mis on keerulisem, nõuab tõlkekabiini ja eriseadmeid ning vaja võib minna isegi kahte tõlki, kes tõlgivad vaheldumisi.²¹⁶
- 181. Samuti tuleks eelnevalt kaaluda, kus ärakuulamisel kasutatavad tõlgid asuvad, st kas tõlk on tunnistaja juures kaugasukohas või ärakuulamise toimumise põhikohas.²¹⁷ 1. peatüki kohaselt asub tunnistajat abistav tõlk tavaliselt täitvas riigis, kuna õigusabitaotlus täidetakse selle riigi meetodeid ja menetlusi järgides (välja arvatud juhul, kui taotletakse erikorda). Kui videolingi abil kogub tõendeid volitatud isik, võib tõlk asuda päritoluriigis või täitvas riigis. Samuti tuleks märkida, et mõnel juhul võidakse kvaliteetse suulise tõlke tagamiseks määrata tõlk, kes asub mitte päritoluriigis või täitvas riigis, vaid kolmandas riigis.
- 182. Kui tõlk asub kaugasukohas (st samas kohas, kus on tunnistusi andev isik), tuleks kontrollida sealset tehnilist korraldust, sealhulgas akustikat ja heli kvaliteeti, et tagada suulise tõlke arusaadavus. Kui tõlk on ärakuulamise toimumise põhikohas ja seega mitte tunnistaja juures, on kvaliteetse ülekande tagamine veelgi olulisem. Kuigi heli kvaliteet peaks ilmselgelt vastama võimalikult rangele standardile, on tegelikult kõige tähtsam videopildi kvaliteet, võttes arvesse tõlkide oskust kasutada huultelt lugemist, näoilmeid ja muud mittesõnalist suhtlust, et vältida

²¹³ Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 3. Vt ka otsus kohtuasjas Stuke vs. ROST Capital Group Pty Ltd (viidatud eespool joonealuses märkuses 55), milles Austraalia föderaal kohus kõhkles lubamast videolingi kasutamist ütluste saamiseks suulist tõlgelt vajavalt tunnistajalt, kui tõendid olid seotud vaidlusaluse või kriitilise faktiküsimusega.

²¹⁴ Lisateabe saamiseks vt asjaomase konventsiooniosalise riigiprofiil.

²¹⁵ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 11.

²¹⁶ *Ibid.*

²¹⁷ Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 3.

mitmetimõistetavust ja tagada täpsem tõlge.²¹⁸ Olenemata sellest, kas tõlk asub kohtusaalis, koos tunnistajaga kaugasukohas või kolmandas kohas, peaks tõlk alati selgelt nägema kõiki kõnelevaid kaugosalejaid otsevaates.²¹⁹

²¹⁸ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 12.

²¹⁹ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 37.

B6 Salvestamine, aruandlus ja läbivaatamine

- 73 Osalejad peaksid kinnitama, kuidas menetlus salvestatakse, märkides, et kui see on võimalik ja lubatud, võib kirjalikule dokumendile eelistada videosalvestist. Ametiasutused peaksid tagama, et esitatud salvestiste või aruannete edasine käitlemine ja säilitamine on turvaline.

Vt asjaomase konventsiooniosalise riigiprofiil.

- 74 Tuleks korraldada salvestusseadmete olemasolu ja/või stenografisti või kohtureporterite osalemine ärakuulamisel.
- 75 Ametiasutused peaksid tagama, et videolingu kaudu toimuv otseülekanne on turvaline ja võimaluse korral krüpteeritud.

Lisateave krüpteerimise kohta on esitatud punktis C2.4.

- 76 Osalejatel soovitatakse asjakohasel juhul teatada asjaomastele asutustele mis tahes praktilistest küsimustest või probleemidest. Samuti julgustatakse ametiasutusi küsima ennetavalt sellist tagasisidet, et veelgi parandada videolingu teenuste osutamist.

183. Kui tõendite kogumisel kasutatakse videolingu tehnikat, kalduvad mõned ametiasutused ja osalejad eelistama traditsioonilistele transkribeerimismeetoditele videomenetluste salvestamist.²²⁰ Seetõttu ei tohiks olla üllatav, et vajalik on teatav salvestusvõimekus,²²¹ ja seda tuleks videolingu korraldamisel arvesse võtta. Sellele vaatamata tuginevad mõned vastanud riigid jätkuvalt transkribeerimisele ja peavad ütluste salvestamist audio- või videofailina erikorraks (1. peatüki kohaste taotluste puhul), mille täitva riigi kohtuametnik peab igal üksikjuhul eraldi

²²⁰ Hiina (Macau erihalduspiirkond) (mõne erandiga, nt ütlused tuleb üles kirjutada mugandatud kujul, kui tegemist on tunnistajapoolse ülestunnistusega), Leedu, Norra ja Tšehhi Vabariigi vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele f (viidatud eespool joonealuses märkuses 12). Vt ka Williams, R. A. (viidatud eespool joonealuses märkuses 1), lk 22.

²²¹ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 118.

heaks kiitma.²²²

184. 1. peatüki kohaste menetluste puhul järgib täitev asutus ärakuulamise salvestamise viisi kindlaksmääramisel oma riigi õigust. Õigusasutus võib taotleda ka ärakuulamise salvestamist konventsiooni artikli 9 lõikes 2 sätestatud erikorra kohaselt. Kui selline taotlus rahuldatakse, tagab salvestusseadmed vajaduse korral taotlev asutus.
185. 2. peatüki kohaste menetluste puhul võib salvestamist üldiselt kasutada kooskõlas päritoluriigi korraga, välja arvatud juhul, kui salvestamine on täitva riigi õigusega keelatud või lubatud täitva riigi kehtestatud tingimustel. Mõnes vastanud riigis on osalistel õigus selle peatüki alusel antud ütlusi audio- või videosalvestada, kui nad tagavad selleks vahendid.²²³ Kui ärakuulamise toimumise põhikohas kasutatakse menetluse transkribeerimiseks kohtureporterit, peaks ta asuma kohas, kus videolink on talle selgelt nähtav ja kuuldav.
186. Nii 1. peatüki kui ka 2. peatüki kohaste taotluste täitmisel on oluline võtta arvesse salvestamist ja aruande koostamist käsitlevaid asjakohaseid õigusnorme ja menetlusi. Tegelikult otseülekande turvalisus on ülimalt tähtis (vt allpool **D osa**), kuid sellele järgnev salvestuse või aruande turvaline käsitlemine ja säilitamine on samuti väga oluline.²²⁴ Lisaks peaksid ametiasutused kaaluma, kuidas lisada lõplikule salvestisele või aruandele dokumente või muid tõendeid.²²⁵ Sageli kohaldatakse selliste salvestiste või aruannete suhtes samu õigusnorme ja menetlusi nagu videolinki kasutamata korraldatud ärakuulamise salvestiste või aruannete suhtes.²²⁶ Muudel juhtudel võivad videolinki kaudu toimuva küsitlemise salvestamise või sellekohase aruande koostamise, sealhulgas salvestise või aruande käsitlemise või säilitamise suhtes kehtida erinõuded.²²⁷
187. Tehniliste seadmete üle piiri viimine võib olla kulukas ja põhjustada täitvas riigis tolliprobleeme, kui ei ole hangitud kõiki vajalikke lube.²²⁸ Küsige asjaomaselt riigilt, kas selliseid seadmeid võib viia tema territooriumile. Seetõttu võib olla soovitatav rentida tehnilised seadmed täitvas riigis.
188. Üldiselt ei ole saatkondadel ja konsulaatidel võimalik osutada stenografi/tõlgi teenuseid ega pakkuda video-/audiosalvestusseadmeid. Seega peaks taotlev pool eelnevalt kõik korraldama.²²⁹

²²² Korea Vabariigi, Malta, Prantsusmaa ja Saksamaa vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele f (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

²²³ Ameerika Ühendriikide ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele g (*ibid.*).

²²⁴ India kohus on koostanud suunised, millega tagatakse, et salvestise käitlemisel ja säilitamisel järgitakse asjakohast turvakorda. Vt nt Delhi kõrge kohus, *Delhi High Court Rules*, 2018, lisa B „Guidelines for the conduct of Courts and Remote Sites”, punkt 6.9: „Krüpteeritud räsiväärtusega originaalkoopiat säilitatakse kohtus toimiku osana. Teist koopiat säilitatakse mis tahes muus turvalises kohas [tagavaraks] hädaolukorras. Kohtus registreeritud tõendite ärakiri edastatakse pooltele vastavalt kohaldatavatele eeskirjadele. Poolel võib lubada vaadata kohtus säilitatavat [audiovisuaalse] salvestise originaali taotluse alusel, mille kohta teeb kohus otsuse kooskõlas õigusemõistmise huvide edendamisega”.

²²⁵ Projekt „Handshake” (viidatud eespool joonealuses märkuses 87), lk 19.

²²⁶ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16).

²²⁷ Mõnes riigis on kehtestatud tunnistuste salvestamise ja säilitamise kord. Vt Horvaatia, Leedu, Rootsi, Sloveenia ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimustele f ja g (viidatud eespool joonealuses märkuses 12). Ühes riigis tehakse tunnistuse helisalvestis kohtus automaatselt vastavalt selle riigi tsiviilkohtumenetluse seadustikule (vt Portugali vastus riigiprofiili küsimustiku VII osa küsimusele g (*ibid.*)).

²²⁸ Epstein, D. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 141), punkt 10.25.

²²⁹ Ristau, B. (viidatud eespool joonealuses märkuses 133), lk 328. Kasulik võib olla ka salvestise varundamine, mis on tõhus kaitsemeede audio- või videosalvestise kvaliteedi halvenemise vastu edastamise ajal. Vt nt Ühendkuningriigi justiitsministeerium, Practice Direction 32 – Evidence (viidatud eespool joonealuses märkuses 203), lk 15.

*Täpsemalt kulude kohta vt punktid **A2.11** (1. peatükk) ja **A3.10** (2. peatükk).*

189. Lisaks ei tohiks salvestamise ja aruandluse valdkonnas sisse seatud mehhanismid ja menetlused piirduda üksnes kogutud tõendite sisuga. Peale üldandmete, mis täpsustavad konkreetses asutuses või jurisdiktsioonis videolingi kasutamise korda, tuleks teatada ka praktilistest küsimustest, eelkõige võimalikest probleemidest. Nii saab tegevust tegelike kogemuste ja soovitude põhjal korrapäraselt kohandada.²³⁰
190. Seega on ametiasutuste jaoks väga kasulik pidada kasutamise üle täpset arvestust ning tagada piisav ja kättesaadav mehhanism tagasiside saamiseks videolingi kaudu toimunud ärakuulamises osalejatelt, et vaadata läbi protsessi eri aspektid, sealhulgas tehnoloogia, kasutatavad ruumid, menetluseelne ja -järgne tegevus ning üldine tajutav kogemus, saavutades lõppkokkuvõttes vahendite parema jaotamise ja tõhusamad videolingimenetlused.²³¹

²³⁰ Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 25.

²³¹ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 77.

B7 Keskkond, asetus ja protokollid

- 77 Kõikides ärakuulamise käigus ühendatavates ruumides tuleks tagada optimaalsed tingimused videolingi kasutamiseks, kaasa arvatud ruumi suurus, paigutus, juurdepääs, akustika ja valgustus.
- 78 Seadmed tuleks paigutada vastavalt silmast silma ärakuulamise asetusele, tagades piisava arvu kaameraid ja mikrofone, et iga osalejat oleks võimalik probleemideta ja katkestusteta näha ja kuulda.

191. Kasutatav ruum või ala võib oluliselt mõjutada ärakuulamise kulgu ja lõpptulemusena menetluse tõhusust. Tunnistaja jaoks võib kaugasukohast videolingi kaudu tunnistuste andmise kogemus olla oluliselt erinev kohtusaalis tunnistuste andmisest, nii et vajalikku õhkkonda võib olla raske jäljendada.²³² Tõendite kogumise ajal tuleks siiski ka kaugasukohta käsitada igal juhul kohtusaali laiendusena.²³³
192. Kohtusaali laiendamise mõistest tulenevalt esitati Austraalia projektis „Gateways to Justice“²³⁴ mitu soovitusi seoses keskkonna, asetuse ja protokollidega videolingi kasutamise korral. Projektis soovitati, et nõutava ametliku õhkkonna säilitamiseks peaks ärakuulamist juhtiv ametnik tagama, et kaugasukohas viibivat isikut või isikuid teavitatakse sellest, et neilt eeldatakse sobivat käitumist.²³⁵
193. Neid õhkkonna ja käitumisega seotud kaalutlusi silmas pidades on füüsiline ruum sageli sama tähtis kui kasutatav tehnika. Seetõttu tuleks ka kaugasukohas oleva ruumi paigutus korraldada nii, et tunnistajad tunneksid end rohkem nagu traditsioonilises kohtusaalis.²³⁶ Samuti soovitati projektis „Gateways to Justice“, et optimaalsete tingimuste saavutamiseks ning kui selleks on olemas vahendid ja võimalused, peaksid kohtud ning muud ruumide ja seadmete pakkujad integreerima tehnilised aspektid nii arhitektuuri kui ka füüsilise keskkonnaga, nimelt:
 - mõlemas kohas on ruum, kus toimub ärakuulamine, piisavalt suur, et mahutada kõiki osalejaid ja vajaduse korral üldsuse esindajaid;
 - arvesse tuleb võtta täiendavaid kujunduse aspekte, nagu asjakohane valgustus ja sisekujundus, nõuetekohane akustika, kontrollitav temperatuur ning nii osalejate kui ka seadmete paigutus, ja

²³² Näiteks kohtuasjas Campaign Master (UK) Ltd vs. Forty Two International Pty Ltd (nr 3) (2009) 181 FCR 152 väljendas Austraalia föderaal kohus kahtlust, et videolingtehnika kasutamine võib kahandada teatavat olulist mõju, mis on seotud tunnistuste andmisega kohtusaalis, rõhutades, et tunnistaja ei tarvitse nii tugevalt tunnetada „sündmuse tõsidust ja enda kohustusi“.

²³³ Vt nt 2010. aasta Tasmani-üleste menetluste seadus, paragrahv 59, mida on käsitletud eespool joonealuses märkuses 141.

²³⁴ Vt eespool arutelu joonealuses märkuses 45.

²³⁵ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 63–64.

²³⁶ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 18.

- mõelda tuleb ala ümberkorraldamisele, kohandamisele või vähemalt pisimuudatuste tegemisele olenemata sellest, kas ruumid on projekteeritud videolingi kasutamist silmas pidades või mitte.²³⁷
194. Kogemused näitavad, et videolingi jaoks kasutatavate ruumide kujundamisel on kõige keerukamad valgustusnõuded. Seda peamiselt seetõttu, et igas videolingiga ühendatud asukohas on vaja nii eredamat valgustust konkreetsetes piirkondades, et osalejate näojooned ja -ilmed oleksid selgelt näha, kui ka veidi hämaramat valgustust ülejäänud ruumis, et valgus ei segaks ekraanide vaatamist, millel kuvatakse teised videolingiga ühendatud asukohad.²³⁸ Seega peavad korraldajad kaaluma kõigis kohtades kõikide osalejate otsevalgustust lisaks tagamisele, et tavavalgustus ruumis oleks selline, et ei tekiks peegeldusi ja varje ning valgus ei pimestaks.²³⁹
195. Akustika seisukohast peaksid videolingi eest vastutavad isikud tagama ruumi sellise kujunduse, et väliskeskkonnast tulenev müra ja tähelepanu hajutavad tegurid oleksid minimaalsed, kuid samas ei kostaks heli ruumist kaugemale, et tagada konfidentsiaalsus ja privaatvus.²⁴⁰ Selleks et ärakuulamise ajal öeldu oleks võimalikult arusaadav, tuleks arvesse võtta ka selliseid tegureid nagu kaja, heli neeldumine ja heli hajumine.²⁴¹
196. Osalejad peaksid asuma ruumis nii, et nad vaatavad rääkimise ajal kaamerasse, sest see on heaks suhtluseks hädavajalik. See aitab kindlaks määrata vajalike kaamerate arvu ja asetuse.²⁴² Kui kohtusaali ei kasutata, võib ärakuulamist läbi viival isikul olla vaja otsustada, kus osalejad istuvad. Kui kohal on tõlk, peaks ta olema kohas, kust on selgelt näha kõnelejate näoilmed ja suuliigutused.
197. Nagu on märgitud punktis **A1** ja käsitletud allpool punktis **C1** (*seadmete vastavus*), on videolingi abil toimuva ärakuulamise peamine eesmärk muuta keskkond võimalikult lähedaseks silmast silma toimuvale ärakuulamisele, mis on eriti oluline, kui kaalutakse seadmete paigutust. Riigiprofiilides nimetas üks vastanud riik konkreetselt asjaolu, et osalejad peaksid saama „[...] selgelt näha, kuulda ja mõista, mis toimub [nii] kohtusaalis kui ka ruumis, kus asub küsitletav“, ning rõhutas ka seda, et kõik osalejad peavad nägema nii ruumi üldvaadet kui ka vastastikuse suhtlemise täpsemaid aspekte, sealhulgas „verbaalne [suhtlemine], kehakeel, vastavad näoilmed, [ja] žestid“. ²⁴³ Seega tuleks kaamerad paigutada nii, et kõneleja vaataks otse kaamerasse ja säiliks silmside, ²⁴⁴ mis on oluline kõneleja käitumise ja usaldusväärsuse hindamisel.²⁴⁵
198. Sama oluline on piisava arvu sobiva suurusega videomonitoride olemasolu, mis on paigaldatud nii, et kõik ühes kohas olevad osalejad näeksid teises kohas olevat osalejat sarnasest vaatenurgast ja sarnaselt kauguselt. Osalejatel peab olema võimalik tunnistajat või eksperti näha ning see isik peab saama näha, kes esitab küsimusi, ning kõiki teisi tunnistuse kohta märkusi esitavaid isikuid. Vaade ja nähtavus on eriti olulised, et tagada osalejatele sobiv „kohaloleku“

²³⁷ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 53, 57, punkt vi.

²³⁸ Benya, J. R., *Lighting for Teleconferencing Spaces*, Lutron Electronics, Inc., 1998, väljaandes Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 16.

²³⁹ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 190), lk 22. Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 122–123.

²⁴⁰ Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 18.

²⁴¹ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 190), lk 21–22.

²⁴² Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 12.

²⁴³ Leedu vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

²⁴⁴ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 120.

²⁴⁵ Videolingtehnika mõju tunnistaja usaldusväärsuse hindamisele on käsitletud ka eespool joonealuses märkuses 42.

tunne ja samal ajal objektiivsus, näidates erinevaid osalejaid ekraanil sarnasel viisil.²⁴⁶ Samuti peaks olema piisav arv mikrofone, et kõnelejaid oleks selgelt kuulda ja segavaid helisid oleks võimalikult vähe.²⁴⁷

199. Kuigi kasutatavad ruumid ja ümbritsev keskkond on äärmiselt olulised, võib tekkida ka vajadus ärakuulamist juhtiva ametniku erijuhiste või protokollide järele, sealhulgas seoses sisse- ja väljapääsude, seadmete asukoha ja juhtimise, samuti kõnelemise järjekorra ja istekohtade paigutusega.²⁴⁸

B7.1 Kaamerate/heli juhtimine

79

Soovitatakse kasutada kasutajasõbralikku liidest, et ärakuulamist juhtival ametnikul oleks lihtne seadmeid kasutada.

200. Ideaaljuhul peaks ärakuulamise põhikoha eest vastutaval ametnikul olema menetluse ajal seadmete üle täielik kontroll,²⁴⁹ vajaduse korral tehnilise abi töötajate abiga, näiteks selleks, et reguleerida soovi kohaselt kaameraid või mikrofonide helitugevust, tagades lõppkokkuvõttes, et kõik mõlemas kohas kõnelevad isikud on selgelt nähtavad ja kuuldavad. Võimaluse korral soovitatakse kasutada kaht kaamerat: üht kaamerat, mida saab suunata kõnelevale isikule, ning teist kaamerat vastasseinas, mis annab ärakuulamise ruumist ülevaate.

201. Seadmete juhtimine peaks soovitavalt olema võimalikult kasutajasõbralik ja piirduma vajalike põhifunktsioonidega, et ärakuulamist juhtival ametnikul, kellel on ärakuulamise ajal video- ja audiosüsteemi üle lõplik kontroll, oleks lihtne neid kasutada.²⁵⁰ Erinevate kaameravaadete või audioseadete olemasolul peaksid mõned neist olema enne ärakuulamist seadistatud süsteemis standardkonfiguratsioonina.²⁵¹

Lisateabe saamiseks audio- ja videoseadmete tehniliste nõuete kohta vt punktid C2.5 ja C2.6.

²⁴⁶ Juhend videokonferentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 19, 21.

²⁴⁷ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 118.

²⁴⁸ Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 8.

²⁴⁹ *Ibid.*

²⁵⁰ Juhend videokonferentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16).

²⁵¹ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 57.

B7.2 Rääkimist käsitlev protokoll

80 Selleks et vähendada katkestusi ühenduses esinevate võimalike viivituste tõttu, peaksid ametiasutused kaaluma ärakuulamise ajal osalejate jaoks rääkimist käsitleva protokolliga kehtestamist, eriti suulise tõlke kasutamise korral.

202. Kuna videolink on traditsioonilise silmast silma ärakuulamisega võrreldes keerukam, võivad vajalikuks osutuda täiendavad protokollid, et tagada tegeliku ärakuulamise sujuv kulgemine. Ametliku protokolliga puudumisel peaks ärakuulamist juhtiv ametnik tuletama osalejatele meelde asjaolusid, mida tuleks täiendavalt silmas pidada, kuna tingimused on videolingu kasutamise tõttu muutunud.
203. Videolingu tehnika kasutamisel edastatakse pildiga kaasnev heli tavaliselt väikese viivitusega, isegi kui kasutatakse parimat olemasolevat tehnikat.²⁵² Seda seetõttu, et audio- ja videosignaalid edastatakse eraldi ning see põhjustab kontuuri ja häireid.²⁵³ Enne kuulamise algust võib olla kasulik osavõtjaid sellest teavitada, et vähendada üksteisest üle rääkimist. Ära kuulamist juhtiv ametnik võiks kohe alguses selgitada korda, kuidas ärakuulamise ajal teist poolt katkestada või esitada küsimusele vastulause. Samuti tuleks osalejatele meelde tuletada, et nad räägiksid otse mikrofoni.²⁵⁴
204. Need aspektid on äärmiselt olulised tõlgi kasutamise korral, sest võib tekkida täiendav vajadus küsimuste esitamine katkestada või küsida selgitusi ning sellisel juhul on eriti kasulik, kui ärakuulamist juhtiv ametnik määrab kindlaks, millises järjekorras inimesed kõnelevad.²⁵⁵ Suulise tõlke kasutamisel peaksid osalejad olema teadlikud ka sellest, et nad peavad rääkima sobivas tempos, selge hääldusega ja kõlavalt ning kasutama arusaadavat keelt, vältides žargooni, argikeelendeid ja muid väljendeid, mis võivad tõlkes kaduma minna.²⁵⁶

²⁵² Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16).

²⁵³ Dunn, M. ja Norwick, R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 20), lk 2.

²⁵⁴ Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 8.

²⁵⁵ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 11–12.

²⁵⁶ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15).

B7.3 Protokoll side katkemise korral

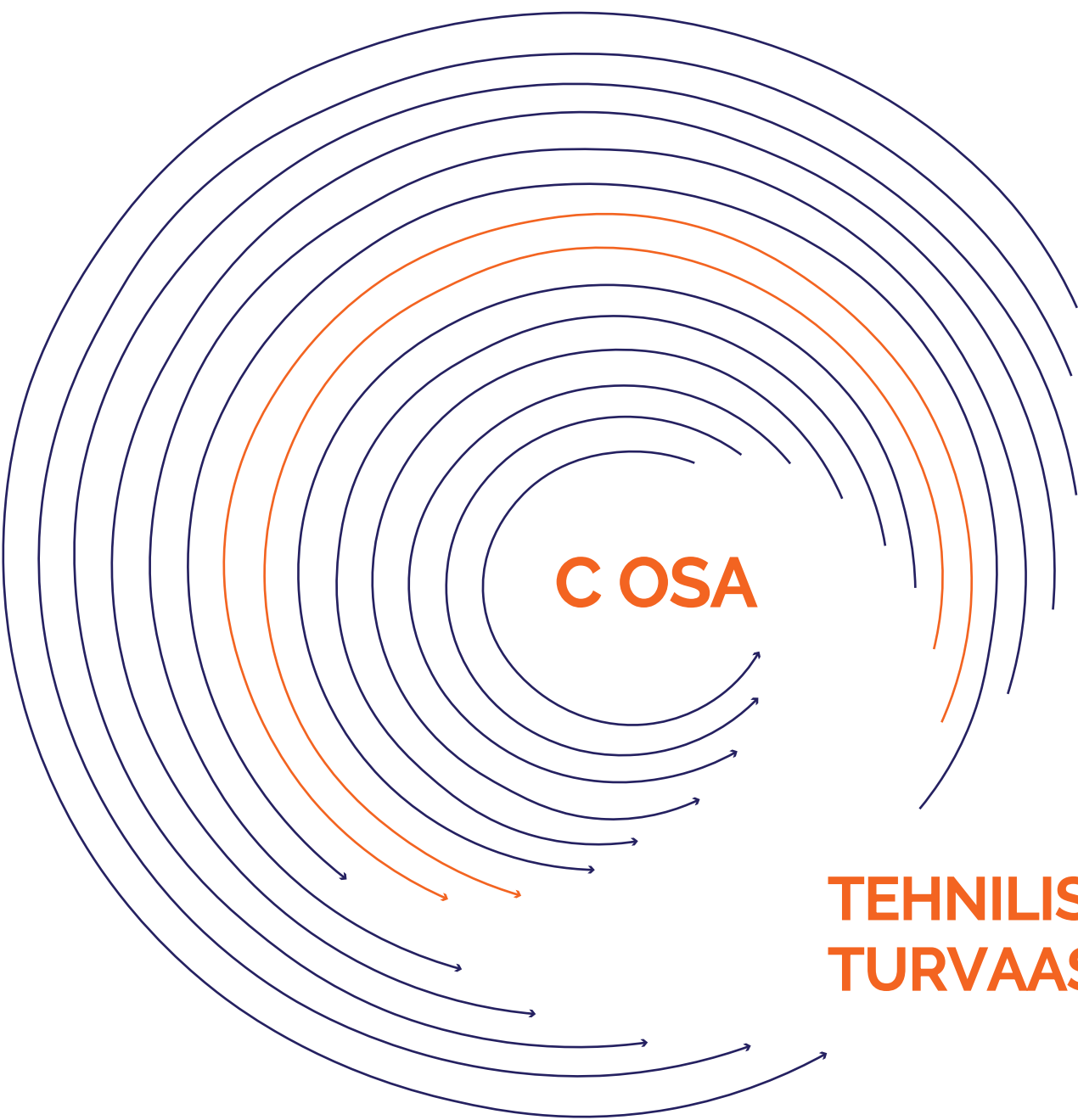

81 Kõiki osalejaid tuleks teavitada korrast, kuidas ärakuulamist juhtivale ametnikule teatada ärakuulamise käigus tekkinud tehnilistest probleemidest, ning tehnilise abi töötajate, sealhulgas vajaduse korral kolmandast isikust sildamisteenuse pakkuja kontaktandmetest.

205. Tehnikud peaksid olema ärakuulamise kohal või vähemalt „valves“, et lahendada tekkivaid tehnilisi probleeme. Sõltuvalt ühenduse liigist peaks personal olema kohal nii peamises kui ka kaugasukohas või kui kasutatakse kolmandast isikust sildamisteenuse pakkujat, siis kättesaadav selle teenusepakkuja kaudu. Samuti peaks nii tehnikutel kui ka osalejatel olema võimalus võtta ühendust välise tehnilise kasutajatoega, kui on vaja täiendavat abi.
206. Kuigi on esmatähtis, et selline hädaolukorra lahendamise plaan oleks eelnevalt paika pandud, tuleks osalejaid teavitada ka asjakohasest protokollist, mis käsitleb ärakuulamise mis tahes etapis tehnilistest probleemidest teatamist ärakuulamist juhtivale ametnikule, ning nad peaksid olema selliste probleemide tekkimise suhtes tähelepanelikud.²⁵⁷
207. Kui ärakuulamist häirib kohtadevahelise side katkestus, mida ei ole võimalik lihtsalt lahendada, peaks ärakuulamist juhtival ametnikul olema õigus otsustada videolingimenetlus lõpetada ja lükata see edasi hilisemale kuupäevale, välja arvatud juhul, kui seaduses, mille alusel menetlus toimub, on sätestatud teisiti.²⁵⁸

²⁵⁷ Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 8. Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 71.

²⁵⁸ Näiteks kui kohus annab loa või korralduse videolingi kasutamiseks menetluses, võib kohus kehtestada protokollide side katkemise puhuks, nagu Ameerika Ühendriikide Connecticuti ringkonnakohus märkis kohtuasjas Sawant vs. Ramsey tehtud määruse lõppsättes (viidatud eespool joonealuses märkuses 55).

**TEHNILISED JA
TURVAASPEKTID**

- C1 SEADMETE VASTAVUS
- C2 TEHNILISED MIINIMUMSTANDARDID

208. Tehnika areneb õigusest palju kiiremini, tekitades erinevusi, mis süvendavad süsteemide ühilduvuse probleeme nüüdisaegse õiguslase koostöö kontekstis. Mõnes maailma osas on tehnika areng mõjutanud kohtusaale ja kohtuasjade haldamise süsteeme juba üle kümne aasta ning projekt „Handshake“ näitab, et teatavad Euroopa riigid suudavad isegi oma riikliku tsiviilseadustiku kohaseid menetlusi täielikult „virtualiseerida“.²⁵⁹
209. Juhendi selles osas käsitletakse paljusid tavalisi tehnoloogia ja turvalisusega seotud aspekte videolingi piiriülese kasutamise kontekstis. Tehnika kiiret arengut arvesse võttes ei tohiks seda teavet pidada kõikehõlmavaks, kuid juhendi avaldamise päeval oli see täpne. Ametiasutustel ja kasutajatel soovitatakse selliste muudatustega võimalikult palju sammu pidada, et tagada kvaliteetse taristu kättesaadavus. Juhuks kui uued seadmed või tehnika kavatakse kasutusele võtta, on Euroopa Liidu Nõukogu soovitanud kõigepealt läbi viia katseprogrammi ning kui see osutub edukaks, võtta seadmed kasutusele eraldi etappidena.²⁶⁰

²⁵⁹ Davies, M. (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 205. Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 22.

²⁶⁰ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 13.

C1 Seadmete vastavus

- 82 Ametiasutustel soovitatakse kasutada parima võimaliku kvaliteediga seadmeid, et ära kuulamine oleks võimaluse piires sarnane silmast silma ära kuulamisega.
- 83 Korraldamise eest vastutavad töötajad peaksid olema teadlikud tehnoloogilistest võimalustest ja ruumidest, sealhulgas sellest, millised kohad on varustatud vajaliku tehnikaga.

- 210. Videolingtehnika suudab tõendite kogumise viisi kindlasti põhjalikult muuta, palju rohkem kui telefoni- ja audiotehnika seda on teinud, eriti piiriülestes olukordades. Seda seetõttu, et lisaks verbaalsete tõendite ära kuulamisele kaugasukohast võimaldab videolink hinnata ka mitteverbaalse suhtluse olulisi aspekte, sealhulgas kehakeelt ja näoilmeid.²⁶¹
- 211. Nagu eespool märgitud (punkt **A1**), on videolingi abil toimuva ära kuulamise peamine eesmärk olla võimalikult sarnane silmast silma toimuva ära kuulamisega. See tähendab, et kui kasutatav seade ei vasta standardile, vähendab see videolingist saadavat suurt kasu; peamised eelised kaovad ja piirangud süvenevad.²⁶²
- 212. Mõned riigid märkisid oma riigiprofiilis, et tegelikult on kehtestatud nõue, et videopilt ja heli peavad olema piisavalt kvaliteetsed, et ära kuulamist juhtival ametnikul oleks võimalik videolingi kaudu esinevat isikut selgelt näha ja kuulda, eriti kui see isik on tunnistaja.²⁶³
- 213. Lisaks seadmete piisava *kvaliteedi* tagamisele peaksid vastutavad isikud tagama, et protsessi igas etapis on töötajatel piisavad *teadmised* olemasolevast tehnoloogilisest taristust.²⁶⁴ Näiteks võib taotluse läbivaatajatel olla vaja teha koostööd teiste töötajatega, et teha kindlaks, kas videolingi taotlust on võimalik praktiliselt täita, võttes arvesse asjaomases asutuses või piirkonnas olemasolevaid vahendeid ja taristut. Need teadmised mitte ainult ei hõlbusta oluliselt haldus- või õigusala töötajatel sobivate vahendite valimist ja jaotamist, vaid parandavad ka asutustevahelist koostööd, eriti kui tehnilised töötajad peavad kindlaks määrama süsteemide koostalitlusvõime.

*Lisateabe saamiseks tehnilise toe ja töötajate koolituse kohta vt punkt **B3**.*

²⁶¹ Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 4.

²⁶² Kui tehnika on puudulik või läheb rikki, kaotavad sellest nii kohus kui ka menetluse pooled. Vt nt kohtuotsus Stuke vs. ROST Capital Group Pty Ltd (viidatud eespool joonealuses märkuses 55), milles Austraalia föderaal kohus arutas suutmatust teha kindlaks, „kas viivitus kriitilisele küsimusele vastamisel on tingitud tunnistaja põiklemisest või ebakindlusest või lihtsalt ülekandeprobleemidest“.

²⁶³ Vt nt Austraalia, Iisraeli, Poola, Soome ja Ungari vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

²⁶⁴ Projekt „Handshake“ (viidatud joonealuses märkuses 190).

214. Üldiselt paigaldatakse videolingiseadmed ärakuulamise toimumise kohta (st paiksed seadmed) või on neid võimalik transportida erinevatesse asukohtadesse (st portatiivsed seadmed). Kuigi paiksed seadmed pakuvad tavaliselt suuremat funktsionaalsust, võib portatiivsete seadmete kasutamine olla kulutõhusam lahendus, eriti kohtades, kus videolinki sageli ei kasutata.

C1.1 Litsentsitud tarkvara kasutamine

84 Litsentsitud tarkvara kasutamise peamine eelis on tehnilise toe kättesaadavus ning ametiasutuste praktika kinnitab sellise tarkvara eelistamist.

215. Riigiprofiilides märkis enamik vastanud riike, et nad kasutavad videolingi abil tõendite kogumisel litsentsitud tarkvara, mis tagab tehnilise ja turvatoe.²⁶⁵ Vastanud riigid kasutavad litsentsitud tarkvarast järgmisi: Cisco taristu (sh Cisco Jabber),²⁶⁶ Lifesise,²⁶⁷ Polycom,²⁶⁸ Skype for Business,²⁶⁹ Sony IPELA videosidesüsteem,²⁷⁰ Tandberg,²⁷¹ Telkom²⁷² ja Vidyo konverents.²⁷³ Üks vastanud riik märkis, et ta kasutab vabavara.²⁷⁴
216. Lisaks võidakse sõltuvalt taotluse laadist kasutada erinevat tarkvara, sest asjaomased asutused ja kohad oleksid erinevad, olenemata sellest, kas tegemist on 1. peatüki või 2. peatüki kohase taotlusega. Näiteks märkis üks vastanud riik, et kuigi ta üldiselt 1. peatüki kohastes menetlustes litsentsitud tarkvara ei kasuta, võib ta seda mõnikord teha 2. peatüki kohastes menetlustes.²⁷⁵

²⁶⁵ St 23 vastanud riiki. Vt Bosnia ja Hertsegoviina, Bulgaaria, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Horvaatia, Iisraeli, Korea Vabariigi, Küprose, Leedu, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Läti, Malta, Norra, Poola, Portugali, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Singapuri, Soome, Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Valgevene vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele a (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

²⁶⁶ Vt nt Austraalia (üks osariik), Bosnia ja Hertsegoviina, Norra, Rootsi ja Saksamaa (mõned liidumaad) vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimustele a ja b (*ibid.*).

²⁶⁷ Saksamaa (mõned liidumaad) ja Valgevene vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele a (*ibid.*).

²⁶⁸ Austraalia (üks osariik), Malta, Saksamaa (mõned liidumaad), Singapuri ja Tšehhi Vabariigi vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimustele a ja b (*ibid.*).

²⁶⁹ Iisraeli vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele a (*ibid.*).

²⁷⁰ Saksamaa (mõned liidumaad) vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

²⁷¹ *Ibid.*

²⁷² Lõuna-Aafrika Vabariigi vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele a (*ibid.*).

²⁷³ Korea Vabariigi vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele a (*ibid.*).

²⁷⁴ Venezuela vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele a (*ibid.*) (milles märgitakse, et Venezuela kasutab Apache Open Meetings tarkvara, versioon 3.0.6).

²⁷⁵ Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele a (*ibid.*).

C1.2 Kommertsteenuseosutajate kasutamine

- 85 Need, kes soovivad tõendite kogumisel kasutada videolingtehnika, peaksid kontrollima, kas asjaomased asutused lubavad laialdaselt kättesaadavate kommertsteenuseosutajate kasutamist.
- 86 Kui tõendite kogumiseks kasutatakse kommertsteenuseosutajat, soovitatakse osalejatel ja ametiasutustel tagada asjakohaste turvameetmete rakendamine.

217. Kuna üha enam kasutatakse kergesti kättesaadavaid kiirsuhtluse tarkvararakendusi, mis võimaldavad audio- ja videoedastust reaalajas, on tekkinud küsimus, kas videolingi kaudu tõendite kogumiseks võib kasutada kommertsteenuseosutajat (nt Skype) ja kas see tagab ülekande korral piisava turvaseme.
218. Kuigi mõned vastanud riigid teatasid riigiprofiilis, et nad kasutavad videolingi abil tõendite kogumiseks selliseid kommertsteenuseosutajaid nagu Skype²⁷⁶ ja Skype for Business²⁷⁷ või Polycom RealPresence (mobiili- või lauaarvutirakendus)²⁷⁸, siis teised lubavad seda ainult erandkorras ja ainult päritoluriigi kohtu taotlusel.²⁷⁹ Paljud vastanud riigid ei luba seda mitte mingil juhul.²⁸⁰
219. Üks vastanud riik märkis, et tõendeid on võimalik koguda kommertsteenuseosutaja kaudu, kui kohtute turvaline võrk on võimeline vastu võtma IP-ühendusi (praegu on lubatud ainult sissetulevad ISDN-kõned), kuigi selle üle otsustab kohtunik igal üksikjuhul eraldi.²⁸¹
220. Vastanud riigid väljendasid seoses kommertsteenuseosutajate kasutamisega näiteks järgmisi kahtlusi: eelistatakse taotleva ja täitva asutuse vahel eraldi loodud turvalist ühendust;²⁸² kommertsteenuseosutaja võib salvestada videolingi sisu ja seda olukorda tuleks vältida;²⁸³ Skype ja teised kommertsteenuseosutajad ei ole integreeritud asjaomaste ametiasutuste

²⁷⁶ Austraalia (üks osariiki), Brasiilia, Iisraeli, Malta ja Mehhiko vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele c (*ibid.*).

²⁷⁷ Iisraeli ja Portugali vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimustele a ja c (*ibid.*). Portugali vastuses märgiti ka, et kui tõendeid võib koguda kommertsteenuseosutajate kaudu, soovitatakse kasutada Skype'i, kuna see on koostalitlusvõimeline Skype for Business'iga.

²⁷⁸ Singapuri vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele c (*ibid.*).

²⁷⁹ Poola ja Soome vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele c (*ibid.*).

²⁸⁰ Austraalia (kaks osariiki), Bosnia ja Hertsegoviina, Bulgaaria, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Horvaatia, Kreeka, Küprose, Läti, Norra, Rootsi, Saksamaa, Sloveenia, Šveitsi, Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Valgevene vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele c (*ibid.*).

²⁸¹ Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele c (*ibid.*). IP ja ISDNi (mõlemad on võrguliigid) kohta vt punkt C2.2.

²⁸² Poola vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele c (*ibid.*).

²⁸³ Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond) vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele c (*ibid.*).

videokonverentsitaristuga.²⁸⁴

²⁸⁴ Lāti vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele c (*ibid.*).

C2 Tehnilised miinimumstandardid

- 87 Mis tahes videolingsüsteemis tuleks tehnilisi standardeid käsitleda terviklikult, tagamaks et iga komponent toetab süsteemi tõhusat toimimist.
- 88 Videolingi ühenduse loomise peamiste viisidena soovitatakse ametiasutustel kaaluda videokonverentsi silla või hulkpunktkontrolleri (MCU) kasutamist kas süsteemi integreerituna või kolmanda isiku teenuse kaudu, et vähendada koostalitlusvõimega seotud probleeme, eelkõige siis, kui tuleb luua piiriülene ühendus.

- 221. Kuigi nagu igat liiki tehnoloogilise taristu puhul, on loomulikult tähtis, et komponendid vastaksid võimalikult rangele standardile, saab videolinki võimaldav tehnoloogia olla ainult nii tugev, nagu on selle nõrgim lüli. Seega tuleb iga komponendi puhul läheneda nõutava kvaliteedi ja standardite kindlaksmääramisele terviklikult.
- 222. Lähtepunktina tuleks märkida nelja peamist videolingi loomise viisi: „otse“ süsteemide vahel, videokonverentsi „silla“ kaudu või laiendades põhikohtusaali kaugasukohta või vastupidi, ühendades kaugpunkti põhikohtusaali süsteemiga. Igal neist on oma eelised, kuid kasutamine sõltub peamiselt iga asjaomase tegevuskoha süsteemidest ja suutlikkusest.
- 223. Esiteks, selleks et luua tõhus otsevideolink, peavad mõlemas asukohas kasutatavad seadmed olema koostalitlusvõimelised (nt võrgu tüüp ja kodeki protokollid).²⁸⁵ Selle tagamiseks peaksid kasutatavad seadmed vajaduse korral vastama valdkonnas tunnustatud standarditele, nimelt Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu Sidestandardisektori (ITU-T) soovitatud standarditele.²⁸⁶ Kakspunkt-otselingi eeliseks on see, et säilivad süsteemide funktsioonid ja kõik võimalused, näiteks mitme kaamera ja/või ekraani kasutamise võimalus.
- 224. Teiseks, kui seadmed ei ole koostalitlusvõimelised, tegevuskohad on ühendatud eri võrkude või ühildumatute protokollide abil või ühendada on vaja rohkem kui kaks tegevuskohta, võib osutuda vajalikuks kasutada sildamisteenust.²⁸⁷ Sõnastiku kohaselt on videokonverentsi sild (mida mõnikord nimetatakse lihtsalt sillaks ja tuntakse ka hulkpunktkontrolleri (MCU) või lüüsina) tark- ja riistvara kombinatsioon, mis loob virtuaalse koosolekuruumi ja toimib sillana, ühendades erinevad kohad ja tehes vajaduse korral teisendusi (nt muutes võrgusignaali, kodeki protokolle või audio/video lahutusvõimet).²⁸⁸ Silla võib lisada konkreetse saidi videolingi

²⁸⁵ Vt nt punktid C2.1 ja C2.2.

²⁸⁶ ITU-T standardid on välja antud „soovitustena“ ning nendega saab tutvuda loetelus „Soovitused seeriade kaupa“, mis on kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.itu.int/ITU-T/recommendations/index.aspx?> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

²⁸⁷ Projekt „Handshake“, „D2.1 Overall Test Report“, lk 18–19.

²⁸⁸ Tuleb märkida, et kui sillal on tõhus transkodeerimissuutlikkus, ühendatakse inimesed videokonverentsi silla kaudu „nii kiiresti ja sellise kvaliteediga, nagu nende süsteem seda võimaldab“ (selle tulemusena võib osalejate videopildi ja heli kvaliteet olla erinev). Kui tõhus transkodeerimissuutlikkus puudub, loob sild ühenduse vähima ühisnimetaja alusel (st aeglaseima ühenduse). Lisateabe saamiseks vt Polycom, White Paper, *An Introduction to the Basics of*

taristusse või seda võib pakkuda kolmas isik, kes võib pakkuda ka lisateenuseid, näiteks veebisaitidele helistamist ning ühenduse ja üldise kvaliteedi järelevalvet. Seega võivad mõned ametiasutused eelistada silla lisamist oma taristusse, et vältida võimalikke turvaprobleme seoses sellega, et sildamisteenust osutab kolmas isik. Olenemata sellest, kuidas seda tehakse, on kõige olulisem kaalutlus konfigureerida MCU sisetulevate ja väljaminevate kõnede nõuetekohaseks käsitlemiseks, kui turvatavad või -protokollid seda võimaldavad. Näiteks on soovitatav konfigureerida hulkpunktcontroller nii, et oleks võimalik helistada otse välismaisesse lõppseadmesse ja samamoodi välismaisest lõppseadmest sisse helistada.²⁸⁹ Nii välditakse olukorda, kus mõlema asutuse hulkpunktcontrollerid lubavad ainult sisetulevaid kõnesid, tekitades sisuliselt ummikseisu, milles kumbki hulkpunktcontroller ei suuda ühendust luua.²⁹⁰

225. Kaks viimast varianti toimivad sarnaselt ning kolmas variant on see, et kohtusaali videolingisüsteemi „laiendatakse“ kaugühenduse kaudu kaugasukohale ja selles kohas paigaldatud rakendus helistab põhikohtusaali sisseehitatud kodekisse. See aga tähendab, et kohtusaalil peab olema ühendus IP-võrguga ning ka internetiühendus, mis võib tekitada mõnele ametiasutusele turvaprobleme.
226. Seevastu neljas videolungi loomise võimalus on integreerida kaugasukoht põhikohtusaali videolingisüsteemi, kuid lihtsalt „täiendava“ sisendina, mis võimaldab ühenduse kaugasukohaga, hoides selle samas turvaliselt põhikohtusaali videolingisüsteemist eraldi.
227. Olenemata sellest, milliseid tehnoloogilisi lahendusi kasutatakse, soovitakse piisava kvaliteediga ühenduse tagamiseks järgmisi tehnilisi miinimumstandardeid, mis lõppkokkuvõttes hõlbustavad õiguskaitse kättesaadavust kaugosalejatele võrreldes nendega, kes osalevad silmast silma.

C2.1 Kodek

89 Kodekid peaksid vastama valdkonna asjakohastele standarditele, võimaldades vähemalt samaaegset audio- ja videoedastust.

228. Kodek, mille määratlus on esitatud sõnastikus, on videolingisüsteemi põhikomponent ja peaks ühilduma süsteemi muude komponentidega. Videolingisüsteemid koosnevad tavaliselt nii videokodekist kui ka audiokodekist, samuti andmetest või tekstikodekist.
229. Riigiprofiilide põhjal on ilmne, et kasutatakse väga erinevaid kodekeid.²⁹¹ Enamik vastanud riike

Video Conferencing, 2013, kättesaadav aadressil: <http://www.polycom.com/content/dam/polycom/common/documents/whitepapers/intro-video-conferencing-wp-engb.pdf> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

²⁸⁹ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 190), lk 24.

²⁹⁰ Projekti „Handshake“ raames tehtud katsed on ka näidanud, et kui videolinkikõne mõlemad lõppseadmed helistavad hulkpunktcontrollerist välja, võivad tekkida sellised probleemid nagu kontuur või ühenduse katkemine. Vt projekt „Handshake“ (*ibid.*), lk 17–18.

²⁹¹ Vt vastuste kokkuvõte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4), III osa küsimus b.

märkis, et nende ametiasutused kasutavad kas Cisco kodekeid (sh Cisco Tandbergi kodekid) või Polycomi kodekeid.²⁹² Muid kasutusel olevaid kodekeid, millest vastanud riigid on teatanud, toodavad näiteks Aethra,²⁹³ Avaya,²⁹⁴ AVer,²⁹⁵ Google,²⁹⁶ Huawei,²⁹⁷ LifeSize,²⁹⁸ Openmeetings,²⁹⁹ Sony³⁰⁰ ja Vido.³⁰¹

230. Olenemata sellest, milline tootja valitakse, peaksid kasutatavad kodekid vastama ITU-T standarditele või nendega samaväärsetele standarditele. ITU-T videokodekite standardid on esitatud soovitusel H.261, H.263, H.264 ja H.265.³⁰² ITU-T audiokodekite standardid on esitatud soovitusel G.711, G.719, G.722, G.722.1, G.723.1, G.728 ja G.729.³⁰³ Vastanud riikides kasutatakse ka järgmisi audiokodekeid: AAC-LD,³⁰⁴ SPEEX,³⁰⁵ HWA-LD,³⁰⁶ Siren³⁰⁷ ja ASAO.³⁰⁸ Andmekodeki standardit (nt pildiallkirja või teksti edastamiseks videolingu teel) käsitleb soovitus T.120.³⁰⁹

²⁹² Cisco (ja/või Cisco Tandbergi) kodekite kohta vt Austraalia (üks osariik), Bosnia ja Hertsegoviina, Bulgaaria, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Läti, Norra, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa (mõned kohad) ja Valgevene (teatavad kohtud) vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12). Polycomi kodekite kohta vt Austraalia (üks osariik), Eesti, Malta, Saksamaa (mõned kohad), Singapuri, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

²⁹³ Küprose ja Rumeenia vastused (vt II lisa) riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

²⁹⁴ Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond) vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

²⁹⁵ Bulgaaria vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

²⁹⁶ Venezuela vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

²⁹⁷ Leedu vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

²⁹⁸ Saksamaa (mõned kohad) ja Valgevene (teatavad kohtud) vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

²⁹⁹ Venezuela vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

³⁰⁰ Horvaatia ja Saksamaa vastused (mõned kohad) riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

³⁰¹ Korea Vabariigi vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

³⁰² Vt loetelu „Soovitused seeriade kaupa“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 286), H-seeria.

³⁰³ *Ibid.*, G-seeria.

³⁰⁴ Bosnia ja Hertsegoviina, Leedu, Rootsi ja Rumeenia vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

³⁰⁵ Korea Vabariigi vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

³⁰⁶ Leedu vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

³⁰⁷ Singapuri vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

³⁰⁸ Venezuela vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*) (seda konkreetset kodekit tuntakse ka nimetuse „Nellymoser“ all).

³⁰⁹ Vt loetelu „Soovitused seeriade kaupa“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 286), T-seeria.

C2.2 Võrgud

- 90** Soovitatakse kasutada IP-võrku ja reserveerida ISDN (kui see on olemas) ³¹⁰ kasutamiseks tagavaralahendusena või hädaolukorras.
- 91** Ametiasutustel soovitatakse võimaluse korral varustada võrk hulkpunkti suutlikkusega.

231. Videolingiülekanneteks kõige sagedamini kasutatavad võrgud on integraalteenuste digitaalvõrk (ISDN) ja internetiprotokoll (IP).³¹¹ ISDN, mis oli algselt aktsepteeritud videolingi vahend, pakub digitaalset sidet telefoniliini kaudu. IP, mis kasutab edastamiseks internetti, on muutunud peamiseks videokonverentside võrguks, kuna see pakub tavaliselt suuremat ribalaiust, mis võimaldab paremat video- ja audiokvaliteeti.³¹²
232. Riigiprofiilides märkis enamik vastanud riike, et videolingi võimaldamiseks kasutatakse nii IP- kui ka ISDN-ühendusi.³¹³ Mõned vastanud riigid teatasid, et nad kasutavad üksnes IP-võrku.³¹⁴
233. ISDNi puhul puudub ühtne ülemaailmne standard ja seetõttu on olemas erinevad tehnoloogialahendused. Siiski teisendavad ISDNi kasutavad videokonverentsisüsteemid automaatselt ühtsesse standardisse, mis on kehtestatud ITU-T soovitus H.320, mis on üldine soovitus ISDNi kaudu video- ja audioülekannete tegemiseks.³¹⁵ Seevastu IP puhul ei ole teisendamine vajalik, kuna standard on internetiside kaudu ülemaailmselt järjepidev. ITU-T on sellega seoses esitanud soovitus H.323, mis on paljudes vastanud riikides kohaldatav standard.³¹⁶ Alternatiivne IP-standard on seansialustusprotokoll (SIP), mida kasutatakse ka paljudes vastanud riikides.³¹⁷

³¹⁰ Lähiaastatel kaotatakse ISDN järk-järgult suures osas Euroopast. Mõned ELi liikmesriigid on ISDNilt IP-põhistele võrkudele ülemineku juba lõpule viinud ning teised peaksid ülemineku lõpule viima hiljemalt 2025. aastaks. Vt Euroopa Postside- ja Telekommunikatsiooniadministratsioonide Konverentsi (CEPT) Elektroonilise Side Komitee (ECC), *ECC Report 265: Migration from PSTN/ISDN to IP-based networks and regulatory aspects*, 2017, kättesaadav järgmisel aadressil:

< <https://www.ecodocdb.dk/download/754b9fdf-e4c5/ECCRep265.pdf> > (viimati vaadatud 4. märtsil 2020).

³¹¹ Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 6–7. Vt ka sõnastik.

³¹² Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 190), lk 18.

³¹³ Austraalia (mõned osariigid teatasid, et neil on ainult ISDN või IP), Brasiilia, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Horvaatia, Korea Vabariigi (kus teenuseosutajaga ühendamiseks kasutatakse asümmeetrilist digitaalset abonendiliini (ADSL)), Küpros, Leedu, Läti, Norra, Poola, Portugali, Prantsusmaa (üleminek ISDNilt IP-le, 75% on juba lõpule viidud), Rootsi, Saksamaa, Singapuri, Sloveenia ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

³¹⁴ Bosnia ja Hertsegoviina, Bulgaaria, Eesti, Iisraeli, Malta, Soome, Tšehhi Vabariigi (kasutab testimiseks ISDNi), Ungari, Valgevene ja Venezuela vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

³¹⁵ Vt loetelu „Soovitused seeriaste kaupa“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 286), H-seeria.

³¹⁶ Bosnia ja Hertsegoviina, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Iisraeli, Küprose, Malta, Portugali, Prantsusmaa, Saksamaa (mõned kohad), Singapuri, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariigi ja Ungari vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

³¹⁷ Bosnia ja Hertsegoviina, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Iisraeli, Malta, Portugali (pooleli), Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa (mõned kohad), Soome ja Tšehhi Vabariigi vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

234. Projekti „Handshake“ tulemused toovad esile mitu muud võrgustiku parameetritega seotud olulist aspekti. Esiteks tuleks ideaaljuhul integreerida videokonverentsisüsteemiga turvatarkvara, nn lüüsivaht, et hallata võrku (sealhulgas prefikseerimine ja valimine) ja selle suhtlust tulemüüri.³¹⁸ Teiseks, kui seadmed ei ole koostalitlusvõimelised või on ühendatud erinevate võrkudega (st ISDN ja IP vahelised ühendused), võib olla vaja kasutada videokonverentsi sildumisteenust (nagu on selgitatud eespool punktis 224).³¹⁹ Kolmandaks võib selline sild olla vajalik ka selleks, et koordineerida kolme või enam diskreetset lõppseadet hõlmava videolingu kasutamist või hallata mitut videolinki samaaegselt.³²⁰ Enamik vastanud riike märkis riigiprofiilides, et nende asutuste süsteemides on võimalik hulkpunktühendus.³²¹

C2.3 Ribalaius

92 Ametiasutustel soovitatakse tagada oma võrgule suurim võimalik ribalaius.

93 Sõltuvalt võrgust on soovitatav ribalaius praegu vähemalt 1,5–2 megabitti sekundis IP-võrkude puhul (või vähemalt 384 kilobitti sekundis ISDN-võrkude puhul).

235. Piisava ribalaiuse pakkumine on nii üks kõige olulisem kui ka potentsiaalselt üks kõige kallimaid videolingu teenuse komponente. Kodekid võivad anda nõuetekohase pildi- ja helikvaliteedi ainult piisava ribalaiusega. Videolingu süsteemid tuleks kavandada seda silmas pidades ja tagades võimalikult suure ribalaiuse, isegi kui hiljem praktikas võib võrgu või internetiühenduse ribalaius seda piirata.³²² Ka suurima ribalaiusega süsteemide puhul tuleks meele pidada võrguühenduse töökindlust ja toimivust, kuna igasugune katkestus või ebajärjekindlus võib pärssida süsteemi võimet pakkuda parimat võimalikku teenust. Näiteks projekti „Handshake“ käigus tehtud katsed kinnitasid, et ISDN-ühenduse ribalaius on palju väiksem (st aeglasema edastuskiirusega, tavaliselt umbes 384 kilobitti sekundis) kui IP-võrguühendusel (st tavaliselt vähemalt 1,5 megabitti sekundis),³²³ mistõttu peaksid sellised süsteemid jääma sekundaarseks või varulahenduseks.
236. Enamik videokonverentsiseadmeid võimaldab praegu kõrglahutusega edastust (tavaliselt 720–

³¹⁸ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 190), lk 25.

³¹⁹ *Ibid.* Vt ka Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastus (kasutab turvalist võrku koos „sildamislingiga“) riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

³²⁰ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 190), lk 17. Vt nt Läti, Norra, Portugali ja Rootsi vastused riigiprofiili küsimustiku (*ibid.*) III osa küsimusele b, milles viidatakse konkreetselt hulkpunktcontrollerile.

³²¹ Austraalia (kaks osariiki), Bosnia ja Hertsegoviina, Brasiilia (enamikel juhtudel), Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Iisraeli, Korea Vabariigi (kuni 100 osalejat), Leedu (kuni 46 osalejat), Läti, Malta, Norra, Prantsusmaa (justiitsministeeriumi sildamisteenuse kaudu), Poola (mitte kõik kohtud), Portugali, Rootsi (kuni 5 osalejat seadme kohta või rohkem hulkpunktcontrolleri kaudu), Rumeenia, Saksamaa (mõned kohad), Singapuri, Sloveenia (kuni 20 osalejat), Soome, Tšehhi Vabariigi, Ungari, Valgevene ja Venezuela vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

³²² Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 121. Austraalia föderaal kohus (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 2.

³²³ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 190), lk 19.

1080 lahutusvõimerida) ning sellise edastuse ribalaiuse vajadus ühe kakspunktkõne puhul on minimaalselt 1,2–1,5 megabitti sekundis.³²⁴ Nagu Gruen ja Williams märgivad, on hulkpunktkõnede puhul vaja suuremat ribalaiust, mille puhul ribalaius sisuliselt korrutatakse vähemalt vajalike punktide arvuga (nt 5 megabitti sekundis neljapunktilise ühenduse puhul).³²⁵ Projekti „Handshake“ järel dustes soovitati samuti, et mis tahes videolingisüsteemi ribalaius peaks seega olema piisavalt suur, et toetada tipp tundidel samaaegselt pakutavate seansside maksimaalset arvu.³²⁶ Tuleb märkida, et neid probleeme saab osaliselt leevendada videokonverentsi silla kasutamisega (nagu on kirjeldatud eespool punktis 224), kuigi silla enda ribalaius peab olema piisav.

237. Vastanud riigid teatasid riigiprofiilides erinevatest võimalikest ribalaiustest ja edastuskiirustest, isegi kahe peamise võrguühenduse liigi puhul.³²⁷ Paljud vastanud riigid teatasid maksimaalsest võimsusest 2 megabitti sekundis või rohkem,³²⁸ kusjuures suurim teatatud ribalaius on 8 megabitti sekundis (IP-ühenduse puhul).³²⁹ Nagu eespool märgitud, on peamine tegur kasutatava võrgu liik, kuna IP-võrguühendused võimaldavad tavaliselt oluliselt suuremat ribalaiust.

C2.4 Krüpteerimine

- 94 Soovitatakse kasutada signaalide krüpteerimist vastavalt valdkonna standardile, kusjuures ametiasutused kinnitavad, et seda kasutatakse laialdaselt.
- 95 Krüpteerimise kasutamisel tuleks selle väärtuseks määrata „automaatne“ või „parim võimalik“, et viia miinimumini muud liiki krüpteerimisega ühilduvuse probleemid.

238. Kuigi tavaliselt võib see olla olulisem kriminaalasjades, tuleks ka tsiviil- ja kaubandusajades piiriüleseid videoülekandeid samamoodi kaitsta kolmandate isikute poolse ebaseadusliku pealtkuulamise eest, kasutades selleks vahendeid, mis on proportsionaalsed asja tundlikkusega.³³⁰ Tulemüüri ja/või ISDN-võrgu kasutamine võib vähendada ülekandele ebaseadusliku juurdepääsu ohtu, kuigi juba mõnda aega on ISDN-võrgule eelistatud IP-

³²⁴ Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 8–9. Vt ka Bulgaaria, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Läti, Malta, Norra, Poola, Portugali, Prantsusmaa, Saksamaa, Sloveenia ja Ungari vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12), milles on märgitud, et neil kõigil on kas kõrglahutusvõime (HD) või *mõlemad*, st nii kõrg- kui ka standardlahutusvõime (HD/SD). Vt ka Horvaatia ja Valgevene vastused, milles teatati vastuseks riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b, et neil on ainult standardlahutusvõime (*ibid.*).

³²⁵ Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 9.

³²⁶ IP-ühenduste puhul soovitati projektis ka täiendavat puhvrit tagatud prioriteetse ribalaiuse piires (st minimaalne ribalaius pluss 20%). Vt projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 323).

³²⁷ Vt üldiselt vastuste kokkuvõtte (viidatud eespool joonealuses märkuses 4), III osa küsimus b.

³²⁸ Vt nt Bosnia ja Hertsegoviina, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Leedu, Malta, Poola, Portugali, Prantsusmaa, Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Valgevene vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

³²⁹ Leedu vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (*ibid.*).

³³⁰ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 15), lk 19.

ühendusi.³³¹

239. Projektis „Handshake“ jõuti järeldusele, et olenemata sellest, millist võrku kasutatakse, on tungivalt soovitatav kasutada loata juurdepääsu minimeerimiseks täiendavaid vahendeid, näiteks edastatavate tegelike signaalide krüpteerimist.³³² Enamik vastanud riike teatas riigiprofiilides, et nad kasutavad mingis vormis täiendavaid turvameetmeid või krüpteerimist.³³³ Kõige levinum krüpteerimisviis, mida vastanud riigid kasutasid, oli AES (täiustatud krüpteerimisstandard),³³⁴ mida kasutatavad ligikaudu pooled vastanud riikidest.³³⁵ Muud krüpteerimismeetodid sõltuvad kasutatavast võrgust ja süsteemist, kuid on üldiselt kooskõlas soovitusel H.235 esitatud ITU-T standardiga.³³⁶
240. Selleks et viia erinevate krüpteerimismeetodite kasutamisest tulenevad ühilduvuse probleemid miinimumini, on soovitatav valida seadmel krüpteerimisseade „automaatne“ või „parim võimalik“.³³⁷ Sõltuvalt kasutatavatest võrkudest võib taotleval ja täitval asutusel olla isegi vajalik kokku leppida konkreetsetes krüpteerimismeetodis (nt IP-võrgu puhul).

C2.5 Audio (mikrofonid ja kõlarid)

- 96 Ametiasutustel soovitatakse paigaldada täiendav audiosüsteem, et parandada olemasolevate videolingiseadmete helikvaliteeti.
- 97 Soovitatav on varustada ruum, kus toimub ärakuulamine, piisava arvu mikrofonide ja kõlaritega, et neid jätkuks kõikidele osalejatele.

241. Ruumis, kus toimub ärakuulamine, peaks üldiselt olema videolingiseadmetega ühendatud audiosüsteem, sealhulgas võimalus reguleerida helitugevust ja piisav arv kõlareid heli selgeks edastamiseks kogu ruumis (st ei tohiks jääda lootma ainult tavaliselt videokuvaril olevatele kõlaritele).³³⁸ Võimaluse korral peaks iga kõneleva osaleja juures olema mikrofon, kuid see peab

³³¹ Vt nt Reid, M., „Multimedia conferencing over ISDN and IP Networks using ITU-T H-series recommendations: architecture, control and coordination“, *Computer Networks*, kd 31, 1999, lk 234.

³³² Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 323).

³³³ St 22 vastanud riiki. Vt Bosnia ja Hertsegoviina, Bulgaaria, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Horvaatia, Iisraeli, Korea Vabariigi, Küprose, Leedu, Läti, Malta, Norra, Portugali, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa (mõned kohad), Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Valgevene vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

³³⁴ Vt nt United States National Institute of Standards and Technology (NIST), „Announcing the Advanced Encryption Standard (AES)“, *Federal Information Processing Standards Publication*, kd 197, 2001.

³³⁵ Bosnia ja Hertsegoviina, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond), Korea Vabariigi, Leedu, Norra, Portugali, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa (mõned kohad), Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariigi ja Valgevene vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

³³⁶ Vt loetelu „Soovitused seeriade kaupa“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 286), H-seeria. Vt nt Leedu (H.235), Portugali (H.235) ja Rumeenia (H.233, H.234, H.235) vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

³³⁷ Projekt „Handshake“ (viidatud joonealuses märkuses 204).

³³⁸ Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 12.

olema paigutatud nii, et see võimalikult vähe tõmbaks tähelepanu kõrvale või takistaks.³³⁹

242. Nagu ühes konventsiooni osalisriigis läbi viidud põhjaliku uuringu käigus kindlaks tehti, tuleb sobiva audiosüsteemi valimisel arvesse võtta viit põhiaspekti: arusaadavus, tooni looduslikkus, võimendus (ilma kajata), allika lokaliseerimine ja akustiline mugavus.³⁴⁰

C2.6 Video (kaamerad ja ekraanid)

- 98 Võimaluse korral peaksid kaamerad olema varustatud panoraamimis-, kallutus- ja suumimisfunktsiooniga.
- 99 Soovitavalt peaksid kaamerad ja ekraanid olema võimelised edastama kõrglahutusega videot (720p) lahutusvõimega vähemalt 1280x720 pikslit.
- 100 Osalejatel ja ametiasutustel soovitatakse enne ärakuulamist kontrollida, kas on täidetud lisanõuded (nt kogu ruumi vaade, jaosekraani võimekus või dokumendikaamerad).

243. Nagu on märgitud eespool (punkt **B7.1**), soovitatakse seoses kaamerate töövõimega erinevaid vaateid, sealhulgas lähi- või lainurkvaateid, mis on võimaluse korral eelseadistatud.³⁴¹ Euroopa Liidu kogemus on näidanud, et võimaluse korral peaks kaameratel olema „panoraami“, „kallutuse“ ja „suumi“ funktsioon, pidades silmas vajadust säilitada proportsionaalne pilt ning samuti võimalust, et ärakuulamist juhtiv ametnik võib vajada rohkem võimalusi või vaateid kui teised osalejad.³⁴²
244. Nagu mõned märkuste esitajad on öelnud, peetakse eriti tähtsaks, et ärakuulamist juhtiv ametnik suudaks hinnata videolingimenetlustes osalejate käitumist ja nüansse,³⁴³ ning seetõttu peaksid nii kaamerad kui ka ekraanid olema võimalikult suure lahutusvõimega. Hiljutised katsed Euroopa Liidus on näidanud, et kõrglahutuse soovitavad parameetrid on lahutusvõime vähemalt 720p (1280x720 pikslit) ja kaadrisagedus 25–30 kaadrit sekundis.³⁴⁴ Vastavalt ITU-T soovitusel H.265 toetab suure tõhususega videokodeerimise jaoks kehtestatud uus standard lahutusvõimet kuni 8192x4320 pikslit (mis hõlmab nii 4K kui ka 8K lahutusvõimet),³⁴⁵ kuid videokonverentsisüsteemi võime kasutada sellist ultrakõrglahutust sõltub suurel määral

³³⁹ Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 118. Vt ka Ungari vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12), milles märgiti, et igas videolingi komplektis on kaks mikrofoni.

³⁴⁰ Austraalias läbi viidud uuringut käsitleva põhjaliku arutelu kohta vt Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 117.

³⁴¹ *Ibid.*, lk 58.

³⁴² Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 18–19. Vt ka Saksamaa vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (viidatud eespool joonealuses märkuses 12); Rowden, E. jt (viidatud eespool joonealuses märkuses 45), lk 120–121.

³⁴³ Vt nt Williams, R. A. (viidatud eespool joonealuses märkuses 1), lk 21.

³⁴⁴ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 323).

³⁴⁵ Vt loetelu „Soovitused seeriade kaupa“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 286), H-seeria.

olemasolevast ribalaiusest (vt ka punkt **C2.3**).³⁴⁶

245. Ekraani optimaalne suurus sõltub sellistest teguritest nagu ärakuulamise ruumi suurus ja see, kas tegemist on jaosekraani või täisekraaniga. Üldiselt on soovitatav, et pilt oleks lähedane elusuurusele, et isik oleks selgelt näha.³⁴⁷ Ekraanide minimaalne lahutusvõime peaks vastama laiekraan-XGA (WXGA) standardile.³⁴⁸
246. Olenevalt ärakuulamist juhtiva ametniku, poolte, küsitletava isiku või muude huvitatud isikute vajadustest võib ärakuulamisel olla vaja kasutada jaosekraane. Enamik vastanud riikidest teatas riigiprofiilides, et neil on jaos- või mitmikokraani suutlikkus, mis võimaldab kasutada ühe videolingiühenduse puhul mitut videokanalit.³⁴⁹ Kahe (või enama) pildi kuvamist hõlbustab ITU-T soovitusena H.239 kehtestatud standard.³⁵⁰
247. Paljud vastanud riigid märkisid riigiprofiilides, et kasutatav(ad) kaamera(d) peab (peavad) suutma salvestada vaateid kogu ruumist või kõigist osalejatest, eelkõige ärakuulamist juhtivast ametnikust ja videolingi kaudu osaleva(te)st isiku(te)st.³⁵¹ Üks vastanud riik teatas ka, et kaamerat ei tohi ärakuulamise ajal liigutada ja ekraanil tuleb pidevalt kuvada kellaaega.³⁵²
248. Nagu on märgitud punktis **B4.1**, võib mõnel juhul dokumentide või tõendite kuvamiseks olla vajalik dokumendikaamera või muu esitluse või ekraani jagamise võimalus. Sellistel juhtudel peaksid isikud, kes soovivad videolingimenetluse käigus neid funktsioone kasutada, tegema täitvale asutusele eelnevalt asjakohased järelepärimised.

³⁴⁶ Projekt „Handshake“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 190), lk 27.

³⁴⁷ Gruen, M. E. ja Williams, C. R. (viidatud eespool joonealuses märkuses 14), lk 12.

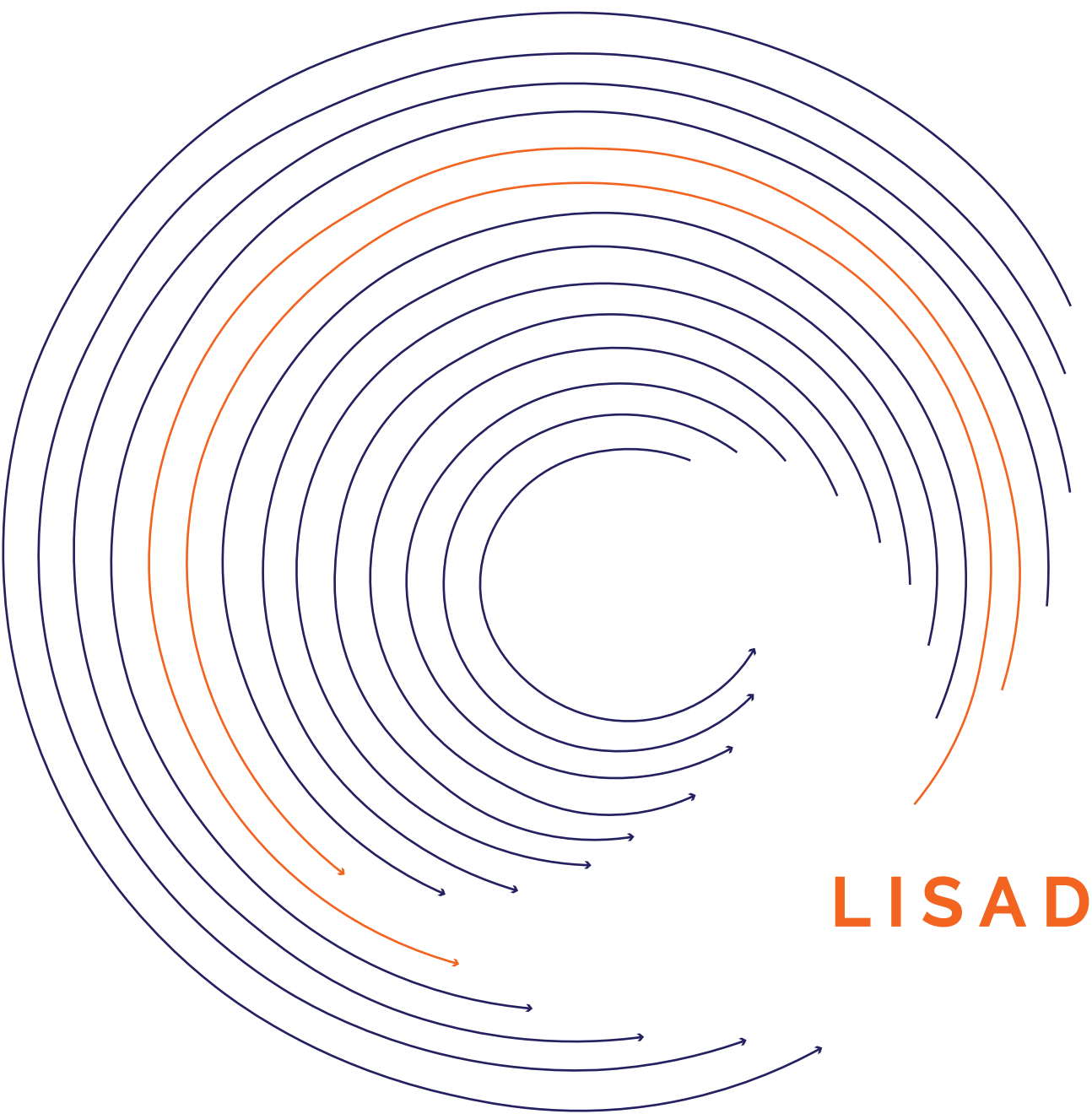
³⁴⁸ Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul (viidatud eespool joonealuses märkuses 16), lk 19.

³⁴⁹ Vt Austraalia (enamik osariike), Bosnia ja Hertsegoviina, Brasiilia (enamikel juhtudel), Bulgaaria, Eesti, Hiina (Hongkongi erihalduspiirkond) (üksnes ühes asukohas), Horvaatia, Iisraeli, Korea Vabariigi (kuni kaheksaks jagatud ekraan), Küprose, Leedu, Läti (kuni 16-ks jagatud ekraan), Malta, Norra (sõltuvalt seadmetest), Portugali, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa (mõned asukohad), Singapuri, Soome, Tšehhi Vabariigi, Ungari, Valgevene ja Venezuela vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele b (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

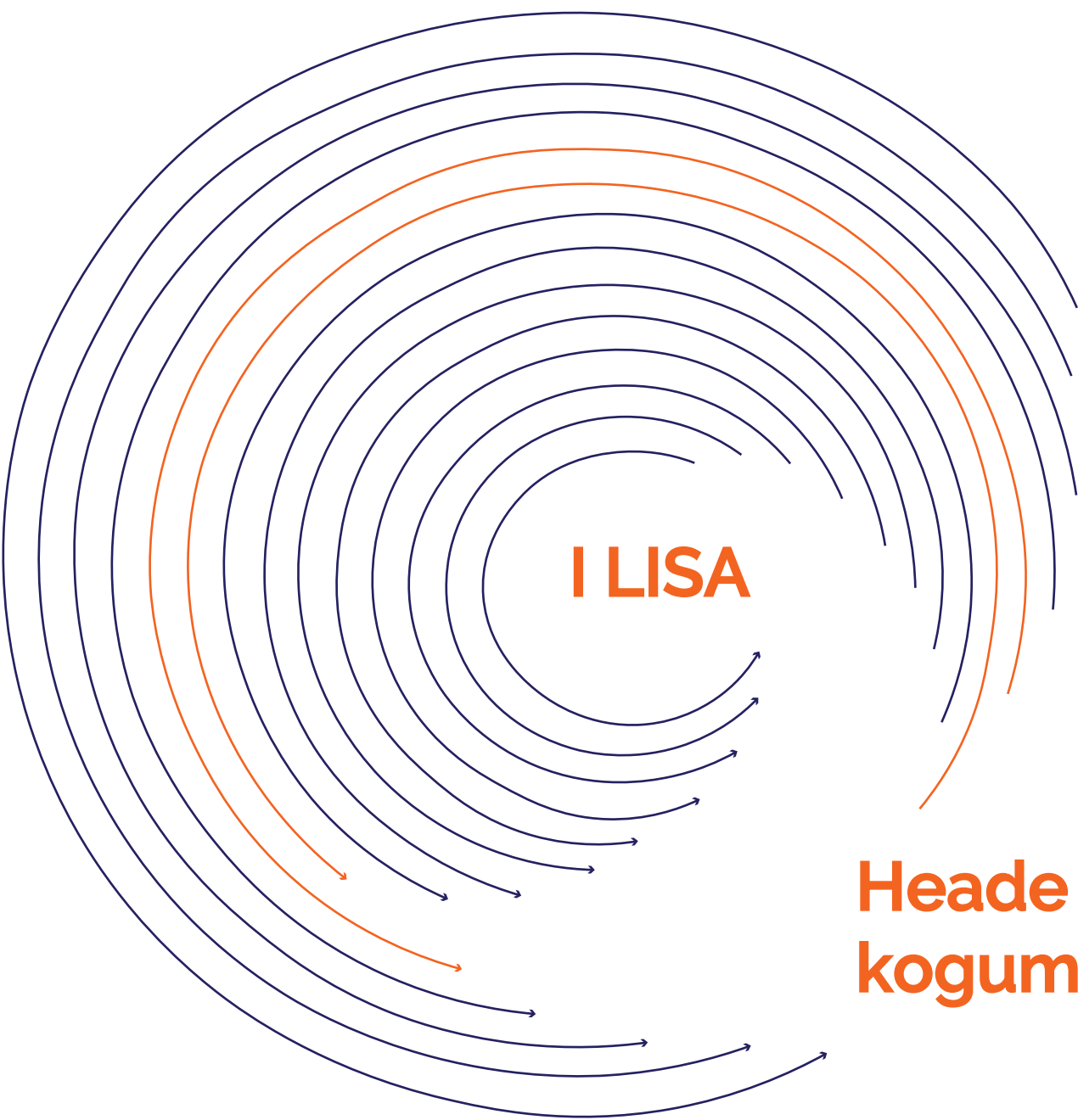
³⁵⁰ Vt loetelu „Soovitused seeriade kaupa“ (viidatud eespool joonealuses märkuses 286), H-seeria.

³⁵¹ Vt nt Austraalia, Portugali, Saksamaa, Soome, Ungari ja Ühendkuningriigi (Inglismaa ja Wales) vastused riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (viidatud eespool joonealuses märkuses 12).

³⁵² Vt Ungari vastus riigiprofiili küsimustiku III osa küsimusele e (*ibid.*).

LISAD

I LISA

**Heade tavade
kogumik**

A OSA VIDEOLINGI KASUTAMISE ALGATAMINE

A1 ESIALGSED KAALUTLUSED

A1.1 Õiguslikud alused

a. Videolingi kasutamine siseriikliku õiguse alusel

- 1 Artikli 27 kohaselt ei takista konventsioon siseriikliku õiguse kasutamist videolingi abil tõendite kogumiseks vähem piiravatel tingimustel.
- 2 Esiteks peaksid ametiasutused kontrollima, kas tõendite kogumine videolingi abil on menetluse toimumise koha siseriikliku õiguse kohaselt lubatud.
- 3 Teiseks peaksid ametiasutused kontrollima, kas tõendite kogumine videolingi abil ei ole vastuolus tõendite kogumise koha siseriikliku õigusega, sealhulgas mõne olemasoleva blokeeriva seadusega või kriminaalõigusnormidega.

b. Videolingi kasutamine muude õigusaktide alusel

- 4 Kuna konventsioon ei mõjuta teiste õigusaktide kohaldamist (artikkel 32), peaksid ametiasutused kontrollima, kas konkreetsel juhul võib olla esimuslik mõni muu kahe- või mitmepoolne leping.

c. Videolingi kasutamine tõendite kogumise konventsiooni alusel

- 5 Konventsiooni mõte ega sisu ei takista uute tehnoloogialahenduste kasutamist ning need võivad konventsiooni toimumisele kasuks tulla.
- 6 Konventsiooniosalised on endiselt eriarvamusel küsimuses, kas konventsioon on kohustuslik (st kas konventsiooni tuleb kohaldada alati, kui tõendeid kogutakse kas silmast silma või videolingi kaudu välismaal). Hoolimata erinevatest arvamustest on erikomisjon soovitanud konventsiooniosalistel pidada esimuslikuks konventsiooni, juhul kui tõendeid soovitakse koguda välismaal (esimese võimaluse põhimõte).
- 7 Konventsiooni või muude kohaldatavate lepingute kasutamine on üldiselt kooskõlas blokeeriva seaduse sätetega.

A1.2 Tõendite vahetu kogumine ja kaudne kogumine

- 8 Konventsiooniosalised on eriarvamusel küsimuses, kas tõendite vahetu kogumine on konventsiooni 1. peatüki kohaselt lubatud. Ametiasutused peaksid enne asjaomase õigusabitaotluse esitamist kontrollima, kas tõendite vahetu kogumine on tõendite asukohas lubatud.
- 9 Konventsiooni 2. peatüki kohaselt võib volitatud isik koguda tõendeid päritoluriigis või täitvas riigis vastavalt antud loas sätestatud tingimustele. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas täitev riik on teinud konventsiooni artikli 18 alusel reservatsiooni.
- 10 Konventsiooni 2. peatüki kohaselt võib konsul koguda täitvas riigis kaugasukohas asuvatelt tunnistajatelt/ekspertidelt videolingi kaudu tõendeid, kui on täidetud antud loas kindlaks määratud tingimused. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas see on asjaomases konventsiooni osalisriigis võimalik.
- 11 Olenemata sellest, kas tõendeid kogutakse vahetult või kaudselt, võivad pooled ja

esindajad viibida kohal videolingi abil.

A1.3 Tõendite kogumise õiguslikud piirangud

- 12 Tõendite kogumine videolingi abil piirdub tavaliselt tunnistaja/eksperdi küsitlemisega.
- 13 Videolingi abil tunnistaja küsitlemise suhtes kohaldatakse tavaliselt samu õiguslikke piiranguid nagu siis, kui tõendid hangitaks silmast silma. Ametiasutused peaksid tutvuma asjaomase konventsiooniosalise siseriikliku õigusega, et kontrollida, kas täiendavaid piiranguid on kehtestatud.
- 14 Ametiasutustel soovitatakse anda teavet oma siseriiklike õigusaktidega kehtestatud piirangute kohta, mis on seotud videolingi kasutamisega tõendite kogumiseks (nt esitades sellised sätted oma riigiprofiilis).

A2 VIDEOLINGI KASUTAMINE 1. PEATÜKI KOHASELT

A2.1 Õigusabitaotlused

- 15 Õigusabitaotlusi võib täita videolingi abil konventsiooni artikli 9 lõike 1 või artikli 9 lõike 2 kohaselt.
- 16 Artikli 9 lõikes 1 on sätestatud vaikemeetod või -menetlus tõendite kogumiseks näiteks tunnistajalt/eksperdilt, kes asub (kaug)asukohas täitva asutuse enda territooriumil.
- 17 Tõendite kogumine videolingi abil artikli 9 lõike 2 kohase erikorrana võib kaasa tuua kulusid, sealhulgas mõjutada võimalust taotleda kulude hüvitamist.

A2.2 Õigusabitaotluse sisu, vorm ja edastamine

- 18 Videolingi kasutamist võib taotleda kas õigusabitaotluses või järgneva mitteametliku suhtluse käigus. Siiski on soovitatav see õigusabitaotluses ära märkida. Samuti on soovitatav võtta enne õigusabitaotluse ametlikku esitamist ühendust täitva riigi keskasutusega, et kontrollida, kas videolinki on võimalik kasutada.
- 19 Ametiasutustel soovitatakse kasutada õigusabitaotluse näidisvormi ning võimaluse ja vajaduse korral kasutada õigusabitaotluse ja/või päringute kiiremaks edastamiseks elektroonilisi vahendeid.

A2.3 Õigusabitaotlusele vastamine

- 20 Keskasutus peaks viivitamata kinnitama õigusabitaotluse kättesaamist ja vastama taotleva asutuse ja/või huvitatud isikute päringutele (sh videolingi kasutamise kohta).

A2.4 Tunnistajate/eksperptide ja muude osalejate teavitamine või kohale kutsumine

- 21 Tunnistaja teavitamise või kohale kutsumise kord võib olla erinev sõltuvalt sellest, kas tõendeid kogutakse vahetult või kaudselt. 1. peatüki kohase menetluse puhul toimetab teate tunnistajale/eksperdile kätte või kutsub ta kohale tavaliselt täitev riik.
- 22 Kui taotletakse tõendite vahetut kogumist, on soovitatav, et taotlev asutus kontrolliks enne õigusabitaotluse esitamist, kas tunnistaja on valmis andma tunnistusi videolingi abil.

A2.5 Õigusabitaotluse täitmise juures viibimine ja selles osalemine

a. Poolte ja/või nende esindajate kohalolek (artikkel 7)

- 23 Poolte ja esindajate *videolingi kaudu* osalemiseks on vaja luba või konventsiooni artikli 9 lõike 2 kohast erikorda.
- 24 Taotlevad asutused peaksid õigusabitaotluses (näidisvormi punktides 13 ja 14) täpsustama, kas taotletakse poolte ja esindajate kohalviibimist videolingi kaudu ja kas on vaja risküsitlust.
- 25 Poolte ja nende esindajate aktiivne osalemine ärakuulamisel videolingi kaudu (st mitte lihtsalt kohalolek) määratakse kindlaks täitva riigi siseriikliku õigusega. Siseriiklik õigus võib võimaldada täitval kohtul kasutada juhtumipõhiselt oma kaalutusõigust.

b. Kohtutöötajate kohalolek (artikkel 8)

- 26 Tuleb kontrollida, kas täitev riik on teinud konventsiooni artiklis 8 ette nähtud avalduse.
- 27 Avalduse puudumisel võib kohtutöötajate kohalolek siiski olla täitva riigi siseriikliku õiguse või tavade kohaselt võimalik.
- 28 Täitvalt riigilt loa taotlemisel peaksid taotlevad asutused selgelt märkima, et kohtutöötajate kohalolek toimub videolingi kaudu, ning esitama videolिंगiseadmete asjakohase tehnilise kirjelduse.
- 29 Kohtutöötajate aktiivne osalemine ärakuulamisel videolingi kaudu (st mitte lihtsalt kohalolek) määratakse kindlaks täitva riigi siseriikliku õigusega. Siseriiklik õigus võib võimaldada täitval kohtul kasutada juhtumipõhiselt oma kaalutusõigust.

A2.6 Sunnivahendid ja sund

- 30 Erinevalt tavapärastest õigusabitaotlustest ei saa tunnistajat üldjuhul sundida andma tunnistusi konkreetselt videolingi kaudu.

A2.7 Vanne/kinnitus

- 31 Vannutamine või kinnituse võtmine võib sõltuda sellest, kas tõendeid kogutakse vahetult või kaudselt. Konventsiooni artikli 9 lõike 2 kohaselt võib taotleda konkreetses vormis vannet või kinnitust.
- 32 Ametiasutused peaksid kontrollima täitva riigi, taotleva riigi või mõlema siseriikliku õiguse asjakohaseid nõudeid, et tagada antud tunnistuste vastuvõetavus.

A2.8 Tunnistaja/eksperdi ja muude osalejate isiku tuvastamine

- 33 Tunnistaja/eksperdi isiku tuvastamine võib sõltuvalt jurisdiktsioonist erineda.
- 34 Kui tunnistaja/eksperdi isiku tuvastab taotlev riik, võidakse nõuda rangemaid protseduure, võttes arvesse videolingitehnika kasutamist menetluses ning taotleva asutuse ja tunnistaja vahelist vahemaad.

A2.9 Karistused

- 35 Tõendite kogumine videolungi abil on tavaliselt oma laadilt vabatahtlik, kuigi valeütluste andmise või kohtu suhtes lugupidamatuse väljendamise eest võidakse karistada.
- 36 Mõnikord võib mõlema (või mitme) jurisdiktsiooni karistuste kohaldamine põhjustada kohtualluvuste kattumise või kohtualluvuse lõnga.

A2.10 Õigused ja muud kaitsemeetmed

- 37 Tunnistaja/ekspert võib tugineda konventsiooni artiklis 11 sätestatud õigustele.
- 38 Kuna tõendite kogumine videolungi abil on paljudel juhtudel siiski vabatahtlik, ei ole tunnistaja/ekspert kohustatud andma tunnistusi videolungi teel ning ta võib sellest keelduda, ilma et tal oleks vaja tugineda mis tahes õigusele või kohustusele.

A2.11 Kulud

- 39 Videolungi kasutamine õigusabitaotluse täitmisel võib põhjustada kulusid vastavalt artikli 14 lõikele 2.
- 40 Enne õigusabitaotluse täitmisel videolungi kasutamise taotlemist tuleb kontrollida, kas taotlevas riigis või täitvas riigis võib tekkida kulusid ja kes need kulud kannab.

A3 VIDEOLINGI KASUTAMINE 2. PEATÜKI KOHASELT

A3.1 Konsulid ja volitatud isikud

- 41 Oluline on märkida, et konventsiooniosalised võivad artikli 33 kohase avalduse alusel täielikult või osaliselt loobuda 2. peatüki kohaldamisest. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas asjaomane konventsiooniosaline on sellise avalduse teinud.
- 42 Kõige tavalisem 2. peatüki kohane stsenaarium on see, kui päritoluriigis asuv volitatud isik kogub täitvas riigis tõendeid videolungi abil.
- 43 Kui see on praktiliselt võimalik, võivad pooled, nende esindajad ja/või päritoluriigi kohtutöötajad viibida videolungi abil juures, kui volitatud isik või konsul kogub tõendeid, ja/või osaleda tunnistaja küsitlemises. Selline kohalolek ja osalemine on lubatud, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus täitva riigi õigusega, ja selle suhtes kohaldatakse siiski tingimusi, mis määratakse kindlaks loa andmisel.

A3.2 Vajadus saada täitva riigi luba

- 44 Konventsiooni artikli 15 kohaselt *ei ole* luba vaja, kui konventsiooniosaline ei ole teinud avaldust. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas täitev riik on teinud kõnealuse artikli kohase avalduse.
- 45 Konventsiooni artiklite 16 ja 17 kohaselt *on* luba nõutav, välja arvatud juhul, kui konventsiooniosaline on teinud avalduse selle kohta, et tõendeid võib koguda ilma tema eelneva loata. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas täitev riik on teinud nende artiklite kohase avalduse.
- 46 Loataotluses tuleks täpsustada, et tõendeid kogutakse videolungi kaudu ning kas täitvalt riigilt on vaja konkreetset abi. Selleks võib kasutada näidisvormi.
- 47 Konsulid ja volitatud isikud peavad järgima tingimusi, mis täitev riik on loa andmisel

kindlaks määranud.

A3.3 Tunnistaja teavitamine

- 48 Lisaks konventsiooni artikli 21 punktides b ja c sätestatud nõuetele on oluline, et konsul või volitatud isik teataks tunnistajale, et tõendeid kogutakse videolingi abil.

A3.4 Poolte, nende esindajate ja/või kohtutöötajate kohalolek ja osalemine

- 49 Kui see ei ole vastuolus täitva riigi õigusega, peaks poolte, nende esindajate ja kohtutöötajate videolingi kaudu kohalolek ja aktiivne osalemine menetluses toimuma samade eeskirjade kohaselt nagu siis, kui tõendeid kogutakse silmast silma päritoluriigis.
- 50 Volitatud isikuks, kes küsitleb täitvas riigis asuvat isikut videolingi abil, võib määrata päritoluriigi kohtu töötaja ja ta võib ärakuulamise läbi viia kooskõlas päritoluriigi õigusega.

A3.5 Sunnivahendid ja sund

- 51 Tunnistaja/ekspert ei ole kohustatud tunnistusi andma, välja arvatud juhul, kui täitev riik on teinud artikli 18 kohase avalduse ja pädev asutus on rahuldanud taotluse anda abi tõendite kogumiseks sunni teel. Ametiasutused peaksid kontrollima, kas täitev riik on sellise avalduse teinud.
- 52 Isegi kui konventsiooniosalise ametiasutus sunnib tunnistajat tunnistusi andma, ei saa ta tingimata sundida tunnistajat tunnistuste andmiseks videolinki kasutama.

A3.6 Vanne/kinnitus

- 53 Konsulil või volitatud isikul on õigus päritoluriigi õiguse alusel isikut vannutada või võtta temalt kinnitus, kui see ei ole vastuolus täitva riigi õigusega ja täitva riigi antud loaga (artikli 21 punktid a ja d).
- 54 Sõltuvalt siseriiklikest või rahvusvahelistest õigusaktidest võib konsuli või volitatud isiku võetud vandel/kinnitusel olla täitvas riigis eksterritoriaalne mõju.

A3.7 Tunnistaja/eksperdi ja muude osalejate isiku tuvastamine

- 55 Konsul või volitatud isik vastutab tunnistaja/eksperdi isiku tuvastamise eest vastavalt päritoluriigi õigusele, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus kas täitva riigi õigusega või tema antud loas kindlaks määratud tingimustega.

A3.8 Karistused

- 56 Erinevate karistuste võimalik kattuv kohaldamine või kohtualluvuslüngad on reguleeritud siseriiklike ja/või rahvusvaheliste õigusaktidega ning mis tahes kohaldatavate kokkulepetega.

A3.9 Õigused ja muud kaitsemeetmed

- 57 Konventsiooni artiklis 21 on tunnistajatele ette nähtud mitu kaitsemeetet, sealhulgas tõendite kogumise viis, keel, milles taotlus tuleks tunnistajale esitada, ja teave, mida selline taotlus peaks sisaldama.

A3.10 Kulud

- 58 Videolungi kasutamine võib kaasa tuua lisakulusid. See, kas need kulud kannavad pooled, määratakse kindlaks päritoluriigi õigusega.

B OSA ÄRAKUULAMISE ETTEVALMISTAMINE JA LÄBIVIIMINE VIDEOLINGI ABIL

- 59 Ametiasutustel soovitatakse teha võimaluse korral üldine praktiline teave ja/või suunised üldsusele kättesaadavaks (eelistatavalt internetis), et aidata neid, kes valmistavad ette õigusabitaotluse esitamist või täitmist videolungi abil. Ametiasutustel palutakse võimaluse korral jagada sellist teavet alalise bürooga, et avaldada see Haagi konverentsi veebisaidil. Täpsema ja tundlikuma teabe võib teha asjaomastele isikutele kättesaadavaks taotluse alusel.
- 60 Kõik videolungi ettevalmistamises ja läbiviimises osalejad peavad tagama tõhusa teabevahetuse.

B1 Võimalikud praktilised takistused

- 61 Videolungi kasutamise taotlust ettevalmistav asutus peaks esitama asjaomasele asutusele päringu kinnituse saamiseks selle kohta, et puuduvad praktilised takistused ja piirangud videolungi kasutamise taotluse täitmisele (eelkõige vastavalt 2. peatükile).

B2 Kavandamine ja katsetamine

- 62 Videolungi abil ärakuulamise kavandamisel soovitatakse ametiasutustel võtta arvesse ajavõondite erinevusi ja väljaspool tavapärast tööaega tegutsemise tagajärgi, nagu võimalikud suuremad kulud ja tugipersonali piiratud kättesaadavus.
- 63 Samuti soovitatakse ametiasutustel seadmeid enne ärakuulamise läbiviimist katsetada ja neid korrapäraselt hooldada.

B3 Tehniline tugi ja koolitus

- 64 Ametiasutustel soovitatakse esitada vajalikud kontaktandmed, et tagada kõikidele videolungi kaudu toimuval ärakuulamisel osalejatele asjakohane tehniline tugi.
- 65 Kõik töötajad, kes võivad olla seotud videolinguiseadmete juhtimise või kasutamisega, peaksid läbima vähemalt põhikoolituse.

B4 Sobivate ruumide broneerimine

- 66 Ametiasutused peaksid kinnitama, kas seoses broneeritavate ruumidega on kehtestatud nõudeid või piiranguid, näiteks ruumi tüübi (nt kohtusaal, konverentsiruum) või asukoha suhtes (nt kohtuhoones, diplomaatilises või konsulaaresinduses, hotellis).
- 67 Ametiasutused peaksid kontrollima, kas ruum tuleb eelnevalt broneerida, ning neil soovitatakse broneerimisprotsessi hõlbustamiseks kasutada veebipõhiseid vahendeid.

B4.1 Dokumentide ja tõendite kasutamine

- 68 Kui kasutatakse dokumente või tõendeid, tuleks kokku leppida ja korraldada sobiv meetod nende ametlikuks jagamiseks ja esitamiseks enne ärakuulamist või selle ajal.

B4.2 Eraviisiline suhtlemine

- 69 Soovitav on kasutada täiendavat (konfidentsiaalset) suhtluskanalit või see võib osutuda vajalikuks, näiteks juhul, kui pool/tunnistaja ja tema esindaja osalevad eri asukohtadest.

B4.3 Erijuhud

- 70 Erijuhtudel võib osutuda vajalikuks kaasata täiendavaid osalejaid või rakendada täiendavaid turva-/kaitsemeetmeid, eelkõige haavatavate tunnistajate puhul.

B5 Suulise tõlke kasutamine

- 71 Võttes arvesse videolingi kasutamise keerukust, soovitatakse võimaluse korral kaasata ainult asjakohase kvalifikatsiooni ja kogemusega tõlke.
- 72 Osalejad peaksid siseriikliku õiguse nõudeid ja kohtu juhiseid silmas pidades otsustama, kas kasutada tuleks järel- või sünkroontõlget (seoses videolingiga soovitatakse üldiselt järeltõlget) ja kus tõlk asub (eelistatavalt tunnistajaga samas kohas).

B6 Salvestamine, aruandlus ja läbivaatamine

- 73 Osalejad peaksid kinnitama, kuidas menetlus salvestatakse, märkides, et kui see on võimalik ja lubatud, võib kirjalikule dokumendile eelistada videosalvestist. Ametiasutused peaksid tagama, et esitatud salvestiste või aruannete edasine käitlemine ja säilitamine on turvaline.
- 74 Tuleks korraldada salvestusseadmete olemasolu ja/või stenografi või kohtureporterit osalemine ärakuulamise.
- 75 Ametiasutused peaksid tagama, et videolingi kaudu toimuv otseülekanne on turvaline ja võimaluse korral krüpteeritud.
- 76 Osalejatel soovitatakse asjakohasel juhul teatada asjaomastele asutustele mis tahes praktilistest küsimustest või probleemidest. Samuti julgustatakse ametiasutusi küsima ennetavalt sellist tagasisidet, et veelgi parandada videolingiteenuste osutamist.

B7 Keskkond, asetus ja protokollid

- 77 Kõikides ärakuulamise käigus ühendatavates ruumides tuleks tagada optimaalsed

tingimused videolingi kasutamiseks, kaasa arvatud ruumi suurus, paigutus, juurdepääs, akustika ja valgustus.

- 78 Seadmed tuleks paigutada vastavalt silmast silma ärakuulamise asetusele, tagades piisava arvu kaameraid ja mikrofone, et iga osalejat oleks võimalik probleemideta ja katkestusteta näha ja kuulda.

B7.1 Kaamerate/heli juhtimine

- 79 Soovitatakse kasutada kasutajasõbralikku liidest, et ärakuulamist juhtival ametnikul oleks lihtne seadmeid kasutada.

B7.2 Rääkimist käsitlev protokoll

- 80 Selleks et vähendada katkestusi ühenduses esinevate võimalike viivituste tõttu, peaksid ametiasutused kaaluma ärakuulamise ajal osalejate jaoks rääkimist käsitleva protokollide kehtestamist, eriti suulise tõlke kasutamise korral.

B7.3 Protokoll side katkemise korral

- 81 Kõiki osalejaid tuleks teavitada korrast, kuidas ärakuulamist juhtivale ametnikule teatada ärakuulamise käigus tekkinud tehnilistest probleemidest, ning tehnilise abi töötajate, sealhulgas vajaduse korral kolmandast isikust sildamisteenuse pakkuja kontaktandmetest.

C OSA TEHNILISED JA TURVAASPEKTID

C1 Seadmete vastavus

- 82 Ametiasutustel soovitatakse kasutada parima võimaliku kvaliteediga seadmeid, et ärakuulamine oleks võimaluse piires sarnane silmast silma ärakuulamisega.
- 83 Korraldamise eest vastutavad töötajad peaksid olema teadlikud tehnoloogilistest võimalustest ja ruumidest, sealhulgas sellest, millised kohad on varustatud vajaliku tehnikaga.

C1.1 Litsentsitud tarkvara kasutamine

- 84 Litsentsitud tarkvara kasutamise peamine eelis on tehnilise toe kättesaadavus ning ametiasutuste praktika kinnitab sellise tarkvara eelistamist.

C1.2 Kommertsteenuseosutajate kasutamine

- 85 Need, kes soovivad tõendite kogumisel kasutada videolingi tehnoloogiat, peaksid kontrollima, kas asjaomased asutused lubavad laialdaselt kättesaadavate kommertsteenuseosutajate kasutamist.

- 86 Kui tõendite kogumiseks kasutatakse kommertsteenuseosutajat, soovitatakse osalejatel ja ametiasutustel tagada asjakohaste turvameetmete rakendamine.

C2 Tehnilised miinimumstandardid

- 87 Mis tahes videolingisüsteemis tuleks tehnilisi standardeid käsitleda terviklikult, tagamaks et iga komponent toetab süsteemi tõhusat toimimist.
- 88 Videolingi ühenduse loomise peamise viisidena soovitatakse ametiasutustel kaaluda videokonverentsi silla või hulkpunktkontrolleri (MCU) kasutamist kas süsteemi integreerituna või kolmanda isiku teenuse kaudu, et vähendada koostalitlusvõimega seotud probleeme, eelkõige siis, kui tuleb luua piiriülene ühendus.

C2.1 Kodek

- 89 Kodekid peaksid vastama valdkonna asjakohastele standarditele, võimaldades vähemalt samaaegset audio- ja videoedastust.

C2.2 Võrgud

- 90 Soovitatakse kasutada IP-võrku ja reserveerida ISDN (kui see on olemas) kasutamiseks tagavaralahendusena või hädaolukorras.
- 91 Ametiasutustel soovitatakse võimaluse korral varustada võrk hulkpunkti suutlikkusega.

C2.3 Ribalaius

- 92 Ametiasutustel soovitatakse tagada oma võrgule suurim võimalik ribalaius.
- 93 Sõltuvalt võrgust on soovitatav ribalaius praegu vähemalt 1,5–2 megabitti sekundis IP-võrkude puhul (või vähemalt 384 kilobitti sekundis ISDN-võrkude puhul).

C2.4 Krüpteerimine

- 94 Soovitatakse kasutada signaalide krüpteerimist vastavalt valdkonna standardile, kusjuures ametiasutused kinnitavad, et seda kasutatakse laialdaselt.
- 95 Krüpteerimise kasutamisel tuleks selle väärtuseks määrata „automaatne“ või „parim võimalik“, et viia miinimumini muud liiki krüpteerimisega ühilduvuse probleemid.

C2.5 Audio (mikrofonid ja kõlarid)

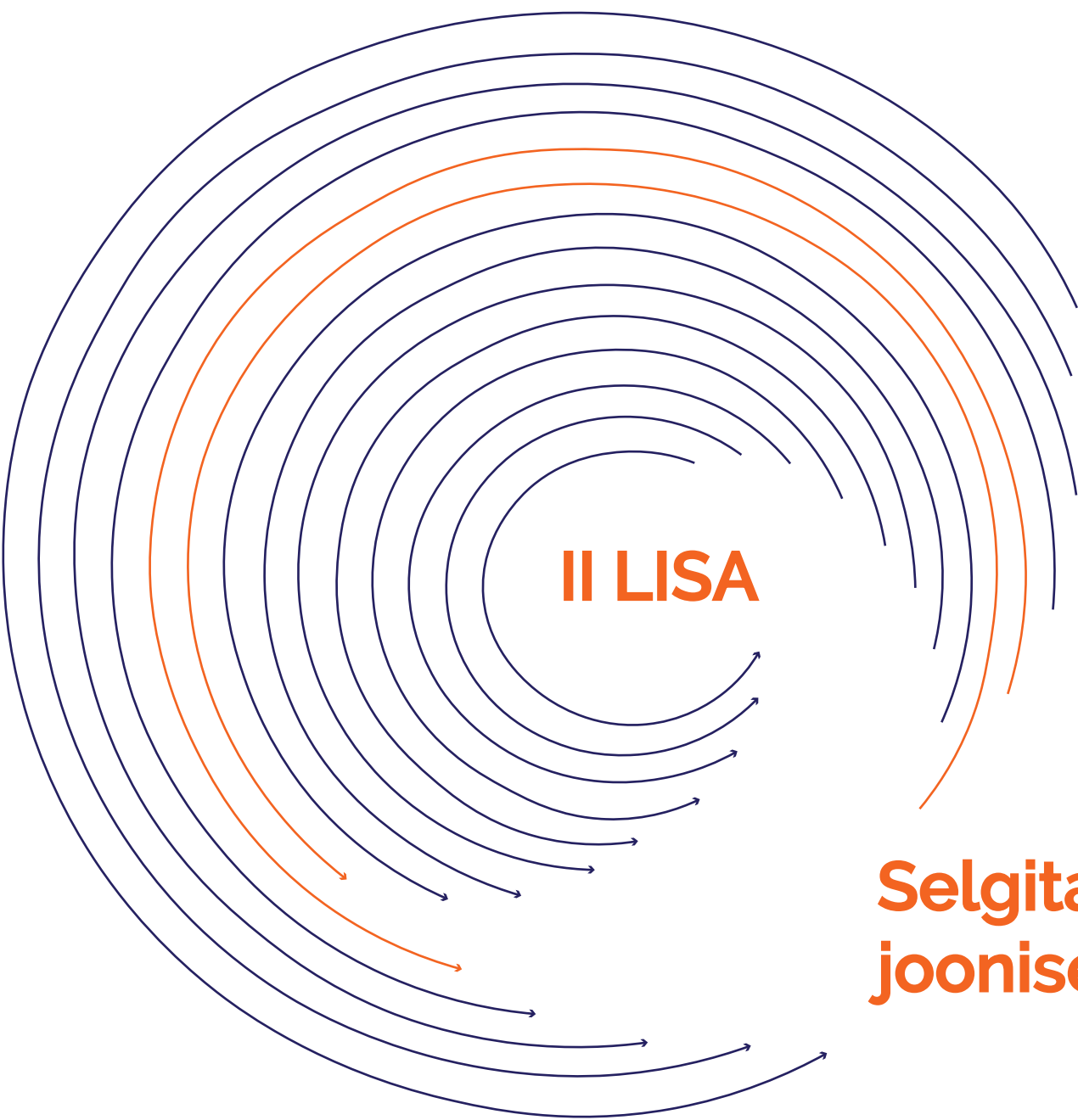
- 96 Ametiasutustel soovitatakse paigaldada täiendav audiosüsteem, et parandada olemasolevate videolingiseadmete helikvaliteeti.
- 97 Soovitatav on varustada ruum, kus toimub ärakuulamine, piisava arvu mikrofonide ja kõlaritega, et neid jätkuks kõikidele osalejatele.

C2.6 Video (kaamerad ja ekraanid)

- 98 Võimaluse korral peaksid kaamerad olema varustatud panoraamimis-, kallutus- ja

suumimisfunktsiooniga.

- 99 Soovitatavalt peaksid kaamerad ja ekraanid olema võimelised edastama kõrglahutusega videot (720p) lahutusvõimega vähemalt 1280x720 pikslit.
- 100 Osalejatel ja ametiasutustel soovitatakse enne ärakuulamist kontrollida, kas on täidetud lisanõuded (nt kogu ruumi vaade, jaosekraani võimekus või dokumendikaamerad).

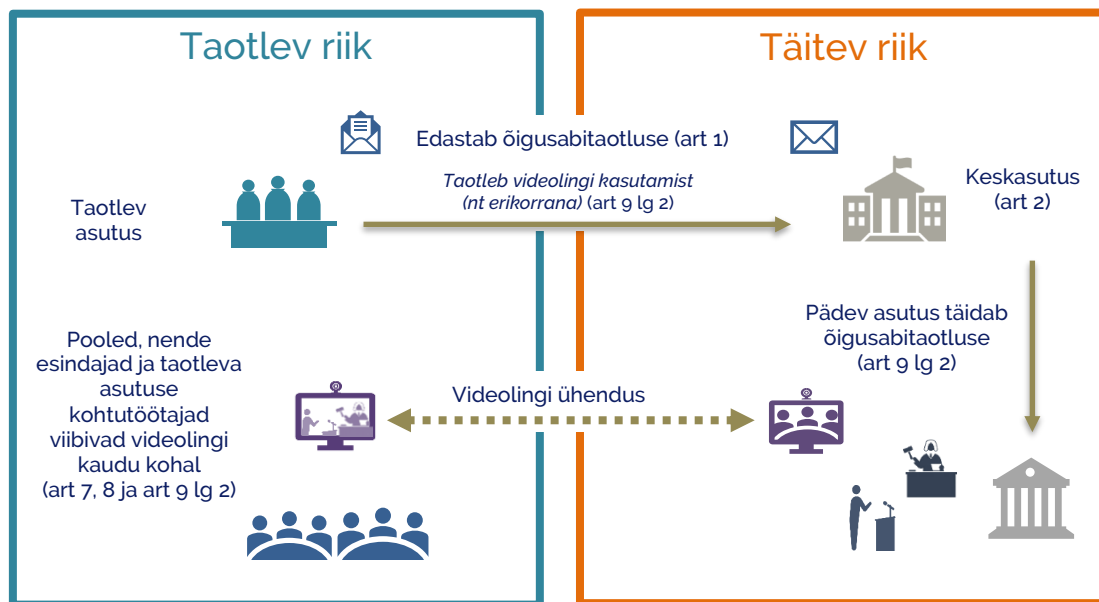

II LISA

**Selgitavad
joonised**

Videolungi kasutamine tõendite kogumise konventsiooni alusel
1. peatükk

Tõendite kaudne kogumine (videolungi võimalik kasutamine vastavalt artiklitele 7, 8 ja 9)

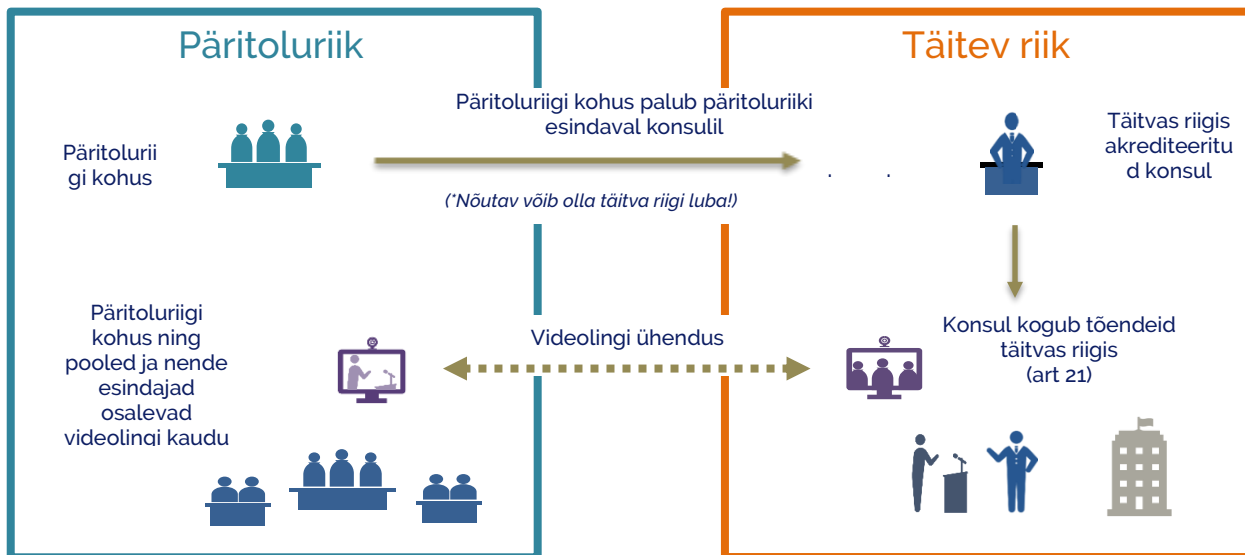

Tõendite vahetu kogumine (võimalik mõnes riigis vastavalt artikli 9 lõikele 2)

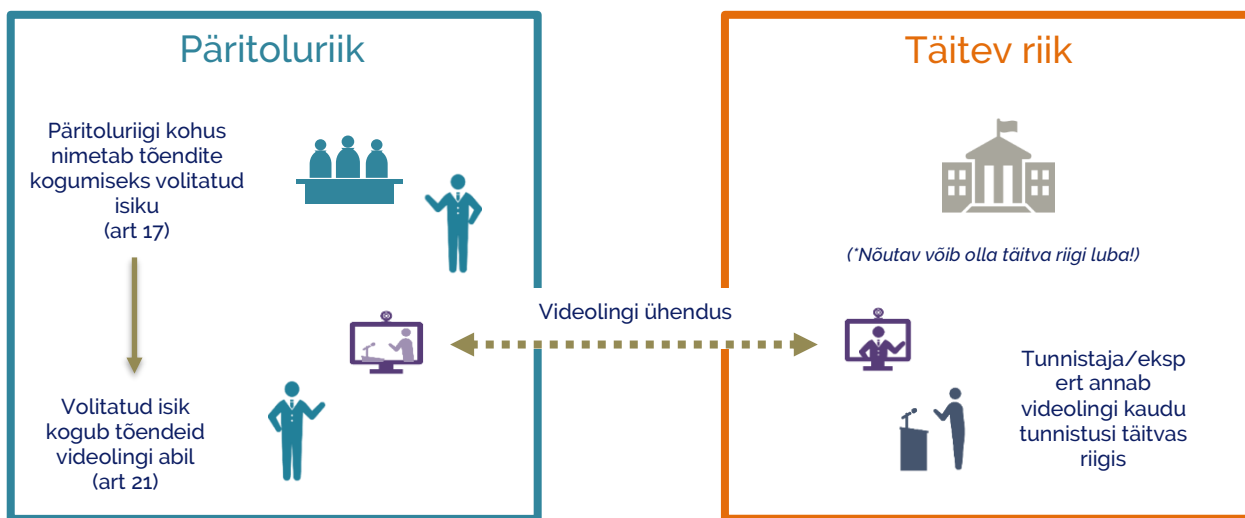

Videolingi kasutamine tõendite kogumise konventsiooni alusel 2. peatükk¹

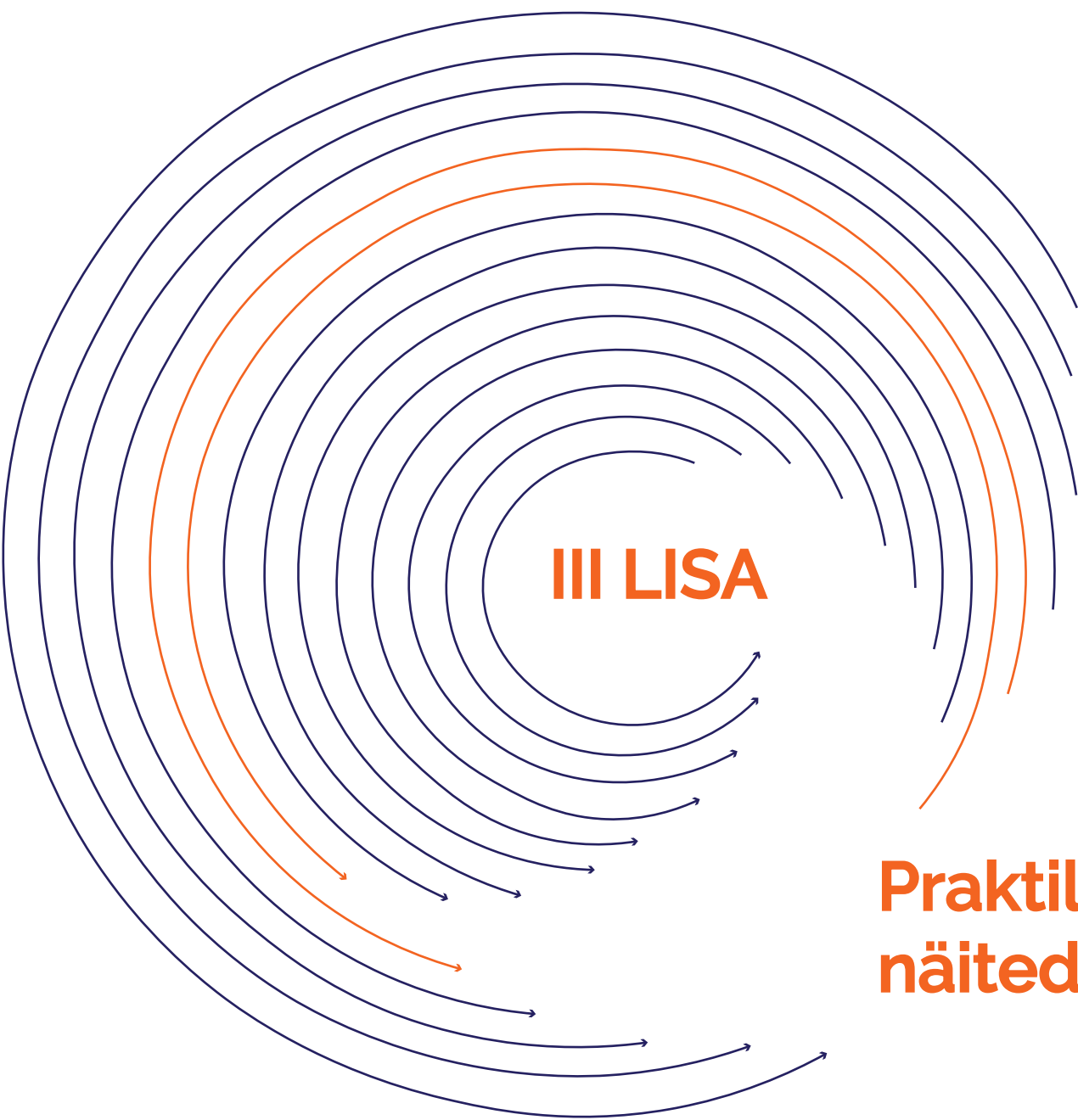
Tõendite vahetu kogumine konsuli poolt (artiklid 15, 16 ja 21)

Tõendite vahetu kogumine volitatud isiku poolt (artiklid 17 ja 21)

¹ Konventsiooni artikli 33 kohaselt võib konventsiooniosaline 2. peatüki kohaldamisest täielikult või osaliselt loobuda. Konkreetse konventsiooniosalise avalduste või reservatsioonidega tutvumiseks vt tõendite kogumise konventsiooni seisunditabeli veerg „Res/D/N/DC“.

III LISA

**Praktilised
näited**

I. Videolungi kasutamine tõendite kogumise konventsiooni 1. peatüki kohaselt

1. näide

- i) X riigi kohus menetleb tsiviilasja.
- ii) Y riigis elavalt tunnistajalt on vaja võtta ütlusi.
- iii) X riigi (taotlev riik) kohtu eesistuja väljastab õigusabitaotluse, milles palub Y riigi (täitev riik) (tõendite kogumise konventsiooni alusel määratud) keskasutusel võtta ütlusi Y riigi asjakohase pädeva asutuse kaudu.
- iv) X riigi taotlev asutus taotles õigusabitaotluses konventsiooni artikli 9 kohase erikorra järgimist, paludes, et poolte esindajatel lubataks esitada lisaküsimusi ja et ütlused transkribeeritaks sõnasõnalt. Y riigi täitev asutus peab täitma kõnealuse artikli 9 kohase taotluse, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus täitva riigi seadustega või kohtupraktikaga või seda takistavad muud asjaolud.
- v) Pärast õigusabitaotluse edastamist lepivad kohtuasja pooled kokku videolungi kasutamises, mis võimaldab neil jälgida X riigis Y riigi pädevale õigusasutusele antavaid tunnistusi. Seega võtab X riigi taotlev asutus ühendust Y riigi keskasutusega, kes kinnitab, et Y riigi õigusasutustel on vajalikud vahendid ja et tunnistaja küsitlemine videolungi abil on võimalik.
- vi) Seejärel täidab X riigi taotlev asutus näidisvormi lisavormi videolungi abil tõendite kogumiseks ja esitab selle Y riigi keskasutusele.
- vii) Y riigi keskasutus võtab õigusabitaotluse vastu ja edastab selle pädevale õigusasutusele, märkides, et õigusabitaotlus tuleks täita videolungi abil.
- viii) Pädev õigusasutus teeb kindlaks, kas Y riigis asuv tunnistaja on nõus tunnistusi andma, nii et taotlust on võimalik täita sunnivahendeid kasutamata.
- ix) Y riigi pädev õigusasutus täidab õigusabitaotluse, viies läbi tunnistaja küsitlemise vastavalt oma riigi seadustele, meetoditele ja menetlustele (sh näiteks vannutamise / kinnituse võtmise kord), kuid järgides X riigi taotleva asutuse poolt artikli 9 kohaselt esitatud erikorra rakendamise taotlust.
- x) Menetlus kantakse videolungi kaudu üle X riigis olevas kohtusaalis, kus asuvad pooled ja nende esindajad, kuna artikli 7 kohaselt on neil lubatud menetluses osaleda.
- xi) Kuigi Y riik ei ole teinud artikli 8 kohast avaldust taotleva asutuse kohtutöötajate kohaloleku kohta, on täitva riigi õigusnormide kohaselt nende kohalolek siiski lubatud. Seega viibib ka X riigi kohtunik ärakuulamisel videolungi kaudu.
- xii) Y riigi õiguse kohaselt ei ole kumbki X riigi eritaotlus keelatud ja seega need täidetakse võimaluste piires.
- xiii) Kõnealusel juhul on vaja suulist tõlget ja on kokku lepitud, et X riigi taotlev asutus korraldab oma riiklikus registris registreeritud kvalifitseeritud tõlgi olemasolu poolte, nende esindajate ja X riigi kohtutöötajate asukohas.
- xiv) Kuigi Y riigi õiguse kohaselt ei ole pooltel, nende esindajatel ja/või X riigi kohtutöötajatel lubatud artikli 9 kohase erikorrana läbi viidavas menetluses aktiivselt osaleda, on poolte esindajatel lubatud esitada lisaküsimusi, tingimusel et need esitatakse Y riigis ärakuulamist juhtiva kohtuniku kaudu, kasutades X riigis suulist tõlget.
- xv) Vastavalt artikli 9 kohasele taotlusele korraldatakse stenografi või kohtureporter kohalolek (sõltuvalt sellest, kes on selleks kõige sobivam) menetluse sõnasõnaliseks transkribeerimiseks. Koostatakse menetluse stenogramm, mis edastatakse seejärel koos artikli 13 kohaste täitmist tõendavate dokumentidega X riigi taotlevale asutusele.
- xvi) Üldjuhul täidab täitev asutus õigusabitaotluse kulusid hüvitamata, välja arvatud artikli 14 lõike 2 kohaselt ekspertidele ja/või tõlkidele makstavad tasud või erikorra rakendamisest tulenevad kulud. Käesoleval juhul ei ole vaja tõlgile makstud tasu Y riigile hüvitada, kuna tõlgi korraldas X riigi ametiasutus. X riigi õigusasutuse taotlus stenografi või kohtureporter kasutamiseks

stenogrammi koostamiseks erikorrana põhjustab tõenäoliselt lisakulusid, mis tuleb hüvitada. Kuna videolingu kasutamist ei taotletud artikli 9 alusel ja see oli lihtsalt mitteametlik taotlus Y riigi keskasutusele, ei pea videolingu kasutamisega seotud kulud tingimata hüvitama, sõltuvalt täitva riigi siseriiklikust õigusest ja menetlustest. On siiski võimalik, et Y riik võib leida, et mitteametlik videolingu kasutamise taotlus kuulub artikli 9 lõike 2 kohaldamisalasse, mistõttu tuleks kulud hüvitada.

2. näide

- i) X riigi kohus menetleb perekonnaasja.
- ii) Y riigis elavalt tunnistajalt on vaja võtta ütlusi.
- iii) Kohtuasja pooled lepivad kokku videolingu kasutamises, mis võimaldab neil jälgida X riigis Y riigi asjaomasele pädevale asutusele antavaid ütlusi.
- iv) X riigi (taotlev riik) kohtu eesistuja väljastab õigusabitaotluse, milles palub Y riigi (täitev riik) (tõendite kogumise konventsiooni alusel määratud) keskasutusel võtta ütlusi Y riigi asjakohase pädeva asutuse kaudu. Õigusabitaotluses palub X riigi (taotlev riik) taotlev asutus, et ütlused võetaks videolingu kaudu ja salvestataks artikli 9 kohase erikorrana videosse. Lisaks on X riigi taotlev asutus lisanud täiendava artikli 9 kohase taotluse tunnistaja risküsitlemiseks. Y riigi täitev asutus peab täitma need artikli 9 kohased taotlused, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus täitva riigi seadustega või kohtupraktikaga või seda takistavad muud asjaolud.
- v) Y riigi keskasutus võtab õigusabitaotluse vastu ja edastab selle pädevale õigusasutusele, märkides, et kuna see ei ole vastuolus siseriikliku õigusega ning õigusasutusel on vajalikud ruumid videolingu kasutamiseks (ja salvestamiseks), tuleb õigusabitaotlus täita videolingu ühendust kasutades. Lisaks ei ole risküsitlemise taotlus Y riigi siseriikliku õigusega vastuolus ja kuigi seda ei kasutata sageli, on see võimalik.
- vi) Y riigi õigusasutus saadab küll tunnistajale kutse, kuid tunnistaja ei ilmu kohale. Seetõttu ja vastavalt artiklile 10 kohaldab õigusasutus oma siseriiklikke õigusnorme, mis näevad ette, et tuleb väljastada kohtukutse, millega kohustatakse tunnistaja andma ütlusi ja mille eiramine on karistatav. Kooskõlas kohtukutsega ilmub tunnistaja kohtusse.
- vii) Y riik on vastavalt tõendite kogumise konventsiooni artiklile 8 teinud avalduse, et pädeva asutuse eelneval loal võivad kohal viibida ka taotleva asutuse kohtutöötajad. Käesoleval juhul on Y riigi pädev asutus (mis on ka keskasutus) andnud X riigi kohtutöötajatele loa olla kohal videolingu kaudu.
- viii) Y riigi pädev õigusasutus viib tunnistaja küsitlemise läbi vastavalt täitva riigi meetoditele ja menetlustele, sealhulgas seoses vannutamise või kinnituse võtmisega.
- ix) Artikli 9 kohase erikorra rakendamise taotluse alusel kantakse menetlus videolingu kaudu üle ka X riigi kohtusaalis, kus viibivad pooled ja nende esindajad. Artikli 9 kohase taotluse teise osa alusel viib risküsitluse läbi ühe poole esindaja X riigis, esitades oma küsimused otse tunnistajale. X riigis asuv tõlk tõlgib nii esindaja küsimused kui ka tunnistaja vastused.
- x) Vastavalt artikli 9 alusel esitatud taotlusele tehakse menetlusest ka videosalvestis. X riigi taotleva asutusega konsulteerides korraldab Y riigi pädev õigusasutus videosalvestise krüpteerimise ja digitaalse edastamise taotlevale asutusele turvalisel viisil ja kooskõlas mõlema riigi õigusega.
- xi) Üldjuhul täidab täitev asutus õigusabitaotluse kulud hüvitamata, välja arvatud artikli 14 lõike 2 kohaselt ekspertidele ja/või tõlkidele makstavad tasud või erikorra rakendamisest tulenevad kulud. Kuna videolingu menetlust ja selle videosalvestise tegemist taotleti artikli 9 alusel erikorrana, tuleb tõenäoliselt hüvitada ka videolingu kasutamise ja sellele järgneva krüpteerimise/edastamisega seotud kulud.

3. näide

- i) X riigi kohtus on algatatud kaubandusasi.
- ii) Ütlusi tuleb võtta Y riigis asuvalt tunnistajalt.
- iii) Ühe poole esindajad paluvad kohtul saata õigusabitaotluse tunnistajalt videolingi abil ütluste võtmiseks Y riigis.
- iv) X riigi kohus (taotleva asutusena) saadab Y riigi keskasutusele (täitvale asutusele) õigusabitaotluse, sealhulgas artikli 9 kohase erikorra rakendamise taotluse, et taotlev riik saaks koguda tõendeid vahetult videolingi kaudu.

3A. näide

- v) Vastavalt Y riigi õigusele ei ole konventsiooni 1. peatüki kohane tõendite vahetu kogumine lubatud. Seega ei ole artikli 9 kohast erikorda võimalik rakendada, kuna see on vastuolus täitva riigi õigusega.
- vi) Olles sellest teavitanud X riigi taotlevat asutust, jätkab Y riigi täitev asutus (konsulteerides taotleva asutusega) õigusabitaotluse täitmist kaudselt, kohaldades oma seadusi ja menetlusi. Seega viib Y riigi pädev asutus küsitluse läbi, kasutades X riigi taotleva asutuse küsimusi (mille on tõenäoliselt esitanud poolte esindajad).

3B. näide

- v) Vastavalt Y riigi õigusele on konventsiooni 1. peatüki kohane tõendite vahetu kogumine lubatud. Seetõttu peaks olema võimalik rakendada artikli 9 kohast erikorda.
- vi) Y riigi täitev asutus hindab taotlust ja annab loa tõendite vahetuks kogumiseks järgmistel tingimustel: tunnistaja asub Y riigi kohtusaalis; küsitluse viib läbi taotlev kohus ning kohal viibib Y riigi kohtuametnik, et täita teatavaid ülesandeid ja teostada menetluse üle järelevalvet.
- vii) X riigis asuvad esindajad teevad X riigi taotleva asutusega konsulteerides vajalikud praktilised korraldused vastavalt tingimustele, mis on Y riigi täitva asutuse loas kindlaks määratud. See hõlmab tunnistaja teavitamist ja suhtlemist Y riigiga, et broneerida asjakohaseks kuupäevaks ja kellaajaks kohtusaal ning korraldada Y riigi kohtuametniku kohalolek.
- viii) Tõendite vahetule kogumisele kaasaaitamiseks kasutatakse X riigis ka tõlki.
- ix) Videolingi kaudu toimuva küsitluse alguses kontrollib Y riiki esindav kohtuametnik tunnistaja isikusamasust.
- x) Taotleva asutuse kohtuametnik X riigis ja Y riiki esindav kohalviibiv kohtuametnik teavitavad seejärel tunnistajat tema õigustest, millele ta võib ärakuulamisel tugineda, kooskõlas vastavalt X ja Y riigi seaduste ja menetlustega.
- xi) Tõendeid kogutakse kooskõlas X riigi seaduste ja menetlustega, kuna ütlusi võtab vahetult X riigi taotlev kohus.
- xii) Menetluse üle teostab järelevalvet Y riigi kohtuametnik vastavalt Y riigi keskasutuse kindlaks määratud tingimustele, tagades eelkõige, et tunnistajat ei sunnita ega juhendada ütluste andmisel.
- xiii) X riigi kohtunik koostab ütluste kohta aruande.

II. Videolingi kasutamine tõendite kogumise konventsiooni 2. peatüki alusel

Märkus. Vastavalt tõendite kogumise konventsiooni artiklile 33 võib konventsiooniosaline

2. peatüki kohaldamisest täielikult või osaliselt loobuda. Nende näidete puhul eeldatakse, et täitev riik ei ole peatüki kohaldamist välistanud ning päritoluriik ei ole teinud reservatsiooni, mille suhtes täitev riik, kes ei ole vastuväiteid esitanud, kohaldab sellest hoolimata vastastikkuse põhimõtet vastavalt artikli 33 lõikele 3.

4. näide

- i) X riigi kohus (päritoluriigi kohus) menetleb perekonnaasja.
- ii) Y riigis elavalt tunnistajalt on vaja võtta ütlusi.
- iii) Kuna tunnistaja on ka X riigi kodanik, lepivad pooled ja päritoluriigi kohus kokku, et tunnistajalt võtab ütlusi Y riigis (täitev riik) oma ülesandeid täitev X riigi (päritoluriik) konsul.
- iv) Pooled taotleavad videolingi loomist, et kanda konsuli poolt tunnistaja küsitlemine üle X riigis asuvas kohtusaalis, kus viibivad pooled ja nende esindajad.
- v) Videolingi kasutamine on sõnaselgelt sätestatud X riigi õiguses ega ole keelatud ka Y riigi õigusega.
- vi) Kuna tunnistaja on X riigi kodanik, ei ole artikli 15 kohaselt vaja Y riigi määratud pädevalt asutuselt luba taotleda.
- vii) Tunnistaja on valmis ütlusi andma ning kuna ta on X riigi kodanik, siis valdab ta hästi päritoluriigi kohtu keelt. Seega ei ole kõnealusel juhul sundi ega tõlget vaja.
- viii) Kuna aga Y riik on geograafiliselt suur ja tunnistaja asub konsuli asukohaks olevast linnast väga kaugel, otsustab konsul (päritoluriigi kohtuga konsulteerides), et tõhusam oleks luua kolmesuunaline videolink. Seega ühendab videolink X riigis asuvat päritoluriigi kohut, X riiki esindavat konsultit, kes tegutseb Y riigis asuvas saatkonnas, ja tunnistajat, kes asub samuti Y riigis, kuid erinevas, kaugasukohas ja kelle juures on teine isik, kes on pädev tuvastama tunnistaja isikusamasuse ja tagama, et tunnistajat ei juhendata ega sunnita.
- ix) Tunnistaja küsitlemine toimub kooskõlas päritoluriigi õiguse ja menetlusega, kui täitev riik ei ole seda keelanud.
- x) Poolte taotlusel ja vastavalt X riigi õigusele osalevad pooled, nende esindajad ja/või päritoluriigi kohtutöötajad ärakuulamisel videolingi kaudu, kuna see ei ole Y riigi õigusega keelatud.
- xi) Konsul, keda on volitanud päritoluriik, vannutab tunnistajat / võtab temalt kinnituse, kuna see ei ole vastuolus täitva riigi õigusega.
- xii) Kõnealusel juhul kannab kohtukulud tõendite kogumist taotlev pool.

5. näide

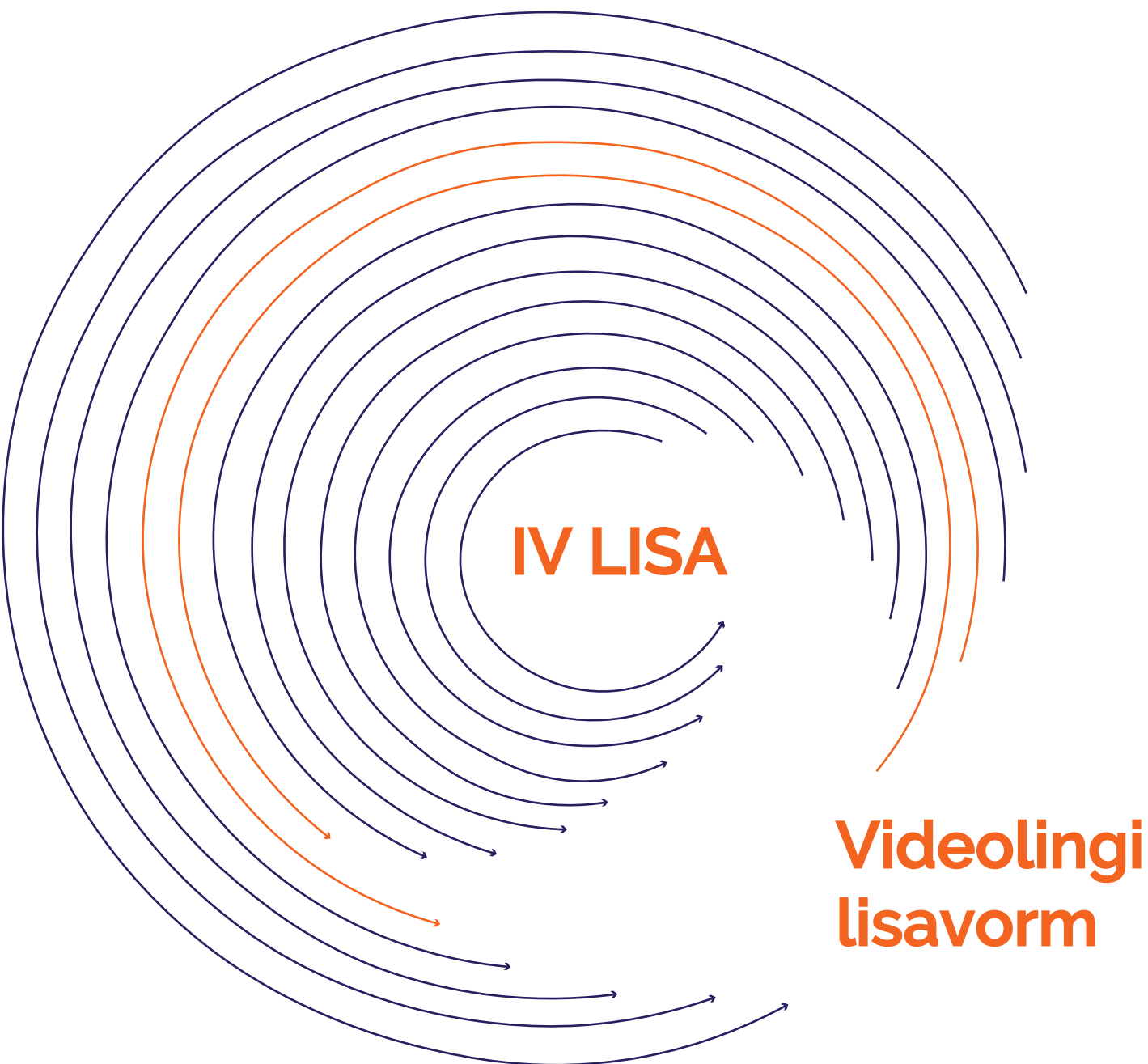
- i) X riigi kohus (päritoluriigi kohus) menetleb tsiviilasja.
- ii) Y riigis elavalt tunnistajalt on vaja võtta ütlusi.
- iii) X riigis (päritoluriik) asuv päritoluriigi kohus nimetab volitatud isiku, kes võtab ütlusi Y riigis (täitev riik) asuvalt tunnistajalt.
- iv) Kohtuasja pooled lepivad kokku, et volitatud isik jääb X riiki ja kasutab Y riigis asuvalt tunnistajalt ütluste võtmiseks videolinki, kuna päritoluriigi õigusega on ette nähtud tehnoloogia kasutamine.
- v) Lisaks ei tohi videolingi kasutamine olla täitva riigi õigusega keelatud. Kõnealusel juhul on videolingi kasutamine tõendite kogumise hõlbustamiseks Y riigi õiguse kohaselt lubatud.
- vi) Y riik on teinud artikli 17 kohase avalduse, korrates, et vajalik on tema määratud pädeva asutuse eelnev luba. Poolte esindajad taotleavad Y riigi pädevalt asutuselt luba.
- vii) Pädev asutus annab loa tingimusel, et pädeva asutuse ametnik tuvastab enne ütluste andmist tunnistaja isiku.

- viii) Volitatud isik teeb vajalikud praktilised korraldused ja saadab tunnistajale kutse, milles on märgitud ärakuulamise toimumise kuupäev, kellaaeg, koht ja muu asjakohane teave.
- ix) Kuna tunnistaja on meelsasti nõus ütlusi andma, ei ole vaja sunnivahendite kasutamist kaaluda.
- x) Kõnealusel juhul vajavad suulist tõlget nii volitatud isik kui ka tunnistaja. Volitatud isik korraldab kvalifitseeritud tõlgi kohaloleku tunnistaja juures Y riigis.
- xi) Volitatud isik küsitleb tunnistajat kooskõlas päritoluriigi õiguse ja menetlusega, välja arvatud juhul, kui see on täitva riigi õigusega vastuolus. Küsitlemine toimub videolinki kaudu X riigis asuvast kohast, kus viibivad ka pooled ja nende esindajad, kuna neil on selleks X riigi õiguse kohaselt õigus.
- xii) Volitatud isik, kes on volitatud X riigi kui päritoluriigi õiguse alusel, vannutab tunnistajat / võtab temalt kinnituse videolinki kaudu, kuna see ei ole Y riigi kui täitva riigi õigusega vastuolus.
- xiii) Poolte ja nende esindajate osalemine (sh riskküsitlus ja lisaküsimused) määratakse samuti kindlaks vastavalt X riigi õigusele, kui see ei ole vastuolus Y riigi õigusega.
- xiv) Üldjuhul kannab menetluskulud (sh suulise tõlke ja ruumide rentimise kulud) tõendite kogumist taotleval pool.

6. näide

- i) X riigi kohus (päritoluriigi kohus) menetleb kaubandusasja.
- ii) Y riigis elavalt tunnistajalt on vaja võtta ütlusi.
- iii) X riigis (päritoluriik) asuv päritoluriigi kohus nimetab volitatud isiku, kes võtab ütlusi Y riigis (täitev riik) asuvalt tunnistajalt.
- iv) Volitatud isikuks on jurist, kes asub Y riigis ja valdab vabalt nii X riigi kui ka Y riigi keelt.
- v) Kuna päritoluriigi õigusega on ette nähtud tehnoloogia kasutamine, paluvad pooled päritoluriigi kohtul lubada volitatud isikul kasutada tunnistajalt Y riigis ütluste võtmisel videolinki, kusjuures pooled ja nende esindajad jälgivad menetlust oma asukohast X riigis.
- vi) Lisaks ei tohi videolinki kasutamine olla täitva riigi õigusega keelatud. Kõnealusel juhul Y riigi õigus videolinki kasutamist ei keela.
- vii) Y riik ei ole teinud ühtegi artikli 17 kohast avaldust. Seega on üldise lubava avalduse puudumisel sellel konkreetsel juhul vajalik Y riigi määratud pädeva asutuse eelnev luba.
- viii) Pädev asutus annab loa, kuid tingimusel, et tõendeid kogutakse Y riigi kohtusaalis Y riigi kohtuametniku juuresolekul.
- ix) Volitatud isik teeb vajalikud praktilised korraldused ja saadab tunnistajale kutse, milles on märgitud ärakuulamise toimumise kuupäev, kellaaeg, koht ja muu asjakohane teave.
- x) Pärast tunnistaja teavitamist saab volitatud isik teada, et tunnistaja ei soovi ütlusi anda. Kuna Y riik on teinud artikli 18 kohase avalduse, on volitatud isikul võimalik esitada esialgsele taotlusele lisaks täiendav taotlus, paludes pädeva asutuse abi, et saada tõendeid sunni teel.
- xi) Pädev asutus rahuldab volitatud isiku taotluse ja kohaldab seega enda riigi õigusaktidega ette nähtud asjakohaseid sunnivahendeid, et tagada tunnistaja kohalolek.
- xii) Seejärel küsitleb volitatud isik tunnistajat kooskõlas päritoluriigi õiguse ja menetlusega, välja arvatud juhul, kui see on täitva riigi õigusega vastuolus. Küsitlemine toimub Y riigi kohtusaalis ning X riigis asuvad pooled ja nende esindajad osalevad videolinki kaudu, kuna neil on selleks X riigi õiguse kohaselt õigus.
- xiii) Volitatud isik, kes on volitatud X riigi kui päritoluriigi õiguse alusel, vannutab tunnistajat / võtab temalt kinnituse, kuna see ei ole Y riigi kui täitva riigi õigusega vastuolus.

- xiv) Poolte ja nende esindajate osalemine (sh risküsitlus ja lisaküsimused) määratakse samuti kindlaks vastavalt X riigi õigusele, kui see ei ole vastuolus Y riigi õigusega.
- xv) Kuna volitatud isik valdab hästi nii X riigi kui ka Y riigi keelt, ei pruugi suuline tõlge olla vajalik, kuid seda võidakse kasutada X riigis videolingi kaudu kohalviibijate jaoks.
- xvi) Üldjuhul kannab menetluskulud (näiteks kohtusaali kasutamise või tunnistaja suhtes sunnivahendite rakendamise kulud) tõendite kogumist taotlev pool.

Käesolev vorm on mõeldud lisana soovitatavale õigusabitaotluse näidisvormile, mis on kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises: < www.hcch.net >.

ÕIGUSABITAOTLUS –
VIDEOLINGI ABIL TÕENDITE KOGUMISE LISAVORM

COMMISSION ROGATOIRE –
FORMULAIRE FACULTATIF POUR DES PREUVES PAR LIAISON VIDEO

**18. märtsi 1970. aasta tsiviil- ja kaubandusajades
välisriigis tõendite kogumise Haagi konventsioon**
*Convention de La Haye du 18 mars 1970 sur
l'obtention des preuves à l'étranger en matière civile ou commerciale*

Videolingseadme(te) tehnilised näitajad

Paramètres techniques des appareils de liaison vidéo

1.	Seadme mark ja mudel <i>Marque et modèle de l'appareil</i>	Märkida taotlevas riigis kasutatava videolingiseadme mark
2.	Kontrollpaneeli tüüp <i>Type d'unité de commande</i>	Pidage meeles, et soovitatav on kasutada hulkpunktkontrollerit. <i>Veillez noter qu'une unité de commande multipoint est recommandée.</i> ☐ Lõpp-punkt ☐ Hulkpunkt <i>Point de terminaison</i>

3.	Võrgu tüüp <i>Type de réseau</i>	Pidage meeles, et soovitatav on kasutada IP-võrku. <i>Veillez noter qu'un réseau IP est le réseau recommandé.</i>																
	IP ja ISDNi parameetrite järjestuse näited on esitatud 3. leheküljel. <i>Des exemples de séquences de paramètres IP et RNIS sont donnés en page 3</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="675 376 1010 409">IP (SIP või/ou H.323)</th> <th data-bbox="1018 376 1345 409">ISDN</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="675 409 1010 477"> IP-aadress: <i>Adresse IP:</i> </td> <td data-bbox="1018 409 1345 477"> ISDN-number: <i>Numéro RNIS:</i> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="675 499 1010 533"> Märkida IP-aadress </td> <td data-bbox="1018 499 1345 533"> Märkida ISDN-number </td> </tr> <tr> <td data-bbox="675 566 1010 622"> Hostinimi: <i>Nom de l'hôte:</i> </td> <td data-bbox="1018 566 1345 622"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="675 656 1010 723"> Märkida hostinimi (sh täisdomeeninimi) </td> <td data-bbox="1018 566 1345 622"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="675 745 1010 813"> Laienduse number: <i>Numéro de poste :</i> </td> <td data-bbox="1018 745 1345 813"> Laienduse number: <i>Numéro de poste:</i> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="675 835 1010 902"> Märkida laiendus (asjakohasel juhul) </td> <td data-bbox="1018 835 1345 902"> Märkida laiendus (asjakohasel juhul) </td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="675 936 1345 1059"> Täiendavad märkused: <i>Autres remarques:</i> Lisada siia kõik asjakohased märkused. </td> </tr> </tbody> </table>	IP (SIP või/ou H.323)	ISDN	IP-aadress: <i>Adresse IP:</i>	ISDN-number: <i>Numéro RNIS:</i>	Märkida IP-aadress	Märkida ISDN-number	Hostinimi: <i>Nom de l'hôte:</i>		Märkida hostinimi (sh täisdomeeninimi)		Laienduse number: <i>Numéro de poste :</i>	Laienduse number: <i>Numéro de poste:</i>	Märkida laiendus (asjakohasel juhul)	Märkida laiendus (asjakohasel juhul)	Täiendavad märkused: <i>Autres remarques:</i> Lisada siia kõik asjakohased märkused.	
IP (SIP või/ou H.323)	ISDN																	
IP-aadress: <i>Adresse IP:</i>	ISDN-number: <i>Numéro RNIS:</i>																	
Märkida IP-aadress	Märkida ISDN-number																	
Hostinimi: <i>Nom de l'hôte:</i>																		
Märkida hostinimi (sh täisdomeeninimi)																		
Laienduse number: <i>Numéro de poste :</i>	Laienduse number: <i>Numéro de poste:</i>																	
Märkida laiendus (asjakohasel juhul)	Märkida laiendus (asjakohasel juhul)																	
Täiendavad märkused: <i>Autres remarques:</i> Lisada siia kõik asjakohased märkused.																		
4.	Virtuaalruum (hulkpunktkontrolleri kaudu) <i>Salle virtuelle (via une unité de commande multipoint)</i>	Täita ainult juhul, kui kasutatakse virtuaalset koosolekuruumi. <i>Ne compléter que si une salle de réunion virtuelle sera utilisée.</i> Aadress/hostinimi <i>Adresse / Nom de l'hôte</i> Märkida aadress ja/või hostinimi (sh täisdomeeninimi) PIN-kood <i>Code d'accès</i> Märkida virtuaalruumi juurdepääsu PIN-kood																
5.	Kodek <i>Codec</i>	Märkida kasutatava kooder-dekoodri andmed.																

6.	Krüpteerimise liik <i>Type de chiffrement</i>	Märkida kasutatava krüpteerimise liigi andmed (nt AES, 3DES) ja kasutatavad bitid (nt 128 bitti, 192 bitti) Kas kasutatakse seadistust „automaatne“ või „parim võimalik“? <i>Le paramètre « automatique » ou « au mieux » sera-t-il utilisé ?</i> ☐ Jah <i>Oui</i> ☐ Ei <i>Non</i>
----	---	---

Tehnilise(te) kontaktisiku(te) andmed
Coordonnées des interlocuteurs techniques

Need on täiendavad kontaktisikud lisaks õigusabitaotluses nimetatutele, eelkõige tehnilistes küsimustes (kui see on asjakohane).
Il y a des interlocuteurs techniques outre ceux qui sont mentionnés dans la Commission rogatoire, en particulier pour les questions techniques (le cas échéant)

7a.	Kontaktisik 1 <i>Interlocuteur 1</i> <table border="1" style="width: 100%; margin-top: 10px;"> <tr> <td>Nimi <i>Nom</i></td> </tr> <tr> <td>Ametikoht <i>Fonction</i></td> </tr> <tr> <td>E-post</td> </tr> <tr> <td>Telefon <i>Téléphone</i></td> </tr> <tr> <td>Keeled <i>Langues</i></td> </tr> </table>	Nimi <i>Nom</i>	Ametikoht <i>Fonction</i>	E-post	Telefon <i>Téléphone</i>	Keeled <i>Langues</i>	7b.	Kontaktisik 2 <i>Interlocuteur 2</i> <table border="1" style="width: 100%; margin-top: 10px;"> <tr> <td>Nimi <i>Nom</i></td> </tr> <tr> <td>Ametikoht <i>Fonction</i></td> </tr> <tr> <td>E-post</td> </tr> <tr> <td>Telefon <i>Téléphone</i></td> </tr> <tr> <td>Keeled <i>Langues</i></td> </tr> </table>	Nimi <i>Nom</i>	Ametikoht <i>Fonction</i>	E-post	Telefon <i>Téléphone</i>	Keeled <i>Langues</i>
Nimi <i>Nom</i>													
Ametikoht <i>Fonction</i>													
E-post													
Telefon <i>Téléphone</i>													
Keeled <i>Langues</i>													
Nimi <i>Nom</i>													
Ametikoht <i>Fonction</i>													
E-post													
Telefon <i>Téléphone</i>													
Keeled <i>Langues</i>													

Pärast mitmetahulise algatuse piiriüleste videokonverentside parandamiseks (projekt „Handshake“) lõpuleviimist esitas Euroopa Liidu Nõukogu järgmised näidisjärjestused, et aidata eri tüüpi võrguühendustega kasutajaid:¹

À la suite de la conclusion du projet „Handshake» (Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing), le Conseil de l'Union européenne a donné les exemples de séquences suivants pour aider les utilisateurs en fonction des types de connexions réseau:

Videokonverentsi alustamiseks vajalike parameetrite järjestuste ja eraldajate näited

Exemples de séquences de paramètres et de délimiteurs pour lancer une visioconférence

Olenevalt kasutatavate seadmete margist võib olla vaja kasutada erinevaid parameetrite järjestusi.
Dépendent de la marque des appareils – il sera peut-être nécessaire d'utiliser différentes séquences de paramètres.

IP kasutamine:

IP :

Hostinimi/IP-aadress, millele järgneb laienduse number koos eraldajaga ##: 111.22.33.4##5656

Hostinimi/IP-aadress, millele järgneb laienduse number koos eraldajaga # : 111.22.33.4#5656

Nom de l'hôte/adresse IP suivi du numéro de poste avec le délimiteur ## :

111.22.33.4##5656

Nom de l'hôte/adresse IP suivi du numéro de poste avec le délimiteur # : 111.22.33.4#5656

SIPi kasutamine:

SIP :

Laienduse number, millele järgneb hostinimi/IP-aadress koos eraldajaga @:

5656@videoconf.host.eu

5656@111.22.33.4

Numéro de poste suivi du nom de l'hôte/de l'adresse IP avec le délimiteur @ :

5656@videoconf.host.eu

5656@111.22.33.4

ISDNi järjestus:

Séquences RNIS :

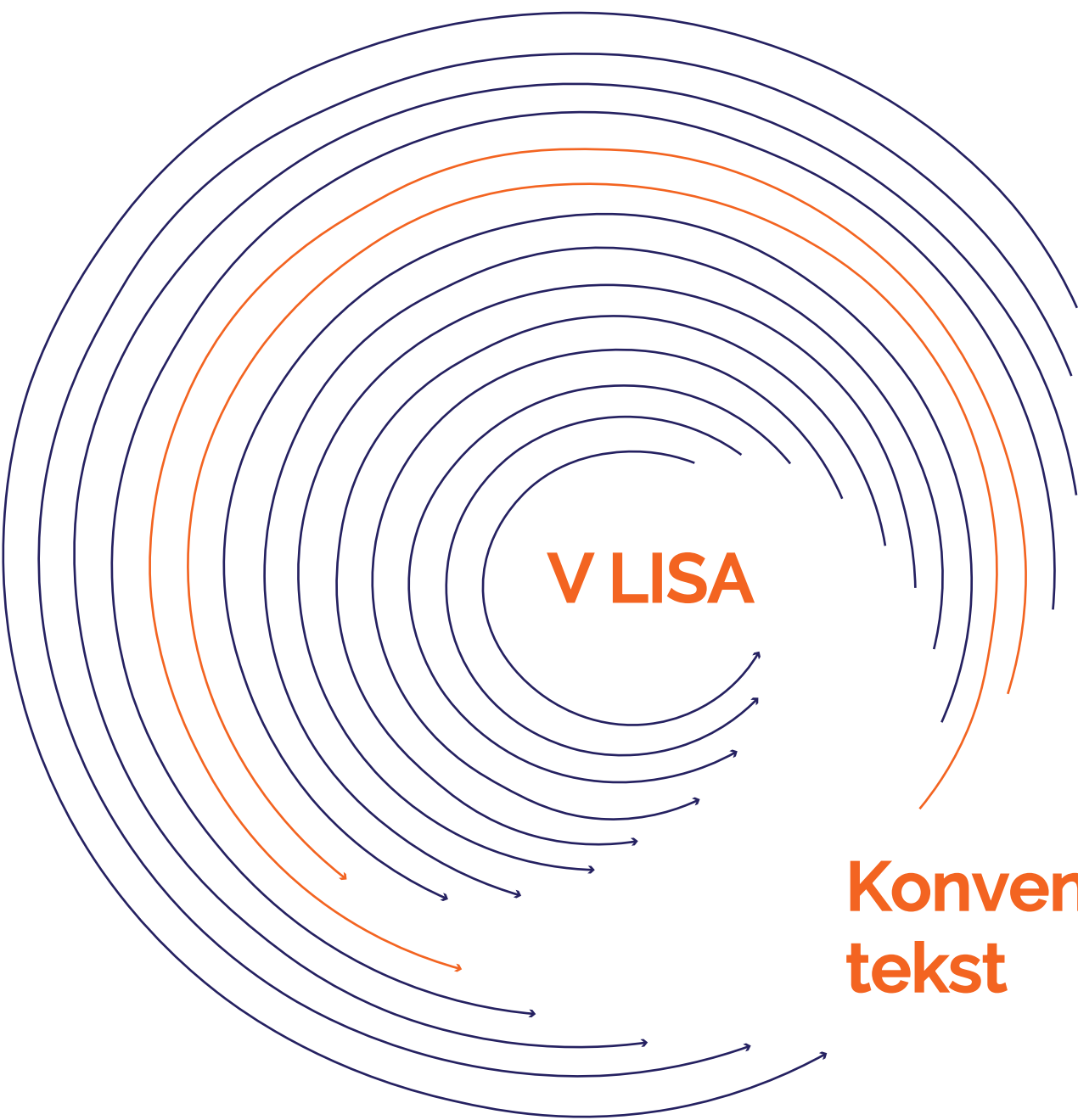
ISDN-number ja laienduse number koos: + 43 1 0000895656

ISDN-number ja laienduse number, mis on eraldatud eraldajaga #: + 43 1 000089#5656

Numéro RNIS et numéro de poste ensemble : + 43 1 0000895656

Numéro RNIS et numéro de poste séparés par un délimiteur # : + 43 1 000089#5656

¹ Projekt „Handshake“, „D4: Form for requesting / confirming a cross-border videoconference“, lk 20.

V LISA

**Konventsiooni
tekst**

TSIVIIL- JA KAUBANDUSASJADES
VÄLISRIIGIS TÕENDITE KOGUMISE KONVENTSIOON¹

(Sõlmitud 18. märtsil 1970)

Konventsioonile alla kirjutanud riigid,
soovides lihtsustada nõudekirjade edastamise ja täitmise korda,
soovides parandada koostööd tsiviil- ja kaubandusajade menetlemisel,
on otsustanud sõlmida sellekohase konventsiooni ja leppinud kokku järgnevas.

PEATÜKK 1 – NÕUDEKIRJAD

Artikkel 1

Tsiviil- või kaubandusajades võib osalisriigi kohus oma riigi seaduste kohaselt taotleda nõudekirjas teise osalisriigi pädevalt asutuselt tõendite kogumist või mõne muu protsessitoimingute tegemist.

Nõudekirja võib esitada üksnes algatatud või kavandatavas kohtuasjas kasutatava tõendi saamiseks.

Väljend „muu protsessitoiming“ ei hõlma kohtudokumentide kätteandmist ega otsuste või korralduste teatavakstegemist, hagi tagamise ega muude abinõude rakendamist.

Artikkel 2

Osalisriik nimetab keskasutuse, kelle ülesanne on teiste osalisriikide kohtute nõudekirjad vastu võtta ja nõudekirja täitvale asutusele edastada. Riik moodustab keskasutuse oma seaduste kohaselt.

Nõudekiri saadetakse otse täitva riigi keskasutusele, selle riigi teisi asutusi läbimata.

Artikkel 3

Nõudekiri peab sisaldama

- a) nõudekirja esitava asutuse ja nõudekirja täitva asutuse nimetuse, kui see on nõudekirja esitaval asutusel teada;
- b) menetlusosaliste ja nende esindajate nimed ja aadressid;
- c) selle menetluse sisu, milleks tõendit on vaja, ja kogu vajaliku teabe;
- d) taotletava tõendi või muu protsessitoimingute nimetuse.

Vajaduse korral täpsustatakse nõudekirjas

- e) küsitletava isiku nimi ja aadress;
- f) esitatavad küsimused või asjaolud, mille kohta ütlusi taotletakse;
- g) vaadeldav dokument või vara;

¹ Konventsioon, sealhulgas sellega seotud materjalid, on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidi tõendeid käsitlevas jaotises. Konventsiooni kogu ajaloo kohta vt HCCH, *Actes et documents de la onzième session (1968)*, Tome IV, *Obtention des preuves*, (219 lk).

- h) vande all seletuse andmise või seletuse tõendamise nõue ja vajaduse korral nende erivorm;
- i) artiklis 9 nimetatud erikord.

Nõudekirjas võib olla ka artikli 11 rakendamiseks vajalik teave.

Legaliseerimist ega muid formaalsusi ei nõuta.

Artikkel 4

Nõudekiri esitatakse täitva asutuse keeles või koos tõlkega sellesse keelde.

Osalisriik võtab vastu ka inglis- või prantsuskeelse nõudekirja või tõlke ühesse neist keeltest, kui ta ei ole teinud artiklis 33 lubatud reservatsiooni.

Kui osalisriigis on kasutusel mitu riigikeelt ja riigi seadused ei võimalda kogu territooriumil vastu võtta nõudekirja ühes eelmises lõikes nimetatud keeltest, võib riik teha deklaratsiooni riigi eri osades rakendatava nõudekirja keele või selle tõlke kohta. Kui deklaratsiooni mõjuva põhjusega ei arvestata, kannab nõudekirja tõlkimise kulud taotlev riik.

Osalisriik võib deklareerida eelmises lõikes loetletutest erineva keele või keelte kasutamise keskasutusele saadetavas nõudekirjas.

Nõudekirjale lisatud tõlke peab kinnitama ükskõik kumma riigi diplomaat või konsulaarametnik, vannutatud tõlk või mõni muu selleks volitatud isik.

Artikkel 5

Kui keskasutus leiab, et nõudekiri ei ole konventsiooni sätetega kooskõlas, teatab ta sellest kohe taotleva riigi asjaomasele asutusele ja esitab nõudekirjale vastuväited.

Artikkel 6

Kui nõudekirja saanud asutus ei ole pädev sellega tegelema, saadab ta nõudekirja sama riigi seaduste järgi pädevale asutusele.

Artikkel 7

Taotleva asutuse soovil teatatakse talle toimingute tegemise aeg ja koht, et protsessiosalised ja nende esindajad võiksid selles osaleda. Teade saadetakse asjaosalistele või nende esindajatele otse, kui taotluse esitanud asutus seda soovib.

Artikkel 8

Osalisriik võib deklareerida, et teise osalisriigi nõudekirja esitanud asutuse ametiisikud võivad viibida selle täitmise juures. Neilt võib nõuda deklareerinud riigi pädeva asutuse volitust.

Artikkel 9

Justiitsasutus täidab nõudekirja oma riigi seaduste kohaselt.

Nõudekirja esitanud asutuse palvel rakendatakse erikorda, kui see pole vastuolus täitva riigi seadustega ega kohtupraktikaga või selle täitmist ei takista muud asjaolud.

Nõudekiri täidetakse viivitamata.

Artikkel 10

Nõudekirja täites rakendab nõude saanud asutus sunnivahendeid samadel juhtudel ja samal määral, nagu on ette nähtud selle riigi seadustega oma riigi kohtute määruste või protsessiosaliste taotluste alusel tehtavates siseriiklikes protsessitoimingutes.

Artikkel 11

Nõudekirjas nimetatud isik võib keelduda protsessitoimingu osalemast, kui tal on selleks õigus või kohustus

- a) nõudekirja täitva riigi seaduste alusel või
- b) nõudekirja esitanud riigi seaduste alusel, mis on nõudekirjas nimetatud, või kui taotleb asutus on nõudekirja saanud asutuse palvel selle muul moel tõendanud.

Osalisriik võib deklareerida, et lisaks nimetatule arvestab ta deklaratsioonis täpsustatud määral mõne kolmanda riigi seadustest tulenevaid õigusi ja kohustusi.

Artikkel 12

Nõudekirja täitmisest võib keelduda, kui

- a) nõudekirja täitmine ei kuulu selle saanud riigis kohtu pädevusse ;
- b) nõudekirja saanud riik leiab, et selle rahuldamine võib kahjustada tema suveräänsust või julgeolekut.

Nõudekirja saanud riik ei või täitmisest keelduda ainuüksi põhjusel, et ta pretendeerib oma seaduste järgi ainujurisdiksioonile selles asjas või tema seadus ei luba sellist menetlust.

Artikkel 13

Nõudekirja täitmise tulemused saadab nõude saanud asutus selle esitanud asutusele samal viisil, nagu ta on nõudekirja saanud.

Kui nõudekiri on jäänud täitmata või on täidetud osaliselt, tehakse nii täitmata jätmine kui ka selle põhjused nõude esitanud asutusele samu kanaleid kasutades kohe teatavaks.

Artikkel 14

Nõudekirja täitmisega kaasnevaid kulusid ei hüvitata.

Nõudekirja saanud riigil on õigus nõuda nõudekirja esitanud riigilt eksperdi- ja tõlgitasu ning artikli 9 lõike 2 kohaselt taotletud erikorra rakendamise tulenevate kulutuste hüvitamist.

Kui nõudekirja saanud asutus ei saa seda täita põhjusel, et selle riigi seadused kohustavad asjaosalisi endid koguma tõendeid, määrab ta pärast nõudekirja esitanud asutuselt nõusoleku saamist selleks sobiva isiku. Nõusolekut taotledes teeb nõudekirja saanud asutus teatavaks sellest protseduurist tulenevad ligikaudsed kulud. Kui nõudekirja esitanud asutus annab nõusoleku, hüvitab ta kõik kulud. Nõusolekut andmata ei ole tal kohustust kulusid hüvitada.

PEATÜKK 2 – DIPLOMAADI, KONSULAARAMETNIKU JA VOLITATUD ISIKU ÕIGUS KOGUDA TÕENDEID

Artikkel 15

Tsiviil- ja kaubandusasjades võib osalisriigi diplomaat või konsulaarametnik teise osalisriigi territooriumil piirkonnas, kus ta oma tööülesandeid täidab, koguda koduriigis algatatud kohtuasja menetlemiseks sundi rakendamata tõendeid tema esindatava riigi kodanikult.

Osalisriik võib deklareerida, et diplomaat või konsulaarametnik või tema esindaja peab taotlema tõendite kogumiseks loa deklareeriva riigi määratud asutuselt.

Artikkel 16

Osalisriigi diplomaat või konsulaarametnik võib teise osalisriigi territooriumil piirkonnas, kus ta oma tööülesandeid täidab, koguda kodumaal algatatud menetluse jaoks sundi rakendamata tõendeid ka oma asukohariigi kodanikult või mõne kolmanda riigi kodanikult, kui

- a) tema asukohariigi pädev asutus on loa andnud kõigiks juhtudeks või selleks juhuks, ja
- b) ta täidab selle asutuse poolt loa andmisel esitatud tingimused.

Osalisriik võib deklareerida, et selles artiklis käsitletud tõendite kogumiseks ei ole luba vaja.

Artikkel 17

Tsiviil- ja kaubandusasjades võib nõuetekohaselt volitatud isik koguda osalisriigi territooriumil sundi rakendamata tõendeid teises osalisriigis algatatud kohtuasja menetlemiseks, kui

- a) selle riigi pädev asutus, kus tõendeid kogutakse, on loa andnud kõigiks juhtudeks või selleks juhuks, ja
- b) ta täidab selle asutuse poolt loa andmisel esitatud tingimused.

Osalisriik võib deklareerida, et selles artiklis käsitletud tõendite kogumiseks ei ole luba vaja.

Artikkel 18

Osalisriik võib deklareerida, et diplomaat, konsulaarametnik või volitatud isik, kel artikli 15, 16 või 17 kohaselt on õigus koguda tõendeid, võib pöörduda deklareeriva riigi pädeva asutuse poole abipalvega sunniviisiliselt kogutavate tõendite saamiseks. Deklaratsioonis võib esitada tingimused, mida deklareeriv riik peab vajalikuks.

Kui asutus on nõus abipalvet rahuldama, rakendab ta oma riigi seadusega samadel asjaoludel ettenähtud sunnivahendeid.

Artikkel 19

Artiklis 15, 16 või 17 nimetatud loa andmiseks või artiklis 18 nimetatud abitaotluse rahuldamiseks võib pädev asutus seada tingimusi, ka tõendite kogumise aja ja koha suhtes. Samuti võib ta nõuda, et tõendite kogumise aeg ja koht tehakse varakult teatavaks, et asutuse esindaja saaks viibida tõendite kogumise juures.

Artikkel 20

Selle peatüki mis tahes artikli kohasel tõendite kogumisel võib osaleda asjast huvitatud isik või tema esindaja.

Artikkel 21

Kui diplomaadil, konsulaarametnikul või volitatud isikul on artikli 15, 16 või 17 kohaselt õigus koguda tõendeid, siis

- a) võib ta koguda mis tahes tõendeid, kui need ei ole vastuolus selle riigi seadustega, kus tõendeid kogutakse, ega eespoolsete artiklite kohaselt antud loaga, ja tal on õigus võtta vandeid või nõuda tunnistuse tõendamist;
- b) esitatakse kutse toimingule ilmumiseks selle piirkonna keeles, kus tõendeid kogutakse, või lisatakse kutsele tõlge vajalikku keelde, kui kutse saaja pole kohtuasja algatanud riigi kodanik;
- c) teatatakse kutses, et isik võib kaasa võtta oma esindaja, ja riigis, kus pole tehtud artikli 18 kohast deklaratsiooni, teatatakse kutsutavale, et tõendi kogumises osalemine ei ole kohustuslik;
- d) võib koguda tõendeid kohtuasja läbivaatavas riigis kasutatavas korras, kui selline kord ei ole tõendi kogumise koha riigis keelatud;
- e) võib tõendit andma kutsutud isik keelduda tõendit andmast, kui tal on selleks õigus või kohustus artikli 11 järgi.

Artikkel 22

Kui tõendite kogumine käesolevas peatükis sätestatu järgi ebaõnnestub põhjusel, et isik keeldub toimingus osalemast, ei takista see tõendite kogumist peatükis 1 ettenähtu kohaselt.

PEATÜKK 3 – ÜLDSÄTTED

Artikkel 23

Osalisriik võib konventsioonile alla kirjutades, seda ratifitseerides või sellega ühinedes deklareerida, et ta ei täida nõudekirja, milles taotletakse tavaõigusriikides (Common Law countries) rakendatavat õigust saada dokumentidest kohtueelset teavet.

Artikkel 24

Osalisriik võib peale keskasutuse määrata nõudekirjaga tegelema ka teisi asutusi ja piiritleda nende pädevuse. Nõudekirja võib alati saata keskasutusele.

Liitriik võib määrata mitu keskasutust.

Artikkel 25

Mitme õigussüsteemiga osalisriik võib anda ühe süsteemi asutusele ainupädevuse rahuldada selles konventsioonis käsitletud nõudekirju.

Artikkel 26

Osalisriik võib oma põhiseaduses sätestatule tuginedes nõuda, et nõudekirja esitanud riik tasub selle täitmiseks vajalike tunnistajate kohtusse sundtoomise ja seal viibimise ning protokollide koostamise kulud.

Kui riik on esitanud eelmises lõikes nimetatud nõude, võivad teised osalisriigid temalt taotleda samasuguste kulude tasumist.

Artikkel 27

Konventsiooni sätted ei takista osalisriiki

- a) deklareerimast, et nõudekirju võib tema kohtutele edastada artiklis 2 nimetatuid erinevaid kanaleid kasutades;
- b) lubamast mis tahes selles konventsioonis käsitletud menetluse puhul seadustes ettenähtud või praktikas kinnistunud lihtsustatud korra kasutamist;
- c) lubamast, et tõendid kogutakse riigi seaduste või kohtupraktika järgi teises korras, kui konventsioonis on sätestatud.

Artikkel 28

Konventsiooniga ei ole vastuolus sõlmida vähemalt kahe osalisriigi kokkulepe, et loobuda järgimast

- a) artikli 2 sätteid nõudekirja edastamisviisi kohta;
- b) artikli 4 sätteid kasutatava keele kohta;
- c) artikli 8 sätteid nõudekirja täitmise juures ametiisiku viibimise kohta;
- d) artikli 11 sätteid tõendi andmisest keeldumise õiguse või kohustuse kohta;
- e) artikli 13 sätteid nõudekirja esitanud asutusele nõude rahuldamist tõendavate dokumentide tagastamise viisi kohta;
- f) artikli 14 sätteid kulude kohta;
- g) peatüki 2 sätteid.

Artikkel 29

Käesoleva konventsiooni osaliste suhtes, kes on ühtlasi 17. juulil 1905. aastal ja 1. märtsil 1954. aastal Haagis alla kirjutatud kummagi või mõlema tsiviilprosessi konventsiooni osalised, kehtivad varasemate konventsioonide artiklite 8–16 asemel käesoleva konventsiooni artiklid.

Artikkel 30

Käesolev konventsioon ei mõjuta 1905. aasta konventsiooni artikli 23 ega 1954. aasta konventsiooni artikli 24 rakendamist.

Artikkel 31

1905. ja 1954. aasta konventsiooni osaliste täiendavad kokkulepped loetakse käesoleva konventsiooniga võrdselt kehtivaks, kui osalisriigid ei ole kokku leppinud teisiti.

Artikkel 32

Artiklites 29 ja 31 sätestatu välja arvatud, ei mõjuta käesolev konventsioon teiste sama valdkonda reguleerivate konventsioonide rakendamist, milles osalisriigid osalevad või hakkavad osalema.

Artikkel 33

Konventsioonile alla kirjutades, seda ratifitseerides või sellega ühinedes võib riik jätta osaliselt või täielikult rakendamata artikli 4 lõike 2 ja peatüki 2 sätteid. Muid reservatsioone ei ole lubatud teha.

Osalisriik võib reservatsioonist igal ajal loobuda; reservatsioon kaotab jõu kuuekümnendal päeval pärast loobumisteate saamist.

Kui riik on teinud reservatsiooni, võib teine asjaosaline riik toimida reservatsiooni teinud riigi suhtes samamoodi.

Artikkel 34

Riik võib tehtud deklaratsiooni igal ajal tagasi võtta või seda muuta.

Artikkel 35

Ratifitseerimis- või ühinemiskirja hoiule andes või hiljem teatab osalisriik Hollandi välisministeeriumile artiklite 2, 8, 24 ja 25 kohaselt määratud asutused.

Osalisriik teeb ministeeriumile teatavaks ka

- a) asutused, kellele saadetakse teade, kellelt tuleb vajaduse korral taotleda luba ja kelle poole tohivad pöörduda artiklite 15, 16 ja 18 kohase tõendi võtmisel abi saamiseks diplomaadid ja konsulaarametnikud;
- b) asutused, kelle luba võib volitatud isikutel olla tarvis artikli 17 kohase tõendi võtmisel, ja asutused, kes võivad tagada artiklis 18 ettenähtud abi;
- c) artiklite 4, 8, 11, 15, 16, 17, 18, 23 ja 27 kohased deklaratsioonid;
- d) kõik muudatused deklaratsioonides ja eespool loetletud asutuste määramises ning deklaratsioonidest või määramistest loobumise;
- e) mis tahes reservatsioonist loobumise.

Artikkel 36

Osalisriikide omavahelised arusaamatused konventsiooni rakendamisel lahendatakse diplomaatilisi kanaleid kasutades.

Artikkel 37

Konventsioon avatakse allakirjutamiseks Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi

üheteistkümnendal istungjärgul osalenud riikidele.

Konventsioon ratifitseeritakse ning ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Hollandi välisministeeriumile.

Artikkel 38

Konventsioon jõustub kuuekümnendal päeval pärast kolmanda, artikli 37 lõike 2 kohase ratifitseerimiskirja hoiuleandmist.

Iga järgmise ratifitseeriija suhtes jõustub konventsioon kuuekümnendal päeval pärast ratifitseerimiskirja hoiuleandmist.

Artikkel 39

Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi üheteistkümnendal istungjärgul mitteosalenud riik, kes on selle konverentsi või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni või ÜRO eriasutuse või Rahvusvahelise Kohtu liige, võib konventsiooniga ühineda pärast selle artikli 38 lõike 1 kohast jõustumist.

Ühinemiskiri antakse hoiule Hollandi välisministeeriumi.

Konventsioon jõustub ühineva riigi suhtes kuuekümnendal päeval pärast ühinemiskirja hoiuleandmist.

Ühinemine kehtib ainult ühineva riigi suhtes osalisriikidega, kes on ühinemist tunnustanud. Deklaratsioon tunnustamise kohta antakse hoiule Hollandi välisministeeriumi; ministeerium edastab dokumendi kinnitatud koopia diplomaatilisi kanaleid kasutades igale osalisriigile.

Ühineva riigi ja ühinemist tunnustanud riigi suhtes jõustub konventsioon kuuekümnendal päeval pärast ühinemist tunnustava dokumendi hoiuleandmist.

Artikkel 40

Konventsioonile alla kirjutades, seda ratifitseerides või sellega ühinedes võib riik deklareerida, missugusel tema jurisdiktsiooni alusel territooriumil konventsiooni rakendatakse. Deklaratsioon jõustub koos konventsiooniga.

Hilisematest kehtivuspiirkonna laiendamistest teatatakse Hollandi välisministeeriumile.

Territooriumi suhtes, millele laiendati konventsiooni kehtivust, jõustub konventsioon 60. päeval pärast eelmises lõikes nimetatud teadet teate saabumist Hollandi välisministeeriumi.

Artikkel 41

Konventsioon kehtib viis aastat artikli 38 lõike 1 järgi jõustumise päevast, sealhulgas ka riikide suhtes, kes on konventsiooni ratifitseerinud või sellega ühinenud hiljem.

Kui denonsseerimisi ei ole, uueneb konventsioon iga viie aasta järel.

Teade denonsseerimise kohta tuleb esitada Hollandi välisministeeriumile vähemalt kuus kuud enne viieaastase perioodi lõppu.

Denonsseerimine võib piirduda mõne territooriumiga, kus konventsiooni rakendatakse.

Denonseerimine puudutab vaid sellest teatanud riiki. Teiste osalisriikide suhtes jääb konventsioon jõusse.

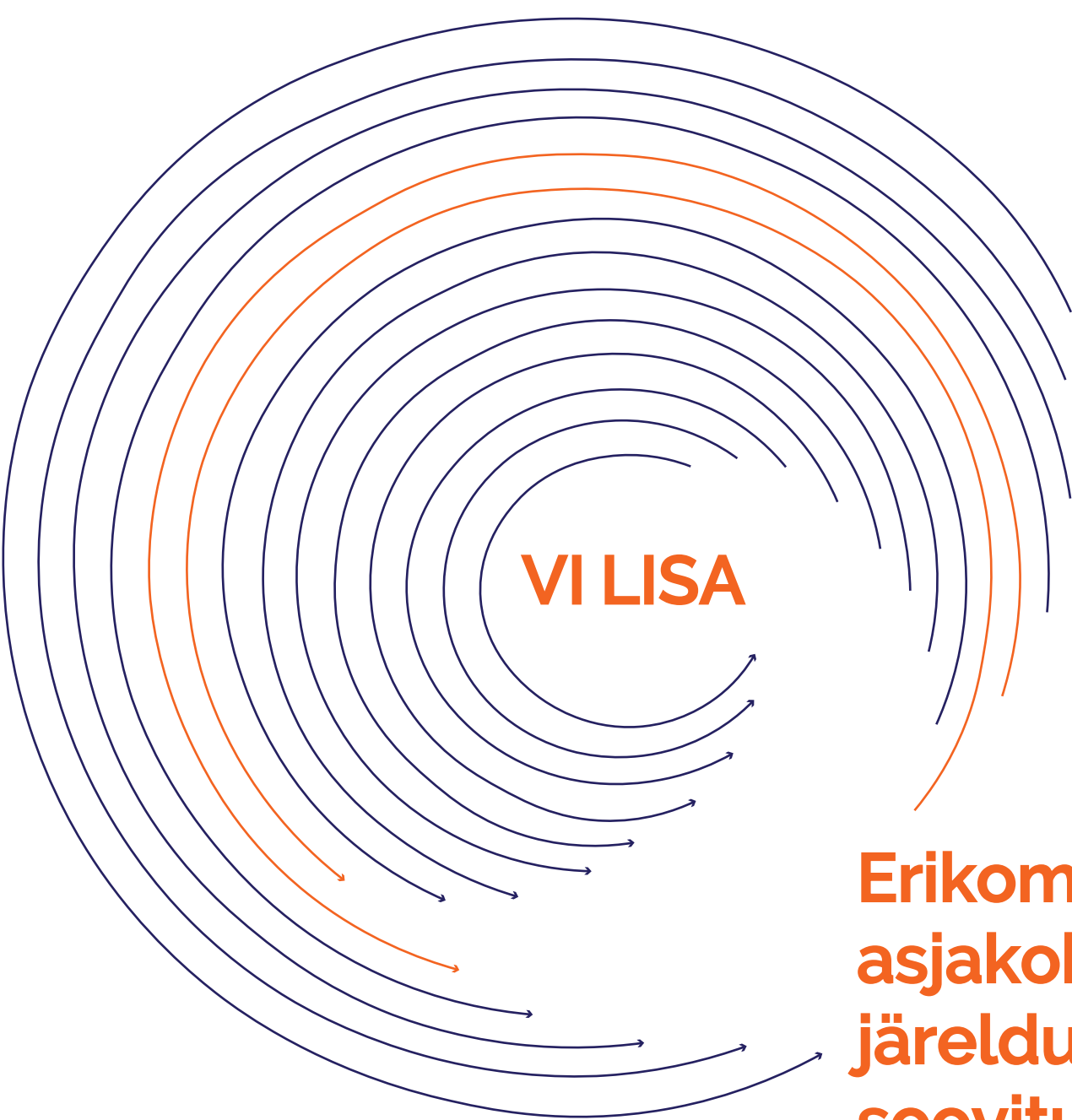
Artikkel 42

Hollandi välisministeerium teatab artiklis 37 nimetatud riikidele ja artikli 39 järgi ühinenud riikidele

- a) artikli 37 kohased ühinemised ja ratifitseerimised;
- b) konventsiooni artikli 38 lõike 1 alusel jõustumise tähtpäeva;
- c) artiklis 39 ettenähtud ühinemised ja nende jõustumise tähtpäevad;
- d) artiklis 40 nimetatud deklaratsioonid ja nende jõustumise tähtpäevad;
- e) artiklites 33 ja 35 käsitletud määramised, reservatsioonid ja deklaratsioonid;
- f) artikli 41 lõikes 3 nimetatud denonsseerimised.

Selle tõenduseks on täielikult volitatud isikud konventsioonile alla kirjutanud.

Koostatud 18. märtsil 1970. aastal Haagis inglise ja prantsuse keeles. Tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris ja antakse hoiule Hollandi valitsuse arhiivi. Dokumendi tõendatud koopia saadetakse diplomaatilisi kanaleid kasutades igale Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi üheteistkümnendal istungjärgul osalenud riigile.

VI LISA

**Erikomisjoni
asjakohased
järelused ja
soovitused**

2003. aasta koosolek

Järeldused ja soovitused nr 4

Erikomisjon rõhutas, et välisriigi avalike dokumentide legaliseerimise nõude tühistamise konventsioon, tõendite kogumiste konventsioon ja dokumentide kättetoimetamise konventsioon toimivad keskkonnas, kus toimub oluline tehnika areng. Kuigi seda arengut ei olnud nende kolme konventsiooni vastuvõtmise ajal võimalik ette näha, rõhutas erikomisjon, et nüüdisaegsed tehnoloogialahendused on tänapäeva ühiskonna lahutamatu osa ja nende kasutamine on reaalsus. Sellega seoses märkis erikomisjon, et konventsioonide mõte ja sisu ei takista nüüdisaegse tehnoloogia kasutamist ning sellisele tehnoloogiale tuginemine võib konventsioonide kohaldamist ja toimimist veelgi parandada. Enne erikomisjoni koosolekut (st 27. oktoobril 2003) toimunud seminaril toodi selgelt välja nüüdisaegse tehnoloogia kasutamise vahendid, võimalused ja eelised konventsioonide kohaldamisalaske kuuluvates valdkondades.

Järeldused ja soovitused nr 42

Erikomisjon väljendas üldist toetus nüüdisaegse tehnoloogia kasutamisele, et veelgi hõlbustada konventsiooni tõhusat toimimist. Erikomisjon märkis, et konventsioonis ei näi olevat õiguslikke takistusi nüüdisaegse tehnoloogia kasutamisele. Mõne tehnika kasutamise suhtes võivad aga eri riikides kehtida erinevad õigusnõuded (nt kõikide täitmises osalevate poolte nõusoleku saamine). Sellega seoses soovitas erikomisjon osalisriikidel esitada alalisele büroole asjakohane teave konkreetse tehnikaga seotud õiguslike nõuete kohta.

Järeldused ja soovitused nr 43

Erikomisjon rõhutas, et kui tõendite kogumiseks taotletakse erikorra rakendamist (artikli 9 lõige 2), tuleks erandit seoses meetoditega, mis on „vastuolus täitva riigi seadustega [või] kohtupraktikaga või [mille] täitmist [takistavad] muud asjaolud“, tõlgendada kitsalt, et nüüdisaegset infotehnoloogiat oleks võimalik kasutada võimalikult suures ulatuses.

Järeldused ja soovitused nr 44

Erikomisjon rõhutas, et nüüdisaegse infotehnoloogia, näiteks e-posti kasutamine hõlbustab asjaomaste asutuste vahelisi varaseid mitteametlikke kontakte, mille eesmärk on õigusabitaotluste esitamist ja täitmist kooskõlastada.

2009. aasta koosolek

Järeldused ja soovitused nr 44

Erikomisjon soovib parandada teabevahetust keskasutuste vahel ning taotleivate asutuste ja asjaomase keskasutuse vahel kõigis õigusabitaotluse täitmise etappides. Mitteametlik teabevahetus võib toimuda mis tahes sobival viisil, sealhulgas e-posti ja faksi teel.

Järeldused ja soovitused nr 55

Erikomisjon tuleb meelde erikomisjoni 2003. aasta järeldusi ja soovitusi nr 42, nr 43 ja nr 44 ning märgib, et videolingi ja muu sarnase tehnoloogia kasutamine tõendite kogumiseks välismaal on konventsiooni praeguse raamistikuga kooskõlas. Eelkõige märgib erikomisjon järgmist:

- a) konventsioon lubab pooltel ja nende esindajatel täitva riigi menetluses õigusabitaotluse täitmiseks osaleda (artikkel 7) ning ei välista täitva asutuse kohtutöötajate viibimist täitmise juures (artikkel 8) videolingi kaudu nii, nagu need isikud viibiksid füüsiliselt täitmise juures;
- b) konventsioon lubab kasutada videolinki õigusabitaotluse täitmise hõlbustamiseks, kui täitva riigi seadused seda lubavad (artikli 9 lõige 1);
- c) videolinki võib kasutada õigusabitaotluse täitmise hõlbustamiseks vastavalt artikli 9 lõikele 2;
- d) konventsioon lubab kasutada videolinki, et abistada diplomaati, konsulaarametnikku või volitatud isikut tõendite kogumisel, tingimusel et riik, kus tõendeid kogutakse, ei keela selle kasutamist ning et on antud asjakohane luba (artiklid 15, 16, 17 ja 21).

2014. aasta koosolek

Järeldused ja soovitused nr 9

Erikomisjon märgib, et tõendite kogumise konventsiooni praktilist toimimist parandaks veelgi õigusabitaotluste õigeaegsem täitmine ja kõigis õigusabitaotluse täitmise etappides keskasutusega parem suhtlemine, sealhulgas e-posti teel.

Järeldused ja soovitused nr 10

Erikomisjon väljendab heameelt konventsiooniosaliste teatatud tava üle, mille kohaselt keskasutus

- a) teavitab taotlevat asutust ja/või huvitatud isikuid viivitamata õigusabitaotluse kättesaamisest;
- b) vastab viivitamata taotlevate asutuste ja/või huvitatud isikute järelepärimistele täitmise seisu kohta;
- c) teavitab taotlevat asutust ja/või huvitatud isikuid meetmetest, mis tuleb täitmiseks võtta.

Järeldused ja soovitused nr 20

Erikomisjon tuletab meelde, et videolingi kasutamine tõendite kogumise hõlbustamiseks välismaal on kooskõlas tõendite kogumise konventsiooni raamistikuga (vt erikomisjoni 2009. aasta järeldused ja soovitused nr 55). Erikomisjon tunnistab, et artikkel 17 ei takista päritoluriigi kohtu kohtutöötajal (või muul nõuetekohaselt määratud isikul), kes asub ühes osalisriigis, küsitlemast videolingi abil teises osalisriigis asuvat isikut.

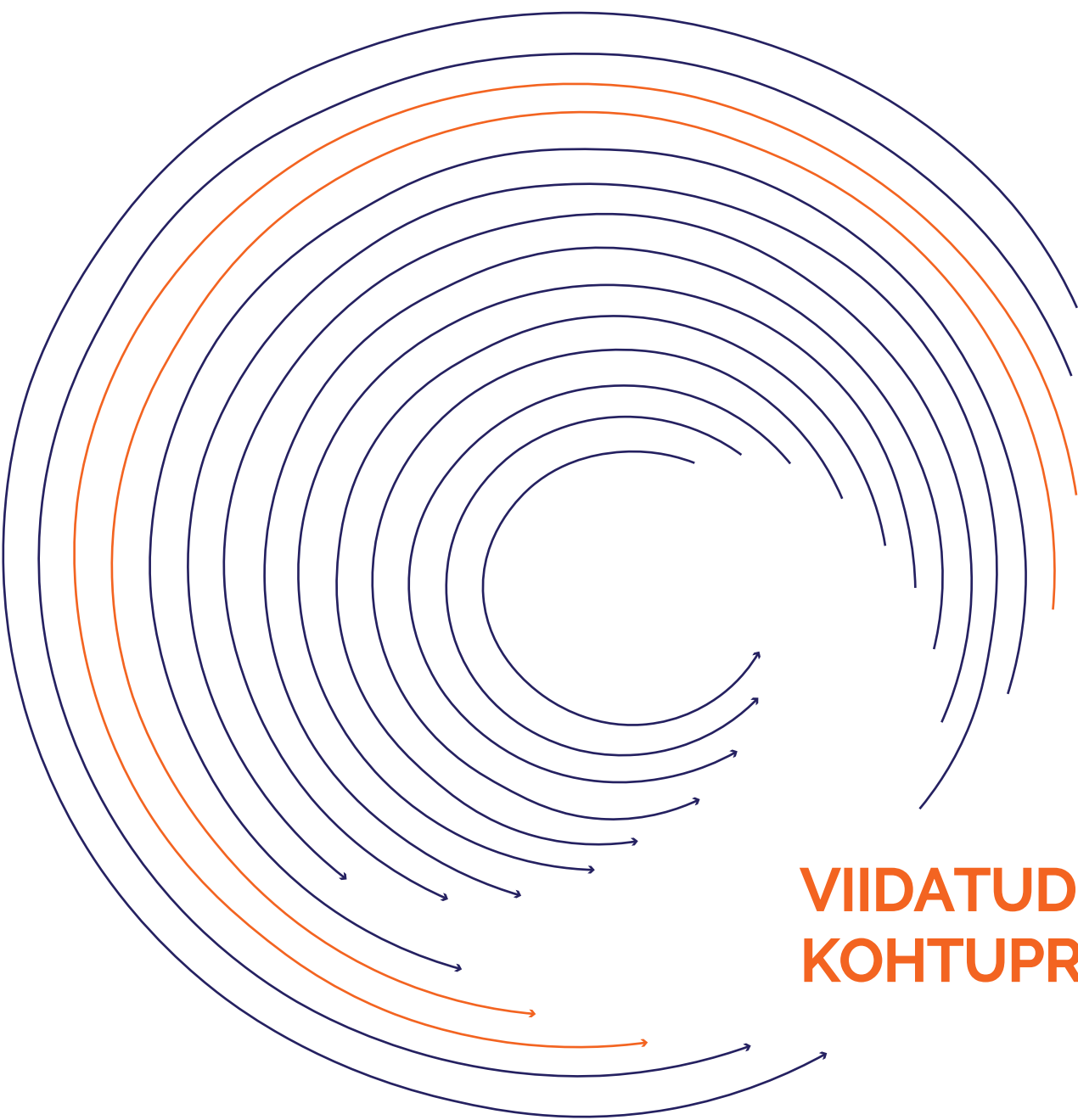
Järeldused ja soovitused nr 21

Tulenevalt Austraalia delegatsiooni ettepanekust kaaluda vabatahtlikku protokoll, et hõlbustada tõendite kogumise konventsiooni kohast tõendite kogumist videolingi abil ning et veelgi soodustada nüüdisaegse tehnoloogia edasist kasutamist, soovib erikomisjon nõukogul moodustada oma järgmisel kohtumisel eksperdirühma, kes uuriks küsimusi, mis võivad tekkida seoses videolingi ja muu nüüdisaegse tehnoloogia kasutamisega tõendite kogumisel välismaal. Lisaks soovib erikomisjon eksperdirühmal uurida olemasolevaid vahendeid ja praeguseid tavasid ning võimalikke viise nende küsimustega tegelemiseks, sealhulgas vabatahtliku protokoll või mis tahes muu vahendi soovitavust ja teostatavust.

Järeldused ja soovitused nr 39

Erikomisjon soovib esitada taotlused ja võtta need vastu elektrooniliselt, et hõlbustada nende

kiiret täitmist. Osalisriigid peaksid elektroonilise edastamise meetodite hindamisel arvesse võtma turvaküsimusi.

**VIIDATUD
KOHTUPRAKTIKA**

Austraalia

<i>Campaign Master (UK) Ltd v. Forty Two International Pty Ltd (No. 3)</i> (2009) 181 FCR 152.....	16, 66
<i>Federal Commissioner of Taxation v. Grbich</i> (1993) 25 ATR 516	60
<i>Kirby v. Centro Properties</i> [2012] FCA 60	19
<i>Stuke v. ROST Capital Group Pty Ltd</i> [2012] FCA 1097	16, 19, 62, 71
<i>Tetra Pak Marketing Pty Ltd v. Musashi Pty Ltd</i> [2000] FCA 1261	19

Kanada

<i>Chandra v. Canadian Broadcasting Corporation</i> 2016 ONSC 5385	16
<i>Davies v. Clarington</i> 2011 ONSC 4540	16
<i>Paiva v. Corpening</i> [2012] ONCJ 88	16
<i>Slaughter v. Sluys</i> 2010 BCSC 1576	16

Hongkongi erihalduspiirkond (Hiina Rahvavabariik)

<i>Raj Kumar Mahajan v. HCL Technologies (Hong Kong) Ltd</i> 5 HKLRD	119
<i>Skyrun Light Industry (Hong Kong) Co Ltd v. Swift Resources Ltd</i> [2017] HKEC 1239	15

India

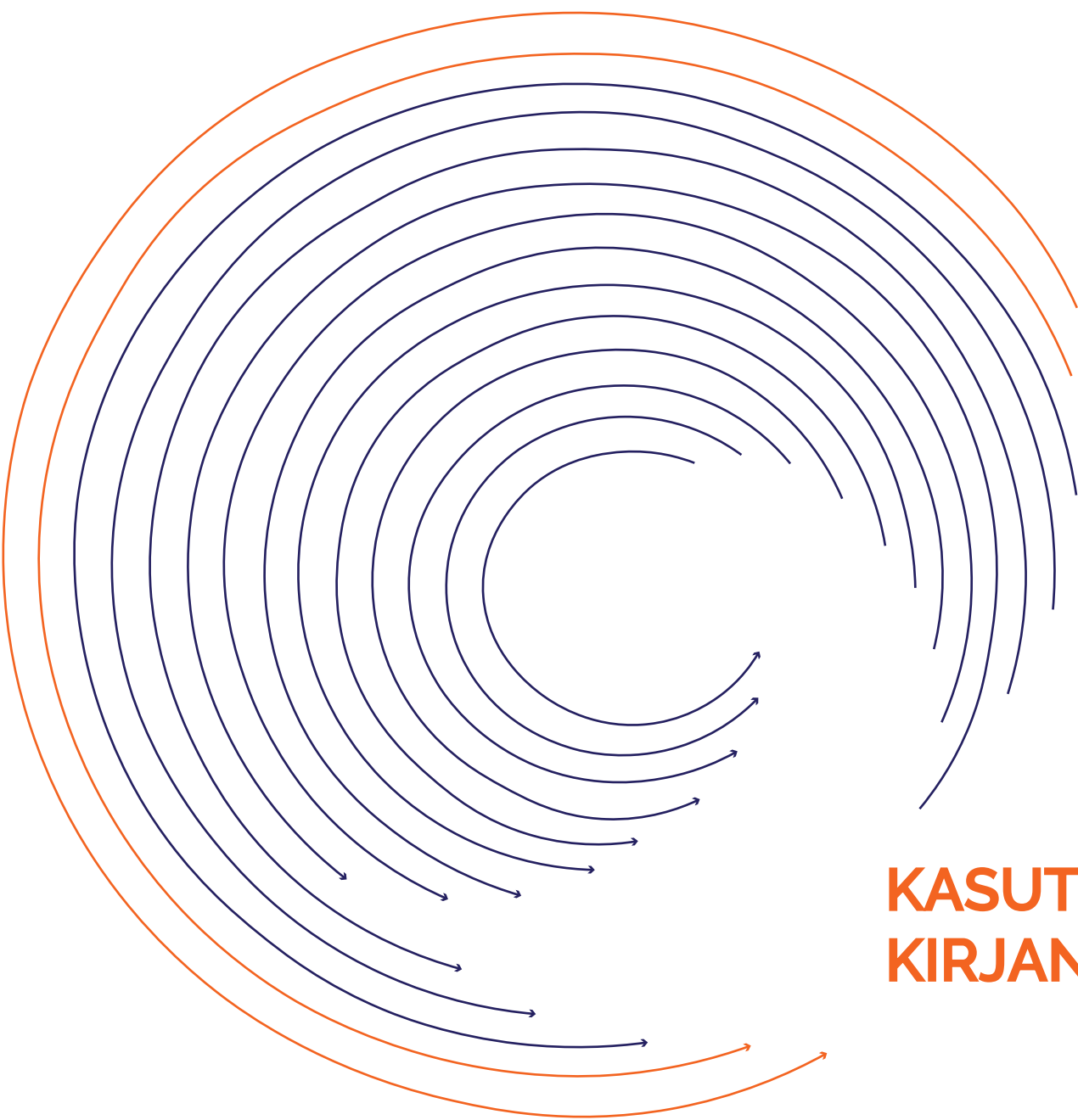
<i>State of Maharashtra v. Dr Praful B Desai</i> AIR 2003 SC KANT 148	39, 46
<i>Twentieth Century Fox Film Corporation v. NRI Film Production Associates Ltd</i> AIR 2003 SC KANT 148.....	37

Ühendkuningriik

<i>Kimathi & Ors v. Foreign and Commonwealth Office</i> [2015] EWHC 3684 (QB)	62
<i>London Borough of Islington v. M, R</i> [2017] EWHC 364 (Fam).....	57
<i>Rowland v. Bock</i> [2002] EWHC 692 (QB).....	15

Ameerika Ühendriigid

<i>DynaSteel Corp. v. Durr Systems, Inc.</i> , No. 2:08-cv-02091-V, 2009 WL 10664458 (W.D. Tenn. 26 June 2009).....	19
<i>In re Rand International Leisure Products, LLC</i> , No. 10-71497-ast, 2010 WL 2507634 (Bankr. E.D.N.Y. 16 June 2010).....	15
<i>Sawant v. Ramsey</i> , No. 3:07-cv-980 (VLB), 2012 WL 1605450 (D. Conn. 8 May 2012).....	19, 70
<i>U.S. v. Philip Morris USA, Inc.</i> , No. CIV.A. 99-2496 (GK), 2004 WL 3253681 (D.D.C. 30 August 2004)	19

**KASUTATUD
KIRJANDUS**

Conférence de La Haye de droit international privé / Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents:

- vastused riigiprofiili küsimustikule, mis on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidil tõendeid käsitleva jaotise rubriigis „Tõendite kogumine videolinki abil“;
- kokkuvõtte vastustest riigiprofiili küsimustikule tõendite kogumise kohta videolinki kaudu vastavalt 18. märtsi 1970. aasta tsiviil- ja kaubandusajades välisriigis tõendite kogumise Haagi konventsioonile („tõendite kogumise konventsioon“), mis on kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidil tõendeid käsitleva jaotise rubriigis „Tõendite kogumine videolinki abil“;
- erikomisjoni 2003., 2009. ja 2014. aasta koosolekutel vastu võetud järeldused ja soovitusel dokumentide kättetoimetamist, tõendite kogumist ja õiguskaitse kättesaadavust käsitlevate Haagi konventsioonide praktilise toimimise kohta, mis on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidil tõendeid käsitleva jaotise rubriigis „Erikomisjonid“;
- üldasjade ja üldpoliitika nõukogu 2015. ja 2016. aasta koosolekutel vastu võetud järeldused ja soovitusel, mis on kättesaadavad Haagi konverentsi veebisaidil rubriigis „Juhtimine“ pealkirja all „Üldasjade ja üldpoliitika nõukogu“;
- tõendite kogumise käsiraamat: Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention, 3. väljaanne, Haag, 2016;
- 1970. aasta tõendite kogumise konventsiooni seletuskiri, P. W. AMRAM, *Actes et documents de la onzième session (1968)*, Tome IV, *Obtention des preuves à l'étranger*, Haag, SDU, 1970;
- *Report of the Experts' Group on the Use of Video-link and Other Modern Technologies in the Taking of Evidence Abroad* (videolinki ja muu nüüdisaegse tehnoloogia kasutamist tõendite kogumisel välismaal käsitleva eksperdirühma aruanne), esialgne 2015. aasta detsembri dokument nr 8 üldasjade ja üldpoliitika nõukogu 2016. aasta koosoleku jaoks, kättesaadav Haagi konverentsi veebisaidil tõendeid käsitlevas jaotises.

AUSTRALIA FÖDERAALKOHUS, Guide on Videoconferencing, 2016, kättesaadav järgmisel aadressil: < <http://www.fedcourt.gov.au/services/videoconferencing-guide> >

DAVIES, M., „Bypassing the Hague Evidence Convention: Private International Law Implications of the Use of Video and Audio Conferencing Technology in Transnational Litigation“, *American Journal of Comparative Law*, 55(2), 2007, lk 206

DUNN, M. ja NORWICK, R., Report of a Survey of Videoconferencing in the Courts of Appeals, Federal Judicial Center, 2006, kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.fjc.gov/sites/default/files/2012/VidConCA.pdf> >

EPSTEIN, D., SNYDER, J. ja BALDWIN IV, C.S., International Litigation: A Guide to Jurisdiction, Practice, and Strategy, 4. trükk, Leiden/Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2010

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU, Juhend videokonverentside pidamiseks piiriüleste menetluste puhul, Luxembourg, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2013, kättesaadav järgmisel aadressil: < <http://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/guide-videoconferencing-cross-border-proceedings/> >

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU, Mitmetahuline algatus piiriüleste videokonverentside parandamiseks (projekt „Handshake“), 2017, kättesaadav järgmisel aadressil: < https://beta.e-justice.europa.eu/69/EN/general_information >

EUROOPA POSTSIDE- JA TELEKOMMUNIKATSIOONIADMINISTRATSIOONIDE KONVERENTSI (CEPT) ELEKTROONILISE SIDE KOMITEE (ECC), ECC Report 265: Migration from PSTN/ISDN to IP-based networks and regulatory aspects, 2017, kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.ecodocdb.dk/download/754b9fdf-e4c5/ECCRep265.pdf> >

EUROOPA ÕIGUSALASE KOOSTÖÖ VÕRGUSTIK TSIVIIL- JA KAUBANDUSASIADES, Videokonferentsi kasutamine tõendite kogumiseks tsiviil- ja kaubandusajades vastavalt 28. mai 2001. aasta määrusele (EÜ) nr 1206/2001: Praktiline juhend, Brüssel, Euroopa Liidu Komisjon, 2009, kättesaadav järgmisel aadressil: < file:///C:/Users/II/Downloads/guide_videoconferencing_EU_en.pdf >

GRUEN, M. E. ja WILLIAMS, C. R., Handbook on Best Practices for Using Video Teleconferencing in Adjudicatory Hearings, Administrative Conference of the United States, 2015, kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.acus.gov/report/handbook-best-practices-using-video-teleconferencing-adjudicatory-hearings> >

POLYCOM, An Introduction to the Basics of Video Conferencing, White Paper, 2013, kättesaadav järgmisel aadressil: < <http://www.polycom.com/content/dam/polycom/common/documents/whitepapers/intro-video-conferencing-wp-engb.pdf> >

RAHVUSVAHELINE TELEKOMMUNIKATSIOONI LIIT, Standardization, kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.itu.int/ITU-T/recommendations/index.aspx?> >

RAHVUSVAHELINE TELEKOMMUNIKATSIOONI LIIT, Y.1001: IP framework – A framework for convergence of telecommunications network and IP network technologies, 2000, kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-Y.1001-200011-I> >

REID, M., „Multimedia conferencing over ISDN and IP Networks using ITU-T H-series recommendations: architecture, control and coordination“, *Computer Networks*, 31, 1999, lk 234

RIJAVEC, V. jt (toim), Dimensions of Evidence in European Civil Procedure, Kluwer Law International, Madalmaad, 2016

RISTAU, B., International Judicial Assistance (Civil and Commercial), Washington, D.C., International Law Institute, Georgetown University Law Center, I kd, V osa, 2000. aasta redaktsioon

ROWDEN, E. jt, Gateways to Justice: Design and Operational Guidelines for Remote Participation in Court Proceedings, Sydney, University of Western Sydney, 2013

ŠVEITSI FÖDERAALNE JUSTIITSAMET, Guidelines on International Judicial Assistance in Civil Matters, 3. trükk, Bern, jaanuar 2013, lk 20, kättesaadav järgmisel aadressil: < <http://www.rhf.admin.ch> >

TORRES, M., „Cross-Border Litigation: “Video-taking” of evidence within EU Member States“, *Dispute Resolution International* 1,12, 2018, lk 76

UNITED STATES NATIONAL INSTITUTE OF STANDARDS AND TECHNOLOGY (NIST), „Announcing the Advanced Encryption Standard (AES)“, *Federal Information Processing Standards Publication*, 197, 2001

USA JUSTIITSMINISTEERIUMI RAHVUSVAHELISE ÕIGUSABI BÜROO, OIJA Evidence and Service Guidance (11. juuni 2018), kättesaadav järgmisel aadressil: < <https://www.justice.gov/civil/evidence-requests> >

VAN RHEE, C. H. ja UZELAC, A. (toim), Evidence in Contemporary Civil Procedure, Cambridge, Intersentia, 2015

VILELA FERREIRA, N. jt, Council Regulation (EC) no 1206/2001: Article 17° and the video conferencing as a way of obtaining direct evidence in civil and commercial matters, Centre for Judicial Studies (*Centro de Estudos Judiciários*), Lissabon, 2010

WILLIAMS, R. A., „Videoconferencing: Not a foreign language to international courts“, *Oklahoma Journal of Law and Technology* 7, 54, 2011

ÜHENDKUNINGRIIGI JUSTIITSMINISTEERIUM, Practice Direction 32 – Evidence, kättesaadav järgmisel aadressil: < https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32/pd_part32 >